

Årsrapport 2015

Gode kundeopplevelser og effektiv drift i 2015 bidro til rekordhøy kundetilfredshet og det beste forsikringsresultatet for Gjensidige noensinne.

Året 2015

Oppkjøp i Danmark
Gjensidige kjøpte skadeforsikrings-selskapet Mondux.

Hold Fokus i trafikken

Lansering av «Hold Fokus» trafiksikkerhetskampanje i samarbeid med Trygg Trafikk i Norge. Kampanjen bidro til økt bevissthet om farene ved bruk av mobiltelefon i bil og vant flere priser for innovativ bruk av sosiale medier.

Rekordhøy kundetilfredshet

Kundetilfredsheten utviklet seg positivt i 2015, og resultatet var det beste siden målingene ble innført i 2009. Kunder som hadde hatt en skade eller vært i kontakt med oss av andre grunner, var de mest fornøyde.

Oppkjøp i Litauen
Gjensidige kjøpte skadeforsikringsselskapet PZU Lietuva.

Kundeutbytte

Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge mottok kundeutbytte for sjetten år på rad. Gjensidigestiftelsen delte ut om lag 1,8 milliarder kroner i kundeutbytte, som for kundene utgjorde 13 prosent av betalt forsikringspremie.

Digitale kunder

Andelen kunder som ga samtykke til å motta digital kommunikasjon økte fra 57 til 62 prosent.

Risikosjekk for bedriftskunder
9.000 SMB- og landbrukskunder foretok risikosjekk i 2015 basert på nye digitale verktøy utviklet for spesifikke bransjer.

Finansiell kalender 2016

Generalforsamling	7. april
Eks. utbyttedato	8. april
Resultat 1. kvartal	28. april
Resultat 2. kvartal	15. juli
Resultat 3. kvartal	26. oktober

Om rapporteringen

Gjensidige utgir en web-basert årsrapport på www.gjensidige.no/rapportering. Årsrapporten for 2015 trykkes ikke.

Du finner ytterligere informasjon om konsernet på www.gjensidige.no/konsern

Ved eventuelle avvik, er det den norske versjonen av årsrapporten som er gjeldende.

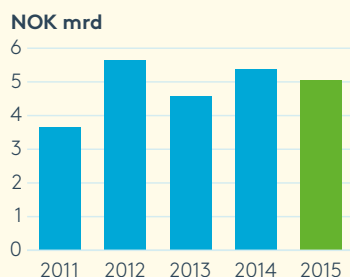
Innhold

Nøkkeltall	2
Konsernsjefens brev	6
Virksomheten i korte trekk	8
Kapitalforvaltning	16
Tilleggsinformasjon	18
Investorinformasjon	20
Samfunnsansvar	22
Styring og kontroll	35
Årsberetning	49
Årsregnskap og noter	73

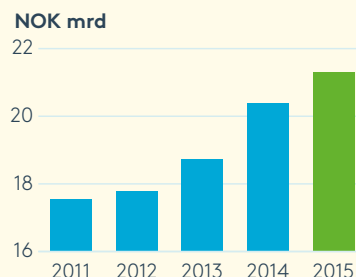
Gjensidige oppnådde et resultat etter skatt på 3,8 milliarder kroner i 2015, tilsvarende en egenkapitalavkastning på 17,4 prosent. For skadeforsikringsvirksomheten ble premieveksten 4,3 prosent og combined ratio ble 83,7 prosent. Resultat per aksje ble 7,57 kroner, og styret har foreslått et utbytte på 8,40 kroner per aksje.

Nøkkeltall

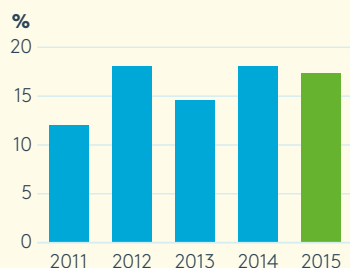
Resultat før skatt

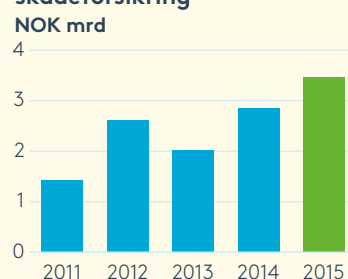
Premieinntekter skadeforsikring

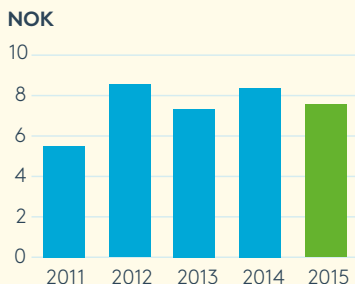
Egenkapitalavkastning

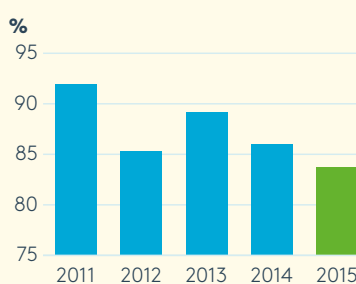
Forsikringsresultat skadeforsikring

Resultat per aksje

Combined ratio skadeforsikring

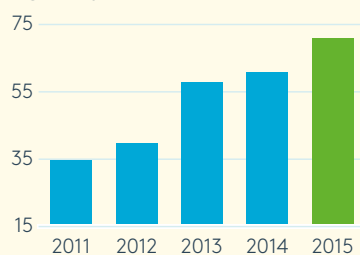

8,40..

...kroner per aksje i
foreslått utbytte

Markedsverdi per 31.12.

NOK mrd

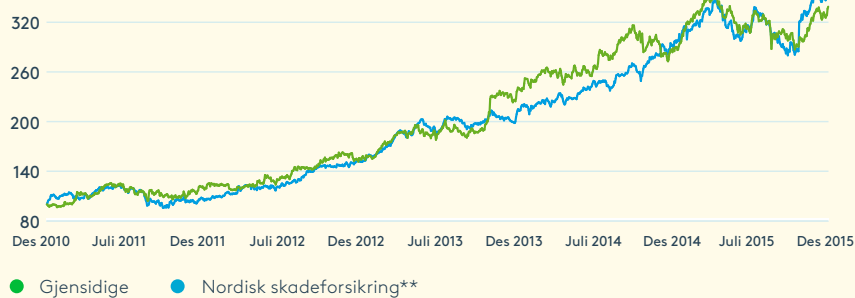

Utbytte per aksje

	Basert på årets resultat	Utdeling av over- skuddskapital
2015*	6,40 kroner	2,00 kroner
2014	5,90 kroner	
2013	6,80 kroner	10,00 kroner
2012	6,85 kroner	
2011	4,55 kroner	

* Foreslått

Totalavkastning*

* Utbytte reinvestert

** Uvektet gjennomsnitt i lokal valuta for Tryg, Topdanmark, Sampo og Alm. Brand

Totalavkastning *	Siste år	Siste to år	Fra notering 10.12.2010
Gjensidige	22 %	48 %	255 %
Nordisk skadeforsikring**	19 %	58 %	239 %

* Utbytte reinvestert

** Uvektet gjennomsnitt i lokal valuta for Tryg, Topdanmark, Sampo og Alm. Brand

Finansielle nøkkeltall

Resultat		2015	2014	2013	2012	2011
Premieinntekter fra skadeforsikring	Millioner kroner	21.272,0	20.386,8	18.736,9	17.797,3	17.548,1
Andre driftsinntekter	Millioner kroner	2.883,4	2.711,9	2.147,6	1.720,4	1.833,4
Netto inntekter fra investeringer	Millioner kroner	1.473,3	2.475,6	2.538,1	3.055,8	2.375,6
Erstatningskostnader fra skadeforsikring	Millioner kroner	(14.597,5)	(14.470,4)	(13.859,6)	(12.437,7)	(13.249,3)
Andre erstatningskostnader, tap m.v.	Millioner kroner	(1.927,8)	(1.892,4)	(1.435,7)	(1.150,0)	(987,9)
Driftskostnader fra skadeforsikring	Millioner kroner	(3.217,6)	(3.054,0)	(2.857,8)	(2.751,8)	(2.877,9)
Andre driftskostnader	Millioner kroner	(836,0)	(758,0)	(695,4)	(600,4)	(994,6)
Skattekostnad	Millioner kroner	(1.265,0)	(1.210,0)	(903,5)	(1.353,5)	(899,5)
Årsresultat	Millioner kroner	3.784,7	4.189,6	3.670,6	4.280,1	2.747,9
Forsikringsresultat skadeforsikring ¹	Millioner kroner	3.456,9	2.862,3	2.019,6	2.607,8	1.421,0
Avviklingsgevinst/(-tap) skadeforsikring ²	Millioner kroner	724,8	493,7	299,6	342,0	366,3
Combined ratio ³	%	83,7	86,0	89,2	85,3	91,9
Skadeprosent ⁴	%	68,6	71,0	74,0	69,9	75,5
Kostnadsandel ⁵	%	15,1	15,0	15,3	15,5	16,4
Balanse		2015	2014	2013	2012	2011
Investeringsportefølje ⁶	Millioner kroner	57.173,9	56.538,8	58.148,2	56.296,0	54.486,7
Premieavsetning brutto	Millioner kroner	13.097,2	11.944,6	11.049,2	10.141,6	9.531,4
Erstatningsavsetning brutto	Millioner kroner	33.178,5	32.926,9	31.749,6	29.562,3	29.961,6
Egenkapital	Millioner kroner	23.330,6	21.656,8	26.287,8	25.617,7	23.228,6
Totalbalanse	Millioner kroner	129.264,4	113.982,0	108.946,3	94.207,1	88.491,9
Solvensmarginkapital ⁷	Millioner kroner	12.806,7	12.312,9	12.905,2	16.288,6	15.179,3
Solvensmargin ⁸	%	351,6	366,5	423,8	545,1	535,2
Kapitaldekning ⁹	%	17,1	18,1	13,4	16,8	16,2
Avkastning		2015	2014	2013	2012	2011
Finansavkastning ¹⁰	%	2,6	4,3	4,3	5,4	4,4
Egenkapitalavkastning ¹¹	%	17,4	18,1	14,6	18,1	12,0

¹ Forsikringsresultat skadeforsikring = premieinntekter – erstatningskostnader mv.- driftskostnader

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder. Reservering gjøres basert på beste estimat, og forventet avviklingsresultat over tid er null.

³ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

⁴ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁵ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁶ Investeringsporteføljen omfatter alle investeringsmidler i konsernet, med unntak av Pensjon og sparing og Bank

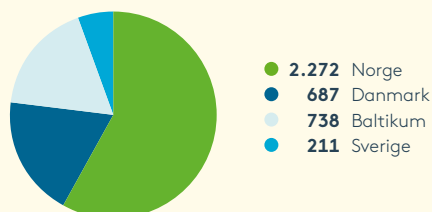
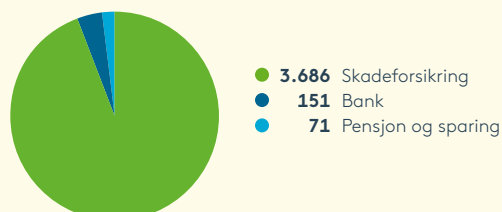
⁷ Solvensmarginkapital er summen av Gjensidige Forsikring ASAs ansvarlige kapital, jf. kapitaldekningsberegningen, og annen solvensmarginkapital, som i Gjensidige Forsikring er sikkerhetsavsetninger utover 55 prosent av minstekravet, 25 prosent av naturskadefondet samt fradrag for aktuelle diskonterings effekter i erstatningsavsetningen. Årets tall for solvensmarginkapital er justert for styrets forslag til utbytte for regnskapsåret 2015.

⁸ Solvensmargin er solvensmarginkapital i prosent av solvensmarginkrav, hvor solvensmarginkravet er et uttrykk for risikoen i de forsikringsmessige forpliktelsene (i Gjensidige Forsikring ASA).

⁹ Kapitaldekning = netto ansvarlig kapital/risikovektet beregningsgrunnlag, beregnet basert på NGAAP for konsernet. Årets tall for kapitaldekning er justert for styrets forslag til utbytte for regnskapsåret 2015.

¹⁰ Finansavkastning = finansresultat i prosent av gjennomsnittlig finansielle eiendeler inkludert eiendom, eksklusive Pensjon og sparing samt Bank

¹¹ Egenkapitalavkastning = resultat etter skattekostnad/gjennomsnittlig egenkapital i perioden

**Ansatte per land
per 31.12.2015**

**Ansatte per forretningsområde
per 31.12.2015**

Helse, miljø og sikkerhet		2015	2014	2013	2012	2011
Sykefravær (legemeldt og egenmeldt) Gjensidige Forsikring	%	4,1	4,7	5,1	4,6	5,2
Skader Gjensidige Forsikring	Antall	0	0	0	0	0
Turnover ansatte, Gjensidige Forsikring	%	9,6	8,7	9,7	16,6	11,6

Ansatte		2015	2014	2013	2012	2011
Antall ansatte i konsernet	Personer	3.908	3.525	3.377	3.377	3.163
Gjennomsnittsalder Gjensidige Forsikring	År	44,3	43,1	44,4	44,4	44,3
Gjennomsnittlig beløp i kompetanseutvikling per ansatt	Kroner	17.500 ¹	17.500 ¹	15.800 ¹	15.800 ¹	13.200
Antall kursdøgn	Dager	5.524	7.400	8.900	8.900	6.200

¹ Fra 2013 gjelder beløpet hele konsernet. Tall for 2012 er justert tilsvarende

Sterk posisjon ved inngangen til Gjensidiges 200-årsjubileum

I 2015 oppnådde Gjensidige rekordsterkt forsikringsresultat. Markedsposisjonen i Norge var stabil, med noe fremgang internasjonalt. Kundetilfredsheten på slutten av året var høyere enn noen gang. Finansmarkedet var krevende, men relevante produkter og tjenester, god kunde- og risikoseleksjon, riktig risikoprising, og en gunstig værissituasjon bidro til det beste forsikringsresultatet i Gjensidiges historie. Også Bank og Pensjon og sparing leverte rekordresultater.

Vi opprettholdt vår markedslederposisjon i Norge til tross for tøff konkurranse gjennom hele 2015, både i privat- og bedriftsmarkedet.

Kundelojaliteten var fortsatt god, og selskapets omdømme var best sammenlignet med andre norske finansaktører også i fjor. Vi lykkes med å tilby kundene våre et bredt og relevant produkt- og tjenestespekter i kombinasjon med gode kundeopplevelser gjennom hele verdikjeden. I tillegg hadde den unike kundeutbyttemodellen positiv innvirkning på konkurransekraften vår i Norge også i 2015.

Vi tok gjennom året viktige skritt for å styrke grunnlaget for videre vekst i Norden og Baltikum. Etter oppkjøp av selskapene Mondux i Danmark og PZU i Litauen, kommer nå nær 30 prosent av premieinntektene våre fra markedene utenfor Norge. Vi befestet posisjonen vår ytterligere i det danske markedet, hvor vi over flere år har hatt god vekst- og lønnsomhetsutvikling. I Sverige har vi iverksatt tiltak for å overføre beste praksis og bedre lønnsomheten fremover. Under ny ledelse i Baltikum begynte vi arbeidet med integrasjon av PZU høsten 2015, og Gjensidige vil fremover være en sentral aktør i videreutviklingen av det baltiske forsikringsmarkedet.

Digitalisering preget arbeidet vårt gjennom hele 2015, både internt og ut mot kundene våre. Teknologi- og utviklingsressurser ble samlet i en ny organisatorisk enhet for å sikre raskere utviklings-takt og bruk av beste praksis på tvers av avdelinger og landegrenser. Nytt telefonisystem ble tatt i bruk sommeren 2015, og videreutvikling av systemet i 2016 og 2017 vil bidra til både effektivisering og bedre kundeopplevelser. Lansering av ny nettbutikk, ny app for forsikrings- og banktjenester, verdi-økende tjenester og digital markedsføring bidro til økt internettsalg i det norske privatmarkedet. Stadig flere kunder benyttet seg av selvbetjenings-løsningene våre. Ved utgangen av året hadde 62 prosent av kundene våre i Norge gitt samtykke til elektronisk kommunikasjon, og 34 prosent av frekvensskader hos privatkunder i Norge ble meldt via internett i 2015. Ved innlogging på gjensidige.no får privatkundene våre nå råd og tips tilpasset individuelle forsikringsbehov. Bedre bruk av kunde- og markedsdata bidrar til at vi også kan tilby enda bedre individuelt tilpasset rådgivning når kundene velger å kontakte oss på telefon.

Digitale løsninger blir stadig viktigere også i bedriftsmarkedet, hvor stadig flere virksomheter foretrekker å gjøre endringer på egne forsikringer via internett. Nesten 9.000 bedriftskunder benyttet i 2015 vår nye løsning for å kartlegge bransje-spesifikke risikoer. Løsningen gir innsikt i muligheter for skadeforebyggende og risikoreduserende tiltak og vil i tillegg bli brukt i risikoseleksjon og portefølje-styring framover.

Endret kundeatferd og bedre utnyttelse av teknologi og data gir mange muligheter for skade-forsikringsbransjen, blant annet gjennom produkter og tjenester knyttet til smarte boliger og biler, helse- og livsstil, og deltakelse i nye økosystemer. Gjensidige følger utviklingen tett. Mange spør oss om hvordan Gjensidige vil bli påvirket av delings-økonomien, hvor internett-baserte selskaper legger til rette for at kunder og brukere finner hverandre og deler transaksjonskostnader ved kjøp, leie eller utveksling av tjenester. Vi ser mange muligheter. Vi skal fortsette arbeidet med digitalisering, produkt-forenkling og utvikling av verdøkende tjenester, og vi vil være åpne for nye former for partnerskap og samarbeid. Dessuten blir det stadig klarere for meg at Gjensidige faktisk har 200 års erfaring med delingsøkonomi; forretningsmodellen vår har bestandig vært basert på kunder som går sammen for å dele risiko om noe skulle skje.

I 2016 markerer Gjensidige 200 års historie i Norge. Vi er godt forberedt på de 200 neste. Tiden går – Gjensidige består.

Helge Leiro Baastad
konsernsjef

Gjensidige er et nordisk skadeforsikringskonsern. Virksomheten sikrer liv, helse og verdier for kunder i privat- og næringslivsmarkedet i Norge, Danmark, Sverige, Litauen, Latvia og Estland. I Norge tilbys også produkter innen bank, pensjon og sparing.

Virksomheten i korte trekk

Gjensidige er markedsleder i det norske skadeforsikringsmarkedet, hvor konsernet har meget høy merkevarestyrke og preferanse. Gjensidige var den største aktøren innen norsk landbasert skadeforsikring også i 2015, og har en god posisjon for videre vekst i Norden og Baltikum.

Gjensidiges virksomhet er organisert i seks operasjonelle segmenter. I tillegg kommer forvaltning av investeringsporteføljen.

Strategi

En sterk kundeorientering er selve kjernen i Gjensidiges strategi. Støttet av en nøktern forretningskultur og analysedrevet kjernevirksomhet, skal dette gi Gjensidige konkurransefortrinn.

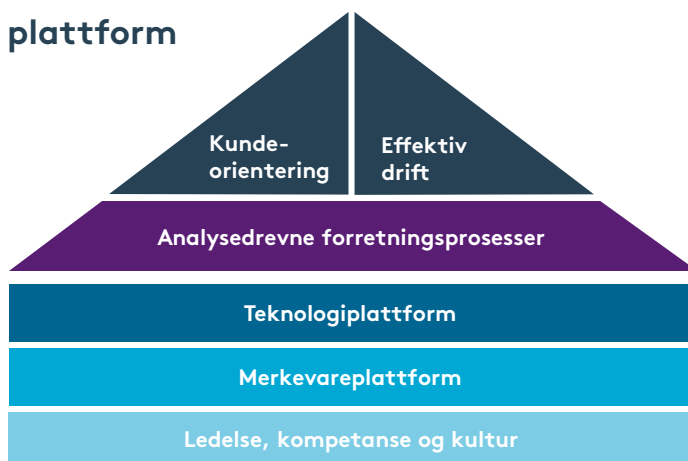
Gjensidige arbeider systematisk med å ta posisjonen som det mest kundeorienterte skadeforsikrings-selskapet i Norden. Det er en krevende ambisjon

som forutsetter kontinuerlig forbedring av kundeopplevelsen i alle kanaler og ved alle hendelser. Kundeperspektivet skal være førende for hele konsernets effektiviserings- og forbedringsagenda.

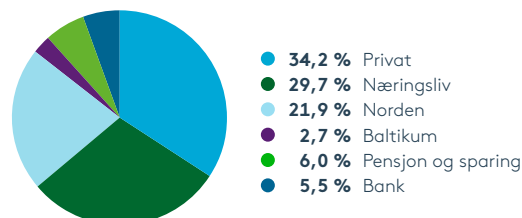
Videreutvikling av sømløs multikanaldistribusjon og vridning fra produkt- til tjenesteorientering er kritisk for å realisere konsernets kundeorienteringsambisjon.

- Endringer i teknologi og kundeatferd krever et stadig tettere samspill kanalene imellom. Stadig flere kunder forventer eksempelvis å bli betjent via kundesenter samtidig som de møter Gjensidige på internett.
- En god forståelse av kundenes hverdagsprosesser er grunnleggende for å utvikle nye og relevante tjenester.
- Kundenes behov og atferd endrer seg stadig raskere. Det er derfor avgjørende å redusere tiden det tar å utvikle og lansere nye kundeorienterte tjenester.

Strategisk plattform

Inntekt per segment

Fordelingen er basert på premieinntekter/inntekter, eksklusiv konsernsenter og andre inntekter inkludert eliminerings.

Gode selvbetjeningsløsninger i samspill med stadig flere automatiserte prosesser skal understøtte kundeorienteringen og sikre fortsatt kostnads-effektivitet og konkurransekraft.

For Gjensidige er informasjon en strategisk ressurs. Arbeidet med god datakvalitet, effektive prosesser for datainnsamling, tilgjengeliggjøring, rapportering og analyse skal derfor forsterkes.

Uten motiverte og engasjerte ledere og medarbeidere, med riktig kompetanse og holdninger, vil de strategiske ambisjonene ikke la seg realisere. Økt endringstakt – ikke minst hva angår teknologi

og kundeatferd – nødvendiggjør overgang fra en tradisjonell opplæringsbasert kompetanseutvikling til utvikling av en dynamisk læringskultur drevet av den enkelte leder og medarbeider. Kompetanse skal i større grad deles gjennom datadrevne arbeidsprosesser, og helhetsforståelse skapes gjennom intern rotasjon av ledere og medarbeidere.

Den strategiske rollen for Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og sparing er viktig i forhold til Gjensidiges posisjon i det norske markedet. Helkundeløsninger og konsepter, både i privat- og næringslivsmarkedet, blir fortsatt viktig.

Finansielle mål

Område	Mål	Måloppnåelse 2015
Konsern		
Egenkapitalavkastning	>15 prosent	17,4 prosent
Utbytte*	Nominelt høyt og stabilt. Utdelingsgrad >70 prosent	Nominelt +8,5 prosent Utdelingsgrad 84,5 prosent
Rating	Opprettholde A-rating fra S&P	A-rating bekreftet i juli
Skadeforsikring		
Combined ratio	86-89 prosent**	83,7 prosent
Kostnadsandel	~15 prosent	15,1 prosent

* Utbytte basert på årets resultat. Utdeling av overskuddskapital ikke inkludert.

** Combined ratio på udiskontert basis, forutsatt ~4 prosentpoeng avviklingsgevinster de neste 3-5 årene og normalisert innslag av storskader. Etter 3-5 år, er målbildet 90-93 gitt 0 prosentpoeng avvikling.

Skadeforsikring Privat

Privat Norge tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter og -tjenester i det norske privatmarkedet. Produktene selges i all hovedsak gjennom egne distribusjonskanaler. Med lojale kunder og en sterk merkevare er Gjensidige markedsleder i skadeforsikringsmarkedet for privatkunder.

2015

Kundeorientering og kundebevarende tiltak var hovedprioritet i segment Privat gjennom 2015. Kontinuerlig arbeid med tariffene og forbedret kunde- og risikoseleksjon bidro samtidig til fortsatt økt kvalitet i kundeporteføljen, solid vekst og god lønnsomhet.

Fremtidsutsikter

I privatsegmentet jobbes det løpende med tiltak for kundebevaring og forbedring av kvalitet i alle kundeprosesser. Bedret tilgjengelighet, forenkling av produkter og prosesser samt økt grad av digitalisering prioriteres for å understøtte konsernets finansielle mål og for å styrke kundeorienteringen.

Konkurransen er høy både fra de etablerte finansaktørene og fra enkelte mindre nisjeaktører, men Gjensidiges konkurransekraft i det norske privatmarkedet er fortsatt god.

Skadeforsikring Næringsliv

Næringsliv Norge tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter til næringslivs-, landbruks- og kommunemarkedet i Norge. Salget skjer primært gjennom egne distribusjonskanaler, og kun 20 prosent av premievolumet er meglet forretning. Gjensidige er markedsleder innen skadeforsikring til næringslivsmarkedet. Hoveddelen av kundeporteføljen består av små og mellomstore bedrifter, og landbrukskunder.

2015

Digitale løsninger, forbedret risikoprising og mer effektive betjeningsprosesser var hovedprioritet i næringslivssegmentet gjennom 2015. I arbeidet med å forsterke kundetilfredsheten og forbedre risikoprisingen, ble metodikk for systematisk risikostyring videreført.

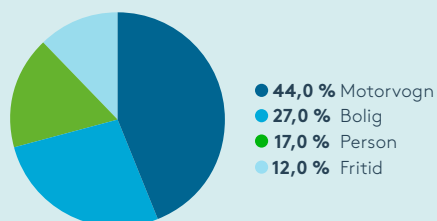
Økt grad av automatisering og forenkling av distribusjonsmodellen forbedret både kundeopplevelsene og den operasjonelle effektiviteten i organisasjonen.

Fremtidsutsikter

Næringslivssegmentet preges spesielt av arbeid med forbedret risikoprising og prosesser knyttet til forenkling og automatisering. Kontinuerlig fokus på å levere de beste kundeopplevelsene, i kombinasjon med analysedrevet virksomhet og operasjonell effektivitet, skal bidra til å sikre en fremtidsrettet og kundeorientert forretning.

Konkurransen blant etablerte og nye forsikringsaktører innen næringsliv er økende, samtidig som veksttakten i markedet er avtakende. Prispresset forventes å vedvare. Sett i lys av markedsforholdene, er Gjensidige godt fornøyd med fornyelsen ved inngangen til 2016.

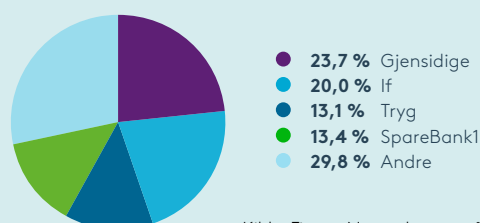
Fordeling premieinntekter

Nøkkeltall Privat

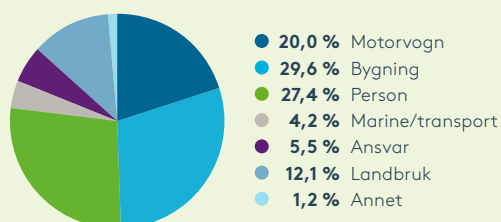
Millioner kroner	2015	2014	2013
Premieinntekter	8.152,3	8.124,1	7.799,0
Forsikringsresultat	2.208,1	1.624,0	1.305,5
Skadeprosent	60,2 %	67,3 %	70,1 %
Kostnadsandel	12,7 %	12,7 %	13,2 %
Combined ratio	72,9 %	80,0 %	83,3 %

Markedsandeler

Kilde: Finans Norge, basert på bestandspremie 4. kvartal 2015

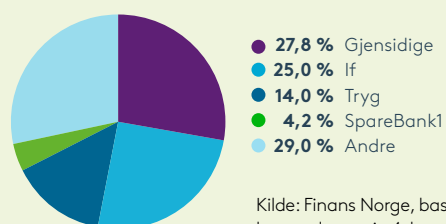
Fordeling premieinntekter

Nøkkeltall Næringsliv

Millioner kroner	2015	2014	2013
Premieinntekter	7.076,8	6.847,2	6.564,7
Forsikringsresultat	1.440,8	1.285,4	1.030,7
Skadeprosent	68,2 %	70,0 %	72,9 %
Kostnadsandel	11,4 %	11,3 %	11,4 %
Combined ratio	79,6 %	81,2 %	84,3 %

Markedsandeler

Kilde: Finans Norge, basert på bestandspremie 4. kvartal 2015

Skadeforsikring Norden

Segment Norden omfatter konsernets virksomhet i det danske og svenske privat-, næringslivs- og kommunemarkedet. Gjensidige har egen distribusjon i disse markedene, så vel som distribusjon via en rekke samarbeidspartnere og meglere. I Danmark er Nykredit-konsernet en sentral distribusjonspartner. Gjensidige har en skalerbar forretningsmodell i Norden som gir et godt utgangspunkt for videre vekst.

2015

Integrasjonsaktiviteter knyttet til oppkjøpte selskaper og porteføljer gjennom de seneste årene var blant de viktigste prioriterte områdene i 2015. Videre er det jobbet med kontinuerlig styrking av distribusjonssamarbeidene. Satsingen på kontinuerlig utvikling av forretningsmodell, porteføljetilpasning og reprising bidro til å opprettholde god porteføljekvalitet og tilfredsstillende lønnsomhetsutvikling.

Fremtidsutsikter

Den nordiske virksomheten skal bidra til stordriftsfordeler, risikodiversifisering og økt konkurransekraft. De nordiske skadeforsikringsmarkedene er relativt konsolidert, men Gjensidige forventer at det vil være mulig å vokse selektivt gjennom en tålmodig og rasjonell tilnærming til nye muligheter. Implementering av nye tariffier og tilrettelegging for økt grad av selvbetjening vil prioriteres i 2016. Arbeid med å integrere og kapitalisere på forretningsmessige synergier knyttet til porteføljekjøp og distribusjonssamarbeid vil fortsatt ha høy oppmerksomhet, og volatiliteten i den svenske porteføljen vil reduseres.

Det er sterk konkurranse i de markedene Gjensidige opererer i, og prispresset synes å intensiveres i markedet for motorvognforsikringer generelt, samt i markedet for større næringslivskunder og i kommunemarkedet.

Skadeforsikring Baltikum

Gjensidiges baltiske virksomhet selger skadeforsikringsprodukter til privat- og næringslivsmarkedet i Litauen, Latvia og Estland. Produktene distribueres gjennom egne kanaler, forsikringsagenter og meglere. I 2015 kjøpte Gjensidige PZUs virksomhet i Litauen, og er nå 4. største aktør pan-baltisk. Baltikum er foreløpig et umodent forsikringsmarked, og Gjensidige er godt posisjonert for fremtidig vekst.

2015

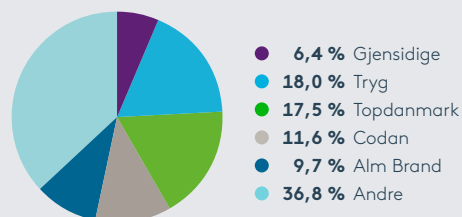
Gjensidige kjøpte PZU Lietuva i 2015 og nær doblet sin størrelse i Baltikum. Lønnsomhet prioriteres i et marked med betydelig priskonkurranse, og målrettet arbeid med å effektivisere driften, samt tilpasning og reprising av porteføljer sto sentralt i 2015.

Fremtidsutsikter

Gjensidige har som mål å være et av de ledende forsikringsselskaper i Baltikum. Markedet er relativt umodent, og en vesentlig andel av både privat- og bedriftssegmentene er fortsatt uforsikret. Det forventes vekst i takt med at den generelle økonomiske situasjonen bedres og velstanden øker.

Med oppkjøpet av PZU Lietuva har Gjensidige blitt det nest største skadeforsikringsselskapet i Litauen og den fjerde største aktøren i Baltikum. Et forbedringsprogram er lansert med investeringer i blant annet IT-systemer, produktutvikling, tariffprogrammer, distribusjon, CRM og skadeoppgjør for å posisjonere selskapet for forventet fremtidig vekst og økt lønnsomhet. Virksomheten i Baltikum forventes å nå break-even i løpet av 2017 og være lønnsom fra 2018.

Markedsandeler Danmark

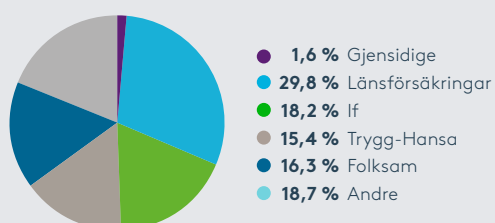

Kilde: Forsikring & Pension, basert på brutto premieinntekter 4. kvartal 2014

Nøkkeltall Norden

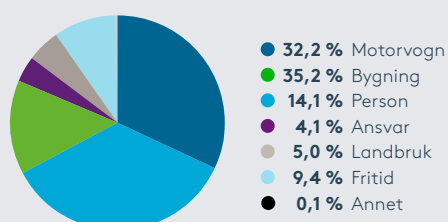
Millioner kroner	2015	2014	2013
Premieinntekter	5.233,3	4.762,9	3.783,5
Forsikringsresultat	509,1	384,3	304,5
Skadeprosent	74,6 %	75,4 %	75,0 %
Kostnadsandel	15,6 %	16,6 %	16,9 %
Combined ratio	90,3 %	91,9 %	92,0 %

Markedsandeler Sverige

Kilde: Svensk Försäkring, basert på premieinntekter 2015

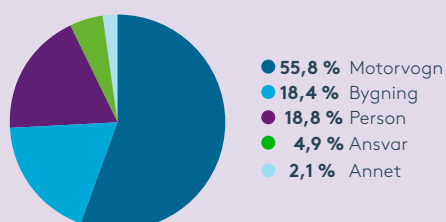
Fordeling premieinntekter

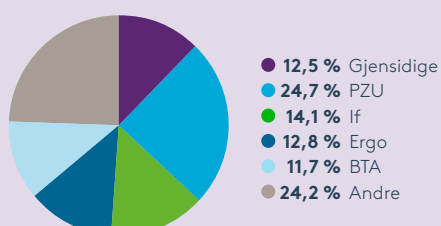
Nøkkeltall Baltikum

Millioner kroner	2015	2014	2013
Premieinntekter	642,0	523,0	510,8
Forsikringsresultat	(98,9)	0,6	35,7
Skadeprosent	81,8 %	72,1 %	67,1 %
Kostnadsandel	33,6 %	27,8 %	25,9 %
Combined ratio	115,4 %	99,9 %	93,0 %

Fordeling premieinntekter

Market shares

Kilde: Tilsynsmyndigheter i Estland, Latvia og Litauen, Estlands Statistikkbyrå, konkurranserapporter og egne beregninger. Basert på forfalt bruttopremie i 2015.

Pensjon og sparing

Pensjon og sparing skal bidra til breddesalg til skadeforsikringskunder i Norge og tilbyr pensjons- og spareprodukter hovedsakelig til det norske næringslivsmarkedet. Produktene distribueres direkte av Gjensidige samt via utvalgte samarbeidspartnere. Gjensidige er fjerde største aktør innen markedet for innskuddspensjon med individuelt investeringsvalg.

2015

Pensjon og sparing er et vekstområde for Gjensidige i Norge. Hele 85 prosent av kundene var også skadeforsikringskunder ved utløpet av 2015. Videreutvikling av konkurransedyktige produkter og kundeløsninger sto i fokus i 2015, og porteføljeveksten var god.

Fremtidsutsikter

Pensjon og sparing er et satsningsområde som bidrar til at Gjensidige kan være komplett leverandør av forsikrings- og pensjonsprodukter. Virksomheten bidrar til å styrke kunderelasjonen og lojaliteten hos skadeforsikringskundene.

Markedet for innskuddsbasert pensjon er i vekst, og Gjensidige er godt posisjonert for å ta del i denne. Den positive veksttakten er forventet å fortsette.

Bank

Gjensidige Bank er en ren nettbank som skal bidra til breddesalg til skadeforsikringskunder i Norge. Banken tilbyr boliglån, bilfinansiering, usikrede lån, sparing, kredittkort og dagligbank-tjenester. Distribusjon foregår i hovedsak på nett, og kundeservice nås på telefon, via chat og på Gjensidiges finanskontorer. Bilfinansiering distribueres også gjennom bilforhandlere.

2015

Arbeidet med å sikre breddesalg, særskilt inn mot organisasjonskundene i skadeforsikringsvirksomheten, sto sentralt i 2015. Utlånsveksten var høy, og utlån til konsernets skadeforsikringskunder utgjorde 77 prosent av bankens utlånsvolum ved utløpet av året.

Fremtidsutsikter

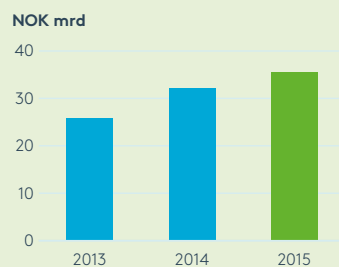
Gjensidige Bank skal primært understøtte den norske skadeforsikringsvirksomheten ved å bidra til økt produktbredde for eksisterende skadeforsikringskunder i Norge. Banken vil fortsatt tilby et bredt utvalg av finansielle tjenester gjennom kundevennlige nettløsninger, Gjensidiges finanskontorer og samarbeidende bilforhandlere.

Basert på et fullt sortiment av bankprodukter og attraktive betingelser for privatmarkedet, skal banken bidra til vekst og lønnsomhet for konsernet.

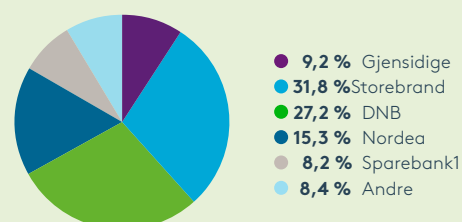
Nøkkeltall Pensjon og sparing

Millioner kroner	2015	2014	2013
Netto forsikringstekniske inntekter	155,9	136,0	124,4
Driftsresultat	53,4	12,7	24,6
Resultat før skattekostnad	84,2	43,9	49,9

Kapital til forvaltning

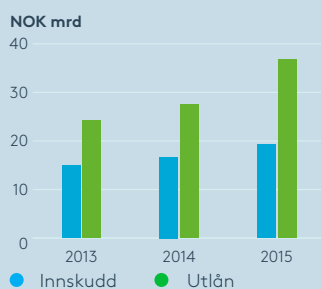
Markedsandeler innskuddspensjon*

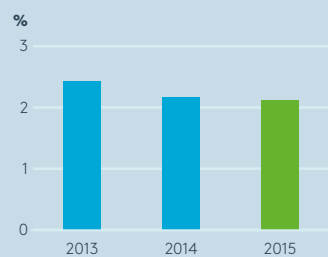
Kilde: Finans Norge, 3. kvartal 2015.
Basert på kapital til forvaltning

* Med individuelt investeringsvalg

Innskudd og utlån per 31.12.

Netto rentemargin

Rentenetto i prosent = netto renteinntekter delt på gjennomsnittlig forvaltningskapital

Nøkkeltall Bank

Millioner kroner	2015	2014	2013
Netto renteinntekter	721,2	613,8	546,1
Sum inntekter	725,2	663,2	599,5
Nedskrivninger og tap	(62,3)	(51,8)	(67,1)
Resultat før skattekostnad	303,6	253,5	191,0

Formålet med investeringsporteføljen er primært å dekke de forsikringstekniske forpliktelsene, samt å nå konsernets mål for avkastning på egenkapitalen. Ved utløpet av 2015 utgjorde porteføljen 57,2 milliarder kroner.

Kapitalforvaltning

Konsernets investeringsportefølje omfatter alle investeringsmidler i konsernet, med unntak av segmentene Pensjon og sparing og Bank. Store deler av forvaltningen settes ut til eksterne forvaltere, mens konsernets investeringsfunksjon konsentrerer seg om aktivaallokering, risikostyring og forvalterseleksjon. Direkte eiendomsinvesteringer gjøres via selskapet Oslo Areal, som eies 50% av Gjensidige.

Investeringsporteføljen består av to deler: en sikringsportefølje og en fri portefølje. Sikringsporteføljen skal motsvare konsernets forsikringstekniske avsetninger og er investert i rentebærende instrumenter som durasjonsmessig er tilpasset de forsikringstekniske avsetningene.

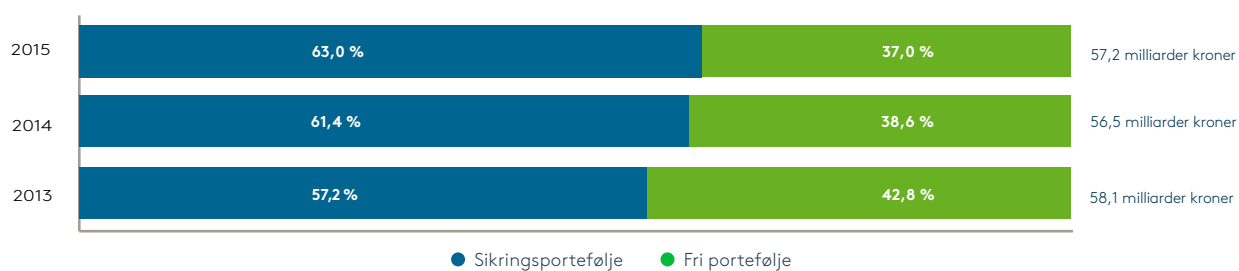
Den frie porteføljen består av ulike aktiva. Aktivaallokeringen i denne porteføljen må sees i sammenheng med konsernets kapitalisering og risikokapasitet, samt konsernets løpende risikoappetitt. Generelt er valutarisiko i investeringsporteføljen sikret opp mot 100 prosent, med en tillatt ramme på +/- ti prosent per valuta.

Ved årsslutt 2015 utgjorde den samlede investeringsporteføljen 57,2 milliarder kroner. Finansresultatet ble 1,5 milliarder kroner, tilsvarende en samlet finansavkastning på 2,6 prosent.

Finansielle eiendeler og eiendommer

Millioner kroner	Avkastning i prosent				Resultat	
	2015	2014	2013		2014	2013
Sikringsportefølje	2,8	3,2	3,6	982,0	1.071,2	1.201,9
Fri portefølje	2,3	5,8	5,4	510,4	1.355,1	1.279,0
Finansresultat for investeringsporteføljen	2,6	4,3	4,3	1.492,4	2.426,3	2.480,9
Netto inntekter fra investeringer				1.473,3	2.475,6	2.538,1

Porteføljeinndeling per 31.12.

Tilleggsinformasjon

		2015	2014	2013
Konsern				
Finansavkastning ¹	%	2,6	4,3	4,3
Egenkapital	Millioner kroner	23.330,6	21.656,8	26.287,8
Egenkapitalavkastning før skatt ²	%	23,2	23,3	18,3
Egenkapitalavkastning etter skatt ²	%	17,4	18,1	14,6
Egenkapital per aksje	Kroner	46,7	43,3	52,6
Kapitaldekning ³	%	17,1	18,1	13,4
Solvensmarginkapital Gjensidige Forsikring ⁴	Millioner kroner	12.806,7	12.312,9	12.905,2
Solvensmargin Gjensidige Forsikring ⁵	%	351,6	366,5	423,8
Aksjekapital				
Utstedte aksjer ved periodens utløp	Antall	500.000.000	500.000.000	500.000.000
Periodens resultat per aksje, basis og utvannet ⁶	Kroner	7,57	8,38	7,34
Skadeforsikring				
Markedsandel landbasert forsikring Norge (Finans Norge)	%	25,3	25,3	25,3
Forfalte bruttopremier				
Privat	Millioner kroner	8.269,1	8.296,3	8.013,8
Næringsliv	Millioner kroner	7.434,9	7.250,3	6.930,2
Norden	Millioner kroner	5.430,0	4.961,4	3.991,3
Baltikum	Millioner kroner	702,9	512,5	532,7
Konsernsenter/reassuranse	Millioner kroner	138,7	143,3	163,4
Sum	Millioner kroner	21.975,6	21.163,8	19.631,4
Egenregningsandel ⁷	%	97,9	97,7	97,1
Premieinntekter				
Privat	Millioner kroner	8.152,3	8.124,1	7.799,0
Næringsliv	Millioner kroner	7.076,8	6.847,2	6.564,7
Norden	Millioner kroner	5.233,3	4.762,9	3.783,5
Baltikum	Millioner kroner	642,0	523,0	510,8
Konsernsenter/reassuranse	Millioner kroner	167,7	129,6	78,9
Sum	Millioner kroner	21.272,0	20.386,8	18.736,9
Skadeprosent ⁸				
Privat	%	60,2	67,3	70,1
Næringsliv	%	68,2	70,0	72,9
Norden	%	74,6	75,4	75,0
Baltikum	%	81,8	72,1	67,1
Sum	%	68,6	71,0	74,0
Kostnadsandel ⁹				
Privat	%	12,7	12,7	13,2
Næringsliv	%	11,4	11,3	11,4
Norden	%	15,6	16,6	16,9
Baltikum	%	33,6	27,8	25,9
Sum	%	15,1	15,0	15,3

		2015	2014	2013
Combined ratio¹⁰				
Privat	%	72,9	80,0	83,3
Næringsliv	%	79,6	81,2	84,3
Norden	%	90,3	91,9	92,0
Baltikum	%	115,4	99,9	93,0
Sum	%	83,7	86,0	89,2
Combined ratio diskontert ¹¹	%	82,3	83,4	85,9
Pensjon og sparing				
Kapital til forvaltning pensjon ved utløpet av perioden	Millioner kroner	20.033,0	17.196,3	13.953,8
herav kollektivporteføljen	Millioner kroner	4.877,5	4.186,8	3.553,2
Kapital til forvaltning sparing ved utløpet av perioden	Millioner kroner	15.555,1	15.018,2	11.896,4
Driftsmargin ¹²	%	19,37	5,43	11,89
Bokført avkastning fripoliseporteføljen ¹³	%	5,43	4,63	4,57
Verdijustert avkastning fripoliseporteføljen ¹⁴	%	5,42	4,63	4,67
Kunder som også er forsikringskunder ved utløpet av perioden	%	84,5	84,6	84,6
Egenkapitalavkastning før skatt ²	%	14,1	7,8	9,7
Egenkapitalavkastning etter skatt ²	%	10,0	5,7	6,8
Bank				
Brutto utlån, tilgang i perioden	Millioner kroner	9.189,0	3.352,6	6.869,7
Innskudd, tilgang i perioden	Millioner kroner	2.653,9	1.765,1	3.357,8
Brutto utlån ved utløpet av perioden	Millioner kroner	36.735,5	27.546,5	24.193,9
Innskudd ved utløpet av perioden	Millioner kroner	19.357,2	16.703,4	14.938,3
Innskuddsdekning ved utløpet av perioden ¹⁵	%	52,7	60,6	61,7
Netto rentemargin ¹⁶	%	2,12	2,17	2,42
Nedskrivninger og tap ¹⁷	%	0,20	0,20	0,32
Kostnadsandel ¹⁸	%	49,5	54,0	56,9
Kunder som også er forsikringskunder ved utløpet av perioden	%	45,2	45,7	44,6
Kapitaldekning ¹⁹	%	16,1	15,9	14,6
Kjernekapitaldekning ²⁰	%	14,2	14,1	14,6
Egenkapitalavkastning før skatt ²	%	13,8	13,2	12,0
Egenkapitalavkastning etter skatt ²	%	10,3	9,6	8,6

¹ Finansavkastning = finansresultat i prosent av gjennomsnittlig finansielle eiendeler inkludert eiendom, eksklusive Pensjon og sparing samt Bank

² Egenkapitalavkastning før/etter skattekostnad = resultat før/etter skattekostnad/gjennomsnittlig egenkapital i perioden

³ Kapitaldekning = netto ansvarlig kapital/risikovektet beregningsgrunnlag, beregnet basert på NGAAP for konsernet. Årets tall for kapitaldekning er justert for styrets forslag til utbytte for regnskapsåret 2015.

⁴ Solvensmarginkapital er summen av Gjensidige Forsikring ASAs ansvarlige kapital, jf. kapitaldekningsberegningen, og annen solvensmarginkapital, som i Gjensidige Forsikring er sikkerhetsavsetninger utover 55 prosent av minstekravet, 25 prosent av naturskadefondet samt fradrag for aktuelle diskonterings effekter i erstatningsavsetningen. Årets tall for solvensmarginkapital er justert for styrets forslag til utbytte for regnskapsåret 2015.

⁵ Solvensmargin er solvensmarginkapital i prosent av solvensmarginkrav, hvor solvensmarginkravet er et uttrykk for risikoen i de forsikringsmessige forpliktelsene (i Gjensidige Forsikring ASA).

⁶ Periodens resultat per aksje = aksjeeiernes andel av periodens resultat/gjennomsnittlig antall utestående aksjer i perioden

⁷ Egenregningsandel = forfalte bruttopremier for egen regning/forfalte bruttopremier (skadeforsikring)

⁸ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁹ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

¹⁰ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

¹¹ Combined ratio diskontert = combined ratio dersom erstatningsavsetningene hadde vært diskonterte

¹² Driftsmargin = driftsresultat/(netto forsikringstekniske inntekter + forvaltningsinntekter mv.)

¹³ Bokført avkastning fripoliseporteføljen = realisert avkastning på porteføljen

¹⁴ Verdijustert avkastning fripoliseporteføljen = total avkastning på porteføljen

¹⁵ Innskuddsdekning = innskudd i prosent av brutto utlån

¹⁶ Netto rentemargin = netto renteinntekter/gjennomsnittlig forvaltningskapital

¹⁷ Nedskrivninger og tap = nedskrivninger og tap/gjennomsnittlig brutto utlån

¹⁸ Kostnadsandel = driftskostnader/sum inntekter

¹⁹ Kapitaldekning = ansvarlig kapital/beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

²⁰ Kjernekapitaldekning = kjernekapital/beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

Gjensidige-aksjen ga en totalavkastning i 2015 på 22 prosent. Ved utgangen av året var Gjensidige det syvende største selskapet notert på Oslo Børs, med en markedsverdi på 71 milliarder kroner. Resultatet per aksje ble 7,57 kroner i 2015, og styret har foreslått et utbytte på 8,40 kroner per aksje.

Investorinformasjon

Gjensidige skal ha en åpen dialog med alle interessenter og følger Oslo Børs' IR-anbefaling. Etablerte retningslinjer for investorkontakt finnes på www.gjensidige.no/investor.

Det gjennomføres hvert kvartal møter med analytikere og investorer for å diskutere resultatene og forretningsdriften. I disse møtene deltar som hovedregel alltid en investorkontakt fra Gjensidige, eventuelt sammen med konsernsjef og/eller finansdirektør eller annen relevant direktør fra selskapet.

Utbytte og utbyttepolitikk

Gjensidige har som mål å utbetale høye og stabile nominelle utbytter, og minimum 70 prosent av resultat etter skatt over tid. Ved fastsettelse av størrelsen på utbyttet vil det tas hensyn til forventet fremtidig kapitalbehov. I tillegg vil Gjensidige over tid utbetale overskuddskapital utover målsatt kapitalisering.

For regnskapsåret 2015 er det foreslått et samlet utbytte på 8,40 kroner per aksje. Av dette er 6,40 kroner per aksje foreslått på bakgrunn av årets resultat etter skatt. Dette tilsvarer 84,5 prosent av resultat etter skatt. Øvrige 2,00 kroner per aksje er knyttet til utdeling av overskuddskapital som et ledd i å sikre en optimal kapitalstruktur.

Utbytte vedtas av generalforsamlingen den 7. april 2016, og utbetales til de som er registrerte aksjeeiere på generalforsamlingsdatoen.

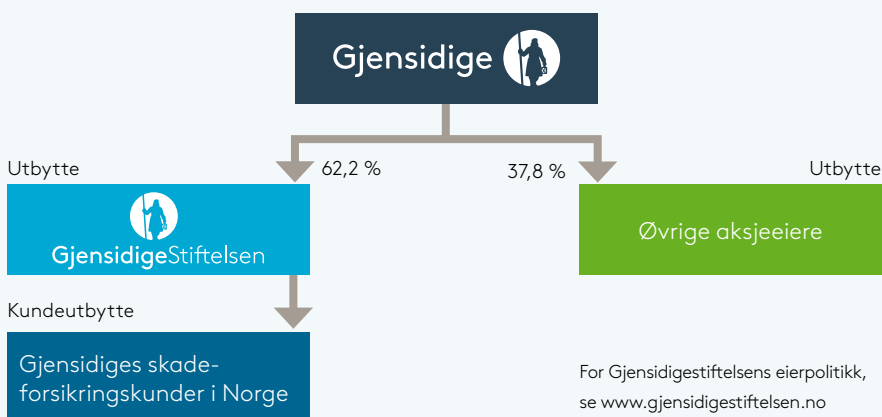
Gjensidige-aksjen handles eks utbytte 8. april 2016, oppgjørsgdato er 11. april 2016 og utbyttet utbetales 19. april 2016.

Kundeutbytte

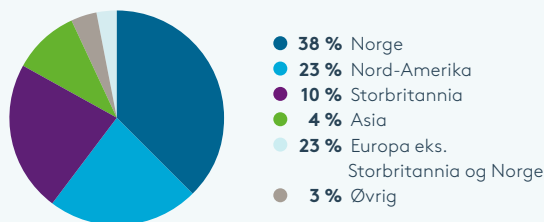
Gjensidigestiftelsen er den største aksjeeieren i Gjensidige. Den viderefremidler aksjeutbytter den mottar fra Gjensidige, til Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge. Dette kundeutbyttet deles ut på bakgrunn av aksjeutbytter relatert til årets resultat, mens utbytter relatert til utdeling av overskuddskapital forvaltes av Gjensidigestiftelsen.

Kundeutbyttet fordeles til kundene basert på betalt forsikringspremie for det regnskapsåret aksjeutbyttet gjelder, og utbetales til de som fortsatt er kunder av Gjensidige ved tidspunktet for Gjensidigestiftelsens generalforsamling som vedtar kundeutbyttet.

Kundeutbyttet for 2014 utgjorde rundt 13 prosent av betalt premie. Styret i Gjensidigestiftelsen har foreslått at utbyttet relatert til årets resultat for 2015, betales ut til Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge.

Geografisk fordeling aksjer per 31.12.2015

Fordeling av aksjer eksklusive aksjer eiet av Gjensidigestiftelsen

Eierforhold

Ved utgangen av 2015 hadde Gjensidige rundt 33.000 aksjeeiere. De 20 største eierne representerte til sammen 85,1 prosent av aksjene i Gjensidige.

Gjensidigestiftelsen er største eier med en eierandel på 62,2 prosent. Gjensidigestiftelsen har vedtektsfestet et eierskap i Gjensidige på minimum 60 prosent og skal bidra til eiermessig stabilitet og forutsigbarhet.

Det er uttalt vilje til å vurdere redusert eierbrøk ved eventuelle oppkjøp eller kapitalutvidelser som er i samsvar med Gjensidiges overordnede strategi.

Gjensidigestiftelsen forvalter eierskapet i Gjensidige på vegne av Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge. Stiftelsen har en eierpolitikk med fokus på høy verdiskaping over tid, og forventer et konkurransedyktig utbytte.

20 største aksjeeiere 31. desember 2015 ¹

	Prosent
1 Gjensidigestiftelsen	62,2
2 Folketrygdfondet	4,4
3 Deutsche Bank	4,2
4 Caisse de Depot et Placement du Quebec	2,5
5 Danske Bank	2,3
6 BlackRock	1,5
7 DNB	0,9
8 Safe Investment Company	0,9
9 Thornburg Investment Mgt	0,8
10 State Street Corporation	0,8
11 Vanguard Group	0,7
12 JPMorgan Chase & Co	0,6
13 Fidelity Worldwide Investment (FIL)	0,5
14 Storebrand	0,5
15 KLP	0,5
16 Genossenschaftliche FinanzGruppe Volksbanken Raiffeisenbanken	0,4
17 Nordea	0,4
18 Crux Asset Mgt	0,4
19 Unigestion Asset Mgt	0,3
20 Capital Group	0,3

¹ Eieroversikten er basert på en analyse gjennomført av Orient Capital Ltd, basert på eierregisteret i VPS per 31. desember 2015. Gjennom analysen kartlegges hvilke eiere som står bak de ulike forvalterkonti. Det kan ikke garanteres at oversikten er korrekt. Oversikt over 20 største aksjeeiere slik det fremgår av eierregisteret i VPS finnes i note 27 side 142.

Generalforsamling

Neste ordinære generalforsamling holdes på Gjensidiges hovedkontor i Schweigaards gate 21, Oslo, den 7. april 2016 kl 17:00.

For mer detaljert informasjon om organstrukturen og/eller generalforsamlingen, se side 35-47 og/eller www.gjensidige.no/investor.

Årsberetning og årsregnskap 2015

Gjensidige Forsikring Konsern

Gjensidiges formål er å skape verdier for samfunnet gjennom å sikre liv, helse og verdier, og avlaste kundene for risiko. Gjensidige skal sørge for at konsernets erfaring og kompetanse innen forebygging av skader kommer hele samfunnet til gode. Vår virksomhet skal bidra til et godt og bærekraftig samfunn med respekt for menneskerettigheter og miljøet vi lever i.

Samfunnsansvar

Gjensidige tilbyr skadeforsikring til person- og næringslivskunder i Norden og Baltikum. I Norge tilbyr vi også bank- og sparetjenester til personkunder, og pensjonsløsninger for næringslivskunder.

Gjensidiges samfunnsansvar er tuftet på vår rolle som et av Nordens største forsikringselskaper med en betydelig investeringsvirksomhet som har en global innretning.

Vi integrerer samfunnsansvar i forretningsdriften – vi er et forsikringselskap og vil bruke vår kompetanse og gjennomslagskraft på områder hvor vi kan spille en rolle. Med dette som utgangspunkt har styret fastsatt retningslinjer som angir mål og rammer for selskapets engasjement innen samfunnsansvar, herunder retningslinjer for samfunnsansvarlige investeringer.

Samfunnsansvarlig drift er en forutsetning for selskapets konkurranseevne, både når det gjelder dyktige medarbeidere, kunder og samfunnets tillit.

I tråd med dette skal Gjensidige bidra til trygge samfunn der hvor vi har virksomhet, og legge til rette for at våre medarbeidere kan vise sosialt engasjement. Alle sider ved vår virksomhet skal baseres på respekt for menneskerettigheter og for arbeidstakers rett til meningsfylt arbeid under trygge forhold.

Gjensidiges medarbeidere skal etterleve lover og regler i de samfunn hvor vi har virksomhet, og oppføre i henhold til etiske normer. Etikk og overholdelse av lover og regler er sentralt i den interne opplæring av medarbeidere.

Vi skal søke dialog med alle interessentgrupper som berøres av vår virksomhet.

Vi skal ha minst mulig negativ påvirkning på miljø og klima.

Styret og administrasjonen har vedtatt policies, retningslinjer og instruksjoner som konkretiserer og presiserer hvilke rammer medarbeiderne skal forholde seg til i ulike situasjoner. Relevante dokumenter fremgår av tabell på side 34.

Retningslinjer for samfunnsansvar og SRI finnes i sin helhet på www.gjensidige.no.

Flere andre kapitler i denne årsrapporten er relevante for å forstå hvordan Gjensidige forvalter sitt samfunnsansvar. De mest sentrale er:

- Styring og kontroll. Side 35
- Note 3, Styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko. Side 88
- Note 18, Lønn og godtgjørelser. Side 132
- Note 28, Aksjebasert betaling. Side 143

Selskapets operative virksomhet er nærmere beskrevet på side 8. Strategi, finansielle mål og nøkkeltall er beskrevet på henholdsvis side 8 og 3. Kapitalforvaltningen er beskrevet på side 16, og vår policy for etisk forvaltning (SRI) er beskrevet nedenfor.

Sosialt engasjement

Gjensidige og selskapets medarbeidere støtter og engasjerer seg i ulike sosiale formål både lokalt og nasjonalt. Formålet er å bidra positivt i de lokalmiljøene hvor vi har aktivitet, og å støtte vårt samfunnsoppdrag som er å bidra til et tryggere samfunn.

I Oslo samarbeider Gjensidige med Kirkens bymisjon om å skape et bedre og tryggere nærmiljø i sentrum, hvor selskapet har sitt hovedkontor. Fra Gjensidiges side innebærer samarbeidet et økonomisk bidrag til bymisjonen, og engasjement blant ansatte. I 2015 bidro ansatte ved flere kontorer over hele landet til Bymisjonens strikketkampanje som gjennomføres før jul hvert år for å skape engasjement og samle inn penger til julefeiring for vanskeligstilte.

Medarbeidere i selskapet deltar også i ulike tiltak i regi av Bymisjonen, blant annet leksehjelp og sjakkurs for barn.

I 2015 ga Gjensidige totalt 1 million kroner til Flyktninghjelpen i Norge og Danmark og til Røde Kors i Sverige, for å bidra til å avhjelpe den akutte flyktningkrisen. I stedet for julegave til ansatte, ga selskapet også 1 million kroner som julegave til Røde Kors for å støtte organisasjonens arbeid for flyktninger.

Fra og med 2016 vil Gjensidiges medarbeidere være med å bestemme hvilket humanitært formål som skal motta julegave fra selskapet.

I Danmark støtter Gjensidige Julemærkehjemmene, som hvert år hjelper omkring 750 barn som plages av mobbing eller isolasjon.

I 2016 feirer Gjensidige 200-årsjubileum. Gjennom prosjektet Gode gjerninger vil alle medarbeidere i selskapet få mulighet til å bruke en arbeidsdag til et humanitært tiltak i sitt lokalsamfunn.

Gjensidiges sosiale engasjement må ses i sammenheng med Gjensidigestiftelsen, som er vår største eier. Stiftelsen driver en omfattende gavevirksomhet som finansieres med avkastning fra kapital som ble frigjort i forbindelse med børsnoteringen av Gjensidige Forsikring i 2010.

Stiftelsen har som mål å bidra til et tryggere samfunn, og satser spesielt på forebyggende og aktivitetsskapende tiltak for barn og unge i hele Norge.

Bidra til et tryggere samfunn

Gjensidige bidrar til finansieringen av offentlig velferd gjennom betaling av skatter og avgifter og lønn til medarbeidere. Skattekostnaden for konsernet var 1.265,0 i 2015. I tillegg kom et betydelig beløp til merverdiavgift. Lønn og personalgoder til medarbeidere utgjorde 2.545 milliarder kroner.

Forebygging av skader

Vår kjernevirksomhet – forsikring – gir kunden trygghet, ved å redusere eller fjerne negative økonomiske konsekvenser av skader og ulykker. Dette er et sentralt velferdsbehov i et moderne samfunn. Det er likevel bedre både for kunden, forsikringsselskapet og samfunnet å unngå at skade oppstår. Forebygging av skade er derfor en naturlig og vesentlig del av Gjensidiges kjernevirksomhet og samfunnsansvar.

Gjennom vår virksomhet har vi bygget opp betydelig kompetanse innen skadeforebygging. Denne kunnskapen skal så langt som mulig komme hele samfunnet til gode.

De fleste forsikringer er utformet på en slik måte at de skal motivere kunden til å unngå skader, både gjennom insentiver for å redusere risiko og ved at kunden som oftest må bære noe av den økonomiske risikoen for skader selv.

Prisen kunden betaler for sin forsikring er normalt sterkt påvirket av den økonomiske risiko kunden representerer. Denne risikoen påvirkes blant annet av kundens valg av bolig, bil og adferd. Vi belønner en rekke sikringstiltak gjennom rabatt på forsikringen. Tiltak som bidrar til å redusere risiko både for oss og kunder kan være boligalarm, kontroll av elektrisk anlegg i bygninger, installasjon av utstyr som reduserer risiko for vannskade i bygninger og gjenfinningssystemer for biler.

Unge bilførere er spesielt utsatt for å bli involvert i bilulykker. For å redusere disse har Gjensidige derfor flere tiltak rettet mot denne gruppen.

I Norge gir vi rabatt på forsikringen til unge som har øvelseskjørt tilstrekkelig mange kilometer med ledsager.

Vi gir et beløp på 23-årsdagen til kunder som har kjørt skadefritt det siste året eller lenger. Jo lengre den skadefrie perioden er, jo større er belønningen.

I 2015 lanserte vi kampanjen «Hold fokus» i samarbeid med Trygg Trafikk. Kampanjen retter oppmerksomheten mot hvor farlig det er å bruke mobiltelefon når man kjører bil. Tiltaket er viktig, fordi en tredjedel av alle trafikkulykker helt eller delvis skyldes at sjåføren er uoppmerksom.

Det viktigste virkemiddelet i kampanjen er en interaktiv kombinasjon av film, Facebook og mobiltelefon, som gir seeren en sterk opplevelse av å delta i handlingen. Filmen følger en sjåfør som skriver tekstmeldinger, ringer, og bruker sosiale medier mens hun kjører. Bilder fra seerens Facebook-side vises i filmen, som dermed blir personalisert for hver seer. Seeren mottar også tekstmeldinger og telefonoppringning fra sjåføren.

Kampanjen ble delt over 27.000 ganger på Facebook, og filmen ble sett 257.000 ganger. En undersøkelse viser at en tredjedel av dem som så filmen endret holdning til bruk av mobil i bil. Kampanjen nådde også et stort publikum gjennom markedsføring og redaksjonell omtale i media.

Kampanjen ble fulgt opp med det innovative konseptet Tasteplass, som er et ordspill på «taste» og «rasteplass». Utvalgte rasteplasser utstyres med gratis wifi og skiltes som «tasteplass». Hensikten er å legge til rette for å ta pauser i stedet for å bruke mobil, internett og sosiale medier under kjøring. Tasteplass er et samarbeid mellom Gjensidige, Trygg Trafikk, Statens Vegvesen og mobilselskapet OneCall.

Vi samarbeider med Trygg Trafikk om holdnings- skapende arbeid på videregående skoler flere steder i Norge.

Vi samarbeider også om trafikksikkerhet med andre forsikringsselskaper gjennom bransjeorganisasjonen Finans Norge.

I de baltiske land bidrar Gjensidige til økt trafikksikkerhet ved å dele ut gratis reflekser til fotgjengere.

Ved hjelp av værdata sender vi uværsvarelse som tekstmelding til kunder som må regne med å bli rammet av uvær. Meldingene er målrettet ved hjelp av offentlige værdata og vår kundeinformasjon, slik at vi unngår å sende falske alarmer. Vi har fått mange tilbakemeldinger fra takknemlige kunder som har rukket å sikre eiendeler takket være disse varslene.

Et annet område som rammer våre kunder hardt både økonomisk og ikke minst personlig, er brann. Sammen med Norsk Brannvernforening, DSB og lokale brannvesen gjennomførte vi høsten 2015 Aksjon Boligbrann med hjemmebesøk i 40.000 boliger. Vi bidro også til utvikling og markedsføring av undervisningsmateriell om brannvern for skoleverket. Så langt har Gjensidige bidratt til at flere enn 100.000 barn har fått opplæring om brannvern.

Dialog med interessentgrupper

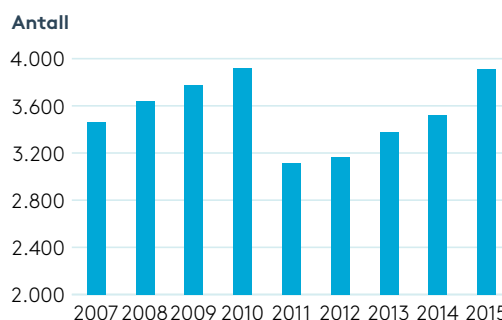
Gjensidige er hvert år representert i en rekke råd, utvalg og styre, både nasjonalt og internasjonalt, som arbeider med brannvern, forebygging av vannskader og andre samfunnsnyttige tiltak.

I 2015 var selskapet blant annet representert i det regjeringsoppnevnte Overvannsutvalget, som la frem en rapport om hvordan samfunnet kan styrke beredskapen mot vannskader som følge av klimaendring.

Vi var representert i Finansklagenemnda – et uavhengig organ med bred sammensetning fra norsk samfunnsliv – som behandler klager fra kunder i norske forsikringsselskaper.

Gjennom bransjeorganisasjonen Finans Norge koordinerer vi vår dialog med myndighetene om forhold som angår finansnæringen. Finans Norge driver også et betydelig arbeid rettet mot skoler og publikum for øvrig med informasjon om personlig økonomi, samfunnsøkonomi og statistikk fra finansnæringen.

Bemanningsutvikling

I tillegg til den formelle kontakten med kundene søker vi dialog gjennom sosiale medier og nyhetsbrev på epost, og ulike kundearrangementer.

Vår avdeling for investor relations har løpende dialog med investorer og analytikere, både på vår nettportal, kvartalsvise resultatpresentasjoner, investormøter og konferanser.

Vi har i mange år vært hovedsponsor for det norske håndballandslaget for damer, og vi er sponsor for fotballandslaget for herrer. Vi benytter disse sponsoratene til å skape aktiviteter for barn og unge som kan bidra til rekruttering til idretten og dermed fremme en sunnere livsstil.

Ansvarlige investeringer

Vår investeringsvirksomhet har en global innretning, og vi investerer i land der det ikke er en selvfølge at menneskerettigheter respekteres. Det gir risiko for at vi blir medeier i selskaper som bidrar til å krenke menneskerettighetene gjennom sin produksjon av varer og tjenester eller gjennom sin behandling av ansatte, leverandører, lokalbefolkning eller andre interessegrupper.

Styret i Gjensidige Forsikring har vedtatt en konsernpolicy for etiske investeringer som fastslår at vår investeringsportefølje skal følge internasjonalt anerkjente retningslinjer for samfunnsansvarlige investeringer innen følgende områder:

- Menneskerettigheter
- Arbeidsliv
- Miljø
- Korrupsjon
- Våpen

Konsernets investeringsdirektør har ansvar for utøvelsen av retningslinjene. Oppfølging krever både tid og spesiell kompetanse. Vi har derfor engasjert selskapet GES – Global Engagement Services – til å foreta løpende overvåkning av selskaper i Gjensidiges investeringsporteføljer. Disse undersøkelsene danner grunnlag for å avgjøre om selskaper skal ekskluderes.

Når et selskap blir ekskludert vil vi selv sørge for at det aktuelle selskapet ikke er del av porteføljer som vi forvalter selv.

Ved investeringer i fond som forvaltes av andre og hvor Gjensidige ikke fastsetter rammebetingelsene, vil vi gå i dialog med forvalteren med sikte på ekskludering av det aktuelle selskapet. Dersom dialogen ikke fører frem vil vi avvike vår investering i fondet.

Det avholdes møter om samfunnsansvarlig investering hvert kvartal og ved behov. I 2015 ble 6 selskaper vedtatt ekskludert fra Gjensidiges investeringsportefølje. Ved utgangen av året var totalt 80 selskaper ekskludert.

Våre medarbeidere

Gjensidige har som ambisjon å være en helsefremmende arbeidsplass der alle medarbeidere gis mulighet til faglig utvikling og kompetanseheving. Vi tror mennesker trives når de får bruke sine evner, utvikle seg og er en del av et fellesskap. Det er vårt ansvar å legge til rette for dette, men det er også en fornuftig investering for Gjensidiges mulighet til å lykkes framover.

Ved utløpet av 2015 var vi 3.908 medarbeidere i konsernet.

Medarbeiderne i konsernet har ifølge norsk lov rett til å være representert i selskapets styrende organer. De ansattes representanter velges av og blant medarbeiderne.

Samarbeidet mellom selskapets ledelse og ansattes fagforeninger er ryddig og godt, og har en innarbeidet struktur med regelmessige møter i ulike utvalg. Det er fastsatt regler for hvilke prosesser og beslutninger ansattes tillitsvalgte skal involveres i. Ansattes tillitsvalgte lønnes av selskapet.

I 2015 var 63 prosent av selskapets medarbeidere i Norge omfattet av kollektive lønnsavtaler.

Mangfold og diskriminering

Vi arbeider for at alle ansatte i hele konsernet skal ha like muligheter til personlig og faglig utvikling. Vi tolererer ikke diskriminering på grunn av forhold som

- kjønn
- alder
- funksjonsevne
- etnisk opprinnelse
- seksuell legning og
- religiøs overbevisning

Ansettelses- og HMS-rutiner sikrer at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven i Norge følges.

Et tiltak for å sikre en slik utvikling er utarbeidelse av lønnsstatistikker for å synliggjøre eventuelle forskjeller for samme arbeid eller arbeid av lik verdi. Eventuelle avvik skal følges opp gjennom tiltak. Det har ikke vært behov for særskilte tiltak vedrørende likestilling eller diskriminering i 2015.

Ved utgangen av 2015 var det omtrent like mange kvinner og menn blant medarbeiderne.

Konsernets styre hadde i 2015 ti medlemmer, hvorav fire var kvinner. Blant de syv representantene som ikke var valgt av de ansatte, var tre kvinner.

Av konsernledelsens ti medlemmer var tre kvinner.

Utenom konsernledelsen hadde konsernet 355 medarbeidere i lederposisjoner i 2015. Av disse var 37 prosent kvinner.

Gjensidige ønsker å øke andelen kvinner i ledende stillinger, og dette er godt kjent blant ledere på alle nivåer. Denne ambisjonen har bidratt til at det over tid er blitt en høyere andel kvinnelige ledere.

Vi har et likestillings- og diskrimineringsutvalg som trer sammen ved behov. Utvalget har medlemmer fra HR-avdelingen og tillitsvalgte. Det er konsernets HMS-ansvarlige som avgjør om utvalget skal kalles inn. En typisk anledning kan være varsling fra medarbeidere om diskriminering. Det har ikke vært avholdt møter i utvalget i 2015.

Gjensidige er IA-bedrift og samarbeider med NAV i Norge om arbeidstrening for mennesker som har vært utenfor arbeidslivet. NAV yter lønnstilskudd for medarbeidere som har kroniske lidelser men likevel

greier å stå i arbeid. Vi har i 2015 hatt medarbeidere i arbeidstrening gjennom et tett samarbeid med NAV.

Alle større kontorbygg er universelt utformet, for å legge til rette for medarbeidere som er bevegelseshemmet.

Gjensidige har en rekke tiltak som har som formål å legge til rette for at eldre arbeidstakere kan fortsette å arbeide inntil de når normal pensjonsalder. Tiltakene varierer mellom landene. Eksempler på tiltak er mulighet for redusert arbeidstid og ekstra feriedager.

I Norge har tiltakene bidratt til at gjennomsnittlig pensjonsalder har økt.

Familievennlig selskap

Foreldre har etter loven krav på betalt permisjon i forbindelse med fødsel i alle landene hvor Gjensidige har medarbeidere.

Det er akseptert at foreldre er borte fra jobb når barna deres er syke, så lenge fraværet er nødvendig og rimelig.

Vi legger til rette for at medarbeidere også ellers kan arbeide hjemmefra av hensyn til familie eller andre årsaker.

Humankapital og kompetanseutvikling

God ledelse og kontinuerlig kompetanseutvikling skal være viktige konkurransefortrinn for Gjensidige. Det er også et ansvar overfor den enkelte medarbeider og samfunnet å bidra til at ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å være attraktive arbeidstagere.

I 2015 kåret Universum Gjensidige til Norges mest attraktive arbeidsgiver for økonomer innen forsikringsnæringen. Uavhengig av yrkesgruppe og næring ble vi nummer 44 på listen.

Leder- og medarbeiderutvikling ivaretas av stabsområdet Gjensidigeskolen og organisasjonsutvikling, som sorterer under konserndirektør for konsernstab og fellestjenester.

Vi arbeider systematisk med talentrekruttering, og har utviklet en «employer branding»-strategi for å bidra til dette. Vi jobber målrettet med å synliggjøre Gjensidige som arbeidsgiver gjennom digitale

kanaler. Vi besøker relevante utdanningsinstitusjoner med stands og presentasjoner for studenter.

I 2015 deltok vi også på Norges første virtuelle jobbmesse, med over 3.000 deltagere, der utvalgte medarbeidere chattet med studenter.

Hvert år arrangerer vi også «Gjensidige-dagen» på Gjensidiges hovedkontor, med et variert program for studenter. I 2015 deltok 60 studenter på presentasjoner, work shops, gruppesamtaler og en sosial sammenkomst på ettermiddagen.

Gjensidigeskolen er konsernets verktøy for å sikre at alle medarbeidere forstår og har de nødvendige forutsetninger for å leve opp til konsernets strategi om kundeorientering. Alle kompetansetiltak er innrettet mot dette.

Alle som ansettes i Gjensidige deltar på en introduksjonsdag der konsernsjefen og andre nøkkelpersoner forteller om strategi, kultur, vår merkevare, etikk og mer praktiske opplysninger.

De som skal jobbe med salg og kunderådgivning deltar i et lengre kursprogram som leder frem til en eksamen hvor både faglig kunnskap, etikk og faktisk kundedialog testes. Rådgivere rettet mot privatmarkedet sertifiseres etter en nasjonal bransjeordning for salg av skadeforsikring. Programmene utvikles og arrangeres i sin helhet av Gjensidigeskolen.

Gjensidigeskolen avviklet 5.524 kursdøgn i 2015. Nærmere 1.400 medarbeidere deltok på kurs i regi av Gjensidigeskolen i 2015.

E-læring brukes til å informere om endring i produkter, rutiner og annen løpende utvikling. I 2015 har medarbeidere gjennomført og bestått 6.100 e-læringskurs fordelt på 110 titler. Det er i tillegg gjennomført cirka 4.500 interne tester for kompetansekartlegging.

Det er utviklet spesialtilpassede lederutviklingsprogrammer for grupper av ledere med ulik erfaringsbakgrunn, fra nyansatte ledere til toppledergruppen. I tillegg til de individuelle programmene er det etablert programmer som har som hensikt å utvikle ledergrupper, endringskompetanse og kommunikasjonsferdigheter.

I alt brukte vi 17.500 kroner per ansatt på kompetansehevingstiltak i 2015, på samme nivå som

i 2014. Vi har et aktivt program for å fremme karriereutvikling i selskapet. Blant annet legges det til rette for intern mobilitet for å utvikle medarbeidere med bredt kompetanse- og erfaringsgrunnlag.

Vi har hvert år en systematisk prosess for å kartlegge interne «etterfølgere» og talenter som er aktuelle for lederposisjoner eller andre nøkkelposisjoner.

Helse, miljø og sikkerhet

Systematisk Helse-, Miljø- og Sikkerhetsarbeid (HMS) har høy prioritet i Gjensidige. Vårt mål er ikke bare å unngå sykefravær og skader, men at Gjensidige skal være en helsefremmende arbeidsplass.

Derfor arbeider vi med forebygging og oppfølging av sykefravær, seniortiltak for å oppmuntre eldre arbeidstakere til å arbeide frem til pensjonsalder, og tilrettelegging for arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne.

Alle nyansatte skal så tidlig som mulig ha en gjennomgang av sin arbeidsplass med fysioterapeut eller ergonom, dersom det er praktisk mulig. Hensikten er å tilrettelegge arbeidsplassen med tanke på å unngå belastningslidelser og få informasjon om forebygging av helseplager.

Blant tilbudene for å bidra til god helse er (tilbudene varierer fra kontor til kontor):

- Tilrettelegging for å sykle til jobb, med sykkel-parkering og garderober
- Treningsrom
- Konkurranser som motiverer til moderat fysisk aktivitet i hverdagen
- Korte trimpauter i arbeidstiden
- Bedriftsidrettslag med en rekke aktiviteter

Det er fastsatt rutiner for særskilt tilrettelegging for arbeidstakere som har helseplager som forverres av data-arbeid, eller som ønsker å forebygge slike plager. Selskapet har ikke fått melding om belastnings- eller slitasjeskader i 2015.

Sykefraværet var i 2015 4,1 prosent i Norge, Danmark og Sverige. Vi har hatt som mål å redusere fraværet til 4 prosent. Det er nå fastsatt et nytt mål på 3 prosent innen 2019.

I 2015 gjennomførte vi for første gang en felles nordisk HMS-revisjon. Resultatet viser at det er en systematisk tilnærming til helse, miljø og sikkerhet i

selskapet, og god gjennomføring av relevante tiltak. De avvik som ble avdekket er bearbeidet og lukket.

Det har ikke vært arbeidsulykker som har forårsaket personskader eller materielle skader i 2015.

Arbeidet med HMS overvåkes gjennom eksterne revisjoner, og følges opp internt av medarbeidere med særskilt ansvar for HMS. Alle hendelser som kan representere en risiko skal rapporteres gjennom selskapets avvikssystem.

Arbeidsmiljøspørsmål er integrert i den årlige personaltilfredshetsundersøkelsen (PTU).

Det har vært høy svarprosent i PTU i 2015, som i tidligere år. Undersøkelsen indikerer gjennomgående et godt arbeidsmiljø og motiverte medarbeidere. Den følges opp gjennom møter mellom HR-avdeling og de respektive avdelingsledere. For hver avdeling defineres det ett forbedringsområde som det skal jobbes særskilt med i kommende år.

Etisk og kundenvennlig forretningsdrift

Gjensidige skal ha en kultur hvor hver enkelt medarbeider utviser godt skjønn og har evne til å håndtere vanskelige situasjoner som kan dukke opp. Vår verdiskapning skal skje i samsvar med våre etiske retningslinjer. Disse fremgår av flere policy-dokumenter som forvaltes av konserndirektør for konsernstab og fellestjenester.

Nulltoleranse for korrupsjon

Danmark, Sverige og Norge er alle blant de 6 landene i verden med minst opplevd korrupsjon, ifølge Transparency International. I Estland, Latvia og Litauen oppleves korrupsjon som et større problem, ifølge samme rangering.

For Gjensidige vil risikoen for korrupsjon i hovedsak knytte seg til selskapets salg av forsikringer og investeringsrådgivning til næringsliv og offentlig sektor, og til innkjøp av varer og tjenester i forbindelse med erstatning av skader.

I Gjensidige har vi fastsatt en vid definisjon av korrupsjon: Å misbruke sin stilling for å oppnå fordeler for selskapet, seg selv eller andre. Arbeidet mot korrupsjon krever et tydelig regelverk og aktiv håndheving av reglene.

Gjensidiges interne regelverk fastslår at selskapet har nulltoleranse mot korrupsjon, smøring og

korrupsjonslignende forhold. Regelverket består av en konsernpolicy som er vedtatt av styret, og en instruks. I tillegg er konsernpolicy om etiske regler, konsernpolicy om konkretisering av etiske retningslinjer for relasjonsaktiviteter samt retningslinjer for velferdstiltak, seminarer og gaver relevante.

Det er forbudt å gi eller motta bestikkelser. Det samme gjelder gaver som kan betraktes som utilbørlige. Reglene gjelder for ledere og medarbeidere på alle nivåer i selskapet, også i land som ikke omfattes av norsk lov. Det er konkretiserte regler for medarbeidere som har ansvar for relasjoner til kunder og leverandører.

Øvrige tiltak, som sammen med regelverket utgjør vårt anti-korrupsjonsprogram, er:

- Risikovurdering
- Internkontroll
- Anti-korrupsjonshåndbok
- Varslingsrutine
- Rutiner for håndtering av avvik og brudd.
- Dilemmatrening
- E-læring

Programmet gir en grundig beskrivelse av hva som menes med korrupsjon, eksempler på adferd som er akseptabel eller uakseptabel, samt oppgaver som skal bidra til refleksjon over vanskelige situasjoner.

Alle gaver under 500 kroner fra utenforstående forbindelser til ansatte i Gjensidige skal registreres i et gave- og relasjonsregister. Det er ikke anledning til å motta gaver til en verdi over 500 kroner. Uavhengig av gavens verdi skal den ikke tas i mot dersom den kan svekke medarbeiderens habilitet eller uavhengighet. Relasjonsaktiviteter skal også registreres.

Alle ledere er ansvarlige for å etablere rutiner og prosesser for å forebygge og avdekke uregelmessigheter og misligheter, herunder korrupsjon, innen sitt område. Konsernets compliance-funksjon skal søke å avdekke eventuell korrupsjon, og har ansvar for å utrede konkrete saker ved mistanke om utilbørlig adferd. Compliance skal også bidra til å etablere og utvikle rutiner og prosesser som kan forebygge og avdekke slike forhold.

Regelverket er tilgjengelig på intranett og e-læringskurs, og ledere skal bidra til at medarbeidere er kjent med reglene. Formålet er å forebygge, og bidra til at aktiviteter som kan tenkes å bryte med regelverket stanses på et tidlig tidspunkt.

Alle som ansettes i konsernet deltar på et introduksjonskurs der etikk og korrupsjon er del av programmet.

Gjensidige gir ikke penge støtte til politikere, politiske partier eller organisasjoner med hovedsakelig politisk agenda.

Hvitvasking og terrorfinansiering

Innen forsikring er Gjensidige pålagt å ha en risikobasert tilnærming til hvitvasking og terrorfinansiering. Det betyr at vi foretar en risikovurdering i forbindelse med salg av forsikring til nye og eksisterende kunder, og utbetaling av erstatning. Risikovurderingen er helhetlig og baseres på egenskaper ved kunden, kundeforholdet, produktet, transaksjonen og andre forhold som er relevante.

Risikovurderingen kan lede til en utvidet kunde-kontroll. Kundebehandlere har klare retningslinjer for når det skal iverksettes slik kontroll, og hvordan dette skal håndteres.

Dersom denne kontrollen ikke avklarer situasjonen vil selskapet iverksette nærmere undersøkelser for å oppklare om transaksjonen kan gjennomføres eller ikke. Undersøkelsene gjennomføres av selskapets utredningsavdeling, som har medarbeidere med bakgrunn fra politiet og kompetanse og erfaring innen etterforskning.

I de tilfeller hvor det foreligger tilstrekkelig mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, melder Gjensidige saken til politiets avdeling for økonomisk kriminalitet.

Dersom hvitvasking eller terrorfinansiering kan bevises, vil selskapet avslå å tegne forsikring eller betale erstatning, i den grad loven tillater slike reaksjoner.

Gjensidige selger ikke forsikring til kunder utenfor sitt geografiske kjerneområde, som er Norden og Baltikum. Eventuelle unntak fra dette vil i ethvert tilfelle være underlagt særlige vurderinger på ledelsesnivå.

Et solid forsvarsverk mot hvitvasking er ikke bare nødvendig på grunn av myndighetspåbud. I forsikring vil hvitvasking ofte gå hånd i hånd med forsikringssvindel. I Gjensidige ser vi på kampen mot hvitvasking som en naturlig del av god risikoseleksjon, etter prinsippet «kjenn din kunde».

Arbeidet mot hvitvasking har solid forankring i selskapets konsernledelse. Internt regelverk og risikoanalyse forvaltes av en konserndirektør. Risikoanalysen presenteres for konsernledelsen en gang i året. Betydningen av arbeidet mot hvitvasking er tydelig kommunisert på alle nivåer.

Hvitvaskingsregelverket for bank og investerings-tjenester avviker noe fra forsikring. Det er etablert egne hvitvaskingsinstrukser for henholdsvis Gjensidige Bank og Gjensidige investeringsrådgivning. I begge selskapene er det etablert tydelige rutiner for å avdekke og håndtere mistanke om hvitvasking, og i hvert av selskapene er det utpekt hvitvaskingsansvarlig som har ansvar for å følge opp saker som kundebehandler ikke kan løse selv.

Medarbeidere som har kundekontakt får grundig opplæring i regelverk og rutiner for håndhevelse. Dette gjelder i alle deler av konsernet.

Underwriting-policy

God risikoseleksjon er avgjørende for soliditet og lønnsomhet. Gjensidiges Underwriting-policy skal sikre at selskapet har oversikt og kontroll over sin risikoeksponering. Den skal også sikre at selskapet følger gjeldende lover og regler, og opptre i tråd med alminnelige oppfatninger av rettferdighet og rimelighet, og i tråd med Gjensidiges retningslinjer for etisk forretningsdrift.

Underwriting-policy'en faststiller eksplisitt at selskapet ikke skal inngå forsikringsavtaler som gir grunnlag for utbetaling av erstatning eller andre ytelser til stater eller geografiske områder som er omfattet av sanksjoner vedtatt av FN eller EU.

Kundetilfredshet og produktkvalitet

Gjensidiges mål er å være det mest kundeorienterte selskapet i den nordiske forsikringsbransjen. Kundeorientering gjennomgår atferd, prioriteringer og kommunikasjon på alle nivåer i organisasjonen. Hensynet til kundene er sentralt i produkt- og tjenesteutvikling, opplæring av ansatte, rådgivning, salg, skadeoppgjør og klagebehandling.

Kundenes tilfredshet med selskap og individuelle rådgivere måles løpende, og forbedringstiltak iverksettes på basis av tilbakemeldinger fra kundene. Gjensidige har definert tydelige mål for kundetilfredshet. Måloppnåelsen påvirker vurdering av bonus til ledende ansatte, og kollektiv bonus til alle medarbeidere.

I 2015 var Gjensidiges kundetilfredshetsindeks (KTI) på konsernnivå 76,2. Dette var en fremgang på 1,4 fra 2014. Dette er meget gode resultater.

Gjensidiges kundesentre for henholdsvis forsikring og bank fikk i 2015 Kundeservice-prisen i sine bransjer. Kundeservice-prisen er basert på en årlig «mystery shopper»-undersøkelse utført av SeeYou.

Kvaliteten på forsikringsprodukter lar seg ikke måle direkte. For den enkelte kunde vil kvalitet avhenge av i hvilken grad forventninger innfris ved erstatning for skade. Gjensidige har som ambisjon at alle kunder raskt skal få riktig oppgjør. Begge deler er viktig for opplevelsen av kvalitet.

Muligheten for en effektiv og reell klagebehandling er en del av å levere skadeoppgjør av høy kvalitet. Gjensidige har etablert en klageordning som gir kunden mulighet for å få behandlet sin klage på tre nivåer.

Det første nivået er kundens saksbehandler. Dersom denne ikke endrer sin vurdering kan kunden klage til nivå to – kundeombudet – som er selskapets interne klagenemnd. Kundeombudet er bemannet med svært erfarne skadebehandlere, som kan se på saken med nye øyne uten å bli påvirket av de personlige vurderinger saksbehandler har gjort. Nivå tre er Finansklagenemnda, som er et bransjefelles klageorgan med representanter fra forbrukermyndigheter, finansnæringen og uavhengige eksperter. Sammensetningen sikrer at de uavhengige representantene avgjør utfallet i saker hvor representantene fra forbrukermyndighetene og finansnæringen står mot hverandre.

Omfanget av klager kan gi en pekepinn på hvor godt Gjensidige lever opp til sin ambisjon om å levere skadebehandling av høy kvalitet.

Finansklagenemnda mottok 398 klager fra Gjensidige-kunder i 2015. Dette var 12 prosent av alle klager på forsikringssaker til nemnda. Dette må sees i sammenheng med Gjensidiges markedsandel i 2015 på 25 prosent.

Av sakene som ble meldt til Finansklagenemnda resulterte 25 prosent i helt eller delvis medhold for kunden. En høy medholdsprosent ville indikere at terskelen for å nå frem med klager internt i Gjensidige var høy.

Innovasjon og teknologiutvikling

For å sikre at våre produkter og vår kundebehandling til enhver tid holder høyt, internasjonalt nivå, samarbeider vi med forskningsinstitusjoner om innovasjon. Fra 2015 til 2022 deltar vi i et forskningssamarbeid med blant andre Universitet i Oslo, Universitetet i Bergen og Norsk Regnesentral om flere prosjekter som for vår del ventes å gi ny innsikt innen temaer knyttet til store datamengder. Eksempler her kan være risikoprising, prognose- og trendanalyse og forsikringssvindel.

Også andre norske selskaper og offentlige virksomheter deltar i prosjektet, som kalles Big Insight.

Kunder og personvern

Gjensidiges medarbeidere har lovpålagt taushetsplikt om alle forhold som angår våre kunder. En konsernpolicy og instruks gir utfyllende veiledning om behandling av personopplysninger.

Opplæring i personvern er obligatorisk for alle medarbeidere, og er også ledd i introduksjonsprogrammet for nyansatte. Det er kun medarbeidere med tjenstlige behov som skal ha tilgang til personopplysninger om kunder. Selskapet skal ikke innhente andre personopplysninger enn de som er nødvendige for å betjene den enkelte kunde. Personopplysninger skal kun benyttes og lagres så lenge de er nødvendige, og skal slettes straks de ikke lenger er nødvendige, med mindre det foreligger særlige unntak hjemlet i lov.

Det overordnede ansvaret for behandling av personopplysninger og internkontroll knyttet til dette ligger i konsernledelsen. Øvrige ledere har ansvar for å sikre at medarbeidere med tilgang til kundeopplysninger har den nødvendige kompetanse og forutsetninger for øvrig for å følge regelverket og ivareta kundenes personvern.

Konsernet har personvernombud for henholdsvis forsikring, bank, sparing og pensjon. Personvernombudene har en uavhengig rolle, og ivaretar kontakten med Datatilsynet og med kunder og ansatte som har forespørsler om personopplysninger. De har også en intern kontrollfunksjon.

Kunder kan til enhver tid be om innsyn i opplysninger som er lagret om dem, og kreve korrigerende opplysninger som ikke er korrekte. Innsyn kan avvises i særlige tilfeller etter en konkret vurdering, for eksempel i forbindelse med utredning av forsikringssvindel.

Kravene til informasjonssikkerhet skal revideres minst en gang i året. Risikovurdering knyttet til personopplysninger skal gjøres jevnlig, som ledd i selskapets ordinære internkontrollprosess, og i tillegg ved enhver endring som kan påvirke sikkerheten.

Varsling om kritikkverdige forhold

Ansatte oppfordres til å varsle om kritikkverdige forhold og om forhold som de opplever som etisk betenkelige. Alle har plikt til å varsle om forhold som er straffbare, eller der liv eller helse er i fare. En varslingsplakat med instruksjoner om varsling er lett tilgjengelig på vår intranettside.

Det er lagt til rette for varsling gjennom to elektroniske postkasser:

- En intern postkasse for varsling av forhold knyttet til etikk.
- En ekstern postkasse for varsling av uregelmessigheter og misligheter

Varslinger til den interne postkassen behandles av selskapets HR-avdeling, og behandlingen følger klare rutiner. Relevante saker rapporteres til konsernets risiko-komité og styret.

Medarbeidere som varsler er beskyttet både av norsk lov og bedriftens interne regelverk, og skal ikke utsettes for negative reaksjoner.

Varslinger til den eksterne postkassen er i utgangspunktet anonyme, hvis ikke varsleren selv velger å oppgi navn. Medarbeidere som ønsker å varsle anonymt kan benytte denne, i likhet med kunder, leverandører og andre eksterne interessenter.

Varsling om uregelmessigheter eller misligheter håndteres av Gjensidiges avdeling for intern utredning. Avdelingen foretar en forundersøkelse eller utredning basert på varselets innhold.

Dersom undersøkelsene avdekker kritikkverdige forhold vil HR overta saken, og sørge for at den blir behandlet. Eventuell politianmeldelse av ansatte besluttes av konsernsjef.

Innkjøp og leverandører

Vi har de samme etiske forventninger til våre leverandører som til oss selv. Innkjøp over en viss størrelse kvalitetssikres av avdeling for konsern-innkjøp. De aller fleste innkjøpsavtaler er resultat av tilbudskonkurranser som gjennomføres etter fastsatte retningslinjer. Alle våre leverandører må signere egenerklæring om samfunnsansvar.

Selskaper som leverer tjenester ved erstatning av skadede bygninger i Norge må være kvalifisert i Startbank. Startbank er et leverandørregister som benyttes av innkjøpere innen bygg, anlegg, forvaltning, forsikring og fast eiendom. Det sikrer at kvalifiserte leverandører er seriøse og at konkurranse skjer på like vilkår.

Alle innkjøp av betydning bestilles elektronisk. Alle leverandører skal så langt det er mulig fakturere elektronisk. Dokumenter knyttet til forespørsler, forhandlinger og avtaler lagres elektronisk. Anbuds- og tilbudskonkurranser gjennomføres ved hjelp av elektroniske portaler.

Bruken av elektroniske verktøy sikrer at alle prosesser er dokumentert og etterprøvbare, og dette forebygger misligheter.

Miljø og klima

Gjensidiges virksomhet forurenser ikke det ytre miljø i særlig grad. Vår policy for samfunnsansvar fastslår at vi skal ha minst mulig negativ innvirkning på klima og miljø.

For å sikre at vi belaster miljøet så lite som mulig er alle våre 11 norske kontorer med over 30 medarbeidere sertifisert som miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er en nasjonal miljøsertifiseringsordning som drives av Stiftelsen Miljøfyrtårn. Stiftelsen er opprettet av sentrale organisasjoner i næringsliv og offentlig forvaltning.

Som miljøfyrtårn benytter kontorene et miljøledelsessystem for håndtering og reduksjon av materialbruk, avfall, energibruk og transport.

For alle disse kontorene utarbeides det hvert år en miljørapport som også omfatter forhold som helse og sikkerhet for medarbeidere. I alt inneholder rapporten 50 punkter.

Hvert tredje år skal kontorene resertifiseres, og dette er en mer omfattende prosess som gjennomføres av en ekstern rådgiver med sertifisering fra Miljøfyrtårn-stiftelsen.

Årlig rapportering og jevnlig resertifisering sikrer at våre kontorer lever opp til de høyeste standarder for miljøvennlig drift.

Ved vårt kontor i København er systemer og rutiner for håndtering og sortering av avfall godkjent av København kommunes miljømyndigheter.

Som kunnskapsbedrift er våre direkte utslipp i all hovedsak knyttet til drift av kontorer og til reiser og transport.

Vi jobber systematisk med å redusere belastningen på det ytre miljø ved å begrense forbruk av energi og produksjon av ulike typer avfall, som papir, kontorartikler, elektriske apparater og husholdningsavfall.

Miljøtiltakene er rettet mot energioptimering, redusert reisevirksomhet gjennom økt bruk av videomøter og en ansvarlig behandling av avfall med utstrakt kildesortering.

I 2015 hadde vi et energiforbruk i konsernet som tilsvarer 11,1 MWh. Mesteparten av vår energibruk er knyttet til belysning, oppvarming og drift av datamaskiner. Energibærerne er elektrisitet, som i Norge nesten utelukkende kommer fra vannkraft; fjernvarme, som for en stor del er basert på forbrenning av avfall; og fyringsolje.

Energiforbruket fordelte seg slik:

- Elektrisitet: 8,0 MWh
- Fjernvarme: 2,4 MWh
- Fyringsolje: 0,6 MWh

Av elektrisitetsforbruket var anslagsvis 70 prosent i Norge.

I 2015 produserte vi 203 tonn avfall ved våre kontorer i Norge og Danmark, hvorav 40 prosent ble resirkulert.

Det er etablert en policy for firmabil-avtaler som innebærer at firmabiler ikke kan ha høyere CO₂-utslipp enn 130 gram pr. kilometer. Ved hovedkontoret har vi 3 el-biler som kan benyttes av ansatte i forbindelse med møter og private ærend, slik at vi reduserer bruken av taxi og privatbil.

Vi hjelper våre medarbeidere til å opptre miljøvennlig, både i utøvelsen av sine oppgaver, som arbeidstakere ellers og på fritiden, gjennom informasjon blant annet på vårt intranett.

Informasjonen omfatter blant annet tips om

- hvordan man kan redusere produksjonen av avfall, og hvordan man kan resirkulere mest mulig
- energisparing
- hvordan man reduserer forurensende transport og reiser

Objektene vi forsikrer, som biler, bygninger og bedrifter, vil i varierende grad forårsake forurensning. Fornuftig risikoprising vil som oftest ha en gunstig miljøprofil, i den forstand at store og ressurskrevende objekter har en høyere forsikringspremie enn mindre ressurskrevende objekter.

Skader er i seg selv miljøbelastende, ettersom det medgår ressurser til å reparere eller erstatte skadene. Forsikringspremien påvirkes av skaderisiko, og sammen med vårt skadeforebyggende arbeid bidrar dette til færre skader og mindre belastning på miljøet.

Gjensidige tilfredsstiller alle lovkrav knyttet til miljøutslipp. Selskapet har i 2015 ikke forårsaket ulovlige utslipp eller blitt bøtelagt eller på andre måter ilagt straff knyttet til miljø.

Bærekraftige produkter

I samarbeid med NAF, som er en medlemsorganisasjon for bileiere, har vi utviklet et miljøbillån for biler med hybrid-, hydrogen- eller el-motor. Lånet distribueres av NAF, og leveres av Gjensidige Bank.

Vi arbeider kontinuerlig for å øke andelen «papirløse» kunder, det vil si kunder som velger å motta informasjon fra oss gjennom digitale kanaler i stedet for tradisjonell papirpost. Med unntak for informasjon som etter loven må sendes fysisk, mottar «papirløse» kunder alle dokumenter og all informasjon ellers på epost, sms eller innlogget område i nettportal.

Digital kundekommunikasjon forbedrer kundeopplevelsen og bidrar til å redusere papirforbruk og kostnader.

I 2015 økte andelen fra 57 til 62 prosent.

Klimaendring og forsikring

Global oppvarming og klimaendringer vil påvirke vår forretning, våre kunder og det samfunnet som vi er en del av.

I de landene hvor vi har virksomhet vil klimaendring mest sannsynlig lede til mer nedbør og hyppigere uvær. Dette vil øke risikoen for både personskader og materielle skader. Værdata og erstatningskostnader for de siste 35 årene tyder på at dette allerede er i ferd med å skje.

Vi har finansiert og bidratt til flere studier av hvordan dette vil påvirke Norge, og hvor godt det norske samfunnet er forberedt på «villere og våtere» vær. Sammen med andre store forsikrings-selskaper i Norden har vi finansiert utviklingen av klimaverktøyet VisAdapt som kan hjelpe boligeiere og boligbyggere i Norden med å tilpasse seg klimaet best mulig.

Vi gjennomfører hvert år en «Emerging Risk»-analyse som blant annet omfatter risiko knyttet til klimaendring. Vi har kvantifisert mulige kostnader under ulike scenarier, inkludert et verstefalls-scenario som statistisk antas å kunne inntreffe høyst en gang hvert tusende år.

Utslipet av klimagasser fra vår virksomhet er ytterst beskjedne. Vi arbeider kontinuerlig for å redusere utslippene ytterligere, og vi rapporterer våre utslipp til the Carbon Disclosure Project.

Elektrisitet og fjernvarme forårsaker ikke klima-utslipp ved bruk, og må derfor beregnes basert på en antatt energimiks. Vannkraft forårsaker heller ikke utslipp ved produksjon. I 2015 har vi beregnet at vår virksomhet forårsaket utslipp av 2.579 tonn CO²-ekvivalenter (scope 1 og 2), mot 3.043 tonn året før. Endringen i rapporterte utslipp skyldes i hovedsak bedre datakvalitet og bedre metoder for beregning av utslipp.

Nøkkeltall samfunnsansvar

Tema		2015	2014
Verdiskaping og ressursbruk			
Egenkapitalavkastning	Prosent	17,4	18,1
Utbytte *	Millioner kroner	4.200	2.950
Utdelingsgrad **	Prosent	84,5	70,4
Skatt	Millioner kroner	1.057	853
Lønn og personalgoder	Millioner kroner	2.545	2.263
Kundetilfredshet (KTI konsern)		76,2	74,8
Miljøet			
Energiforbruk	MWh	11.131	8.060
CO2-utslipp, Scope 1 og 2 ***	Tonn	2.579	3.043
Produsert avfall	Tonn	203	
Resirkulert avfall	Prosent	40	
Papirløse kunder	Prosent	62	57
Medarbeidere			
Andel kvinner	Prosent	48	50
Andel kvinnelige ledere	Prosent	37	41
Kompetanseheving pr. medarbeider	Kroner	17.500	17.500
Gjennomsnittlig pensjonsalder	År	64,4	63,5
Sykefravær	Prosent	4,1	4,5
Ansvarlige investeringer			
Antall ekskluderte selskaper	Antall	80	85

* Basert på styrets forslag for 2015.

** Utdelingsgrad i 2015 er eksklusiv de 1 milliard kroner av utbytteforslaget som er knyttet til utdeling av overskuddskapital.

*** Utslipp for 2014 avviker fra det som ble rapportert i årsrapporten for 2014, da kun norske utslipp ble rapportert.

Denne redegjørelsen følger av Regnskapsloven § 3-3b og Oslo Børs' krav om å redegjøre og eventuelt å forklare avvik for selskapets etterlevelse i forhold til Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse slik den foreligger etter de seneste endringer den 30. oktober 2014.

Styring og kontroll

Denne redegjørelse utgjør en del av selskapets årsrapport.

Styrets plattform for eierstyring og selskapsledelse er:

- Optimalisere selskapets verdier i et langsiktig perspektiv
- Likebehandling av aksjeeiere
- Lik og sikker tilgang til pålitelig, relevant og tidsriktig informasjon om selskapets virksomhet

Redegjørelse om foretaksstyring etter regnskapsloven

Redegjørelsen om foretaksstyring følger lovens disposisjon.

1. Selskapet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse.
2. Anbefalingen finnes på <http://www.nues.no/>
3. Styret har avgitt en redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse.
4. I pkt. 10 i redegjørelsen blir det gitt en beskrivelse av hovedelementene i systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessene.
5. Selskapet har ikke vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5.
6. Det redegjøres for sammensetningen av styre, representantskap, kontrollkomité og arbeidsutvalg for styret i årsrapporten Hovedelementene i gjeldende instruks og retningslinjer for organene finnes i pkt. 8 og 9 i redegjørelsen.
7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer finner man i pkt. 8 i redegjørelsen.
8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer er det redegjort for i pkt. 3 i redegjørelsen.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Temaet eierstyring og selskapsledelse er gjenstand for årlig vurdering og diskusjon i styret. Styret har i møte den 2. februar 2016 diskutert og forberedt denne redegjørelsen, og i møte 9. mars 2016 vedtatt denne. Det er også gitt en beskrivelse av Gjensidiges etterlevelse til det enkelte punkt.

Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse i Gjensidige Forsikring ASA er tilgjengelig på www.gjensidige.no/foretaksstyring.

Verdigrunnlag og samfunnsansvar

Gjensidiges verdigrunnlag ligger i kjernevirksomheten – et samfunnsoppdrag for å sikre liv, helse og verdier gjennom å avlaste kundene for finansiell risiko og å bistå når fare truer eller skade har skjedd. Gjensidige utviser også et viktig samfunnsansvar gjennom å bidra med den kompetansen konsernet besitter innenfor forebygging av skader, og som kommer hele samfunnet til gode innenfor en kommersiell ansvarlig ramme.

Samfunnsansvaret skal utøves i tråd med samfunnets forventninger til Gjensidige som samfunnsaktør.

Styret har med dette utgangspunktet fastsatt retningslinjer for etikk og samfunnsansvar. Gjensidiges engasjement skal videreutvikles, basert på den kompetanse som bygges opp gjennom utøvelsen av kjernevirksomheten.

Særlig viktige områder er trafikk og brann, hvor selskapets kompetanse innen skadeforebygging kan bidra til å redde liv og verdier. Andre viktige områder er holdningsskapende arbeid som motvirker svindel og annen kriminalitet, eller innsats som fremmer fysisk og mental helse hos befolkningen. Den samfunnsansvarlige ekstra innsats skal derfor konsentreres om skadeforebygging i bred forstand.

Internkontrollsystemene omfatter selskapets verdigrunnlag og retningslinjer for etikk og samfunnsansvar. Det er opprettet en egen etikkpostkasse hvor relevante saker kan meldes. Det er også etablert effektive varslingsrutiner som sikrer mulige varslere vern og varslede saker relevant oppfølging.

Konsernet skal kjennetegnes av høy etisk standard. Eierstyring og selskapsledelse skal være i samsvar med beste praksis. En god eierstyringspolitikk vil utvikle konsernets verdiskapingspotensial, og vil over tid øke tilliten og respekten i samfunnet.

Arbeidet med samfunnsansvar er nærmere beskrevet på side 22-34 i årsrapporten og på <https://www.gjensidige.no/konsern/>. Det er fastsatt kvantitative mål for samfunnsansvarlig drift overfor eiere, kunder, ansatte og miljø. Mål og måloppnåelse fremgår av tabell på årsrapportens side 34.

Arbeidsmiljø, likestilling og integrering er nærmere beskrevet i årsrapporten.

Selskapets finansielle investeringer skal følge alminnelig aksepterte retningslinjer for sosialt ansvarlige investeringer (SRI). Våre retningslinjer for SRI omfatter menneskerettigheter, arbeidstakers rettigheter, miljø, korrupsjon og våpenproduksjon. Selskaper som ikke tilfredsstiller våre retningslinjer vil bli ekskludert fra vårt investeringsunivers.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

2. Virksomheten

Virksomhet

I samsvar med vedtektene kan Gjensidige utøve direkte og indirekte skade- og livsforsikringsvirksomhet, herunder overta rene risikoforsikringer av høyst ett års varighet i livsforsikring, eie selskap som driver skadeforsikrings-, livsforsikrings-, bank-, finansierings- og verdipapirvirksomhet, overta risikoforsikringer og gjenforsikringer innen skade- og livsforsikring i den grad loven tillater det, og annen virksomhet som naturlig henger sammen med dette.

Visjon og mål

Gjensidiges visjon er å kjenne kunden best og bry seg mest. Misjonen er å sikre liv, helse og verdier, et verdigrunnlag selskapet har stått for i snart to hundre år.

Gjensidige har som mål å bli det mest kundeorienterte skadeforsikrings-selskapet i Norden, tuftet på lønnsom drift og en ledende posisjon.

Strategi

En sterk kundeorientering er selve kjernen i Gjensidiges strategi. Støttet av en nøktern forretningskultur og analytisk drevet kjernevirksomhet, skal dette gi Gjensidige konkurransefortrinn.

Gjensidige arbeider systematisk med å ta posisjonen som det mest kundeorienterte skadeforsikrings-selskapet i Norden. Det er en krevende ambisjon som forutsetter kontinuerlig forbedring av kundeopplevelsen i alle kanaler og ved alle hendelser. Kundeperspektivet skal være førende for hele konsernets effektiviserings- og forbedringsagenda.

Videreutvikling av sømløs multikanaldistribusjon og vridning fra produkt- til tjenesteorientering er kritisk for å realisere konsernets kundeorienteringsambisjon.

- Endringer i teknologi og kundeatferd krever et stadig tettere samspill kanalene i mellom. Stadig flere kunder forventer eksempelvis å bli betjent via kundesenter samtidig som de møter oss på internett.
- En god forståelse av kundenes hverdagsprosesser er grunnleggende for å utvikle nye og relevante tjenester.
- Kundenes behov og atferd endrer seg stadig raskere. Det er derfor avgjørende å redusere tiden det tar å utvikle og lansere nye kundeorienterte tjenester.

Gode selvbetjeningsløsninger i samspill med stadig flere automatiserte prosesser skal understøtte kundeorienteringen og sikre fortsatt kostnads-effektivitet og konkurransekraft.

For Gjensidige er informasjon en strategisk ressurs. Arbeidet med god datakvalitet, effektive prosesser for datainnsamling, tilgjengeliggjøring, rapportering, analyse og sikkerhet skal derfor forsterkes.

Uten motiverte og engasjerte ledere og medarbeidere, med riktig kompetanse og holdninger, vil de strategiske ambisjonene ikke la seg realisere.

Økt endringstakt – ikke minst hva angår teknologi og kundeatferd – nødvendig for overgang fra en tradisjonell opplæringsbasert kompetanseutvikling til utvikling av en dynamisk læringskultur drevet av den enkelte leder og medarbeider. Kompetanse skal i større grad deles gjennom datadrevne arbeidsprosesser, og helhetsforståelse skapes gjennom intern rotasjon av ledere og medarbeidere.

Den strategiske rollen for Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjon og sparing er viktig i forhold til Gjensidiges posisjon i det norske markedet. Helkundeløsninger og konsepter, både i privat- og næringslivsmarkedet, blir fortsatt viktig.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

3. Selskapskapital og utbytte

Egenkapital

Gjensidigekonsernets egenkapital utgjorde 23,3 milliarder kroner (IFRS) ved utløpet av 2015. Kapitaldekningen var 17,1 prosent (for konsern), og solvensmarginen var 351,6 prosent (for Gjensidige Forsikring ASA). Både kapitaldekning og solvensmargin er justert for styrets utbytteforslag for regnskapsåret 2015. Det lovmessige kapitaldekningskravet var åtte prosent frem til 1. januar 2016 da Solvens II regelverket trådte i kraft.

Styret har vedtatt følgende 3 perspektiver for å vurdere konsernets kapitalbehov:

- Legale krav fra myndigheter (kapitaldekning og solvensmargin)
- Ratingselskapenes krav til ansvarlig kapital for å opprettholde målsatt rating
- Krav til ansvarlig kapital basert på interne risikomodeller

Det var ved årsskiftet ratingperspektivet som viste lavest overskuddskapital.

Utbytte

Gjensidige har som mål å utbetale høye og stabile nominelle utbytter til sine aksjeeiere. Det er videre et mål at minst 70 prosent av resultatet etter skatt over tid utdeles som utbytte. Ved fastsettelse av størrelsen på utbyttet vil det tas hensyn til forventet fremtidig kapitalbehov.

I tillegg skal eventuell fremtidig overskuddskapital utover målsatt kapitalisering utbetales til eierne over tid. Med målsatt kapitalisering menes en kapitalisering tilpasset Gjensidiges til enhver tid gjeldende strategiske mål og risikoappetitt.

Konsernet skal opprettholde finansiell handlefrihet, men uten at det går på bekostning av fokuset på kapitaldisiplin.

Vedtatt utbytte for 2014

For regnskapsåret 2014 ble det vedtatt et samlet utbytte på 3,0 milliarder kroner tilsvarende 5,90 kroner per aksje.

Foreslått utbytte for 2015

For regnskapsåret 2015 er det foreslått et utbytte på 4,2 milliarder kroner. Dette tilsvarer 8,40 kroner per aksje, hvorav 6,40 kroner er basert på årets resultat og 2,00 kroner representerer utdeling av overskuddskapital. Foreslått utbytte basert på årets resultat tilsvarer 84,5 prosent av konsernets resultat etter skatt. Styrets forslag til utdeling av utbytte for regnskapsåret 2015 er nærmere begrunnet i årsberetningen.

Styrefullmakter

Generalforsamlingen i Gjensidige ga i 2015 styret følgende fullmakter:

- Fullmakt til å erverve egne aksjer i markedet med samlet pålydende verdi på inntil 1.000.000 kroner. Fullmakten er gyldig frem til neste ordinære generalforsamling, men ikke lenger enn til 30. juni 2016 og kan bare benyttes til salg og overdragelse til ansatte i Gjensidigekonsernet som ledd i konsernets aksjespareprogram godkjent av styret eller til ledende ansatte i samsvar med godtgjørelsesregelverket og styrets uttalte lønnspolitikk. Minste og høyeste beløp som kan betales per aksje, skal være henholdsvis 20 kroner og 200 kroner. Formålet med et slikt tiltak vil være å forsterke en god forretningskultur og lojalitet ved at de ansatte blir deleiere i selskapet. Fullmakten ble i 2015 benyttet til kjøp av aksjer. Fullmakten ble behandlet som en egen sak på selskapets ordinære generalforsamling.
- Fullmakt til styret til å beslutte utdeling av utbytte på grunnlag av selskapets årsregnskap for 2014. Fullmakten er gyldig frem til neste ordinære generalforsamling, men ikke lenger enn til 30. juni 2016. Fullmakten er i tråd med vedtatt kapitalstrategi og utbyttepolitikk for selskapet, og gir selskapet fleksibilitet, samt at det vil medføre at selskapet kan utdele flere utbytter uten å måtte innkalle til ekstraordinær generalforsamling. Fullmakten ble ikke benyttet i 2015. Fullmakten ble behandlet som en egen sak på selskapets ordinære generalforsamling.

- Fullmakt til opptak av ansvarlig lån og annen fremmedkapital begrenset oppad til 3 milliarder kroner og på de betingelser styret fastsetter. Fullmakten er ikke benyttet i 2015.

Når styret forslår nye fullmakter for generalforsamlingen skal disse, på samme måte som de foreliggende behandles som egen sak på selskapets ordinære generalforsamling, begrenses til definerte formål og gjelde innenfor tidsrommet frem til neste ordinære generalforsamling.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

4. Likebehandling av aksjeeiere

Selskapet har kun én aksjeklasse, og alle aksjene har de samme rettighetene i selskapet.

På generalforsamlingen har hver aksje én stemme, med mindre annet følger av lov eller offentlig vedtak.

Ved utstedelse av nye aksjer har eksisterende aksjeeiere fortrinnsrett. Generalforsamlingen kan med tilslutning fra minst 2/3 av det antall stemmer som er representert på generalforsamlingen, beslutte å fravike fortrinnsretten. Et eventuelt forslag om fravikelse av fortrinnsretten skal begrunnes, og dokumenteres i saksdokument til generalforsamlingen.

I tilfeller der styret vedtar utstedelse av nye aksjer hvor fortrinnsretten fravikes på bakgrunn av fullmakt, vil begrunnelsen offentliggjøres i børs melding i forbindelse med emisjonen.

Styret skal påse at selskapet overholder allmennaksjeloven §§ 3-8 og 3-9 i avtaler mellom selskapet og parter som er nevnt der. Ved inngåelse av ikke uvesentlige avtaler mellom selskapet og aksjeeiere, nærstående parter, styremedlemmer eller medlemmer av ledelsen eller nærstående av disse, vil styret innhente uavhengig tredjeparts vurdering. Det samme gjelder avtaler med selskaper i konsernet som har minoritetsaksjeeiere. Dette følger av styreinstruksen, som er tilgjengelig på <https://www.gjensidige.no/konsern/>.

Ethvert styremedlem og medlem av ledelsen skal umiddelbart varsle styret skriftlig dersom vedkommende direkte, eller indirekte har en interesse i en transaksjon eller avtale som er eller vurderes inngått av selskapet. Dette gjelder selv om styremedlemmet anses inhabil i behandling av saken.

Bestemmelsene er nedfelt i styreinstruksen og formålet er å unngå å skade selskapets omdømme i forbindelse med investeringer hvor det kan være forhold som kan bli oppfattet som uheldig nært engasjement, eller nær relasjon mellom selskapet og et styremedlem eller ledende ansatte.

Selskapets transaksjoner i egne aksjer skal skje på børs eller på annen måte til børskurs.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

5. Fri omsettelighet

Aksjene i selskapet er i henhold til vedtektene fritt omsettelige. Gjensidige er en norsk finansinstitusjon. Norsk rammelovgivning har generelle konsesjonsregler som gjelder alle norske finansinstitusjoner ved store erverv av aksjer (ti prosent eller mer).

Avvik fra anbefalingen: Ingen

6. Ny lov om finansforetak

Som følge av ny lov om finansforetak som trådte i kraft 1. januar 2016 vedtok generalforsamlingen 27. april 2015 å oppheve ordningen med representantskap og kontrollkomite. Endringene gjelder fra 1. januar 2016. I tillegg vedtok generalforsamlingen å gjøre nødvendige tilpasninger i andre bestemmelser som følge av endringene. Redegjørelsen her beskriver situasjonen slik den var i 2015 og før de nevnte endringer trådte i kraft. Beskrivelsen her vil følgelig ikke bli videreført på alle punkt i 2016.

7. Generalforsamlingen

Generalforsamlingen er det øverste organ i Gjensidige.

Generalforsamlingen er åpen og tilgjengelig for alle aksjeeiere. Ordinær generalforsamling skal holdes hvert år innen utløpet av mai. Selskapet har ikke vedtektsbestemmelser som utvider eller fraviker reglene i allmennaksjelovens kapittel 5.

Generalforsamlingen legges opp i tråd med anbefalingen:

- Det er vedtektsfestet en innkallingsfrist på tre uker. Innkalling og saksdokumenter blir gjort tilgjengelig på konsernets hjemmeside <https://www.gjensidige.no/konsern/>. Aksjeeiere kan likevel kreve å få tilsendt saksdokumentene vederlagsfritt. Protokollen vil bli publisert på <https://www.gjensidige.no/konsern/> så snart den foreligger.

- Saksdokumentene skal være utførlige nok til at de gir grunnlag for å kunne ta stilling til de saker som reises.
- Aksjeeiere som vil delta på generalforsamlingen, skal melde dette skriftlig til selskapet senest fem dager før møtet. Påmeldingsfristen er praktisk begrunnet i gjennomføringen av generalforsamlingen.
- I forbindelse med generalforsamlingens valg vil det bli lagt til rette for at det kan stemmes på en og en kandidat.
- Konsernsjef, styrets leder, representantskapets ordfører og leder av nominasjonskomiteen har plikt til å være til stede med mindre dette er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall.
- Selskapets revisor vil være tilstede under møtet
- Ved behov, og hvor sakens art krever det, vil et samlet styre og en samlet nominasjonskomitee være til stede under møtet.
- Etter vedtektene skal generalforsamlingen ledes av representantskapets ordfører, eventuelt varaordfører, og ved begges fravær av styrets leder eller annen person utpekt av styret.
- Aksjeeiere kan møte ved fullmektig. Innkallingen vil inneholde nærmere informasjon om fremgangsmåte for å møte med fullmektig, herunder fullmaktsskjema. I tillegg vil det bli oppnevnt en person som kan stemme på vegne av aksjeeiere som fullmektig.
- Aksjeeiere kan foreta elektronisk forhåndsstemming i forkant av generalforsamlingen. Forhåndsstemming kan utføres via selskapets hjemmesider www.gjensidige.no, samt via VPS Investortjenester.

Det gis nærmere informasjon om bruk av fullmakt og aksjeeieres rett til å få behandlet saker på generalforsamlingen både i innkallingen og på <https://www.gjensidige.no/konsern>.

Styret kan i henhold til vedtektene beslutte at aksjeeierne skal kunne delta på generalforsamlingen ved bruk av elektroniske hjelpemidler, herunder at de kan utøve sine rettigheter som aksjeeier elektronisk.

Medlemmer fra styret er til stede på generalforsamlingen. Styrets leder og konsernsjef er normalt til stede for å besvare spørsmål.

Avvik fra anbefalingen: Etter anbefalingen bør et samlet styre, en samlet nominasjonskomitee og revisor være til stede i generalforsamlingen. På bakgrunn av de saker som har vært til behandling på generalforsamlingen, har det til nå ikke vært behov for at samtlige har vært til stede. Styrets leder, leder av nominasjonskomiteen og selskapets revisor, samt konsernsjefen er imidlertid alltid til stede for å besvare eventuelle spørsmål som blir stilt.

8. Nominasjonskomité

Gjensidige har vedtektsfestet at selskapet skal ha en nominasjonskomité bestående av fire til seks medlemmer valgt av generalforsamlingen. Representantskapets ordfører er fast medlem dersom vedkommende ikke allerede er valgt av generalforsamlingen. Nominasjonskomiteens leder og medlemmer velges av generalforsamlingen hvert år.

For tiden består nominasjonskomiteen i Gjensidige av fire medlemmer, inklusive representantskapets ordfører. Alle medlemmene er uavhengige av styret og øvrige ledende ansatte. Tre av medlemmene er også medlemmer av representantskapet, herunder representantskapets ordfører. I følge nominasjonskomiteens instruks, bør medlemmene reflektere interessene i aksjonærfellesskapet, samt at Gjensidigestiftelsen bør være representert med to medlemmer. Denne anbefalingen er fulgt i 2015.

Per 31. desember 2015 besto nominasjonskomiteen av følgende personer:

- Bjørn Iversen (leder)
- Mai-Lill Ibsen
- Ivar Kvinlaug
- John Ove Ottestad

To representanter valgt av og blant de ansattes medlemmer i representantskapet skal delta i nominasjonskomiteens arbeid med forberedelse til valg av styreleder, samt ordfører og varaordfører i representantskapet.

Nominasjonskomiteen startet allerede høsten 2014, arbeidet med forberedelser til valg i 2015. Det ble avholdt totalt 10 møter frem mot valgene som ble gjennomført i generalforsamlingen og representantskapet. For å ha et best mulig grunnlag for sine vurderinger har nominasjonskomiteen hatt samtaler med styrets leder, styremedlemmene og konsernsjef.

Nominasjonskomiteen skal bidra til valg av kompetente og engasjerte tillitsvalgte med fokus på verdiskaping. Det er et mål at de tillitsvalgte samlet skal kunne utfordre og inspirere den daglige ledelsen innenfor selskapets virksomhetsområder.

Nominasjonskomiteen skal foreslå kandidater – unntatt de ansattes representanter – til:

- representantskapet,
- generalforsamlingens forslag til valg av representantskapets ordfører og varaordfører,
- representantskapets valg av ordfører og varaordfører,
- styret, herunder styrets leder,
- kontrollkomiteen, herunder komiteens leder,
- nominasjonskomiteen, herunder komiteens leder,
- ekstern revisor

Begrunnet innstilling med relevante personopplysninger skal følge innkallingen til det valgmøtet forslaget fremmes overfor.

Nominasjonskomiteen ønsker å sikre at aksjeeiernes synspunkt tas i betraktning når kvalifiserte medlemmer nomineres til de styrende organene i Gjensidige Forsikring ASA. Foruten at nominasjonskomiteen konsulterer relevante aksjeeiere for forslag til kandidater samt for forankring av sin innstilling, inviteres i tillegg alle aksjeeierne til å foreslå kandidater til styrende organer via en oppfordring på selskapets hjemmeside. Fristen for å gi innspill settes normalt til årsskiftet for å sikre at de blir vurdert ved oppstart av prosessen.

Nominasjonskomiteen skal foreslå alle godtgjørelser som skal fastsettes av generalforsamlingen eller representantskapet, herunder godtgjørelse til nominasjonskomiteens medlemmer som fastsettes av generalforsamlingen, og innstille på om forslaget til revisors godtgjørelse skal godkjennes.

Det er utarbeidet instruks for nominasjonskomiteens arbeid som er vedtatt av generalforsamlingen. Instruksen er tilgjengelig på <https://www.gjensidige.no/konsern/>.

Det gis nærmere informasjon om aksjeeiers rett til å gi innspill til nominasjonskomiteen på <https://www.gjensidige.no/konsern/>.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

9. Representantskap og styre, sammensetning og uavhengighet

Representantskapets sammensetning

Representantskapet i Gjensidige består av 21 medlemmer eller et høyere antall, delelig med tre. De ansattes representanter velges for to år av gangen, øvrige representanter velges for ett år. Representantskapets ordfører og varaordfører velges av representantskapet for ett år.

I 2015 har representantskapet bestått av 21 medlemmer, 14 valgt av aksjeeierne og syv valgt av de ansatte.

Representantskapets uavhengighet

Representantskapet har vært bredt sammensatt, og flertallet av medlemmene har vært uavhengige av særinteresser (direkte, indirekte eller gjennom ansettelse) i selskapet. Syv av de 14 aksjeeiervalgte representantene har vært uavhengige av Gjensidigestiftelsen.

I tråd med ny lov om finansforetak vedtok generalforsamlingen i Gjensidige Forsikring ASA 27. april 2015 å avvikle ordningen med representantskap med virkning fra 1. januar 2016. <https://www.gjensidige.no/konsern/>.

Styrets sammensetning

Styret i Gjensidige skal bestå av 10 medlemmer, hvorav tre er valgt av de ansatte. Inntil ny lov om finansforetak trådte i kraft var det et krav at styret velges av representantskapet. De aksjeeiervalgte styremedlemmer velges for ett år av gangen. Styrets leder ble valgt direkte av representantskapet. De ansattevalgte styremedlemmene velges for to år av gangen, men slik at minimum ett medlem er på valg hvert år.

Styret i Gjensidige skal være bredt sammensatt, og det skal tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ. I nominasjonskomiteens instruks gir generalforsamlingen følgende føringer for nominasjonskomiteens arbeid:

- Nominasjonskomiteen skal legge vekt på at alle foreslåtte kandidater til styret har nødvendig erfaring, kompetanse og kapasitet til å utføre de aktuelle verv på en tilfredsstillende måte.
- Ved forslag på medlemmer til styret bør det i samsvar med god eierstyring og selskapsledelse legges vekt på at hensynet til aksjeeierfelleskapets interesser blir ivaretatt og at aksjeeiersammensetningen reflekteres.

- Styremedlemmer bør være uavhengige av selskapets daglige ledelse.

Informasjon om deltakerne i styret:

	Antall deltakelser i styremøte	Antall eide Gjensidige-aksjer
Inge K. Hansen	13 av 13	12.253
Gunnhild H. Andersen (1.1.2015-28.05.2015)	7 av 7	785
Trond Vegard Andersen	13 av 13	1.805
Hans-Erik F. Andersson	13 av 13	1.778
Per Arne Bjørge	13 av 13	10.542
Kjetil Kristensen	12 av 13	578
Gisele Marchand	12 av 13	1.481
Gunnar Mjåtvedt	13 av 13	1.907
Mette Rostad	13 av 13	1.550
Lotte Kronholm Sjøberg (28.05.2015-31.12.2015)	5 av 6	283
Tine Gottlob Wollebekk	12 av 13	0

I dagens styre er 43 prosent av de aksjeeiervalgte medlemmene kvinner. Det vises til nærmere presentasjon av styremedlemmene på sidene 51 til 69 i årsrapporten samt på selskapets hjemmeside <https://www.gjensidige.no/konsern/>.

Styrets uavhengighet

Ingen fra den daglige ledelse er medlem av styret. Samtlige av de aksjeeiervalgte styremedlemmene er uavhengige av ledende ansatte. Styremedlemmene Trond Andersen, Per-Arne Bjørge og Mette Rostad er utnevnt av selskapets største eier Gjensidigestiftelsen. Samtlige styremedlemmer er uavhengige av vesentlige forretningsforbindelser.

Styremedlemmers aksjeeie

Ni av styrets medlemmer eier aksjer i selskapet, se oversikt i tabellen. Styremedlemmene følger de alminnelige regler for primærinnsidere, men har for seg og sine nærstående på frivillig grunnlag meddelt at handel i Gjensidigeaksjen eller avledede instrumenter, kun vil bli gjennomført innenfor en rimelig tidsramme etter at kvartalsrapporten er avgitt, og slik at handel kan foretas med lik informasjon om selskapet og selskapets finansielle stilling som markedet for øvrig.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

10. Styrets arbeid

Styrearbeidet følger en fastsatt årsplan og styres i samsvar med fastsatt styreinstruks. Styreinstruksen er tilgjengelig på <https://www.gjensidige.no/konsern/> og den gir nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling, herunder hvilke saker som skal styrebehandles, og regler for innkalling og møtebehandling. Videre har styret fastsatt instruks for konsernsjef, som regulerer intern ansvars- og oppgavefordeling.

Styret har jevnlig fysiske styremøter og har ni faste møter hvert år. Avhengig av sak og situasjon avholdes det ytterligere møter. Disse kan være på telefon eller avholdes elektronisk i styreportalen. I 2015 ble det avholdt til sammen 13 styremøter, hvorav 3 var ekstraordinære styremøter. Ett av de ordinære møtene var et årlig todagers strategimøte. Styret har i de ekstraordinære møtene blant annet behandlet strategiske initiativ og vedtektsendringer.

I saker der styreleder er eller har vært aktivt engasjert, skal et annet styremedlem lede styrets diskusjon av saken.

Styret gjennomfører årlig en egevaluering som også oversendes nominasjonskomiteen som underlag til deres arbeid. I 2015 har styret gjennomført egevalueringen med ekstern bistand fra The Administrative Research Institute (AFF)

Styret i Gjensidige Forsikring ASA har etablert to arbeidsutvalg - et revisjonsutvalg og et godtgjørelsesutvalg. Samtlige medlemmer av de to utvalgene er uavhengige av virksomheten og dens daglige ledelse.

Revisjonsutvalget

Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg som består av styremedlemmer valgt av styret. Revisjonsutvalget skal blant annet forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, og styrke styrets oppfølging av konsernet blant annet gjennom å bidra til grundig og uavhengig styrebehandling av saker som gjelder finansiell rapportering. I tillegg skal de overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt selskapets internrevisjon. Utvalget har også løpende kontakt med selskapets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet, og vurderer og overvåker revisors uavhengighet, jfr. Revisorloven kapittel 4. Utvalget skal uttale seg om valg av revisor og dennes honorar. Utvalget hadde 7 møter i 2015.

Per 31. desember 2015 besto revisjonsutvalget av følgende personer:

- Gisele Marchand (leder 30.06.-31.12.)
- Hans-Erik F. Andersson (leder 01.01.-30.06.)
- Per Arne Bjørge
- Kjetil Kristensen
- Gunnar Mjåtvæd

Godtgjørelsesutvalget

Godtgjørelsesutvalget skal, innenfor styrets ansvarsramme, styrke styrets oppfølging av konsernets godtgjørelsespolitikk overfor konsernsjef, øvrig konsernledelse og nøkkelpersoner.

Utvalget skal forberede saker for styret, og har i hovedsak ansvar for:

- Å utarbeide forslag til, og følge opp praktiseringen av konsernets retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Årlig å utarbeide og foreslå godtgjørelse til konsernsjef
- Årlig å utarbeide forslag til målkort for konsernsjef
- Å være rådgiver for konsernsjef vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til øvrige av de ledende ansatte
- Å utarbeide forslag til prinsipper og erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering samt andre ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver
- Å vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Det vises for øvrig til styrets erklæring om godtgjørelse under note 18 på side 132 i årsrapporten.

Utvalget er et rådgivende organ for styret og har i 2015 hatt ett møte.

Per 31. desember 2015 besto godtgjørelsesutvalget av følgende personer:

- Inge K. Hansen (leder)
- Trond Vegard Andersen
- Tine Gottlob Wollebekk

Styrets habilitet

I konsernets styreinstruks reguleres inhabilitet i styret. Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående, at medlemmet må anses for direkte eller indirekte å ha personlig eller økonomisk interesse i saken. Det

samme gjelder konsernsjef. Likeså er man inhabil når det foreligger andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes motiver for å delta i avgjørelsen av en sak.

Det enkelte styremedlem plikter selv å påse at man ikke er inhabil i behandlingen av en sak. I tvilstilfelle forelegges spørsmålet for styrets leder. Styrets leder forelegger tvilsspørsmål knyttet til egen habilitet for et samlet styre.

Styret skal godkjenne avtaler mellom selskapet og et styremedlem eller konsernsjef. Styret skal også godkjenne avtaler mellom selskapet og tredjepart der et styremedlem eller konsernsjef må antas å ha en særlig interesse.

Introduksjonsprogram til nye styremedlemmer

Relevant informasjon om selskapet og styrets arbeid tilgjengeliggjøres for nye styremedlemmer i selskapets web baserte styreportal. I tillegg vil nye styremedlemmer gjennom å møte nøkkelpersoner i ledelsen få introduksjon til organisering og driften av selskapet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

11. Risikostyring og internkontroll

Styret har fokus på risikostyring og internkontroll, og dette er en integrert del av styrets planmessige arbeid. Styret har vedtatt «Konsernpolicy for risikostyring og internkontroll». Dokumentet beskriver blant annet hovedprinsipper for risikostyring og internkontroll samt inneholder en beskrivelse av ansvarsdelingen. Dokumentet er tilgjengelig på <https://www.gjensidige.no/konsern/>

Hovedformålet er at risikostyring og internkontroll skal gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse med følgende virkemidler:

- Målrettet, effektiv og hensiktsmessig drift.
- Pålitelig intern og ekstern rapportering.
- Overholdelse av lover og regler, samt internt regelverk.

Internkontrollsystemet omfatter selskapets verdigrunnlag, retningslinjer for etikk og samfunnsansvar og andre styrende dokumenter.

Styret gjennomgår årlig konsernets viktigste risikoområder og den interne kontrollen. Styret får i tillegg kvartalsvis rapport om risikosituasjonen i konsernet. Ansvarsdelingen mellom styret og konsernsjef skjer på følgende måte:

Styrets ansvar:

- Styret har det overordnede ansvar for at Gjensidige har etablert hensiktsmessige og effektive prosesser for risikostyring og internkontroll i henhold til anerkjente rammeverk.
- Styret skal sørge for at nevnte prosesser blir tilfredsstillende etablert, gjennomført, og fulgt opp, blant annet gjennom behandling av rapporter utarbeidet av risikostyrings- og compliancefunksjonen som oversendes styret av konsernsjef og internrevisjonsfunksjonen som direkte rapporter til styret.
- Styret skal påse at risikostyring og internkontroll integreres i konsernets strategi- og forretningsprosesser.

Konsernsjefens ansvar:

- Skal sørge for at Gjensidiges risikostyring og internkontroll blir gjennomført, dokumentert, overvåket og fulgt opp på en forsvarlig måte. Konsernsjefen skal fastsette instruks og retningslinjer for hvordan konsernets risikostyring og internkontroll skal gjennomføres i praksis, samt etablere hensiktsmessige kontrollprosesser og funksjoner.

Det er etablert sentraliserte kontrollfunksjoner som er uavhengige av den forretningsmessige driften; Risikostyrings-, compliancefunksjon og aktuarfunksjonen. I tillegg gir internrevisjonsfunksjonen et ytterligere, uavhengig kontrollnivå med rapportering rett til styret.

Compliancefunksjonen er en uavhengig funksjon i forhold til den operative drift som identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer konsernets compliancerisiko. Vurdering av compliancerisikoen inngår i konsernets årlige prosess for risikovurdering.

Risikostyrings- og compliancefunksjonen er ansvarlig for overvåking av den totale risikosituasjonen og rammeverket for risikostyring, herunder internkontroll samt kvantifisering og aggregering av risiko.

Internrevisjonen er en uavhengig, objektiv bekreftelses- og rådgivningsfunksjon som skal bidra til at organisasjonen oppnår sine målsettinger. Leder av internrevisjonen ansettes og avskjediges av styret og avgir minimum én gang per år årsrapport til styret og konsernsjef om konsernets risikostyring og internkontroll. Styret godkjenner årlig internrevisjonens ressurser og planer. Revisjonsdirektør rapporterer kvartalsvis resultatene av revisjonsarbeidet til

styret og konsernsjef. Revisjonsarbeidet gjennomføres i henhold til Internasjonale standarder for internrevisjon, (IIA).

Konsernets kontrollfunksjoner er organisert etter prinsippet om tre forsvarslinjer.

Kontrollkomité

Finansinstitusjoner har frem til 1. januar 2016 vært pålagt å ha egen valgt kontrollkomité, men denne utvikles fra og med 2016. Kontrollkomiteen er uavhengig av styret og administrasjon, og velges av generalforsamlingen. Komiteen har jevnlig møter, og skal se til at selskapet virker på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov, vedtekter, retningslinjer fastsatt av representantskapet, samt pålegg fra Finanstilsynet. Komiteen skal spesielt se til at selskapet har betryggende styringssystemer og interne kontrollordninger. Kontrollkomiteen er identisk for alle selskaper i konsernet som er pålagt å ha slik kontrollkomité. Komiteen skal også føre tilsyn med øvrige selskaper i konsernet.

I 2015 avholdt kontrollkomiteen 7 møter.

I 2015 besto kontrollkomiteen av følgende personer:

- Sven Iver Steen (leder)
- Liselotte Aune Lee
- Hallvar Strømme
- Vigdis Myhre Næsseth (fast møtende varamedlem)

Det er utarbeidet instruks for kontrollkomiteens arbeid som er vedtatt av generalforsamlingen. Instruksen er tilgjengelig på <https://www.gjensidige.no/konsern>.

Regnskapsrapportering og finansiell styring

Finansdirektør har ansvar for blant annet finansforvaltning, risiko- og kapitalstyring, aktuar, planprosess og resultatsikring. Konserndirektør for konsernstab og fellestjenester har ansvar for blant annet regnskapsrapportering og oppfølging av resultater og rammer for investeringsvirksomheten. Denne organiseringen er gjort for å sikre uavhengighet mellom den som er førende premissgiver for resultatskapningen og de som rapporterer resultatene.

Gjensidige-konsernet offentliggjør fire delårsrapporter i tillegg til ordinært årsregnskap. Regnskapene skal tilfredsstillende krav i lover og

forskrifter og skal avlegges i henhold til vedtatte regnskapsprinsipper.

Tidsfrister for offentliggjøring fastsettes av styret. Arbeidsoppgavene som gjennomføres i avslutningsfasen er nedfelt i en tidsplan med spesifisering av ansvarlig og tidsfrist for å sikre rettidig rapportering. Denne gjennomgås i forkant av hvert kvartal for å sikre at eventuelle nye forhold er fanget opp og at planen fortsatt er hensiktsmessig.

Det er utarbeidet en overordnet beskrivelse av prosessen rundt regnskapsavslutningen som en del av Gjensidiges styrende dokumenter. Videre er det utarbeidet en rapporteringsinstruks med regnskapsprinsipper som datterselskap og filialer må rapportere i henhold til. Den interne kontrollen bygger på prinsippet om arbeidsdeling og dualisme, og er dokumentert gjennom prosess- og rutinebeskrivelser på vesentlige områder. Det er etablert fullmaktstrukturer, avstemming og ledelsesgjennomganger.

Som ledd i styrets tidligere omtalte årlige gjennomgang av konsernets risikoområder og den interne kontrollen, gjøres det også en evaluering av risiko og kontroller i regnskapsrapporteringsprosessen, og om det er behov for tiltak.

Konsernregnskap utarbeides månedlig og rapporteres med kommentarer og forklaringer for de enkelte forretningsmessige segmenter på månedlig basis til styret. I forbindelsen med utarbeidelsen er det et samspill mellom Konsernregnskap, Aktuar, Økonomi- og Forretningsstyring, Reassuranse og kontrollere i forretningsområdene, for kvalitetssikring av tall og kommentarer. Forsikringsreservene vurderes månedlig av Aktuar med årlig gjennomgang av ekstern aktuar. Regnskapsmessige poster som inneholder ulik grad av skjønn og vurderinger, gjennomgås og dokumenteres i forkant av den kvartalsvise regnskapsavslutningen. Regnskapsmessige vurderingsposter gjennomgås med styrets revisjonsutvalg i kvartalsvise møter. Revisjonsutvalget behandler også delårsrapport, selskapsregnskap og konsernregnskap. Det er sammenfallende prosesser for konsern og morselskap. Årsregnskapene besluttet av de respektive generalforsamlinger.

Konsernet har en etablert planprosess for finansiell styring hvor konsernsjef, finansdirektør og direktør Økonomi- og Forretningsstyring møter forretnings- og støtteområder minimum kvartalsvis og

gjennomgår finansielle resultater og måloppnåelse samt hendelser som påvirker fremtidig utvikling. På møtene vurderes blant annet risikoer knyttet til finansiell rapportering, både på kort og lang sikt. Konsernledelsen gjennomgår månedlig finansiell rapportering, herunder utvikling i resultat- og balansestørrelser, måloppnåelse, årsprognose, risikovurdering og analyse av og kommentarer til resultater i forretnings- og støtteområder.

Ved utkontraktering av vesentlige arbeidsprosesser, for eksempel lønnskjøring og IKT-tjenester innhenter konsernet erklæringer i henhold til ISA3402 for å vurdere kontraktpartens internkontroll. Formålet er å etterse at kontraktspartneren har en tilfredsstillende internkontroll.

Konsernet er opptatt av at prosessene knyttet til regnskapsrapportering og finansiell styring gjennomføres av medarbeidere med riktig kompetanse for de ulike arbeidsoppgavene. Faglig oppdatering ved selvstudium, kurs og etterutdanning skjer i henhold til behov og kompleksitet i stillingen. Det legges opp til at konsernet til enhver tid har tilstrekkelig med kompetanse og ressurser til å kunne gjennomføre en rettidig regnskapsavslutning uten vesentlige feil for konsern- og selskapsregnskapet. Dette innebærer fagområdene IFRS, NGAAP, årsregnskapsforskriften for forsikringselskap med flere. Det er aktiv deltagelse i ulike bransjeorganisasjoner nedsatt for bank, liv- og skadeforsikring der aktuelle problemstillinger diskuteres.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

12. Godtgjørelse til styret

Nominasjonskomiteen foreslår godtgjørelse til styret, som fastsettes av representantskapet. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig og ingen av styremedlemmene har aksjeopsjoner utstedt av selskapet.

Godtgjørelse for det enkelte styremedlem fremgår på side 134 i årsrapporten. Honorarenes størrelse reflekterer styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Styremedlemmer mottar i tillegg særskilt honorar for deltakelse i styrets revisjonsutvalg og godtgjørelsesutvalg.

Styremedlemmer, eller selskaper som de er tilknyttet til, skal som hovedregel ikke påta seg særskilte oppgaver for selskapet i tillegg til styrevervet. Dersom slikt arbeid likevel oppstår skal hele styret bli informert om dette. I 2015 er det

ikke forekommet slikt arbeid, og det er dermed ikke betalt ut noe honorar til styremedlemmene utover det honorar de mottar som medlem av styret.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

13. Godtgjørelse til ledende ansatte

Konsernet har etablert en godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte. Ordningen skal sikre at Gjensidige tiltrekker seg og beholder medarbeidere som presterer, utvikler seg, lærer og deler. Godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva konsernet tilbyr av godtgjørelse og goder. Konsernets godtgjørelsesordninger skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis.

Retningslinjer for godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av konsernets uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsettinger tas med i vurderingen. Målekriteriene skal fremme ønsket bedriftskultur og langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig ta hensyn til faktiske kapitalkostnader. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel lønn, forsikringsordninger og naturalytelser. Variabel lønn skal benyttes for å belønne prestasjoner utover forventet, hvor både resultater og atferd i form av etterlevelse av verdigrunnlag, merkevare og ledelsesprinsipper skal vurderes.

Variabel avlønning skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og skal reflektere både selskapets, divisjonens, avdelingens og individets resultater og bidrag. Øvrige kompensasjonselementer som tilbys skal ansees attraktive av både nye og nåværende ansatte.

Alle variable godtgjørelser har øvre tak.

Styrets retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til konsernledelse og ledende ansatte, tilfredsstillende krav til forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner av 1. desember 2010, senest endret 22. august 2014.

Godtgjørelse til konsernsjef fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor det tas hensyn til Gjensidiges godtgjørelsesordning og markedslønn for tilsvarende type stilling. Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt, og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) fastsettes av styret basert på avtalte mål og leveranser, og kan utgjøre inntil 50 prosent av den faste årslønnen inklusive feriepengene. Variabel godtgjørelse opptjenes årlig, og er basert på samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor 1/3 tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Godtgjørelse til konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen, etter rammer drøftet med godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer fastsatt av styret. Konsernets veiledende retningslinjer legges tilsvarende til grunn for øvrige ledende ansatte og ansatte som kan påvirke risikoen vesentlig.

Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike forretningsområdene, og skal bidra til å tiltrekke seg og beholde ledere med ønsket kompetanse og erfaring som fremmer konsernets verdigrunnlag og utvikling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) til ledende ansatte opptjenes årlig, og baseres på en samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Individuell variabel lønn inklusive feriepengene kan utgjøre inntil 30 prosent av årslønnen. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Retningslinjene fremlegges for generalforsamlingen som egen sak i henhold til allmennaksjeloven § 16-6 a). Generalforsamlingens vedtak om retningslinjene i erklæring om lederlønn er veiledende

for styret, unntatt den del av dokumentet som gjelder aksjebasert godtgjørelse, som er bindende. Som følge av dette avgir generalforsamlingen en rådgivende avstemming om styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse og styrets retningslinjer for lederlønnfastsettelsen, samt en bindende avstemming over de nye retningslinjer for tildeling av aksjer, tegningsretter m.v som styret foreslår etter allmennaksjelovens § 6-16a, første ledd, 3. punktum nr. 3.

Styrets fullstendige erklæring om godtgjørelse og lederlønn fremgår av side 132-135 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

14. Informasjon og kommunikasjon

Gjensidige skal ha en åpen dialog med alle interessenter. Alle finansmarkedsaktører skal ha samtidig tilgang til korrekt, tydelig, relevant og utfyllende informasjon om konsernets historiske resultater, virksomhet, strategi og fremtidsutsikter. Informasjonen skal være konsistent i innhold over tid. Styret har vedtatt retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon gjennom en IR-policy. Retningslinjene er tilgjengelig på <https://www.gjensidige.no/konsern/investorinformasjon>.

Gjensidige har samlet all relevant eierinformasjon om konsernet på <https://www.gjensidige.no/konsern/>.

Dette er det viktigste verktøyet for å gi lik, samtidig og relevant informasjon til alle interessenter. På siden publiseres også finansiell kalender med datoer for offentliggjøring av finansiell informasjon og informasjon om selskapets generalforsamling.

Selskapet har en egen IR-funksjon (investor relations) som er sentralt plassert i selskapets ledelse, og som sørger for jevnlig kontakt med selskapets eiere, potensielle investorer, analytikere og finansmarkedet for øvrig og som har som mål at informasjonsarbeidet til enhver tid er i samsvar med beste praksis.

I forbindelse med kvartalsvis resultatrapportering avholdes åpne presentasjoner for investorer, analytikere og øvrige interessenter. Presentasjonene gjøres tilgjengelige på <https://www.gjensidige.no/konsern/via-webcast>.

Det skal avholdes kapitalmarkedsdag når det anses hensiktsmessig for å holde markedet oppdatert på konsernets utvikling, mål og strategier.

Selskapet avholdt sist kapitalmarkedsdag 25. november 2014 i London.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

15. Selskapsovertakelse

Selskapet har én stor eier i Gjensidigestiftelsen. Stiftelsen har vedtektsfestet et eierskap som minst skal utgjøre 60 prosent av de utstedte aksjene i Gjensidige.

Det foreligger dermed ikke en nærliggende sannsynlighet for at det vil oppstå overtakelsestilbud på selskapet.

Det er likevel vedtatt retningslinjer for selskapsovertakelse. Retningslinjene sikrer at alle aksjeeiernes interesser blir ivaretatt, og å bidra til likebehandling av aksjeeierne.

Retningslinjene er i samsvar med Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Styret vil innhente uavhengig verdivurdering, og utarbeide en anbefaling om aksjeeierne bør akseptere budet eller ikke.

Styret skal i samtaler med tilbyder og i øvrige handlinger tilstrebe og ivareta selskapets og aksjeeierfellesskapets interesser. Styret skal sørge for at alle selskapets aksjeeiere likebehandles og holdes informert om relevante forhold knyttet til tilbudet. Aksjonærene må få informasjonen på et så tidlig tidspunkt som mulig, slik at de får tid til å vurdere tilbudet. For øvrig vil det i en overtakelsesprosess påses at den øvrige virksomhet ikke forstyrres unødig.

Styret skal ikke søke å forhindre fremsettelsen av, og skal som hovedregel søke å tilrettelegge for, gjennomføring av tilbud som kan være i aksjeeieres interesse. Styret skal ikke foreta handlinger som beskrevet i verdipapirhandelloven § 6-17 uten at generalforsamlingens instruks om det er innhentet. Selskapet skal ikke benytte emisjonsfullmakter til å forhindre et bud.

For å ivareta aksjeeierfellesskapets interesser skal styret vurdere hvorvidt de skal initiere prosesser som fremmer konkurrerende tilbud på en slik måte at det ivaretar aksjeeieres interesser.

Selskapet skal som hovedregel knytte til seg en uavhengig juridisk og en uavhengig finansiell rådgiver i arbeidet med å vurdere et fremsatt eller varslet seriøst tilbud. Disse rådgiverne kan ikke inneha roller for selskapets aksjeeiere i transaksjonen. Verdivurderingen som fremsettes av de sakkyndige skal begrunnes.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

16. Ekstern revisor

Ekstern revisor ble frem til 1. januar 2016 valgt av representantskapet etter innstilling fra selskapets nominasjonskomité. Ekstern revisor har normalt en interimsrevisjon hver høst i tillegg til revisjon av årsregnskapet. Interimrevisjonen har fokus på selskapets interne kontroll rundt regnskapsavleggelsen. Gjennom året er regnskapsavdelingen regelmessig i kontakt med revisor for å drøfte resultatet av ekstern revisors arbeid, konsekvens av nye lover og forskrifter etc.

Det gjennomføres en rekke faste møter mellom ekstern revisor og selskapets organer i løpet av et år:

Revisor presenterer årlig hovedtrekkene i revisjonsplanen for revisjonsutvalget. I tillegg behandles revisors vurdering av internkontrollen knyttet til finansiell rapportering av revisjonsutvalget. Revisor deltar på styremøter når årsregnskapet behandles.

Det avholdes minst ett møte årlig mellom styret og revisor, samt mellom revisjonsutvalget og revisor, hvor konsernsjef eller andre ledende ansatte ikke er til stede. Den valgte revisor skal møte minimum to ganger årlig i selskapets kontrollkomité.

Styret har fastsatt policy og retningslinjer for forholdet til den valgte revisor. Minst hvert femte år skal det normalt innhentes tilbud fra flere revisjonsselskap om å utføre den lovpålagte revisjonen.

Det er utarbeidet retningslinjer for administrasjonens adgang til å benytte ekstern revisor til andre tjenester enn revisjon

Revisor skal ikke under noen omstendighet utføre rådgivningsoppgaver eller andre tjenester dersom dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet. Revisor skal heller ikke opptre slik at det oppstår risiko for at han må revidere resultatet av egne rådgivningstjenester eller andre tjenester, eller at det oppstår risiko for at han ivaretar funksjoner som er en del av konsernets interne beslutningsprosess.

Videre skal revisjonsutvalget overvåke revisors uavhengighet, herunder hvilke andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor. Fordelingen mellom revisjonshonorar og rådgivningshonorar for 2015 fremkommer i note 17 i årsrapporten. Inntil 2016 har representantskapet godkjent revisors godtgjørelse. I møtet orienteres det om revisors godtgjørelse fordelt på revisjon og andre tjenester.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Årsberetning og årsregnskap 2015

Gjensidige-konsernet oppnådde i 2015 det beste forsikringsresultatet noensinne. Kundetilfredsheten økte til nytt rekordnivå, og konkurransekraften var fortsatt god.

Årsberetning 2015

Resultatet fra forsikringsvirksomheten for 2015 ble rekordsterkt, mens avkastningen fra investeringsporteføljen var tilfredsstillende gitt rådende markedsforhold. Resultat etter skatt ble 3,8 milliarder kroner, tilsvarende 7,57 kroner per aksje.

Forsikringsresultatet økte med mer enn 20 prosent fra 2014 og endte på 3,5 milliarder kroner. Resultatet ble positivt påvirket av solid premievekst på 4,3 prosent og god underliggende frekvensskadeutvikling, blant annet som følge av god kunde- og risikoseleksjon og risikoprising, i tillegg til en gunstig værissituasjon. Høyere avviklingsgevinst bidro også positivt til resultatforbedringen. Finansresultatet ble 1,5 milliarder kroner, som var 28 prosent lavere enn i 2014. Også Bank og Pensjon og sparing bidro positivt til det gode konsernresultatet. Styret er tilfreds med at konsernet leverte på de finansielle målene i 2015.

Styret foreslår at det utbetales 4,2 milliarder kroner i utbytte for regnskapsåret 2015. Dette tilsvarer 8,40 kroner per aksje, hvorav 6,40 kroner er fastsatt på bakgrunn av årets resultat og forventet utbyttekapasitet fremover. Dette tilsvarer en økning i nominelt utbytte fra 2014 på 8,5 prosent og en utdelingsgrad på 84,5 prosent. Den nominelle utbyttestrømmen skal være høy og stabil over tid og vokse i perioder med inntjeningsvekst. Øvrige 2,00 kroner per aksje er knyttet til utdeling av overskuddskapital som et ledd i å sikre en optimal kapitalstruktur.

Gjensidigestiftelsens andel av utbyttet utgjør 2,6 milliarder kroner, hvorav 2,0 milliarder kroner er relatert til årets resultat. Styret i Gjensidigestiftelsen har foreslått at denne andelen av utbyttet, etter fradrag for kostnader, betales ut til Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge som kundeutbytte.

Virksomheten

Gjensidige Forsikring ASA (Gjensidige Forsikring) er et nordisk skadeforsikringsselskap med hovedkontor i Oslo, Norge. Virksomhetens formål er å sikre liv, helse og verdier for kunder i privat- og

næringslivsmarkedet ved å tilby konkurransedyktige forsikringsprodukter og -tjenester. I Norge tilbys også produkter og tjenester innen bank, pensjon og sparing, noe som sikrer at konsernet kan gi et bredt tilbud og bygge sterke relasjoner til kundene. Gjensidige Forsikring er morselskap i Gjensidige-konsernet (Gjensidige).

Gjensidige er markedsleder i Norge og den største, norske skadeforsikringsaktøren i Norden og Baltikum. Disse markedene representerer Gjensidiges definerte markedsområde for videre vekst. Skadeforsikringsvirksomheten omfatter både skade- og personforsikringsprodukter. Den norske skadeforsikringsvirksomheten omfatter også livsforsikringer som er rene risikoforsikringer av opp til ett års varighet, hvorav gruppelevsforsikringer er det største produktet.

Gjensidiges forretningsmodell er basert på en integrert verdikjede som omfatter produksjon av finansielle tjenester og produkter, stor grad av direkte distribusjon, service og kundedialog og effektive skadeoppgjør. Distribusjon i samarbeid med partnere utgjør en viktig del av modellen spesielt i Danmark og Sverige.

Kundeorientering

Gjensidige arbeider systematisk for å bli det mest kundeorienterte selskapet i nordisk skadeforsikring. Visjonen er å «kjenne kunden best, og bry oss mest». Kundene skal oppleve at Gjensidige kjenner dem, bryr seg om dem, gjør ting enkelt for dem og hjelper dem. Kundetilfredsheten måles systematisk, både på konsern- og medarbeidernivå, og forbedringstiltak iverksettes fortløpende. I 2015 var kundetilfredsheten rekordhøy. Opplæring av ansatte, utvikling av digitale tjenester og bruk av data og innsikt for å sikre relevans i kundenes hverdag er viktige virkemidler.

Brukervennlige selvbetjeningsløsninger utvikles for at kunder når det passer dem selv, kan kjøpe og endre forsikringer, søke råd og melde skader på internett ved bruk av PC, mobiltelefon eller

nettbrett. Samtidig arbeides det kontinuerlig med effektivisering av interne arbeidsprosesser for å sikre stadig bedre betjening av kundene. I tillegg til å tilby tradisjonelle forsikringsprodukter, har Gjensidige utviklet flere verdikjende tjenester i det norske privatmarkedet som bidrar til preferanse og lojalitet.

Markedsposisjon

Gjensidige var den største aktøren innen norsk landbasert skadeforsikring også i 2015, med en markedsandel på 25,3 prosent av et totalmarked på 55,7 milliarder kroner. Markedsandelen var stabil fra 2014 til tross for sterk konkurranse, og markedsposisjonen relativt til de største konkurrentene ble ytterligere styrket gjennom 2015. (Kilde: Finans Norge). Selskapet prioriterer lønnsomhet fremfor vekst, og utviklingen i markedsandel bekrefter følgelig Gjensidiges gode konkurransekraft.

I privatmarkedet hadde selskapet en markedsandel på 23,8 prosent ved utgangen av 2015. I næringslivsmarkedet utgjorde markedsandelen 27,7 prosent. (Kilde: Finans Norge). Dette inkluderer landbruksmarkedet, der Gjensidige historisk har hatt en høy markedsandel.

Markedsandelene i Danmark og Sverige var henholdsvis 6,4 prosent (basert på sist tilgjengelige statistikk fra Forsikring & Pension per 31. desember 2014) og 1,6 prosent (kilde: Svensk Försäkring per 31. desember 2015).

I det baltiske skadeforsikringsmarkedet hadde Gjensidige en markedsandel på 12,5 prosent ved årsskiftet (kilde: Insurance Supervisory Commission of the Republic of Lithuania; Latvian Insurers Association; Statistics Estonia). Oppkjøpet av PZU Lietuva forklarer i hovedsak økningen i markedsandel fra 6,9 prosent i 2014.

Markedsandelen for kollektiv innskuddspensjon med investeringsvalg var 9,2 prosent, mens markedsandelen for individuell pensjon med investeringsvalg var 8,7 prosent. Markedsandelen

Inge K. Hansen Styreleder

Inge K. Hansen (1946) har vært styreleder i Gjensidige siden 2008. Han er for tiden også styreleder i Siriusungen AS, Verdensmesterskapet i Skiskyting i Oslo 2016, Harding AS, Troms Kraft AS, Hotell og Restauranthuset Continental AS, Core Energi AS, Nets AS, Arctic Securities AS og NorSun AS. Videre er han nestleder i styret i Hydro og styremedlem i Fram museum og Sissener AS. Han ble kåret til årets styreleder i Norge og i Norden i 2012.

Hansen har tidligere blant annet vært konserndirektør i Statoil og konsernsjef i Aker Kværner. Han er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

Hansen er på valg til styret i 2016. Hansen eier 12.253 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 10. desember 2012).

for tilflyttede innskuddspensjonsavtaler var 15,7 prosent. Tilsvarende markedsandel for private pensjonsmidler var 14,2 prosent. (Kilde: Finans Norge, tredje kvartal 2015).

Distribusjon Norge

Gjensidige har om lag 780.000 kunder i privatsegmentet og i underkant av 150.000 kunder i næringslivssegmentet i Norge¹.

Salg og rådgivning skjer i all hovedsak direkte via eget distribusjonsapparat, men agenter og forhandlere benyttes i noen tilfeller. I tillegg har Gjensidige samarbeid med flere lokale brannkasser. Gjensidige har samarbeidsavtaler med flere store arbeidstaker- og interesseorganisasjoner. Avtalene gir organisasjonsmedlemmene fordeler som kunde i Gjensidige. Gjensidiges næringslivskunder i Norge betjenes primært gjennom egne salgskanaler (rundt 80 prosent av premievolumet). I tillegg betjenes noen kunder via meglere.

Både privat- og næringslivssegmentet distribuerer produkter og tjenester gjennom en kombinasjon av telefoni, nettbaserte løsninger og lokale kontorer. Kundene kan velge kontaktpunkt og betjeningsform, og skal oppleve samme grad av kvalitet og service uansett hvilken kanal de velger. Multikanalmodellen bidrar både til gode kundeopplevelser og en kostnadseffektiv distribusjon.

Salgssentre og kundesentre står for henholdsvis utadrettet salg og betjening av kunder som

¹ Tallene er oppdatert etter flytting av enkelte kunder mellom de to segmentene. Samlet antall kunder økte med om lag 10.000 i 2015.

Trond Vegard Andersen Styremedlem

Trond Vegard Andersen (1960) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2009. Han er administrerende direktør i Fredrikstad Energi AS (FEAS), styremedlem i Nettpartner Holding AS og Værste AS, valgt medlem til generalforsamlingen i Gjensidigestiftelsen.

Andersen har tidligere blant annet jobbet som revisor hos PricewaterhouseCoopers. Han er statsautorisert revisor og siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

Andersen er på valg til styret i 2016. Andersen eier 1.805 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 16. oktober 2014).

kontakter Gjensidige for kjøp, endring av forsikringer, eller råd. Gjensidige har 33 lokalkontorer som tilbyr rådgivningstjenester innen forsikring og bank. Kontorene kan henvise kundene til andre avdelinger når det gjelder forespørsler om pensjon og fondssparing.

Kundeportalen gjensidige.no spiller en stadig viktigere rolle i relasjonen med kundene. Her får privat- og bedriftskunder oversikt over egne forsikringer og kan selv forvalte sitt kundeforhold, for eksempel ved å melde skade eller følge saksgangen på internett. En betydelig andel av salg til privatkunder i Norge initieres nå på gjensidige.no. Nærmere 50 prosent av kundene benytter internett på ett eller flere tidspunkt i kjøpsprosessen og om lag en tredel av frekvensskadene meldes på nett.

Norden

Gjensidige distribuerer skadeforsikringsprodukter i Danmark gjennom eget salgssapparat og i samarbeid med Nykredit-konsernet. I tillegg selges privatprodukter via en rekke samarbeidspartnere særlig innenfor reiseagenter, mobiltelefoniselskaper, bil- og boligdistribusjon. Privatmarkedet for øvrig betjenes direkte via assurandører, telefonsentre og internett.

I det danske næringslivsmarkedet foregår salget i samarbeid med meglere samt telefonsentre og egne assurandører i markedet for små og mellomstore kunder og landbrukskunder.

Distribusjonen i kommunemarkedet foregår enten direkte eller via meglere. Markedet er i stor grad basert på anbudskonkurranser.

I Sverige distribueres skadeforsikringsprodukter til privatpersoner både direkte via telefon og internett og gjennom forsikringsformidlere (partnere og agenter). For næringslivsmarkedet foregår distribusjonen hovedsakelig via forsikringsmeglere og partnere.

Baltikum

I de baltiske landene er de viktigste distribusjonskanalene direktesalg og salg via forsikringsagenter og -meglere. Salg via internett øker. Gjensidiges mål er å utvikle kostnadseffektive multikanal distribusjonsmodeller også i det baltiske markedet med vekt på nettbaserte løsninger og telefoni. Kundefokus, økt bredde salg og tilgang til kunder gjennom strategiske partnere vil være viktige vekst drivere.

Annet

Gjensidige har også posisjonert seg for å levere produkter som er tilpasset andre distribusjonskanaler, både i Norge og resten av Norden. Distribusjonen er hovedsakelig via agenter, i tillegg til forretningspartnere som butikker og bilforhandlere som ønsker å utvide produkttilbudet med forsikringsprodukter under eget merke («White Label»).

Gjensidige Bank og skadeforsikringsvirksomheten samarbeider tett i det norske privatmarkedet. Digitale løsninger er utviklet for bilforhandlere som enkelt kan tilby både finansiering og forsikringsprodukter til sine kunder, og det pågår utvikling av produkter og konsepter rettet spesielt mot yngre kundegrupper. Gjensidige Pensjon og sparing samarbeider tett med næringslivssegmentet for distribusjon av pensjon- og spareprodukter til små og mellomstore bedrifter i Norge.

Teknologi og utvikling

Hverdagen er i økende grad digital, både for privatpersoner og virksomheter. Gjensidige må tilpasse og endre seg i takt med utviklingen. Balanse mellom kontinuitet og fornyelse blir fortsatt viktig. Ny teknologi gir stadig nye muligheter for innsamling og utnyttelse av markeds- og kundedata og for bedre vurdering av risiko. Gjensidige investerer løpende i teknologi og kompetanse for å generere og utnytte relevant innsikt.

I 2015 samlet Gjensidige sine utviklings-, teknologi- og IKT-ressurser i én slagkraftig enhet, Teknologi og Utvikling. Enheten har et pådriveransvar for realisering av prosjekter innenfor Gjensidiges fem strategiske satsningsområder og er sentral i arbeidet

med å sikre konkurransekraft også fremover. Høyt på agendaen står utvikling og testing av produkter og tjenester basert på kunde- og markedsinnsikt og «tingenes internett» innen helse, bil og bolig. Robotteknologi testes på utvalgte prosesser for å gi grunnlag for ytterligere automatisering av interne arbeidsprosesser.

Produkter og kundedata er samlet på en felles systemplattform for å understøtte enhetlig kundebehandling på tvers av kanaler, standardisering av arbeidsprosesser og gir en kostnadseffektiv drift av IKT-systemer. En fleksibel tjenestearkitektur gjør det mulig å benytte funksjonalitet fra kjernesystemet og informasjon fra kundesystemet til blant annet selvbetjeningsløsninger, felles arbeidsflater for kunderådgivere og til arbeidet med å optimere risikoseleksjon og tariffing.

Digitalisering av forretnings- og kundeprosesser har høy prioritet. Forbedret nettbutikk tilpasset mobil og nettbrett, ny app for forsikrings- og banktjenester og individualisert rådgivning på innloggede sider ble lansert i løpet av 2015. Dette har bidratt til økt salg og selvbetjeningsgrad gjennom digitale kanaler. Arbeidet med digitalisering av virksomheten vil fortsette de kommende årene.

Året 2015

Ledende posisjon i Norge styrket

Gjensidige styrket sin ledende posisjon i det norske markedet gjennom 2015 relativt til de største konkurrentene, til tross for en mer utfordrende makrosituasjon og intens konkurranse. Kundetilfredsheten var høyere enn noen gang, og i kombinasjon med rekordhøy lønnsomhet bekrefter dette Gjensidiges solide konkurransekraft i Norge.

Styrket grunnlag for videre lønnsom vekst i Norden og Baltikum

Gjennom 2015 styrket Gjensidige plattformen for videre vekst i Norden for øvrig og i Baltikum. Ved inngangen til 2016 utgjorde premievolumet fra denne delen av virksomheten om lag 30 prosent av totalt premievolum fra skadeforsikringsvirksomheten. Gjensidige har en skalerbar forretningsmodell, og utnyttelse av beste praksis på tvers av landegrenser representerer et potensiale for vekst og lønnsomhet fremover. Gjensidige har befestet sin posisjon som en reell og rasjonell utfordrer i det danske markedet. I Sverige og Baltikum er det iverksatt tiltak for å sikre innføring av beste praksis og god lønnsom-

het på noe sikt. Nye vekstmuligheter, både organisk og strukturelt vurderes løpende.

Måloppnåelse finansielle og operasjonelle mål

De finansielle målene for 2015 ble innfridd med god margin.

Område	Mål	Måloppnåelse 2015
Konsern		
Egenkapitalavkastning	>15 prosent	17,4 prosent
Utbytte*	Nominelt høyt og stabilt. Utdelingsgrad >70 prosent	Nominelt +8,5 prosent Utdelingsgrad 84,5 prosent
Rating	Opprettholde A-rating fra S&P	A-rating bekreftet juli 2015
Skadeforsikring		
Combined ratio	86-89 prosent**	83,7 prosent
Kostnadsandel	~15 prosent	15,1 prosent

* Utbytte basert på årets resultat. Utdeling av overskuddskapital ikke inkludert.

** Combined ratio på udiskontert basis, forutsatt ~4 prosentpoeng avviklingsgevinster de neste 3-5 årene og normalisert innslag av storskader. Etter 3-5 år, er målbildet 90-93 gitt 0 prosentpoeng avvikling.

Styret har besluttet å videreføre gjeldende målbilde, men har foretatt en teknisk justering av CR-målet for den neste 3-5 års perioden fra 90-93 til 86-89. Justeringen reflekterer en forventning om gjennomsnittlige årlige avviklingsgevinster i denne perioden i størrelsesorden 800 millioner kroner.

Gjensidige lanserte ved utgangen av 2014 seks operasjonelle nøkkelmål frem mot 2018. Utviklingen gjennom 2015 har vært positiv for samtlige parametre.

KPI	KT	Digital kunde	Skader rapportert på nett	Reduksjon skade-kostnader	Kunde-lojalitet	Kunder med >4 skade-produkter
2014	74,8	57 %	26 %			
2015	76,2	62 %	34 %	I rute	Opprettholdt	Opprettholdt
Mål 2018	77	75 %	>50%	400-500 millioner kroner	Opprett-holdes høy	Opprettholde

Gradvis utvikling og tilpasning til en digitalisert hverdag gjennom de fem strategiske satsningsområdene

Styret i Gjensidige har definert fem strategiske satsningsområder som frem mot 2018 vil stå sentralt for å nå de finansielle og operasjonelle målene. For en nærmere beskrivelse av Gjensidiges strategi, se side 36. I det følgende gis et utvalg eksempler på tiltak og initiativ gjennom 2015 knyttet til hvert av de fem satsningsområdene.

Verdiøkende tjenester

Verdiøkende tjenester skal i økende grad bidra til preferanse og kundelojalitet. I 2015 lanserte Gjensidige blant annet en ny løsning for risiko-seleksjon i næringslivsmarkedet. Nærmere 9.000 næringslivskunder i Norge deltok i en systematisk risikosjekk basert på digitale bransjespesifikke moduler. Dette gir verdifull innsikt om risikobilde og skadeforebyggende muligheter, både for kunden og for Gjensidige. Basert på den økte innsikten kan Gjensidige bedre predikere kundelønnsomhet og sikre at selskapet har tilgang til og bevarer de mest attraktive kundene. Foreløpig er målet er at ytterligere 10.000 næringslivskunder i SMB- og landbrukssegmentene skal gjennomføre en risikosjekk i løpet av 2016.

Ytterligere digitalisering

Gjensidige vil utvikle digitale betjeningsløsninger i takt med endrede kundepreferanser og for å underbygge behovet for stadig mer effektiv drift. Eksempelvis økte andelen skader meldt via nett eller mobil fra 26 prosent til 34 prosent gjennom 2015. Videre økte selvbetjent salg med over 30 prosent etter lansering av ny nettbutikk som er tilpasset mobil og nettbrett, og med en forenklet kjøpsprosess. I 2016 vil blant annet selvbetjeningsløsninger i Danmark forbedres.

Sømløs multikanaldistribusjon

I 2015 etablerte Gjensidige en ny konsernfelles kontaktsenterløsning som sikrer stadig mer skreddersydd dialog med kunder på tvers av telefoni, web og chat. Denne løsningen vil videreutvikles med ny funksjonalitet gjennom 2016 og 2017.

Innsiktsbasert og analytisk virksomhet

Med økende digitalisering følger en eksponentiell vekst i datamengde. Gjensidige har for eksempel kommet langt i å utnytte offentlig tilgjengelig geografi- og bygningsdata på tvers av alle prosesser. Dette bidrar til bedre prising, kunde- og risikoseleksjon og mer effektive skadeoppgjør. Gjennom 2015 er en rekke av prisingstarriffene utenfor Norge modernisert og forbedret. Utvikling av ulike produkter og tjenester basert på innsikt via «tingenes internett» og telematikk innen helse, bil og bolig står på agendaen fremover.

Dynamisk organisasjonsutvikling

Økt teknologiforståelse og mobilitet i organisasjonen er en forutsetning for endringskraft og utvikling. Gjennom 2015 har rundt 30 toppledere og mange flere medarbeidere skiftet jobb internt i konsernet. Overføring av beste praksis og økt samspill på tvers i kombinasjon med trening og kursing, blant annet via Gjensidigeskolen, skal bidra til rett kompetanse på rett sted til rett tid også i fremtiden.

Tilfredse og lojale kunder

Gjensidiges kjennskap og preferanse i det norske markedet er stabil og høyere enn blant konkurrentene, og selskapet har ifølge Ipsos MMIs årlige målinger beste omdømme blant de største selskapene i norsk finansbransje. I Danmark arbeides det målrettet med å øke kjennskapet til Gjensidige, og uhjelpen kjennskap i det danske markedet var på gjennomsnittlig 13 prosent.

Kundetilfredsheten utviklet seg positivt, og økte fra 74,8 i 2014 til rekordhøye 76,2 i 2015. Tilfredsheten er høyest blant kunder som har hatt en skade eller vært i dialog med Gjensidige av andre grunner.

Gjensidige opplever høy lojalitet blant kundene. Privatkundene i Norge har i gjennomsnitt et kunde-forhold på over ti års varighet. Rundt 70 prosent av privatkundene er medlem av et organisasjons- eller fordelsprogram, og blant disse har gjennomsnittlig kunde-forhold vart mer enn 15 år. Bedriftskundene i Norge har i gjennomsnitt hatt et kunde-forhold på rundt åtte år. Lojaliteten blant kundene i Danmark utvikler seg positivt, men det er her fremdeles potensial for å utvikle lengre kunde-forhold både i privat- og bedriftsmarkedet.

Breddesalg bidrar til lojalitet

De mest lojale forsikringskundene er de med flest produkter. I tillegg til et bredt utvalg forsikringsprodukter, tilbys det i Norge også bank-, pensjon og spareprodukter til skadeforsikringskundene som et tiltak for å øke produktbredde og engasjement hos den enkelte forsikringskunden. Hele 77 prosent av bankens utlånsvolum ved utløpet av 2015 var utlån til forsikringskunder, og det alt vesentlige av volumveksten kommer fra forsikringskunder som er medlem av et organisasjons- eller fordelsprogram.

Kundeutbyttemodellen bidrar til lojalitet

Den unike ordningen med utbetaling av kundeutbytte fra Gjensidiges største eier, Gjensidigestiftelsen, bidrar positivt til både lojalitet og attraktivitet. Gjensidigestiftelsen har hvert år siden børsnoteringen av Gjensidige utbetalt kundeutbytte til skadeforsikringskundene i Norge basert på innbetalt forsikringspremie. Kundene har i perioden mottatt et årlig beløp tilsvarende 11-15 prosent av premien. En undersøkelse utført av Ipsos MMI for Gjensidige høsten 2015 bekreftet tidligere undersøkelser som viser at 90 prosent av kundene kjenner til kundeutbyttemodellen og at mer enn 70 prosent sier modellen bidrar til at de vil fortsette kundeforholdet. Kjennskap til kundeutbytteordningen blant potensielle kunder har økt betydelig som følge av målrettet markedsføring de siste årene og var rekordhøye 57 prosent i november 2015.

Fornyelser partneravtaler

Gjensidige har mange års erfaring med partneravtaler, og ved årsskiftet representerte partnerne over 1,6 millioner organisasjonsmedlemmer. I 2015 fornyet Gjensidige sin avtale med Tekna, Norges Bondelag og Den Norske Turistforening. Avtalen med Norges Jeger- og Fiskerforbund ble forlenget. Organisasjonsmedlemmer representerer de mest lojale kundene i Gjensidige og er de kundene med bredest kundeforhold. Gjensidige jobber tett og godt med de strategiske samarbeidspartnerne, og god forvaltning av partneravtaler står sentralt også fremover.

To oppkjøp

Plattformen for fremtidig vekst ble ytterligere styrket i 2015 gjennom to oppkjøp. Mondux i Danmark, med et årlig premievolum på om lag DKK 250 millioner, ble kjøpt med effekt fra og med andre halvår 2015. Kjøpet styrker Gjensidiges posisjon i det danske motormarkedet og gir samtidig verdifull innsikt i markedet for produktforsikringer.

Videre ble PZU Lietuva i Litauen, med et årlig premievolum på om lag EUR 50 millioner, kjøpt med effekt fra og med fjerde kvartal 2015. Kjøpet innebærer en tilnærmet doubling av Gjensidiges premievolum i det baltiske markedet, og skaper grunnlag for vekst og implementering av blant annet mer effektiv tariffing, distribusjon og skadebehandling i årene som kommer.

Hans-Erik F. Andersson Styremedlem

Hans-Erik F. Andersson (1950) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2008. Han er rådgiver, styreleder i SinterCast AB og Skandia, styremedlem i JLT Risk Solutions AB og Anticimex International AB.

Andersson har tidligere blant annet vært administrerende direktør i forsikringsselskapet Skandia, Nordensjef for Marsh & McLennan og Executive Director i Mercantile & General Re. Han har studert blant annet økonomi, statistikk og jus ved Stockholms universitet, og har gjennomført INSEAD Executive Programme.

Andersson er på valg til styret i 2016. Andersson eier 1.778 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 10. desember 2012).

Ytterligere balanse- og kapitaloptimalisering

I tillegg til å foreslå et utbytte på 3,2 milliarder kroner basert på årets resultat for 2015, har styret i Gjensidige også foreslått å dele ut overskuddskapital tilsvarende 1,0 milliard kroner. Videre har styret besluttet å vurdere utstedelse av ansvarlig lån under Tier 1-kriteriene i solvens II regelverket i løpet av 2016, under forutsetning av tilfredsstillende markedsvilkår. Begge deler vil være ledd i ytterligere balanse- og kapitaloptimalisering.

Attraktiv aksje

Gjensidige-aksjen ga en totalavkastning til aksjeeierne på 22 prosent i 2015. Avkastningen på Oslo Børs var 6 prosent i samme periode. I perioden siden børsnotering i desember 2010, har Gjensidige-aksjen gitt en totalavkastning på 255 prosent. Gjennomsnittlig daglig omsetningsvolum over Oslo Børs var om lag 510.000 aksjer i 2015, og aksjen er blant de 25 mest likvide aksjene notert der. I tillegg omsettes et betydelig antall aksjer på markedsplasser utenfor Oslo Børs. Gjensidige har en aksjonærvennlig kapital- og utbyttepolitikk, og Gjensidige-aksjen er og skal være en utbytteaksje.

Endringer i rammebetingelser Solvens II

Forberedelser til Solvens II-regelverket har blitt prioritert i 2015. Solvens II innebærer nye regler for beregning av kapitalkrav og tellende kapital, krav til risikostyring og krav til rapportering av risiko- og kapital situasjon. Regelverket trådte i kraft 1. januar 2016. Konsernet er godt forberedt på regelendringene.

Per Arne Bjørge Styremedlem

Per Arne Bjørge (1950) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2011. Han er styreleder og daglig leder i PAB Consulting AS, styremedlem i Gjensidigestiftelsen og 3D Perception AS, og styreleder i Borgund Invest AS, Tanux Shipping KS, Tanux Shipping AS, Havskjer AS, Havstål AS og sameiet Øvre Voldsdalsberga.

Bjørge har tidligere vært blant annet banksjef i Kredittkassen (Nordea) og praktisert som revisor. Han har bachelor i økonomi og administrasjon og har revisoreksamen.

Bjørge er på valg til styret i 2016. Bjørge eier 10.542 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 10. desember 2012).

Gjensidige tar sikte på, i løpet av første halvår 2016, å søke om godkjenning av en internmodell for å beregne det regulatoriske kapitalkravet for deler av virksomheten. Gjensidiges internmodell gir et godt bilde av konsernets risiko og kapitalbehov.

Det er fortsatt noe usikkerhet knyttet til hvordan beregningen av kapitalkrav og tellende kapital skal gjennomføres etter de nye reglene. Den 19. februar 2016 ble instruksen til naturskadepoolen endret. Formålet med endringen var at naturskadekapitalen skal kunne anses som tellende solvenskapital. Etter Gjensidiges oppfatning er endringen som nå er gjort tilstrekkelig til at kapitalen anses som tellende. Det foreligger foreløpig ingen endelig bekreftelse fra Finanstilsynet på at dette blir utfallet. For Gjensidige er den største gjenstående usikkerheten da hvorvidt avsetning til garantiordningen vil inngå som tellende kapital. Finanstilsynet argumenterer for at garantiavsetningen skal behandles som en forpliktelse. Gjensidige er av den oppfatning at særnorske avsetninger som faktisk er et egenkapitalelement, må behandles som solvenskapital. Selskapet vil fortsette å arbeide for et regelverk i tråd med dette. Endelig avklaring forventes i 2016.

Videre, ble det i 2015 fremmet forslag om endring i skattemessig fradragsrett med virkning fra 1. januar 2016. Forslaget innebar at fradragsretten skulle begrenses til avsetninger beregnet i henhold til Solvens II-reglene. Forslaget, slik det stod, ville kunne gi betydelige negative skattemessige

konsekvenser for Gjensidige, både ved innføring og frem i tid. Som følge av innspill gitt i høringsrunden, er innføringen utsatt. Finansdepartementet har funnet at det må foretas en grundigere utredning av de ulike forhold som ble påpekt i høringsrunden. Finansdepartementet har antydnet at dette arbeidet vil medføre at innføring av nye regler tidligst kan skje i 2017. Det er fortsatt uavklart om og eventuelt hvordan de nye fradragsreglene vil bli utformet. Frem til eventuelle nye regler blir vedtatt, gis det skattemessig fradrag for avsetning basert på forsikringstekniske avsetninger beregnet etter gjeldende avsetningsregler for 2015, forutsatt at man kan anse avsetningene som nødvendige.

Merverdiavgift på finansielle tjenester

I 2015 har Finansdepartementet uttalt at de ønsker å utvide merverdiavgiftsgrunnlaget til å inkludere finansielle tjenester som ytes mot konkrete vederlag. For å hindre utilsiktede vriddinger fra konkret vederlag til andre type vederlag, herunder renter, vil det samtidig med denne utvidelsen innføres skatt på margininntekter. Finansdepartementet tar sikte på å fremme forslag til nødvendige endringer i kommende statsbudsjett, tidligst i forslag til statsbudsjett for 2017. Effekten av en slik utvidelse er usikker da det ikke foreligger et konkret forslag til endringer.

Forslag til endringer i reglene for telefonsalg

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sendte i juli 2015 på høring et lovforslag vedrørende telefonsalg. Utgangspunktet i dag er at forbrukere kan reservere seg mot telefonsalg, men med enkelte unntak. Ett unntak er at man kan bli oppringt av selskaper man har et kundeforhold til, selv om vedkommende har reservert seg. Den foreslåtte lovendringen legger opp til at næringsdrivende ikke lenger kan ringe eksisterende kunder, som har reservert seg mot telefonsalg, der formålet er salg. Gjensidige har gjennom bransjeorganisasjonen Finans Norge argumentert sterkt imot dette lovforslaget.

Gjensidige mener kundeforholdunntaket må opprettholdes. Dette unntaket er en forutsetning for god kundeoppfølging, og det legger til rette for etterlevelse av finansnæringens informasjons- og rådgivningsplikt, samt at det i praksis innebærer en styrking av forbrukerens stilling. Særlig innen forsikring vil det medføre ulemper for kundene

dersom selskapene ikke har anledning til å gi nødvendig informasjon og rådgivning om dekning hvor kundens behov, regelverk eller tjenesten endres.

Redegjørelse for årsregnskapet

Gjensidige rapporterer konsolidert finansiell informasjon i henhold til internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS).

I samsvar med krav i norsk regnskapslovgivning bekrefter styret at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra fortsatt drift, er til stede, og at dette er lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

Utarbeidelsen av regnskapet og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer vurderinger, estimater og behov for å anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimatenes og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk

erfaring og andre faktorer. Usikkerheten i dette innebærer at faktiske tall kan avvike fra estimatene. Spesielt forsikringsforpliktelsene er beheftet med denne type usikkerhet.

Resultat

Konsernet fikk et resultat før skattekostnad på 5.049,7 millioner kroner (5.399,6). Resultatet fra skadeforsikringsvirksomheten, målt ved forsikringsresultatet, ble 3.456,9 millioner kroner (2.862,3).

Finansavkastningen for investeringsporteføljen ble 2,6 prosent (4,3), tilsvarende 1.492,4 millioner kroner (2.426,3).

Skattekostnaden ble 1.265,0 millioner kroner (1.210,0), tilsvarende en effektiv skattesats på 25,1 prosent (22,4). Den effektive skattesatsen ble i stor grad påvirket av realiserte og urealiserte gevinster

Resultatutvikling konsern

Millioner kroner	2015	2014
Skadeforsikring Privat	2.208,1	1.624,0
Skadeforsikring Næringsliv	1.440,8	1.285,4
Skadeforsikring Norden	509,1	384,3
Skadeforsikring Baltikum	(98,9)	0,6
Konsernsenter/eierrelaterte kostnader	(331,8)	(311,4)
Konsernsenter/reassuranse ¹	(270,5)	(120,5)
Forsikringsresultat skadeforsikring²	3.456,9	2.862,3
Pensjon og sparing	84,2	43,9
Bank	303,6	253,5
Finansresultat fra investeringsporteføljen ³	1.492,4	2.426,3
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(209,6)	(170,0)
Øvrige poster	(77,7)	(16,5)
Periodens resultat før skattekostnad	5.049,7	5.399,6
Nøkeltall skadeforsikring		
Storskader ⁴	880,3	823,3
Avviklingsgevinst/(-tap) ⁵	724,8	493,7
Skadeprosent ⁶	68,6 %	71,0 %
Kostnadsandel ⁷	15,1 %	15,0 %
Combined ratio ⁸	83,7 %	86,0 %

¹ Storskader over 30,0 millioner kroner belastes konsernsenter, mens erstatningskostnadene under 30,0 millioner kroner belastes segmentet der storskadene har skjedd. Segmentet Baltikum har som hovedregel en egenregning på 0,5 millioner euro. Storskader allokert til konsernsenter utgjorde 382,5 millioner kroner (207,2). For øvrig inngår premie og skader relatert til mottatt reassuranse samt gjeninnsettelsespremie.

² Forsikringsresultat skadeforsikring = premieinntekter – erstatningskostnader mv. – driftskostnader

³ Eksklusiv finansavkastning i Pensjon og sparing, samt Bank.

⁴ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.

⁵ Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder. Reservering gjøres basert på beste estimat, og forventet avviklingsresultat over tid er null.

⁶ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁷ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁸ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

fra aksjeinvesteringer innenfor EØS-området, og da spesielt gevinsten ved nedsalget av 50 prosent av aksjene i Oslo Areal. Den effektive skattesatsen ble også påvirket av en reduksjon i utsatt skatt og utsatt skattefordel som følge av endringer i den norske selskapsskattesatsen fra 27 til 25 prosent fra 2016.

Resultat etter skattekostnad ble 3.784,7 millioner kroner (4.189,6), tilsvarende 7,57 kroner per aksje (8,38).

Forsikringsresultatet ble positivt påvirket av solid premievekst på 4,3 prosent og god underliggende frekvensskadeutvikling, blant annet som følge av en gunstig vær-situasjon. I tillegg til økte avviklingsgevinster i andre halvår 2015 i henhold til justert forventning om en gjennomsnittlig årlig avviklingsgevinst på 800 millioner kroner i en 3-5 års periode fremover. Resultatet reflekterer fortsatt god kontroll på kunde- og risikoseleksjon og risikoprisering.

Finansresultatet var svakere enn resultatet i 2014 som følge av utgang i kredittpåslagene og svak avkastning på aksjeinvesteringer. Nedsalget av 50 prosent av Oslo Areal bidro positivt. Avkastningen i 2014 var positivt påvirket av en gevinst ved salg av aksjene i Storebrandsamt reklassifiseringen av SpareBank1 SR-Bank fra tilknyttet selskap til ordinær omløpsaksje. Også Bank og Pensjon og sparing bidro positivt.

Med unntak av erstatningsavsetninger knyttet til dansk yrkesskadeportefølje, er Gjensidiges erstatningsavsetninger regnskapsført til nominelle verdier (ikke diskontert). Som forberedelse til forventede endringer i IFRS og innføring av Solvens II, har Gjensidige fra og med andre kvartal 2010 beregnet, men ikke regnskapsført, effekten på combined ratio av å diskontere erstatningsavsetningene. For 2015 ville combined ratio på diskontert basis vært 82,3, mot 83,7 i regnskapsført nominell størrelse.

Gjensidiges konsernregnskap er ikke belastet med kostnader til forskning og utvikling i 2015 eller 2014. Det er heller ikke aktivert slike utgifter i løpet av de to regnskapsårene. Morselskapet har videreført samarbeidet med Norsk Regnesentral og SFI (Statistics for Innovation), hvor det gjennomføres prosjekter innenfor risikovurdering og dataanalyse.

Balanse og kapitalforhold

Konsernet hadde en totalbalanse ved utløpet av 2015 på 129.264,4 millioner kroner (113.982,0). Veksten skyldtes i hovedsak volumvekst i segmentene Bank og Pensjon og sparing. Gjensidiges egenkapital utgjorde 23.330,6 millioner kroner (21.656,8) per 31. desember 2015. Økningen skyldtes at resultatet for 2015 ble høyere enn utbetalt utbytte i 2015 for regnskapsåret 2014.

Egenkapitalavkastning endte på 17,4 prosent (18,1). Kapitaldekningen var 17,1 prosent (18,1), og solvensmarginen¹ var 351,6 prosent (366,5). Årets tall for kapitaldekning og solvensmargin er justert for styrets utbytteforslag for regnskapsåret 2015. Det lovmessige kapitaldekningskravet er 8 prosent.

Tilgjengelig kapital utover risikobasert krav, beregnet ved hjelp av konsernets partielle internmodell, utgjør konsernets økonomiske overskuddskapital. I tillegg gjøres fradrag for det høyeste av beregnet krav til tilleggskapital for å opprettholde dagens rating og for å tilfredsstille legale solvenskrav. Overdekningen utover dette representerer strategisk buffer. Ved utløpet av året utgjorde denne 0,9 milliarder kroner etter at styrets utbytteforslag på 4,2 milliarder kroner for regnskapsåret 2015 var fratrullet.

Ikke balanseførte forpliktelser og derivater

Som del av konsernets investeringsvirksomhet er det inngått avtale om å plassere inntil 1.643,6 millioner kroner (2.278,6) i obligasjonsfond samt ulike private equity- og eiendomsfondsinvesteringer, utover de beløp som er balanseført. For å øke effektiviteten i kapitalforvaltningen og risikostyringen, inngår konsernet jevnlig finansielle derivatkontrakter. Disse er nærmere beskrevet i noter til regnskapet.

Kontantstrøm

Gjensidige er et forsikringsselskap hvor investeringer er del av den operasjonelle kontantstrømmen og derfor i stor grad påvirket av strategiske beslutninger. Selskapet har en god evne til egenfinansiering av investeringer. Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter består i hovedsak av innbetalinger i form av premier og netto innbetaling/utbetaling av utlån fra bankvirksomheten samt ved salg av investeringsaktiva, i tillegg til utbetalinger i form av skadeoppgjørs kostnader, kjøp av reassurans, administrasjonskostnader og skatt.

¹ Solvensmargin for Gjensidige Forsikring ASA

Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter var negative 6.396,4 millioner kroner (positive 3.428,3) i 2015. Forsikringsvirksomheten har høy positiv kontantstrøm. Avviket mellom driftsresultat og operasjonell kontantstrøm skyldes forretningsens art hvor investeringer i finansielle aktiva er del av den operasjonelle driften. Endringen i kontantstrømmen i 2015 kan i stor grad forklares av at det ble investert mer i verdipapirer som følge av et lavere utbetalt utbytte i 2015 sammenlignet med 2014. I tillegg var veksttakten i banken noe høyere.

Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter består i hovedsak av inn- og utbetalinger ved kjøp av datterselskaper og tilknyttede selskaper, eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr, samt utbytte fra tilknyttede selskaper. Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter var 2.463,8 millioner kroner (2.955,1) i 2015.

Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter består i hovedsak av inn- og utbetalinger knyttet til ekstern lånefinansiering og utbetaling av utbytte til aksjeeierne. Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter var 4.647,7 millioner kroner (negative 6.745,3) i 2015. Endringen skyldtes i hovedsak lavere utdeling av utbytte og høyere låneopptak fra kredittinstitusjoner.

Segmentene

Gjensidiges virksomhet er organisert i seks operasjonelle segmenter. I tillegg kommer forvaltning av investeringsporteføljen. I det følgende gis en oppsummering av resultater for det enkelte segment.

Skadeforsikring Privat

Privatsegmentet tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter og -tjenester i det norske privatmarkedet, blant annet forsikringer innen motorvogn, bolig, reise/fritid og person. Produktene selges i all hovedsak gjennom eget distribusjonsapparat.

Resultatutvikling

Forsikringsresultatet ble 2.208,1 millioner kroner (1.624,0) i 2015. Forbedringen skyldtes en gunstig skadeutvikling. Combined ratio var 72,9 (80,0).

Premieinntektene økte til 8.124,1 millioner kroner (7.799,0) som følge av premiepåslag. Antall kunder ved årsslutt var tilnærmet uendret fra 2014 og viser at Gjensidige har beholdt den sterke konkurransekräften i et svært konkurransepreget marked som viser tegn til noe svakere vekst. Endret struktur i en partneravtale påvirket premievolumet negativt med 118,1 millioner kroner for året. Forsikringsresultatet ble ikke påvirket av disse avtaleendringene.

Erstatningskostnadene utgjorde 4.908,5 millioner kroner (5.468,5). Skadeprosenten var 60,2 (67,3). Værsituasjonen var relativt gunstig i løpet av året, noe som resulterte i betydelig lavere effekt

Skadeforsikring Privat

Millioner kroner	2015	2014
Premieinntekter	8.152,3	8.124,1
Erstatningskostnader mv.	(4.908,5)	(5.468,5)
Driftskostnader	(1.035,7)	(1.031,5)
Forsikringsresultat	2.208,1	1.624,0
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(12,0)	(34,6)
Storskader ¹	45,1	81,6
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	261,0	181,9
Skadeprosent ³	60,2 %	67,3 %
Kostnadsandel ⁴	12,7 %	12,7 %
Combined ratio ⁵	72,9 %	80,0 %

¹ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.

Erstatningskostnader utover 30,0 millioner kroner per hendelse belastes konsernsenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

fra underliggende frekvensskader enn det som normalt kan forventes, spesielt innen bolig- og motorvognforsikring. Den underliggende utviklingen i motorvognforsikringen var bedre enn i 2014, selv korrigeret for en effekt på om lag 70 millioner kroner som følge av revisjon av aktuarmodellen for beregning av erstatningsavsetninger. Utviklingen innen boligforsikring var positiv som følge av lavere erstatningskostnader fra brann- og vannskader. Skadeprosenten for personprodukter var stabil, mens fritidsproduktet hadde en høyere skadeprosent sammenlignet med foregående år. Både i 2015 og 2014 gjaldt storskadeinnslaget hovedsakelig boligproduktet.

Driftskostnadene utgjorde 1.035,7 millioner kroner (1.031,5), og kostnadsandelen ble 12,7 (12,7).

Skadeforsikring Næringsliv

Segmentet tilbyr skadeforsikringsprodukter innen ansvar, bygning, landbruk, person og motorvogn samt innenfor havbruk-, sjø- og transportforsikringer i Norge.

Resultatutvikling

Forsikringsresultatet ble 1.440,8 millioner kroner (1.285,4) i 2015. Forbedringen i forsikringsresultatet skyldtes hovedsakelig vekst i premieinntekter og økte avviklingsgevinster, delvis motvirket av et større storskadeinnslag. Combined ratio var 79,6 (81,2).

Premieinntektene økte til 7.076,8 millioner kroner (6.847,2), drevet av vekst i de viktigste produktlinjene, særlig bygning, driftsavbrudd og motorvogn. Premieveksten avtar som følge av en generelt svakere makroøkonomisk utvikling og et svakere næringslivsmarked.

Erstatningskostnadene ble 4.826,7 millioner kroner (4.791,1), og skadeprosenten endte på 68,2 (70,0). Justert for økte avviklingsgevinster og effekt fra storskader, var den underliggende frekvensskadeutviklingen noe svakere enn i 2014, særlig innen landbruk og driftsavbrudd. Generelt var den underliggende frekvensskadeutviklingen mer normal enn i 2014.

Driftskostnadene ble 809,3 millioner kroner (770,6), tilsvarende en kostnadsandel på 11,4 (11,3). Økte driftskostnader skyldtes delvis høyere provisjonskostnader og en engangseffekt knyttet til omorganisering.

Gjensidige har inngått en ny avtale med et premievolum på rundt 195 millioner kroner med effekt fra 1. januar 2016.

Skadeforsikring Næringsliv

Millioner kroner	2015	2014
Premieinntekter	7.076,8	6.847,2
Erstatningskostnader mv.	(4.826,7)	(4.791,1)
Driftskostnader	(809,3)	(770,6)
Forsikringsresultat	1.440,8	1.285,4
Storskader ¹	384,7	350,4
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	341,8	132,2
Skadeprosent ³	68,2 %	70,0 %
Kostnadsandel ⁴	11,4 %	11,3 %
Combined ratio ⁵	79,6 %	81,2 %

¹ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.
Erstatningskostnader utover 30,0 millioner kroner per hendelse belastes konsersenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

Skadeforsikring Norden

Segmentet omfatter konsernets virksomhet i de danske og svenske privat- og næringslivsmarkedene. Det tilbys skadeforsikringsprodukter innen blant annet motorvogn, bygning, person, ansvar, landbruk og fritid.

Resultatutvikling

Forsikringsresultatet ble 509,1 millioner kroner (384,3) i 2015. Forbedringen skyldtes hovedsakelig et lavere innslag av storskader. Combined ratio var 90,3 (91,9).

Premieinntektene økte til 5.233,3 millioner kroner (4.762,9). Av økningen var 298,3 millioner kroner relatert til valutaeffekter. Oppkjøpet av Mondux med regnskapsmessig virkning fra 1. juli 2015 påvirket premieinntektene med 128,5 millioner kroner. Underliggende premier vokste moderat, særlig i den danske porteføljen. Den svenske porteføljen bidro også positivt. Veksten avtok gradvis utover i året. Dette gjaldt særlig i den danske næringslivsporteføljen som følge av en svekket markedssituasjon i storkundesegmentet, samt at en stor personordning ikke ble fornyet i begynnelsen av 2015. Reprising, fokus på lønnsomhet og en mindre volatil eksponering i næringslivsporteføljen bidro til at veksten flatet ut også i Sverige. Justert for ovennevnte portefølje var den underliggende veksten god for de fleste produktgrupper, særlig for eiendom og personforsikring.

Kjetil Kristensen Styremedlem

Kjetil Kristensen (1970) har vært ansattrepresentant i Gjensidiges styre siden 2008. Han er senior kunderådgiver i Gjensidige og hovedtillitsvalgt for divisjon Privat.

Kristensen har tidligere vært daglig leder i Alta IF Fotball. Han er utdannet innen IT og økonomi ved Høyskolen i Finnmark.

Kristensen er på valg til styret i 2016. Kristensen eier 578 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 9. november 2015).

Erstatningskostnadene utgjorde 3.905,2 millioner kroner (3.589,8). Av økningen skyldtes 226,7 millioner kroner valutakursendringer. Skadeprosenten var 74,6 (75,4). Lavere skadeprosent skyldtes hovedsakelig et lavere innslag av storskader. Eiendomsporteføljen hadde en negativ effekt på den underliggende frekvensskadeutviklingen som følge av en mer normal skadeutvikling enn året før. Den underliggende frekvensskadeutviklingen for andre produktlinjer var omtrent uendret. Lønnsomheten i den danske porteføljen var tilfredsstillende. Lønnsomheten var generelt dårlig i den svenske porteføljen, men ble vesentlig bedre gjennom året. Det er innført tiltak for å reprise den svenske porteføljen gradvis og for å oppnå en mindre volatil eksponering i næringslivsporteføljen.

Driftskostnadene var 819,0 millioner kroner (788,9). Av økningen skyldtes 50,3 millioner kroner valutakursendringer. Kostnadsandelen ble 15,6 (16,6).

Skadeforsikring Norden

Millioner kroner	2015	2014
Premieinntekter	5.233,3	4.762,9
Erstatningskostnader mv.	(3.905,2)	(3.589,8)
Driftskostnader	(819,0)	(788,9)
Forsikringsresultat	509,1	384,3
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(175,2)	(130,2)
Storskader ¹	68,0	182,5
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	145,8	153,8
Skadeprosent ³	74,6 %	75,4 %
Kostnadsandel ⁴	15,6 %	16,6 %
Combined ratio ⁵	90,3 %	91,9 %

¹ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.

Erstatningskostnader utover 30,0 millioner kroner per hendelse belastes konsernsenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

Gisele Marchand Styremedlem

Gisele Marchand (1958) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2010. Hun er administrerende direktør i advokatfirmaet Haavind AS, styremedlem og leder av revisjonsutvalget i Selvaag Bolig ASA, styremedlem i Eiendomsspar AS og Victoria Eiendom samt styremedlem og leder av revisjonsutvalget i Norgesgruppen ASA. Hun har tidligere erfaring fra en rekke styrever, blant annet i Norske Skog ASA og Oslo Børs AS.

Marchand har tidligere vært administrerende direktør i Eksportfinans AS, administrerende direktør i Statens pensjonskasse, administrerende direktør i Bates Group samt konserndirektør i Den norske Bank. Hun er siviløkonom fra Handelshøyskolen i København.

Marchand er på valg til styret i 2016. Marchand eier 1.481 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 10. desember 2012).

Skadeforsikring Baltikum

Gjensidiges baltiske virksomhet selger skadeforsikringsprodukter til privat- og næringslivsmarkedet i Latvia, Litauen og Estland. Målkundene er personer med middels til høy inntekt i privatmarkedet, og små og mellomstore bedrifter i bedriftsmarkedet.

Resultatutvikling

Forsikringsresultatet ble minus 98,9 millioner kroner (pluss 0,6) i 2015. Svekkelsen skyldtes en kombinasjon av svak underliggende vekst, en ugunstig

skadeutvikling og konsolideringen av PZU Lietuva med virkning fra fjerde kvartal. Styrking av erstatningsavsetninger og restrukturerings tiltak hadde også en negativ effekt på resultatet. Combined ratio ble 115,4 prosent (99,9).

Premieinntektene ble 642,0 millioner kroner (523,0). Av økningen skyldtes 36,9 millioner kroner valutakursendringer. Konsolideringen av PZU Lietuva fra og med fjerde kvartal 2015 økte premieinntektene med 109,7 millioner kroner. Den underliggende premieveksten var negativ, særlig på grunn av den svake utviklingen i motorvognproduktene, der konkurransen er sterk. Nye kundeconsepter har bidratt til økt breddealg.

Erstatningskostnadene endte på 524,8 millioner kroner (377,2). Av økningen skyldtes 26,6 millioner kroner valutakursendringer. Skadeprosenten ble 81,8 prosent (72,1). Erstatningsavsetningene for ansvarsforsikring for motorvogn ble betydelig styrket i perioden. Justert for avviklingstap, ble den underliggende frekvensskadeutviklingen negativt påvirket av motorvognproduktene spesielt. Det blir truffet tiltak for å heve kvaliteten på porteføljen, og tariffen basert på beste praksis fra Norge ble innført i Latvia i slutten av 2015.

Nominelle driftskostnader beløp seg til 216,0 millioner kroner (145,1). Av økningen skyldtes 10,2 millioner kroner valutakursendringer. Kostnadsandelen økte til 33,6 prosent (27,8). Økningen skyldtes hovedsakelig en høyere kostnadsandel i det oppkjøpte selskapet, kombinert med økte investeringer i IT-systemer og endringer i distribusjonsapparatet.

Skadeforsikring Baltikum

Millioner kroner	2015	2014
Premieinntekter	642,0	523,0
Erstatningskostnader mv.	(524,8)	(377,2)
Driftskostnader	(216,0)	(145,1)
Forsikringsresultat	(98,9)	0,6
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(22,4)	(5,2)
Storskader ¹		1,7
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	(30,1)	(11,8)
Skadeprosent ³	81,8 %	72,1 %
Kostnadsandel ⁴	33,6 %	27,8 %
Combined ratio ⁵	115,4 %	99,9 %

¹ Storskader = skadehendelse over 0,5 millioner euro.

Erstatningskostnader per hendelse utover dette belastes som hovedregel konsersenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

Pensjon og sparing

Pensjon og sparing skal bidra til breddesalg til Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge og tilbyr ulike pensjons- og spareprodukter hovedsakelig til næringslivsmarkedet. Pensjonsproduktene omfatter blant annet innskuddsbaserte ordninger innen kollektiv tjenstepensjon, individuell pensjon, individu- ell uførepensjon og forvaltning av fripoliser og pensjonskapitalbevis. Gjensidige Investeringsrådgivning er en uavhengig fondsleverandør som tilbyr sparing og investeringsløsninger til privat- og næringslivsmarkedet.

Resultatutvikling

Resultat før skatt var 84,2 millioner kroner (43,9) i 2015, som er en betydelig forbedring sammenlignet med 2014, også justert for en ekstraordinær merverdiavgiftsbetaling på 28,6 millioner kroner i fjerde kvartal 2014.

Virksomheten utviklet seg positivt i 2015, drevet av vekst i kundeporteføljen og i forvaltningskapitalen. Som følge av dette økte netto forsikringstekniske inntekter til 155,9 millioner kroner (136,0) og forvaltningsinntekter til 119,5 millioner kroner (98,1).

Driftskostnadene var 222,0 millioner kroner (221,4). Kostnadene i 2014 inkluderte den ovennevnte merverdiavgiftseffekten. Den underliggende kostnadsbasen økte som følge av økt forretningsvolum og et sterkere fokus på distribusjon.

Netto finansinntekter, inklusive avkastning på kollektiv- og selskapsporteføljen, beløp seg til 30,8 millioner kroner (31,2). Selskapets andel av

Gunnar Mjåtvedt Styremedlem

Gunnar Mjåtvedt (1960) har vært ansattrepresentant i Gjensidiges styre siden 2007. Han er også konsern hovedtillitsvalgt i Gjensidige.

Mjåtvedt har tidligere vært salgs- og markedssjef, assurandør og seniorkonsulent, og har nærmere 20 års erfaring fra forsikringsbransjen. Han har gått realfagslinje på videregående skole.

Mjåtvedt er på valg til styret i 2016. Mjåtvedt eier 1.907 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 9. november 2015).

overskuddet for fripoliseporteføljen ble i sin helhet benyttet til oppreservering for økt levealder.

Ved årsslutt utgjorde forvaltningskapitalen for pensjonsvirksomheten 20.033,0 millioner kroner (17.196,3). Av dette utgjorde kollektivporteføljen 4.877,5 millioner kroner (4.186,8).

Bokført avkastning på fripoliseporteføljen var 5,43 prosent (4,63). Årlig gjennomsnittlig rentegaranti var 3,5 prosent.

Forvaltningskapitalen for spareområdet beløp seg til 15.555,1 millioner kroner (15.018,2) ved utgangen av året.

Den totale forvaltningskapitalen i 2015 økte med 3.373,6 millioner kroner (6.364,3) og utgjorde 35.588,1 millioner kroner (32.214,5) ved utløpet av året

Pensjon og sparing

Millioner kroner	2015	2014
Premieinntekter	1.431,5	1.262,4
Erstatningskostnader mv.	(1.275,7)	(1.126,4)
Netto forsikringstekniske inntekter	155,9	136,0
Forvaltningsinntekter mv.	119,5	98,1
Driftskostnader	(222,0)	(221,4)
Driftsresultat	53,4	12,7
Netto finansinntekter	30,8	31,2
Resultat før skattekostnad	84,2	43,9
Driftsmargin ²	19,37 %	5,43 %
Bokført avkastning fripoliseporteføljen ³	5,43 %	4,63 %
Verdijustert avkastning fripoliseporteføljen ⁴	5,42 %	4,63 %

¹ Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

² Driftsmargin = driftsresultat/(netto forsikringstekniske inntekter + forvaltningsinntekter mv.)

³ Bokført avkastning fripoliseporteføljen = realisert avkastning på porteføljen

⁴ Verdijustert avkastning fripoliseporteføljen = total avkastning på porteføljen

Bank

Gjensidige Bank er en nettbank hovedsakelig rettet mot privatmarkedet i Norge. Banken tilbyr daglig- banktjenester, boliglån, sparing og bil- og forbruksfinansiering. Ved å tilby konkurransedyktige bank- produkter, skal Gjensidige Bank bidra til breddesalg til skadeforsikringskunder i Norge.

Resultatutvikling

Resultat etter skattekostnad ble 303,6 millioner kroner (253,5). Den positive utviklingen skyldtes hovedsakelig økte netto renteinntekter.

Netto renteinntekter var 721,2 millioner kroner (613,8). Forbedringen skyldtes forretningsmessig vekst i kombinasjon med lavere finansieringskostnader. En endring av periodisering av avgiften til innskuddgarantiordningen ga en positiv engangseffekt for inntektene på 12,6 millioner kroner i 2015. Basert på Finanstilsynets brev av 19. november 2015, skal avgiften i stedet periodiseres i sin helhet i første kvartal 2016. Netto provisjonsinntekter og andre inntekter utgjorde 4,1 millioner kroner (49,4). Nedgangen skyldtes i hovedsak tap på finansielle instrumenter. Utgangen i kredittspredene i obligasjonsmarkedet svekket markedsverdien av likviditetsreserven. Provisjonskostnader til bilfinansiering økte også.

Netto rentemargin var 2,12 prosent (2,17). Utviklingen skyldtes en økning i andelen sikrede lån i total utlånsportefølje.

Driftskostnadene var 359,3 millioner kroner (357,9). Økningen i kostnader som følge av forretningsmessig vekst ble motvirket av reduserte

avskrivningskostnader og fravær av nedskrivninger av anleggsmidler. I 2014 foretok banken nedskrivninger av anleggsmidler i forbindelse med systemutskiftninger og endringer i kontrakter med bankens teknologi- og systemleverandør. Kostnadsandelen ble 49,5 prosent (54,0).

Nedskrivninger og tap beløp seg til 62,3 millioner kroner (51,8), hovedsakelig relatert til den usikrede låneporteføljen. Økningen skyldtes veksten i bilfinansiering. Porteføljen har fortsatt høy kvalitet. Nedskrivninger og tap i prosent av gjennomsnittlig brutto utlån var 0,20 prosent (0,20).

Vektet gjennomsnittlig belåningsgrad¹ var estimert til 63,7 prosent (62,4) for boliglånsporteføljen.

Brutto utlån siste 12 måneder økte med 33,4 prosent og utgjorde 36.735,5 millioner kroner (27.546,5) ved årsslutt 2015. Innskuddsveksten siste 12 måneder var 15,9 prosent, og ved årsslutt 2015 utgjorde innskuddene 19.357,2 millioner kroner (16.703,4).

Innskuddsdekningen ble redusert til 52,7 prosent (60,6) som følge av høyere utlåns- enn innskuddsvekst.

Som følge av porteføljevekst og strengere kapitalkrav fra 1. juli 2015, økte banken sin ansvarlige kapital med totalt 520,0 millioner kroner. Banken utstedte to evigvarende kjernekapitalinstrumenter

¹ Estimert er basert på eksponering på rapporteringstidspunktet og eiendommens verdi ved tidspunktet for innvilgelse av lånet, inkludert eventuell høyere prioritet på pant.

Bank		
Millioner kroner	2015	2014
Renteinntekter og lignende inntekter	1.311,0	1.327,9
Rentekostnader og lignende kostnader	(589,8)	(714,1)
Netto renteinntekter	721,2	613,8
Netto provisjonsinntekter og andre inntekter	4,1	49,4
Sum inntekter	725,2	663,2
Driftskostnader	(359,3)	(357,9)
Nedskrivninger og tap	(62,3)	(51,8)
Resultat før skattekostnad	303,6	253,5
Netto rentemargin ¹	2,12 %	2,17 %
Nedskrivninger og tap ²	0,20 %	0,20 %
Kostnadsandel ³	49,5 %	54,0 %

¹ Netto rentemargin = netto renteinntekter/gjennomsnittlig forvaltningskapital

² Nedskrivninger og tap = nedskrivninger og tap/gjennomsnittlig brutto utlån

³ Kostnadsandel = driftskostnader/sum inntekter

(Tier 1) med en samlet pålydende verdi på 300,0 millioner kroner og et ansvarlig obligasjonslån (Tier 2) med en pålydende verdi på 100,0 millioner kroner. Egenkapitalen økte med 120,0 millioner kroner gjennom kapitaltilførsler fra morselskapet.

I annet halvår av 2015 opplevde obligasjonsmarkedene en utgang i kredittspreadene som påvirket bankens finansieringskostnader fra disse markedene.

Forvaltning av finansielle eiendeler og eiendommer.

Konsernets investeringsportefølje omfatter alle investeringsmidler i konsernet, med unntak av segmentene Pensjon og sparing og Bank. Investeringsporteføljen består av to deler: en sikringsportefølje og en fri portefølje. Sikringsporteføljen skal motsvare konsernets forsikringstekniske avsetninger og er investert i rentebærende instrumenter som durasjonsmessig er tilpasset de forsikringstekniske avsetningene. Den frie porteføljen består av ulike aktiva. Aktivaallokeringen i denne porteføljen må sees i sammenheng med konsernets kapitalisering og risikokapasitet, samt konsernets løpende risikoappetitt. Generelt er valutarisiko i investeringsporteføljen sikret opp mot 100 prosent, med en tillatt ramme på +/- ti prosent per valuta.

Ved årsslutt 2015 utgjorde den samlede investeringsporteføljen 57,2 milliarder kroner (56,5). Finansresultatet ble 1.492,4 millioner kroner (2.426,3), tilsvarende en samlet finansavkastning på 2,6 prosent (4,3).

Sikringsportefølje

Sikringsporteføljen utgjorde 36,0 milliarder kroner (34,7). Porteføljen ga en avkastning på 2,8 prosent (3,2), eksklusive verdiendringer for obligasjoner ført til amortisert kost, som utgjorde 18,7 milliarder kroner (18,8). Urealisert merverdi utgjorde 1.416,3 millioner kroner (2.193,8) ved årsslutt. Gjennomsnittlig reinvesteringsrate for nye investeringer i porteføljen av obligasjoner til amortisert kost var om lag 3,1 prosent i 2015, og løpende avkastning var 4,5 prosent.

Gjennomsnittlig durasjon i sikringsporteføljen var 3,5 år. Gjennomsnittlig tid til utbetaling for korresponderende forsikringsforpliktelse var 3,7 år. Fordeling av motpartsrisiko og kredittrating er vist i figurene på side 67. Papirer uten offisiell kredittrating utgjorde 11,5 milliarder kroner (11,0).

Mette Rostad Styremedlem

Mette Rostad (1964) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2012. Hun er selvstendig næringsdrivende, styremedlem i blant annet Gjensidigestiftelsen og Innherred Renovasjon, Visit Innherred, Mesta Konsern, NTE Elektro, Helse Nord-Trøndelag, Kunnskapsparken i Steinkjer, Verdal Næringsforum, Innherred Vekst og Stiklestad Golfklubb.

Rostad har tidligere vært finansdirektør i Aker Verdal, daglig leder i Aker FDV og daglig leder i Clean-Tech Mid-Norway. Hun er siviløkonom fra Handelshøyskolen BI.

Rostad er på valg til styret i 2016. Rostad eier 1.550 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 10. november 2015).

Av disse var 13,5 prosent (16,5) utstedt av norske sparebanker, mens resten hovedsakelig var utstedt av norske kraftprodusenter og -distributører, eiendomsselskaper eller statsgaranterte selskaper. Internrating fra tredjepart forelå for 67,4 prosent (71,5) av porteføljen uten offisiell rating. Av sikringsporteføljen var 11,2 prosent (12,5) plassert i obligasjoner hvor kupongen justeres med utviklingen i norsk konsumprisindeks.

Den geografiske fordelingen¹ av sikringsporteføljen fremgår av figuren på side 67.

Fri portefølje

Fri portefølje utgjorde 21,1 milliarder kroner (21,8) ved årets utgang. Avkastningen ble 2,3 prosent (5,8).

Rentebærende instrumenter

Renteinstrumenter i den frie porteføljen utgjorde 11,7 milliarder kroner (8,3), hvorav pengemarkedsinstrumenter, kontanter inkludert, utgjorde 4,1 milliarder kroner (3,6). Resten av porteføljen var plassert i internasjonale obligasjoner (investment grade, high yield og konvertible obligasjoner). Til sammen ga renteporteføljen en avkastning på 1,2 prosent (2,7), da den ble negativt påvirket av utgang i kredittspreadene i annet halvår.

Gjennomsnittlig durasjon i porteføljen var om lag 3,4 år ved utgangen av 2015. Fordeling av motpartsrisiko og kredittrating er vist i figurene på side 67. Papirer uten offisiell kredittrating utgjorde 2,1 milliarder kroner (1,7). Av disse var 11,1 prosent (1,1) utstedt av norske sparebanker, mens resten hovedsakelig var utstedt av norske kraftprodusenter

¹ Geografisk fordeling relaterer seg til utstedere og reflekterer ikke faktisk valutaeksponering.

og -distributører, eiendomsselskaper eller stats-garanterte selskaper. Internrating fra tredjepart forelå for 65,7 prosent (71,2) av porteføljen uten offisiell rating.

Den geografiske fordelingen¹ av de rentebærende instrumentene i den frie porteføljen fremgår av figuren på side 67.

Aksjeportefølje

Ved utløpet av perioden var samlet aksjeeksponering 4,6 milliarder kroner (5,5), hvorav 3,3 milliarder kroner (3,8) omløpsaksjer og 1,4 milliarder kroner (1,7) PE-fond. Avkastningen på omløpsaksjene ble minus 10,3 prosent (pluss 6,7). Den lave avkastningen skyldtes hovedsakelig den svake utviklingen for investeringen i SpareBank 1 SR-Bank. Markedsverdien på investeringen i SpareBank 1 SR-Bank utgjorde ved utgangen av året 1.053,6 millioner kroner, og avkastningen var minus 22,5 prosent i 2015. Avkastningen på PE-fond var negative 6,8 prosent (positive 15,1). Den negative avkastningen skyldtes hovedsakelig verdifall for fond med eksponering mot oljesektoren.

Eiendomsportefølje

Ved utløpet av perioden utgjorde eksponeringen mot næringseiendommer i porteføljen 3,2 milliarder kroner (6,5). Eiendomsporteføljen ga en avkastning på 16,6 prosent (9,9).

I fjerde kvartal inngikk Gjensidige en avtale om å selge 50 prosent av aksjene i Oslo Areal til AMF Pensionsförsäkring. En del av avtalen var at Gjensidige gjennom en prisjusteringsmekanisme skulle ha en eksponering mot eiendomsmarkedet for et beløp tilsvarende halvparten av provenyet frem til 31. desember 2016. Gjensidige vil derfor ha en høyere eiendomsseksponering i denne perioden enn eierandelen på 50 prosent i Oslo Areal. Intensjonen er å reinvestere provenyet slik at den samlede eiendomsseksponeringen gradvis øker til omtrent samme nivå som før denne transaksjonen ble gjennomført. Den strategiske begrunnelsen for avtalen er å styrke Oslo Areals evne til å utnytte attraktive investeringsmuligheter i markedet og delta i større transaksjoner og utviklingsprosjekter.

Transaksjonen ga en gevinst på 379,1 millioner kroner. Om lag 250 millioner kroner av dette skyldtes reversering av netto utsatt skatt tilknyttet midlertidige forskjeller. Fra og med fjerde kvartal 2015 har investeringen i Oslo Areal vært klassifisert som en felleskontrollert virksomhet.

Det er inngått avkastningsbytteavtaler mellom Gjensidige Forsikring ASA (GF), Gjensidige Pensjonskasse (GPK) og Gjensidige Pensjon og Sparing AS (GPS), hvor GPK og GPS mottar eiendomsavkastning, mens GF mottar penge-markedsavkastning pluss en margin. Underliggende beløp i avtalene var 0,9 milliarder kroner. Avkastningsbytteavtalen med GPK (på 0,3 milliarder kroner) ble avsluttet ved utgangen av 2015.

Risikoforhold

Risiko defineres som muligheten for at en potensiell hendelse kan påvirke konsernets måloppnåelse. For å forstå og håndtere risiko, vurderes derfor både sannsynligheten for at hendelsen kan inntreffe og konsekvensene av hendelsen. Gjennom konsernets rammeverk for risikostyring og internkontroll er det etablert en struktur som på en systematisk måte identifiserer, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko gjennom hele konsernet. Risikovurderingsprosessen er koordinert med konsernets strategiprosesser.

Risikostyring tar utgangspunkt i fastsatte mål og strategier, samt de rammer for risikoeksponering som er fastsatt av styret. Det primære ansvaret for god risikostyring og internkontroll ligger i førstelinjen, det vil si hos konsernsjef og alle ledere og ansatte i de operasjonelle enhetene, gjennom det arbeidet de utfører i tråd med de fullmakter, instruksjer og retningslinjer som pålegger den enkelte. Det er etablert en risikostyringsfunksjon på konsernnivå som er ansvarlig for å overvåke konsernets system for risikostyring, og som skal ha oversikt over de risikoer konsernet er eller kan bli eksponert for.

Risikostyringsfunksjonen skal sørge for at konsern- ledelsen og styret til enhver tid er tilstrekkelig informert om konsernets risikoprofil. Konsernet har en moderat risikoprofil der ingen enkelthendelser etter styrets mening skal kunne skade selskapets finansielle stilling i alvorlig grad.

Strategisk risiko

Gjensidiges strategi, holdt opp mot endringer i resultater, markeds- og konkurransemessige forhold og rammebetingelser, følges opp fortløpende. Faktorer som er identifisert som kritiske for selskapets måloppnåelse, overvåkes særskilt. Den strategiske risikoen styres gjennom løpende konkurrent- og markedsobservasjon, lønnsomhetsoppfølging, produktutvikling og planprosesser for å sikre at Gjensidige er i forkant av utviklingen.

¹ Geografisk fordeling relaterer seg til utstedere og reflekterer ikke faktisk valutaeksponering.

Finansielle eiendeler og eiendommer

Millioner kroner	Avkastning i prosent		Resultat		Balanseført verdi 31.12	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Sikringsportefølje						
Pengemarked	0,8	2,3	48,4	119,8	6.836,6	6.144,1
Obligasjoner til amortisert kost	4,9	4,7	929,5	893,0	18.747,7	18.760,5
Omløpsobligasjoner ¹	0,0	0,6	4,1	58,3	10.454,4	9.784,8
Sikringsportefølje totalt	2,8	3,2	982,0	1.071,2	36.038,7	34.689,3
Fri portefølje						
Pengemarked	0,7	1,8	26,5	94,0	4.066,4	3.570,9
Øvrige obligasjoner ²	1,4	3,6	68,8	147,3	6.551,3	3.964,0
Konvertible obligasjoner ³	2,5	5,0	20,8	34,7	1.066,4	790,9
Omløpsaksjer ⁴	(10,3)	6,7	(376,5)	286,8	3.250,3	3.832,7
PE-fond	(6,8)	15,1	(102,0)	259,7	1.383,7	1.710,9
Eiendom ⁵	16,6	9,9	974,8	547,2	3.188,1	6.516,2
Annet ⁶	(6,1)	(0,8)	(102,0)	(14,5)	1.628,9	1.463,8
Fri portefølje totalt	2,3	5,8	510,4	1.355,1	21.135,2	21.849,5
Investeringsporteføljen totalt	2,6	4,3	1.492,4	2.426,3	57.173,9	56.538,8
Finansinntekter i Pensjon og sparing samt Bank			15,9	58,9		
Rentekostnader ansvarlig lån Gjensidige Forsikring ASA			(35,0)	(9,5)		
Netto inntekter fra investeringer			1.473,3	2.475,6		

¹ Posten inkluderer diskonterings effekter av forsikringsforpliktelsene i Danmark og mismatch mellom rentjusteringer av passivasiden i Danmark versus rentehedgen.

² Posten består av sum investment grade-, high yield- og omløpsobligasjoner. Investment grade og high yield er investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

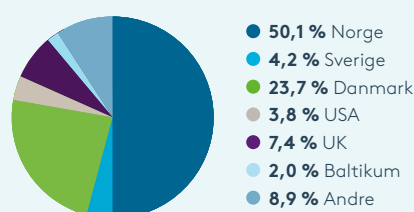
³ Investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

⁴ Posten inkluderer investeringen i SpareBank 1 SR-Bank og resultateffekt fra salg av aksjer i Storebrand.

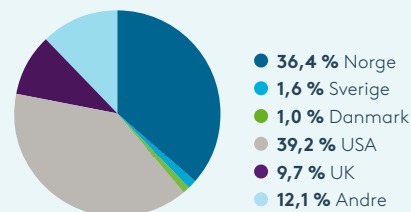
⁵ Gjensidige halverte eiendomseksponeringen gjennom salg av 50 prosent av Oslo Areal AS i løpet av fjerde kvartal 2015. I tillegg foreligger en forward kontrakt på IDP indeksen, som øker Gjensidiges eiendomseksponering med ytterligere 1,6 milliarder kroner gjennom 2016.

⁶ Posten inkluderer valutasikring av Gjensidige Sverige, Gjensidige Baltic og Gjensidige Danmark, samt utlån, innskutt egenkapital i Gjensidige Pensjonskasse, resultateffekt fra avkastningsbytteavtaler med Gjensidige Pensjonskasse og Gjensidige Pensjonsforsikring AS, hedgefond og finansrelaterte kostnader.

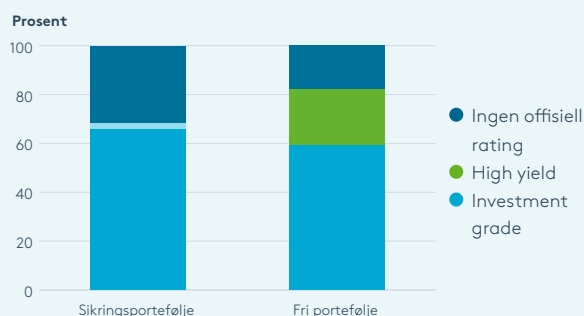
Geografisk fordeling sikringsportefølje ved utløpet av 2015

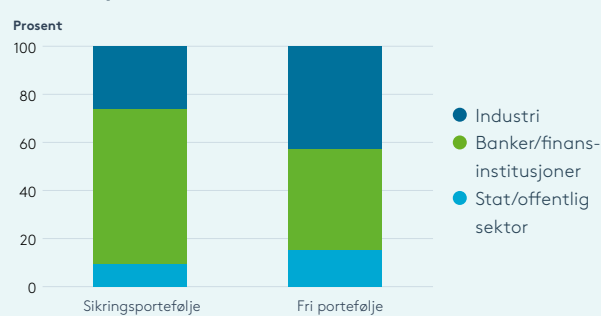
Geografisk fordeling renteinstrumenter i fri portefølje ved utløpet av 2015

Kredittrating renteinstrumenter ved utløpet av 2015

Motpartsrisiko renteinstrumenter ved utløpet av 2015

Lotte Kronholm Sjøberg Styremedlem

Lotte Kronholm Sjøberg (1972) har vært ansattrepresentant i Gjensidiges styre siden 2015. Hun er formann i Personaleforeningen i Gjensidige Forsikring i Danmark.

Kronholm Sjøberg har tidligere hatt ulike stillinger i konsernet, blant annet som konsulent i eierskifteavdelingen i Nykredit Forsikring. Hun har utdannelse blant annet fra Copenhagen Business School og Mastergrad i Mediation og konfliktmægling fra det juridiske fakultet ved København Universitet.

Kronholm Sjøberg er på valg til styret i 2017. Kronholm Sjøberg eier 283 aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående (sist endret 9. november 2015).

I forsikringsmarkedet utfordres Gjensidige både av tradisjonelle norske finansaktører og nye aktører. Økt digitalisering og nye forretningsmodeller medfører nye utfordringer. Det legges derfor vekt på at Gjensidige raskt kan tilpasse seg forbrukernes ønsker om betjening i nye kanaler, og benytte moderne teknologi og støttesystemer effektivt. Det arbeides kontinuerlig med å utvikle nye og kundetilpassede produkter og betjeningsløsninger, samtidig som organisasjon, prosesser og verdikjeder gjennomgås og standardiseres for å redusere kostnader og oppnå økt effektivitet. Det er en risiko for at Gjensidige ikke makter å tilpasse seg endringene i tide og i tråd med markedets forventninger. For å redusere denne risikoen, følger Gjensidige utviklingen i forsikringsmarkedene nøye. Feilvurderinger kan medføre varige konkurranseulempen, betydelig bortfall av premievolum og svekket kapitalposisjon.

Det stilles stadig større krav til kompetanse hos medarbeidere og ledere. Det er en risiko for at manglende eller ikke tilpasset kompetanse vil redusere mulighetene til å realisere forretnings- og strategiske ambisjoner. Det er også konkurranse om å tiltrekke seg og beholde dyktige medarbeidere. Det arbeides derfor målrettet med å sikre riktig kompetanse på alle nivå i organisasjonen, blant annet gjennom systematisk bemannings- og etterfølgerplanlegging og ordninger som sikrer god intern mobilitet av medarbeidere.

Gjensidiges kompetanse- og lederutvikling er samlet i Gjensidigeskolen. Skolen tilbyr opplæring av selgere, oppgjørsmedarbeidere og ledere, med

utgangspunkt i konsernets strategiske satsings- og utviklingsområder. Nye «employer branding» tiltak er iverksatt samtidig som rekrutteringsprosessene er videreutviklet og ytterligere målrettet. Resultatbaserte belønningsmodeller er innført for grupper av medarbeidere, og det er innført individuelle målkort. Det arbeides systematisk med kultur- og lederutvikling og forankring av krav og forventninger til ledere og medarbeidere.

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisikoen knyttet til store, spesielle risikoer eller eksponering styres gjennom den ordinære virksomhetens fullmakter og rapporteringslinjer. Det er etablert klare retningslinjer for hvilke forsikringer som kan tegnes. Risikoen for at premienivået generelt ikke er tilfredsstillende overvåkes løpende i produkt- og aktuaravdelingen, og det utvikles stadig mer presise metoder for prissetting.

Styret fastsetter årlig rammer for konsernets reassuranseprogram. Rammene fastsettes ut fra behovet for å beskytte egenkapitalen mot eventuelle store skadehendelser eller annen vesentlig negativ utvikling. Reassuranse brukes også for å sikre forsikringsresultatet og gi beskyttelse mot frekvens av mellomstore og store skader. Reassuranseprogrammet er nærmere beskrevet i note 3 i årsregnskapet for konsernet.

Konsernets aktuarfunksjon har ansvar for å koordinere beregningen og kontroll med forsikringstekniske avsetninger i forsikringsselskapene. Ansvaret er sentralisert til konsernets aktuaravdeling. Avdelingen foretar beregninger og vurderinger av de forsikringstekniske avsetningene, herunder utvikler og vedlikeholder adekvate modeller og metoder for å estimere skader som er inntruffet, men ennå ikke innrapportert til konsernet. Det er en betydelig iboende risiko for at avsetningene ikke er tilstrekkelige, men det arbeides kontinuerlig med å forbedre de aktuarmessige metodene. Eksterne aktuarer benyttes tidvis for uavhengig gjennomgang av avsetningene.

Forsikringsrisikoen vurderes som moderat med de reassuransedekninger konsernet har kjøpt.

Finansiell risiko

Gjensidige hadde 57,2 milliarder kroner i finansielle investeringer i forsikringsvirksomheten per 31. desember 2015. Motposten i balansen er de forsikringsmessige forpliktelsene og egenkapitalen. Investeringene besto hovedsakelig av rentebær-

ende plasseringer, eiendom, og aksjer. Verdien på investeringene kan påvirkes av endringer i makro-økonomiske faktorer.

Gjennom styrets fastsettelse av strategisk aktivaallokering med tilhørende rammer for de ulike risikotyper og en dynamisk risikostyringsmodell, er det gitt rammer som muliggjør en rask tilpasning av risiko til endrede makroøkonomiske forutsetninger. Oppfølgingen av kurs-, rente- og valutarisiko foregår også gjennom «stresstester» der bufferkapitalen til enhver tid skal være tilstrekkelig til å tåle samtidige kraftige fall i aksje- og obligasjonskursen.

For nærmere opplysninger om finansiell risiko og stresstester, vises det til note 3 i årsregnskapet for konsernet.

Det er utarbeidet rammer for nødvendig tilgang på likvide midler. Disse blir det tatt hensyn til i den strategiske aktivaallokeringen. Likviditetsrisikoen anses som meget lav. Konsernet er utsatt for kredittrisiko gjennom plasseringer i obligasjons- og pengemarkedet og i utlån. Styret har gitt rammer for kredittvirksomheten. Kredittapene har til nå vært helt ubetydelige. Utestående krav mot konsernets reassurandører kan også representere en betydelig kredittrisiko. Motpartsrisiko i reassuransemarkedet vurderes løpende. Konsernets reassurandører skal minimum ha en Standard & Poor's rating A eller tilsvarende fra et av de andre velrenomerte ratingselskapene.

Styret har vurdert risikoen for tap på utlån, garantiansvar og andre fordringer, og det er foretatt nødvendige avsetninger i regnskapet.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som skyldes svakheter eller feil ved prosesser og systemer, feil begått av ansatte, eller eksterne hendelser. For å redusere risiko, er det lagt vekt på å organisere virksomheten med veldefinerte og klare rapporteringslinjer og ansvarsforhold. Det er etablert faste rutiner for gjennomføring av risikovurderinger, og styret behandler årlig status i den etablerte internkontrollen. Det er etablert en uavhengig compliance-funksjon som skal bidra til at konsernet ikke pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller tap av omdømme som følge av at lover, regler og standarder ikke etterleves. Compliance-funksjonen identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer konsernets risiko for at

Tine Gottlob Wollebakk Styremedlem

Tine Gottlob Wollebakk (1962) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2014. Hun er Senior Vice President med ansvar for Finansielle tjenester globalt i Telenor ASA, styreleder i MicroEnsure Asia Ltd og Tameer Micro Finance Bank, styremedlem i PM Retail, Goodtech ASA, Tybring Gjedde, Møller Gruppen AS, Idea Foundation, Aars AS, Telenor Kapitalforvaltning AS og Finn Clausen Gruppen ASA.

Wollebakk har tidligere blant annet hatt flere ledende stillinger hos Skandinaviske Enskilda Banken, senest som CEO i SEB Kort og Landsjef for SEB i Norge. Hun har en Master of Science innen International Business fra Handelshøjskolen i København.

Wollebakk er på valg til styret i 2016. Wollebakk eier ingen aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, inkludert eventuelle aksjer eiet av nærstående.

lover, regler og interne retningslinjer ikke overholdes. Det er etablert en hendelsesdatabase for å lukke, håndtere og ikke minst lære av uønskede hendelser.

Etiske problemstillinger er tema på opplæringskurs for nyansatte, og diskuteres jevnlig i ledergrupper og på avdelingssamlinger for medarbeidere. Dette skal redusere risikoen for brudd på rutiner og retningslinjer, samtidig som det bidrar til å skape et godt arbeidsmiljø. Ansatte har også undertegnet en egen datadisiplinerklæring knyttet til bruk av konsernets informasjons- og IT-systemer.

Gjensidige jobber aktivt mot korrupsjon, og det er etablert et eget antikorrupsjonsprogram for å redusere risikoen for misligheter og korrupsjon. Programmet består av en kombinasjon av forebyggende aktiviteter, kontroll og avdekkingsaktiviteter og et tydelig og konsekvent oppfølgings- og reaksjonsmønster. Gjensidiges interne revisjonsfunksjon er på vegne av styret gitt rollen å se etter og vurdere hvorvidt risikostyringen og internkontrollen fungerer som forutsatt.

For ytterligere beskrivelse av risikostyring, vises det til note 3 i årsregnskapet for konsernet.

Foretaksstyring

God eierstyring og selskapsledelse er et prioritert område for styret. Styret har lagt Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse til grunn slik den foreligger etter de seneste endringer den 30. oktober 2014, og har tilpasset seg denne innenfor alle områder. En utdypende redegjørelse for hvordan Gjensidige oppfyller anbefalingen, samt regnskapslovens krav til redegjørelse om foretaksstyring, er gitt på sidene 35-47 i årsrapporten og i eget dokument som er tilgjengelig på konsernets hjemmeside www.gjensidige.no/foretaksstyring.

Ansatte, samfunnsansvar og miljø

Gjensidiges arbeid med samfunnsansvar er beskrevet i en egen redegjørelse på sidene 22-34 i årsrapporten. Styret i Gjensidige har fastsatt retningslinjer for utøvelse av samfunnsansvar. Disse er, sammen med konsernpolicy for etiske investeringer, tilgjengelige på www.gjensidige.no/konsern.

Gjensidige har som målsetting å være en utviklende og helsefremmende arbeidsplass. Det arbeides systematisk med kompetanseutvikling for ledere og medarbeidere, og det er etablert en rekke tiltak og prosesser knyttet til de ansattes helse, arbeidsmiljø og sikkerhet. Informasjon om arbeidsmiljø, likestilling, diskriminering samt ytre miljø, jf. regnskapsloven § 3-3 (9-12. ledd), er omtalt i rapporten for samfunnsansvar på sidene 22-34.

Fremtidsutsikter

Konsernet har som mål å oppnå en egenkapitalavkastning etter skatt på 15 prosent fra og med 2015. Styret har tiltro til en solid resultat- og utbyttevekst over tid, og god lønnsomhet i forsikringsvirksomheten forventes å motvirke utfordringene knyttet til avkastning på investeringene. Det presiseres at det alltid er betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold.

- For det første forventes organisk vekst over tid å ligge på nivå med nominell BNP-vekst i Gjensidiges markedsområder Norden og Baltikum. Ytterligere lønnsom vekst skal oppnås gjennom samme disiplinerte og vellykkede oppkjøpsstrategi som er fulgt de siste ti årene.
- Deretter forventes årlig combined ratio å ligge i nedre del av den målsatte korridoren 90-93 (udiskontert og forutsatt null avviklingseffekter). Målsatt kostnadsandel er rundt 15 prosent. Det forventes en reduksjon i underliggende kostnadsandel og skadeprosent, men Gjensidige vil søke å balansere god lønnsomhet med økte investeringer for å sikre fremtidig sterk konkurransekraft. Ekstraordinære forhold knyttet til vær og storskadeinnslag kan imidlertid bringe combined ratio utenfor målbildet på begge sider av korridoren.
- For det tredje forventes en dobling av gjennomsnittlige årlige avviklingsgevinster de neste 3-5 årene i forhold til gjennomsnittet rapportert siste fem år, som vil føre forventet rapportert combined ratio ned i nedre del av korridoren 86-89 (udiskontert).
- Endelig er den regulatoriske usikkerheten knyttet til Solvens II redusert, og forventes å reduseres ytterligere i 2016. Alt annet like vil dette understøtte en allerede solid kapitalposisjon.

Over tid vil utbyttestrømmen gjenspeile Gjensidiges policy om ikke å bygge overskuddskapital ut over målsatt kapitalisering. Gitt fornuftige markedsbetingelser, vil Gjensidige vurdere å utnytte kapasitet for utstedelse av hybridkapital (Tier 1-kompatibel) for ytterligere å optimalisere kapitalstrukturen.

Gjensidige har som ambisjon å være det mest kundeorienterte skadeforsikringsselskapet i Norden, tuftet på lønnsom drift og en ledende posisjon.

For å sikre fremtidig sterk konkurransekraft, vil investeringer økes primært innenfor IT, kompetanseutvikling, merkevarestyrke og markedsføring som understøtter de fem strategiske satsingsområdene beskrevet på sidene 53-54.

Konkurransen i det norske skadeforsikringsmarkedet er sterk og økende, delvis drevet av en mer utfordrende makroøkonomisk situasjon. Gjensidiges konkurransekraft vurderes som god, med solid premie- og volumvekst kombinert med god lønnsomhet og høy kundetilfredshet i det norske markedet. Veksttakten ventes å avta noe. Fortsatt prioriteres tiltak for å beholde og styrke Gjensidiges posisjon i det norske markedet. Samtidig vil nye, lønnsomme vekstmuligheter vurderes i Norden og Baltikum, som sikrer god utnyttelse av en skalerbar forretningsmodell og beste praksis. Det vil også bli lagt betydelig vekt på å videreutvikle samarbeidet med partnere og distributører.

Usikkerhet knyttet til nasjonale og internasjonale konjunkturer kombinert med lavt rentenivå og finansielle utfordringer i flere av de sentrale økonomiene, skaper fremdeles usikkerhet. Gjensidige har en robust investeringsstrategi selv om avkastningen påvirkes av utfordrende markedsforhold. Konsernet har en sterk finansiell soliditet og en høy andel av sin virksomhet i det norske skadeforsikringsmarkedet. Selv om den makroøkonomiske situasjonen er mer utfordrende, vurderes utsiktene for den norske og nordiske skadeforsikringsvirksomheten fortsatt som gode i et relativt perspektiv.

Det er fremdeles usikkerhet, dog avtakende, knyttet til endrede rammebetingelser for finansbransjen i Norge og internasjonalt. Solvens II-regelverket ble implementert i Norge 1. januar 2016. I løpet av første halvår 2016 vil Gjensidige søke om å få bruke sin egen partielle internmodell (PIM). Det har blitt arbeidet for å få aksept for at garantiavsetningen skal inngå som tellende kapital. Avklaringer rundt dette forventes i løpet av 2016.

Konsernet har tilfredsstillende kapitalbuffer, både i forhold til interne risikomodeller, lovmessige kapitaldekningskrav og målsatt rating. Styret vurderer konsernets kapitalstatus og soliditet som god.

Hendelser etter balansedagen

Det har ikke vært vesentlige hendelser etter balansedagen.

Disponering av resultat før andre inntekter og kostnader

Konsernets årsresultat etter skattekostnad utgjorde 3.784,7 millioner kroner. Styret har vedtatt en utbyttepolitikk som danner grunnlaget for det utbytteforslag som fremmes for generalforsamlingen. Styret foreslår at det utbetales 4,2 milliarder kroner i utbytte for regnskapsåret 2015. Dette tilsvarer 8,40 kroner per aksje, hvorav 6,40 kroner er fastsatt på bakgrunn av årets resultat og den utbyttekapasitet som forventes fremover. Dette tilsvarer en økning i nominelt utbytte fra 2014 på 8,5 prosent og en utdelingsgrad på 84,5 prosent. Denne utbyttestrømmen skal være høy og stabil i nominelle termer over tid og vokse i perioder med inntjeningsvekst. Øvrige 2,00 kroner per aksje er knyttet til utdeling av overskuddskapital som et ledd i å sikre en optimal kapitalstruktur.

Gjensidige har som mål å dele ut høye og stabile nominelle utbytter til sine aksjeeiere fremover, og minimum 70 prosent av resultat etter skatt over tid. Ved fastsettelse av størrelsen på utbyttet, vil det tas hensyn til forventet fremtidig kapitalbehov. I tillegg skal eventuell fremtidig overskuddskapital utover målsatt kapitalisering utbetales til eierne over tid. Med målsatt kapitalisering menes en kapitalisering tilpasset Gjensidiges til enhver tid gjeldende strategiske mål og risikoappetitt. Konsernet skal opprettholde finansiell handlefrihet, men uten at det går på bekostning av fokuset på kapitaldisiplin.

Morselskapets resultat før andre resultatkomponenter på 3.741,6 millioner kroner foreslås disponert som følger:

Millioner kroner

Utbytte (fratrasket utbytte til egne aksjer)	(4.199,4)
Overført fra bundne fond	108,5
Overføring fra annen opptjent egenkapital	349,3
Disponert	(3.741,6)

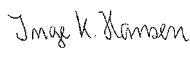
Andre resultatkomponenter, som fremgår av resultatoppstillingen, inngår ikke i resultat-disponeringen.

Styret har besluttet å gi en kollektiv bonus til ansatte i Gjensidige Forsikring ASA, tilsvarende 22.500 kroner inkludert feriepenger per

fulltidsansatt. Bonusen er basert på oppnådd combined ratio, porteføljeutvikling og utvikling i kundetilfredshet i 2015.

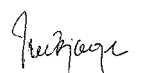
Styret vil takke alle ansatte for den enkeltes bidrag til Gjensidiges gode resultat for 2015.

Oslo, 9. mars 2016
Styret i Gjensidige Forsikring ASA

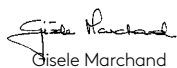

Inge K. Hansen
Styreleder

Trond Vegard Andersen

Hans-Erik F. Andersson

Per Arne Bjørge

Kjetil Kristensen

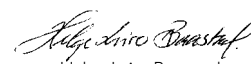

Gisele Marchand

Gunnar Mjåtvedt

Mette Rostad

Lotte Kronholm Sjøberg

Phe Gottlob Wollebekk

Helge Leiro Baastad
Konsernsjef

Årsregnskap og noter

Gjensidige Forsikring Konsern

	Side
Konsolidert resultatregnskap	74
Konsolidert oppstilling av totalresultat	75
Konsolidert oppstilling av finansiell stilling	76
Konsolidert oppstilling av endringer i egenkapital	77
Konsolidert oppstilling av kontantstrømmer	78
Regnskapsprinsipper	79

Noter

1 Egenkapital	86
2 Bruk av estimater	87
3 Styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko	88
4 Segmentinformasjon	108
5 Immaterielle eiendeler	109
6 Aksjer i tilknyttede selskaper	111
7 Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	113
8 Finansielle eiendeler og forpliktelser	114
9 Investerings eiendommer	119
10 Utlån og fordringer	120
11 Kontanter og kontantekvivalenter	120
12 Aksjer og andeler	121
13 Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel ..	123
14 Pensjon	124
15 Avsetninger og andre forpliktelser	128
16 Skatt	129
17 Kostnader	131
18 Lønn og godtgjørelser	132
19 Netto inntekter fra investeringer	136
20 Betingede forpliktelser	137
21 Ansvalig lån	137
22 Transaksjoner med nærstående parter	138
23 Hendelser etter balansedagen	141
24 Kapitaldekning	141
25 Solvensmargin	142
26 Bundne midler	142
27 Aksjeeiere	142
28 Aksjebasert betaling	143
29 Resultat per aksje	144
30 Oppkjøp av PZU	145

Gjensidige Forsikring ASA

	Side
Resultatregnskap	146
Balanse	147
Oppstilling av endringer i egenkapital	149
Kontantstrømoppstilling	150
Regnskapsprinsipper	151

Noter

1 Egenkapital	157
2 Bruk av estimater	158
3 Styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko	158
4 Premieinntekter og erstatningskostnader mv. i skadeforsikring	159
5 Immaterielle eiendeler	161
6 Aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper ..	163
7 Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	166
8 Finansielle eiendeler og forpliktelser	167
9 Investerings eiendommer	170
10 Utlån og fordringer	171
11 Kontanter og kontantekvivalenter	171
12 Aksjer og andeler	172
13 Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel ...	174
14 Pensjon	175
15 Avsetninger og andre forpliktelser	179
16 Skatt	180
17 Kostnader	181
18 Lønn og godtgjørelser	182
19 Netto inntekter fra investeringer	186
20 Betingede forpliktelser	187
21 Ansvalig lån	187
22 Transaksjoner med nærstående parter	188
23 Hendelser etter balansedagen	190
24 Kapitaldekning	191
25 Solvensmargin	192
26 Bundne midler	192
27 Aksjeeiere	192
28 Aksjebasert betaling	193
Erklæring fra styret og daglig leder	195
Revisjonsberetning	196

Konsolidert resultatregnskap

Millioner kroner	Noter	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014
Driftsinntekter			
Premieinntekter fra skadeforsikring		21.272,0	20.386,8
Premieinntekter fra pensjon		1.431,5	1.262,4
Renteinntekter o.l. fra bankdrift		1.311,0	1.327,9
Andre inntekter inkludert eliminerings		140,8	121,6
Sum driftsinntekter	4	24.155,4	23.098,7
Netto inntekter fra investeringer			
Resultat fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	6	49,7	192,0
Driftsinntekt fra eiendom		366,7	348,7
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1.199,3	1.351,6
Netto urealiserte verdiendringer på investeringer (inkl. eiendom)		189,0	685,8
Netto realisert gevinst og tap på investeringer		(102,7)	96,8
Kostnader knyttet til investeringer	17	(228,8)	(199,3)
Sum netto inntekter fra investeringer	19	1.473,3	2.475,6
Sum driftsinntekter og netto inntekter fra investeringer		25.628,7	25.574,3
Erstatningskostnader, tap mv.			
Erstatningskostnader mv. fra skadeforsikring		(14.597,5)	(14.470,4)
Erstatningskostnader mv. fra pensjon		(1.275,7)	(1.126,4)
Rentekostnader o.l. og nedskrivninger og tap fra bankdrift		(652,2)	(765,9)
Sum erstatningskostnader, rentekostnader, tap mv.		(16.525,4)	(16.362,8)
Driftskostnader			
Driftskostnader fra skadeforsikring		(3.217,6)	(3.054,0)
Driftskostnader fra pensjon		(222,0)	(221,4)
Driftskostnader fra bankdrift		(359,3)	(357,9)
Andre driftskostnader		(45,1)	(8,7)
Merverdi av- og nedskrivninger - immaterielle eiendeler		(209,6)	(170,0)
Sum driftskostnader	17	(4.053,6)	(3.812,0)
Sum kostnader		(20.578,9)	(20.174,8)
Årets resultat før skattekostnad	4	5.049,7	5.399,6
Skattekostnad	16	(1.265,0)	(1.210,0)
Årets resultat		3.784,7	4.189,6
Årets resultat henført til:			
Eierne av selskapet		3.788,8	4.189,6
Ikke-kontrollerende eierinteresser		(4,1)	0,0
Sum		3.784,7	4.189,6
Resultat per aksje, kroner (basis og utvannet)	29	7,57	8,38

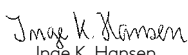
Konsolidert oppstilling av totalresultat

Millioner kroner	Noter	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014
Årets resultat		3.784,7	4.189,6
Andre inntekter og kostnader			
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet			
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel	14	69,0	(410,2)
Andel av andre inntekter og kostnader fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet			(50,9)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet		(17,5)	110,8
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet		51,5	(350,3)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet			
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet		438,4	281,2
Andel av valutakursdifferanser fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet			(142,4)
Valutakursdifferanser fra sikring av utenlandsk virksomhet		127,5	(237,0)
Investeringer tilgjengelig for salg		17,0	
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet		(114,3)	27,3
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet		468,5	(70,9)
Sum andre inntekter og kostnader		520,0	(421,2)
Årets totalresultat		4.304,7	3.768,4
Årets totalresultat henførbart til:			
Eierne av selskapet		4.308,8	3.768,4
Ikke-kontrollerende eierinteresser		(4,1)	
Sum		4.304,7	3.768,4

Konsolidert oppstilling av finansiell stilling

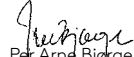
Millioner kroner	Noter	31.12.2015	31.12.2014
Eiendeler			
Goodwill	5	3.224,5	2.819,0
Andre immaterielle eiendeler	5	1.343,6	1.123,5
Eiendeler ved utsatt skatt	16	12,9	5,0
Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	6	1.547,8	44,3
Rentebærende fordringer på tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	6	1.538,0	
Eierbenyttet eiendom	7	34,8	280,7
Anlegg og utstyr	7	289,4	321,0
Investerings eiendommer	9		6.104,0
Pensjonsmidler	14	93,1	71,8
Finansielle eiendeler			
Finansielle derivater	8	486,5	470,2
Aksjer og andeler	8, 12	7.202,3	7.499,8
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	8	30.626,4	23.748,3
Obligasjoner som holdes til forfall	8	2.635,6	2.955,9
Utlån og fordringer	8, 10	55.837,3	46.969,5
Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg	8	15.109,6	12.950,3
Gjenforsikringsdepoter		0,9	0,8
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring	13	533,0	551,8
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikring	10	4.997,4	4.629,8
Andre fordringer	10	502,7	823,6
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	10	96,7	209,0
Kontanter og kontantekvivalenter	11, 26	3.151,9	2.403,8
Sum eiendeler		129.264,4	113.982,0
Egenkapital og forpliktelser			
Egenkapital			
Aksjekapital		999,9	999,9
Overkurs		1.430,0	1.430,0
Annen egenkapital		20.876,5	19.226,9
Sum egenkapital henførbart til eierne av selskapet		23.306,3	21.656,8
Ikke-kontrollerende eierinteresser		24,3	
Sum egenkapital	1	23.330,6	21.656,8
Avsetning for forpliktelser			
Ansvarlig lån	21	1.547,2	1.447,1
Avsetning for premiereserve i livsforsikring	13	3.867,2	3.408,3
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie i skadeforsikring	13	9.230,0	8.536,3
Brutto erstatningsavsetning	13	33.178,5	32.926,9
Andre forsikringstekniske avsetninger	13	230,5	168,0
Pensjonsforpliktelser	14	558,8	590,4
Andre avsetninger for forpliktelser	15	345,6	247,6
Finansielle forpliktelser			
Finansielle derivater	8	403,5	527,2
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder	8, 15	19.357,2	16.703,4
Rentebærende forpliktelser	8, 15	17.804,7	10.300,3
Andre forpliktelser	8, 15	1.065,4	1.006,5
Forpliktelser ved periodeskatt	16	1.295,1	1.172,6
Forpliktelser ved utsatt skatt	16	835,8	1.289,1
Forpliktelser i forbindelse med forsikring og gjenforsikring	8, 15	619,4	626,3
Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	15	15.109,6	12.950,3
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	8, 15	485,3	424,9
Sum forpliktelser		105.933,8	92.325,2
Sum egenkapital og forpliktelser		129.264,4	113.982,0

Oslo, 9. mars 2016 – Styret i Gjensidige Forsikring ASA

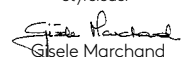

 Inge K. Hansen
 Styreleder

 Trond Vegard Andersen

 Hans-Erik F. Andersson

 Per Arne Bjørge

 Kjetil Kristensen

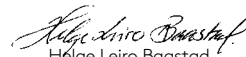

 Gisle Marchand

 Gunnar Mjåtvæd

 Mette Rostad

 Lotte Kronholm Sjøberg

 Tine Gottlob Wollebekk

 Helge Leiro Baastad
 Konsernsjef

Konsolidert oppstilling av endringer i egenkapital

Millioner kroner	Aksje- kapital	Egne aksjer	Overkurs	Annen innskutt egen- kapital	Fonds- obligasjoner	Valutakurs- diff.	Ny måling av netto ytelses- basert pensjons- forpl./- eiendel	Annen opptjent egenkapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31.12.2013	1.000,0	(0,1)	1.430,0	19,8		(84,8)	(1.328,2)	25.251,1	26.287,8
1.1.-31.12.2014									
Årets resultat								4.189,6	4.189,6
Andre inntekter og kostnader									
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet									
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel							(410,2)		(410,2)
Andel av andre inntekter og kostnader fra tilknyttede selskaper								(50,9)	(50,9)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet							110,8		110,8
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet							(299,4)	(50,9)	(350,3)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet									
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet						281,3	(0,1)		281,2
Andel av valutakursdifferanser fra tilknyttede selskaper								(142,4)	(142,4)
Valutakursdifferanser fra sikring av utenlandsk virksomhet						(237,0)			(237,0)
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet						27,3			27,3
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet						71,6	(0,1)	(142,4)	(70,9)
Sum andre inntekter og kostnader						71,6	(299,6)	(193,2)	(421,2)
Årets totalresultat						71,6	(299,6)	3.996,4	3.768,4
Egne aksjer		(0,0)						(6,3)	(6,3)
Utbetalt utbytte								(8.398,8)	(8.398,8)
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				5,8					5,8
Egenkapital per 31.12.2014	1.000,0	(0,1)	1.430,0	25,6		(13,2)	(1.627,8)	20.842,3	21.656,8
1.1.-31.12.2015									
Årets resultat (de kontrollerende eierinteressers andel)					4,5			3.784,3	3.788,8
Andre inntekter og kostnader									
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet									
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel							69,0		69,0
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet							(17,5)		(17,5)
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet							51,5		51,5
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet									
Valutakursdifferanser på investeringer i utlandet						438,4			438,4
Investeringer tilgjengelig for salg								17,0	17,0
Valutakursdifferanser fra sikring av utenlandsk virksomhet						127,5			127,5
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet						(114,3)			(114,3)
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet						451,5		17,0	468,5
Sum andre inntekter og kostnader						451,5	51,5	17,0	520,0
Årets totalresultat						4,5		3.801,2	4.308,8
Egne aksjer		(0,0)						(9,9)	(9,9)
Utbetalt utbytte								(2.949,6)	(2.949,6)
Aktuarielle gevinster og tap på solgte selskaper							(6,7)	6,7	
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				6,0					6,0
Fondsobligasjon					298,2				298,2
Fondsobligasjon - betalte renter					(3,9)				(3,9)
Egenkapital per 31.12.2015 henførbart til eierne av selskapet		(0,1)	1.430,0	31,6	298,8	438,3	(1.583,0)	21.690,7	23.306,3
Ikke-kontrollerende eierinteresser									24,3
Egenkapital per 31.12.2015									23.330,6

Konsolidert oppstilling av kontantstrøm

Millioner kroner	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	25.539,7	24.091,4
Netto utbetalte erstatninger	(16.314,5)	(15.127,2)
Netto innbetaling/utbetaling av lån til kunder	(9.167,6)	(3.352,6)
Netto innbetaling av innskudd fra kunder	2.653,9	1.765,1
Innbetaling av renter fra kunder	1.283,8	1.251,5
Utbetaling av renter til kunder	(311,0)	(472,3)
Netto innbetaling/utbetaling ved flytting av premiereserver	(759,2)	(598,7)
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende verdipapirer	(4.947,7)	1.028,4
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende eiendomsdrift	285,0	297,6
Netto innbetaling/utbetaling av salg/kjøp av investeringseiendom	130,2	(1.190,5)
Utbetaling til drift, inklusive provisjoner	(3.785,8)	(3.460,9)
Betalt skatt	(1.056,9)	(852,7)
Netto andre innbetalinger/utbetalinger	53,6	49,3
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	(6.396,4)	3.428,3
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetalinger ved kjøp og salg av datterselskaper og tilknyttede selskaper	2.521,7	3.198,6
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	(58,0)	(285,9)
Innbetaling av utbytte fra investeringer i tilknyttede selskaper		42,4
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	2.463,8	2.955,1
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Utbetaling av utbytte	(2.949,6)	(8.348,9)
Netto innbetaling ved opptak av ansvarlig lån Gjensidige Forsikring ASA	(36,9)	1.197,1
Netto innbetaling/utbetaling ved fondsobligasjoner og innbetaling av kapital ikke-kontrollerende eierinteresser	297,1	
Netto innbetaling/utbetaling ved låneopptak i kredittinstitusjoner	7.554,7	635,5
Netto innbetaling/utbetaling ved annen kortsiktig gjeld	40,7	(26,8)
Netto innbetaling/utbetaling av renter på finansieringsaktiviteter	(248,5)	(195,9)
Netto innbetaling/utbetaling ved salg/kjøp av egne aksjer	(9,9)	(6,3)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	4.647,7	(6.745,3)
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	33,1	36,2
Netto kontantstrøm for perioden	748,1	(325,6)
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	2.403,8	2.729,4
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	3.151,9	2.403,8
Netto kontantstrøm for perioden	748,1	(325,6)
Spesifikasjon av beholdning av kontanter og kontantekvivalenter		
Fordringer på sentralbanker	548,7	79,7
Kontanter og fordringer/innskudd i kredittinstitusjoner	2.603,2	2.324,1
Sum beholdning av kontanter og kontantekvivalenter	3.151,9	2.403,8

Regnskapsprinsipper

Rapporteringsenhet

Gjensidige Forsikring ASA er et børsnotert allmennaksjeselskap hjemmehørende i Norge. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Schweigaardsgate 21, Oslo, Norge. Konsernregnskapet til Gjensidige Forsikring konsern (konsernet) per 31. desember 2015 og for året som helhet består av Gjensidige Forsikring ASA og datterselskaper og konsernets andeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet. Aktivitetene i konsernet er skadeforsikring, pensjon og sparing og bank. Konsernet driver virksomhet i Norge, Sverige, Danmark, Latvia, Litauen og Estland.

Regnskapsprinsippene som benyttes i konsernregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er konsistente i hele konsernet, med unntak av en tillatt forskjell etter IFRS 4 om forsikringskontrakter. Se beskrivelse under punktet vedrørende Brutto erstatningsavsetning.

Grunnlag for utarbeidelse

Samsvarserklæring

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med EU-godkjente IFRS'er og tilhørende fortolkningsuttalelser som skal anvendes per 31. desember 2015, samt de ytterligere opplysningskrav som følger av årsregnskapsforskriften for forsikringselskaper (FOR 1998-12-16 nr 1241) gitt med hjemmel i regnskapsloven.

Nye standarder og fortolkninger ennå ikke vedtatt

En rekke nye standarder, endringer i standarder og fortolkninger er utgitt for regnskapsår som begynner etter 1. januar 2015, og har ikke blitt anvendt ved utarbeidelsen av dette konsernregnskapet. De som kan være relevante for Gjensidige er angitt nedenfor. Gjensidige planlegger ikke å implementere disse standardene tidlig.

IFRS 9 Finansielle instrumenter (2014)

IFRS 9 introduserer nye krav til klassifisering og måling av finansielle eiendeler, inkludert en ny forventet tapsmodell for innregning av verdifall, samt endrede krav til sikringsbokføring.

IFRS 9 inneholder tre primære målekategorier for finansielle eiendeler: amortisert kost, virkelig verdi over andre inntekter og kostnader samt virkelig verdi over resultatet. Finansielle eiendeler vil bli klassifisert som enten til amortisert kost, til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader eller til virkelig verdi over resultatet, avhengig av hvordan de styres og hvilke kontraktuelle kontantstrømegenskaper de har. IFRS 9 introduserer et nytt krav i forbindelse med finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, hvor endringer i virkelig verdi som kan henføres til forpliktelsens kredittrisiko presenteres i andre inntekter og kostnader heller enn i resultatet. IFRS 9 erstatter «inntrådt tapsmodell» med en «forventet tapsmodell», som betyr at en tapshendelse ikke lenger trenger å være inntrådt for å innregnes som et tap ved verdifall. Den forventede tapsmodellen er en totrinns målemetode hvor tapsavsetningen enten måles til 12-måneders forventede tap eller til livstids forventede tap, avhengig av om det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangs innregning. IFRS 9 introduserer nye krav til sikringsbokføring som er mer i overensstemmelse med den faktiske risikostyring. Dette innebærer at dokumentasjonskravene i IFRS er mindre rigide og noen flere sikringsinstrumenter og -objekter kan kvalifisere for sikringsbokføring. Ikrafttredelse av IFRS 9 er 1. januar 2018. Vår foreløpige vurdering er at standarden er forventet å ha en innvirkning på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 15 Inntekt fra kundekontrakter (2014)

IFRS 15 omfatter alle kontrakter med kunder, men hvor blant annet forsikringskontrakter er unntatt. I den grad slike kontrakter inneholder flere tjenesteytelser eller det utføres andre tjenester som

er nært knyttet til forsikringsvirksomheten, kan dette ha betydning for inntektsføringen i Gjensidiges regnskap. Ikrafttredelse av IFRS 15 er 1. januar 2018. Vår foreløpige vurdering er at tjenester utover hva som er dekket av IFRS 4 om forsikringskontrakter utgjør en uvesentlig del av inntekten. Vår foreløpige vurdering er at standarden ikke er forventet å ha en vesentlig innvirkning på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 16 Leieavtaler (2016)

IFRS 16 krever at alle kontrakter som tilfredsstiller definisjonen til en leieavtale skal rapporteres i leietakers balanse som bruksrettigheter og leieforpliktelser. Tidligere klassifisering av leieavtaler som enten operasjonell eller finansiell leie er fjernet. Kortsiktige leieavtaler (mindre enn 12 måneder) og leie av eiendeler med lav verdi er unntatt fra kravene. En leietaker skal innregne bruksrettighetene og leieforpliktelsene. Rentekostnader på leieforpliktelsene skal presenteres separat fra avskrivningskostnaden av bruksrettighetene. Rentekostnader er en komponent av finanskostnader. Ikrafttredelse av IFRS 16 er 1. januar 2019. Standarden vil øke den totale balansen og splitte leiekostnaden i driftskostnader og finanskostnader. Øvrige endringer i standarder og fortolkningsuttalelser vil, basert på våre foreløpige vurderinger med utgangspunkt i den virksomheten foretaket har per i dag, ikke ha vesentlig effekt.

Grunnlag for måling

Konsernregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende

- derivater måles til virkelig verdi
- finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi
- finansielle eiendeler tilgjengelige for salg måles til virkelig verdi
- investeringseiendommer måles til virkelig verdi

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner. Morselskapet og de ulike filialene og datterselskapene har henholdsvis norske, svenske og danske kroner, samt euro som funksjonell valuta. All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Som følge av avrundingsdifferanser kan det være at tall og prosentsatser ikke alltid lar seg summere helt nøyaktig.

Segmentrapportering

I henhold til IFRS 8 fastsettes virksomhetssegmentene basert på konsernets interne organisasjonsmessige ledelsesstruktur og den interne rapporteringsstrukturen til konsernets øverste beslutningstaker. I Gjensidige Forsikring konsern er konsernledelsen ansvarlig for å evaluere og følge opp segmentenes resultater og er definert som konsernets øverste beslutningstaker i betydningen til IFRS 8. Gjensidige rapporterer seks virksomhetssegmenter, som uavhengig følges opp av ledere som er ansvarlige for de respektive segmentene avhengig av hvilke produkter og tjenester som tilbys, distribusjons- og oppgjørskanaler, merkenavn og kunde profiler. Identifikasjonen av segmentene baseres på at det finnes ledere per segment som rapporterer direkte til konsernledelsen/konsernsjef og som er ansvarlige for segmentresultatene under deres ledelse. Basert på dette presenterer Gjensidige følgende virksomhetssegmenter

- Skadeforsikring Privat
- Skadeforsikring Næringsliv
- Skadeforsikring Norden
- Skadeforsikring Baltikum
- Pensjon og sparing
- Bank

Prinsipper for innregning og måling i Gjensidiges segmentrapportering baseres på regnskapsprinsippene etter IFRS slik de er fastsatt i konsernregnskapet.

Prisfastsetting mellom segmentene gjennomføres på amlengdes avstand.

Konsolideringsprinsipper

Datterselskaper

Datterselskaper er selskaper kontrollert av Gjensidige Forsikring. Gjensidige Forsikring kontrollerer et selskap når det er eksponert for, eller har rettigheter til variabel avkastning fra sitt engasjement i selskapet, og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over selskapet. Datterselskapene inkluderes i konsernregnskapet fra den dagen kontroll oppnås og til den opphører. Datterselskapenes regnskapsprinsipper er endret ved behov, for å samsvare med konsernets valgte prinsipper.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll, over finansielle og driftsmessige prinsipper. Normalt vil dette foreligge når konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmerettene i et annet selskap. Tilknyttede selskaper regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden og førstegangsinnregnes til anskaffelseskost. Konsernets investering inkluderer goodwill ved overtakelse, redusert for akkumulert tap ved verdifall. Konsernregnskapet inkluderer konsernets andel av inntekter, kostnader og egenkapitalbevegelser, etter omarbeiding til konsernets regnskapsprinsipper, fra det tidspunkt betydelig innflytelse ble etablert, og frem til innflytelsen opphører.

Felleskontrollert virksomhet

Som felleskontrollert virksomhet defineres selskaper hvor det foreligger kontraktsmessig avtale som gir felles kontroll sammen med en eller flere parter. Felles kontroll er den avtalte delingen av kontroll over en felleskontrollert ordning, som bare foreligger når beslutninger om relevante aktiviteter krever enstemmighet mellom de partene som deler kontrollen. En felleskontrollert virksomhet er en felleskontrollert ordning der de partene som har felles kontroll over ordningen, har rett til ordningens netto eiendeler.

Felleskontrollert virksomhet regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden og førstegangsinnregnes til anskaffelseskost. Investors andel av resultatet i foretaket som det er investert i, innregnes i investors resultat. Utdelinger som er mottatt fra et foretak som det er investert i, reduserer investeringens balanseførte verdi.

Se note 6 for ytterligere beskrivelse av konsernets felleskontrollerte virksomhet.

Transaksjoner eliminert ved konsolidering

Konserninterne mellomværende og transaksjoner, samt urealiserte inntekter og kostnader fra konserninterne transaksjoner, elimineres i konsernregnskapet. Urealiserte gevinster fra transaksjoner med selskaper som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden elimineres mot investeringen, i samsvar med konsernets eierandel. Urealiserte tap elimineres på samme måte, men kun i den grad det ikke er påviste verdifall.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Anskaffelseskost for virksomhetssammenslutningen måles til virkelig verdi, på dato for overtakelsen, av overtatte eiendeler, pådratte forpliktelser og egenkapitalinstrumenter utstedt av konsernet i bytte for kontroll av overtatte selskap, og eventuelle kostnader direkte henførbare til virksomhetssammenslutningen.

Hvis verdien, etter en revurdering av konsernets andel i netto virkelig verdi av identifiserbare eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser overstiger anskaffelseskostnaden ved virksomhetssammenslutningen, innregnes det overskytende umiddelbart i resultatregnskapet.

Kontantstrømoppstillingen

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter presenteres etter den direkte metoden, som gir opplysninger om vesentlige klasser av inn- og utbetalinger.

Innregning av inntekter og kostnader

Driftsinntekter og driftskostnader består av inntekter og kostnader i tilknytning til driften av de ulike forretningsområdene, jf. nedenfor.

Premieinntekter fra skadeforsikring

Forsikringspremier inntektsføres i takt med forsikringsperioden. Premieinntekter fra skadeforsikring omfatter forfalte bruttopremier og premier for gjenforsikring.

Forfalte bruttopremier omfatter alle beløp selskapet har mottatt eller har til gode for forsikringsavtaler hvor forsikringsperioden er påbegynt før periodens avslutning. Ved periodeslutt foretas en tidsavgrensning hvor forfalt premie som vedrører neste år periodiseres.

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Premie for mottatt gjenforsikring klassifiseres som forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden.

Premieinntekter fra pensjon

Premieinntekter fra pensjon omfatter opptjent risikopremie og administrasjonskostnader tilknyttet forsikringskontraktene.

Rente- og kredittprovisjonsinntekter fra bankdrift

Renteinntekter og rentekostnader beregnes og innregnes på grunnlag av effektiv rente-metoden. Beregningen hensyntar etableringsgebyrer og direkte marginale transaksjonskostnader som er en integrert del av den effektive renten. Inntektsføring av renter etter effektiv rente-metoden blir benyttet både for balanseposter som vurderes til amortisert kost og balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet. Renteinntekter på nedskrevne engasjement beregnes som effektiv rente av nedskrevet verdi.

Provisjonsinntekter fra ulike kundetjenester innregnes avhengig av hvilket formål som ligger til grunn. Gebyrer innregnes som inntekt når tjenestene er levert eller når en betydelig del er utført. Gebyrer som mottas for utførte tjenester innregnes som inntekt i den perioden tjenestene ble utført. Provisjoner som mottas som betaling for visse oppgaver innregnes som inntekt når oppgaven er utført. Provisjonskostnader er transaksjonsbasert og innregnes i perioden tjenestene ble mottatt.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnadene består av betalte bruttoerstatninger redusert med gjenforsikringsandel, i tillegg til endring i brutto erstatningsavsetning, også redusert med gjenforsikringsandel. Direkte og indirekte skadebehandlingskostnader inngår i erstatningskostnadene. Erstatningskostnadene inneholder avviklingstap-/gevinst på tidligere års avsetninger.

Driftskostnader

Driftskostnader består av lønns-, administrasjons- og salgskostnader.

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader, redusert med mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler.

Netto inntekter fra investeringer

Finansinntekter består av renteinntekter på finansielle investeringer, mottatt utbytte, realiserte gevinster knyttet til finansielle eiendeler, endring i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over

resultatet, samt gevinster på finansielle derivater. Renteinntekter innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Finanskostnader består av rentekostnader på lån som ikke er en del av bankdriften, realiserte tap knyttet til finansielle eiendeler, endringer i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, verdifall på finansielle eiendeler og tap på finansielle derivater. Alle lånekostnader innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta

Hvert selskap i konsernet fastsetter sin funksjonelle valuta, og transaksjoner i enhetenes regnskap er målt i datterselskapets funksjonelle valuta.

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta for de respektive konsernselskapene med valutakurs på transaksjonstidspunktet.

Monetære valutaposter omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på rapporteringstidspunktet. Ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til historisk kost omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på transaksjonstidspunktet. Ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på det tidspunkt da virkelig verdi ble fastsatt.

Valutakursdifferanser knyttet til omregningen innregnes i resultatet, med unntak av differanser som oppstår ved omregning av finansielle instrumenter øremerket til sikring av nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet som tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring. Disse innregnes i andre inntekter og kostnader.

Utenlandsk virksomhet

Utenlandske virksomheter som har andre funksjonelle valutaer omregnes til norske kroner ved å omregne resultatregnskapet til gjennomsnittskurser for perioden, og ved å omregne balansen til valutakurs på rapporteringstidspunktet. Valutakursdifferanser innregnes som en separat del av egenkapitalen. Ved avhendelse av den utenlandske virksomheten innregnes den akkumulerte valutakursdifferansen som er innregnet i andre inntekter og kostnader relatert til den avhendede virksomheten, i resultatet, når gevinst eller tap ved salget innregnes.

Valutagevinst eller -tap på fordringer og gjeld mot en utenlandsk virksomhet, hvor oppgjør verken er planlagt eller sannsynlig i overskuelig fremtid, vurderes som en del av nettoinvesteringen i den utenlandske virksomheten, og innregnes i andre inntekter og kostnader.

Goodwill som oppstår ved oppkjøp av en utenlandsk virksomhet, og virkelig verdi justeringer på balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser som oppstår ved oppkjøp av den utenlandske virksomheten, behandles som eiendeler og forpliktelser i den utenlandske virksomheten.

Materielle eiendeler

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr Innregning og måling

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelen. Når utstyr eller vesentlige enkeltdele har ulik utnyttbar levetid, regnskapsføres de som separate komponenter.

Eierbenyttet eiendom defineres som eiendom som brukes av Gjensidige i utøvelsen av sin virksomhet. Hvis eiendommene brukes både til selskapets egen bruk og som investeringseiendommer, klassifiseres eiendommene basert på faktisk bruk av eiendommene.

Etterfølgende utgifter

Etterfølgende utgifter innregnes i eiendelens balanseførte verdi hvis det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene tilknyttet eiendelen vil tilflyte konsernet, og utgiften tilknyttet eiendelen kan måles pålitelig. Hvis den etterfølgende utgiften er påløpt for å erstatte en del av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr, aktiveres kostnaden og balanseført verdi av det som erstattes fraregnes. Utgifter til reparasjoner og vedlikehold innregnes umiddelbart i resultatet når de påløper.

Gjensidige kan komme til å delta i renovering, vesentlige oppgraderinger og nye byggeprosjekter. Kostnaden på disse innregnes etter samme prinsipper som for en kjøpt eiendel.

Avskrivning

Hver komponent av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter avskrives ikke. Den forventede utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- eierbenyttet eiendom 10-50 år
- anlegg og utstyr 3-10 år

Avskrivningsmetode, forventet utnyttbar levetid og restverdi fastsettes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Investeringsseiendommer

Eiendom som leies ut eller er rene investeringsobjekter, eller begge deler klassifiseres som investeringsseiendommer. Disse eiendommene benyttes ikke i produksjon, levering av varer eller tjenester, eller til administrative formål.

Ved førstegangsinnregning vurderes investeringsseiendommene til kost, det vil si kjøpesum inkludert direkte henførbare kostnader ved kjøpet. Investeringsseiendommer avskrives ikke.

Investeringsseiendommer vurderes deretter til virkelig verdi, og alle verdiendringer innregnes i resultatet.

Virkelig verdi baseres på markedspriser, eventuelt justert for forskjeller i type, lokasjon eller tilstand til den enkelte eiendom. Der markedspriser ikke er tilgjengelig vurderes eiendommene individuelt ved at forventet fremtidig netto kontantstrøm diskonteres med avkastningskravet for den enkelte investering. I netto kontantstrøm hensyntas eksisterende leiekontrakter og forventninger om fremtidige leieinntekter basert på dagens utleiemarked. Avkastningskravet fastsettes ut fra forventet fremtidig risikofri rente og en individuelt fastsatt risikopremie, avhengig av utleiesituasjonen og byggets beliggenhet og standard. Det foretas også en vurdering mot observerte markedspriser. Verdsettelsen utføres både av eksterne og intern ekspertise, som har betydelig erfaring i å verdsette tilsvarende eiendommer i geografiske områder hvor konsernets investeringsseiendommer er lokalisert.

Ved bruksendring og reklassifisering til eierbenyttet eiendom, benyttes virkelig verdi på reklassifiseringstidspunktet som anskaffelseskost for etterfølgende måling.

Konsernet har i løpet av 2015 solgt 50 prosent av eierandelen i Oslo Areal AS. Investeringen er etter nedsalget klassifisert som felleskontrollert virksomhet og investeringsseiendommene fremkommer derfor ikke lenger på egen linje i oppstillingen over finansiell stilling.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill som oppstår ved overtakelse av datterselskaper representerer anskaffelseskost ved overtakelsen fratrukket virkelig verdi av konsernets andel av det overtatte selskapets identifiserbare eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser på oppkjøpstidspunktet. Goodwill innregnes første gang til kostpris og vurderes i etterfølgende perioder til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte tap ved verdifall.

Goodwill som oppstår ved overtakelse av datterselskaper avskrives ikke, men testes for verdifall årlig eller oftere, dersom det er indikasjoner på verdifall.

For investeringer som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden, er balanseført verdi av goodwill inkludert i investeringens balanseførte verdi.

Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler som omfatter kundeforhold, varemerker, internt utviklet programvare samt andre immaterielle eiendeler som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare dersom utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og konsernet har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivning

Immaterielle eiendeler, med unntak av goodwill, avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk. Den estimerte utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

• kundeforhold	10 år
• varemerker	10 år
• internt utviklet programvare	5–8 år
• andre immaterielle eiendeler	5–10 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode revurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Indikatorer på verdifall knyttet til balanseført verdi av materielle og immaterielle eiendeler vurderes på hvert rapporteringstidspunkt. Dersom slike indikatorer eksisterer estimeres gjenvinnbart beløp for en eiendel eller en kontantstrømgenererende enhet. Indikatorer som vurderes som vesentlige for konsernet og som kan utløse testing for verdifall er som følger

- vesentlig resultatsvikt i forhold til historiske eller forventede fremtidige resultater
- vesentlige endringer i konsernets bruk av eiendelene eller overordnet strategi for virksomheten
- vesentlige negative trender for bransjen eller økonomien
- andre eksterne eller interne indikatorer

Goodwill testes for verdifall årlig. Den årlige testingen av goodwill utføres i tredje kvartal.

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av bruksverdi nedskrives estimerte fremtidige kontantstrømmer til nåverdi med en markedsbasert diskonteringsrente før skatt, som reflekterer tidsverdien av penger og eiendelsspesifikk risiko. I vurderingen grupperes eiendeler i den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som genererer inngående kontantstrømmer som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler (kontantstrømgenererende enhet). Goodwill allokteres til den kontantstrømgenererende enheten som forventes å få fordeler av virksomhetssammenslutningen.

Tap ved verdifall innregnes i resultatet dersom balanseført verdi for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger beregnet gjenvinnbart beløp. Ved innregning av tap ved verdifall knyttet til kontantstrømgenererende enheter reduseres først

balanseført verdi av goodwill og deretter foretas en forholdsmessig fordeling på balanseført verdi av hver enkelt eiendel i den kontantstrømgenererende enheten. Tidligere innregnede tap ved verdifall for eiendeler utenom goodwill, reverseres dersom forutsetningene for tap ved verdifall ikke lenger er til stede. Tap ved verdifall reverseres kun i den utstrekning gjenvinnbart beløp ikke overstiger det som ville vært balanseført verdi på reverseringstidspunktet dersom et tap ved verdifall ikke hadde vært innregnet.

Tap ved verdifall på goodwill reverseres ikke i etterfølgende perioder. Ved avhendelse av en kontantstrømgenererende enhet vil tilhørende goodwill inkluderes i beregningen av gevinst eller tap ved avhendelse.

Forsikringstekniske avsetninger

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetningen for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalte premier. Avsetningen er relatert til de uopptjente delene av den forfalte premien. Det er ikke gjort fradrag for kostnader av noe slag før den forfalte premien er periodisert.

For forsikringer innen gruppelev i næringslivsmarkedet består avsetningen for ikke opptjent bruttopremie i tillegg av avsetning for fullt betalt dødsfallsforsikring (etter utbetaling av uførekapital).

Brutto erstatningsavsetning

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på rapporteringstidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported). Avsetningene knyttet til kjente skader er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall, hvor man tar utgangspunkt i den tiden det tar fra en skade inntreffer (skadedato) til den meldes (meldt dato). Basert på erfaringer og porteføljens utvikling utarbeides det en statistisk modell for å beregne omfanget av etteranmeldte skader. Modellens godhet måles ved å beregne avvik mellom tidligere etteranmeldte skader og etteranmeldte skader som er estimert av modellen.

Diskontering av erstatningsavsetninger gjennomføres som hovedregel ikke. For kontrakter i Danmark med annuitetsbetalinger over lang tidshorison er diskontering foretatt. IFRS 4 tillater ulik prinsippapplikasjon innen konsernet på dette området.

Erstatningsavsetningen inneholder et element som skal dekke administrasjonskostnader som påløper i forbindelse med skadeoppgjør.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med selskapets forpliktelser. Gjeldende estimat på fremtidige erstatningsutbetalinger for det forsikringsansvaret selskapet har på rapporteringstidspunktet, samt tilhørende kontantstrømmer benyttes ved utførelsen av testen. Dette omfatter både skader som er inntruffet før rapporteringstidspunktet (erstatningsavsetningen) og skader som inntreffer fra rapporteringstidspunktet til neste hovedforfall (premieavsetningen). Eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløpt risiko.

Avsetninger i livsforsikring

Forsikringstekniske avsetninger for livs- og pensjonsforsikring i Gjensidige Pensjonsforsikring er premiereserve, erstatningsavsetning og tilleggssavsetning.

De forsikringstekniske avsetningene knyttet til investeringsvalgporteføljen bestemmes av markedsverdien på de finansielle eiendelene. Investeringsvalgporteføljen er ikke utsatt for investeringsrisiko relatert til kundemidlene, da det ikke garanteres noen avkastning overfor kundene. I tillegg kommer en portefølje med fripoliser som har en gjennomsnittlig årlig avkastningsgaranti på 3,5 prosent på eiendelene.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelse i skadeforsikring

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring. Gjenforsikringsandelen reduseres med forventet tap på krav basert på objektive bevis for verdifall.

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- finansielle derivater
- finansielle forpliktelser til amortisert kost
- finansielle forpliktelser klassifisert som egenkapital

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når Gjensidige blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi, i tillegg til, for instrumenter som ikke er derivater eller måles til virkelig verdi over resultatet, transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Normalt vil førstegangsinnregning tilsvare transaksjonsprisen. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Gjensidige har en investeringsportefølje som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, og som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til konsernledelsen og styret.

Bankvirksomheten har etablert en likviditetsportefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi. Banken har som mål å ha lav renterisiko og planlegger og styrer renterisikoen slik at man aggregerer fastrenteposisjoner på innlån, utlån og plasseringer i en modell, for så å benytte rentebytteavtaler til å balansere ut eventuell "restrisiko". Rentebytteavtalene regnskapsføres til virkelig verdi, og for å unngå inkonsistent måling regnskapsføres obligasjons- og sertifikatinnlån med fast rente tatt opp før 2013 som er gjenstand for rentesikring til virkelig verdi. Sikringsbokføring benyttes for nye obligasjons- og sertifikatinnlån med fast rente som er gjenstand for rentesikring.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning.

Tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som ved førstegangsinnregning har blitt plassert i denne kategorien, eller som ikke har blitt plassert i noen annen kategori. Etter førstegangsinnregning måles finansielle eiendeler i denne kategorien til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes i andre inntekter og kostnader, med unntak av tap ved verdifall, som innregnes i resultatet.

Konsernet har ingen finansielle instrumenter i denne kategorien.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall med unntak av

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien investeringer som holdes til forfall inngår klassen obligasjoner som holdes til forfall.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Som et skadeforebyggende tiltak er det gitt rentefrie lån til finansiering av brannvarslingsanlegg i landbruket. Lånene nedbetales gjennom å benytte den rabatt på forsikringen som innvilges ved installering av brannvarslingsanlegg.

I kategorien utlån og fordringer inngår klassene utlån, fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikringer, andre fordringer, forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter, kontanter og kontantekvivalenter og obligasjoner klassifisert som lån og fordringer.

Finansielle derivater

Finansielle derivater benyttes i styringen av aksje-, rente- og valutaeksponeringen for å oppnå ønsket risiko og avkastning. Instrumentene benyttes både til handelsformål og for å sikre andre balanseposter. All handel av finansielle derivater foregår innenfor strengt definerte rammer.

Konsernet bruker finansielle derivater, blant annet til å sikre valutarisiko som oppstår gjennom eierskap av utenlandske datterselskaper med annen funksjonell valuta.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Etter førstegangsinnregning måles derivatene til virkelig verdi og endringer i verdien innregnes i resultatet.

Sikringsbokføring benyttes på de største filialene og datterselskapene. Gevinster og tap på sikringsinstrumentet relatert til den effektive andelen av sikringen innregnes i andre inntekter og kostnader, mens eventuelle gevinster og tap relatert til den ineffektive andelen innregnes i resultatet. Dersom datterselskaper avhendes vil de akkumulerte verdiene av gevinster og tap innregnet i andre inntekter og kostnader overføres til resultatet. Der hvor sikringsbokføring ikke er implementert, medfører det en usymmetrisk behandling av sikringsobjekt og sikringsinstrument. Sikringsbokføring av de største filialene og datterselskapene ble avsluttet i andre halvår av 2015.

Det har i 2015 blitt gjennomført virkelig verdisikring for å valutasikre en fast avtale om kjøp av virksomhet. Gevinster og tap på sikringsinstrumentet regnskapsføres i resultatet, sammen med verdiendringen av den faste avtalen. Verdiendringen av den faste avtalen innregnes i goodwill når den oppkjøpte virksomheten regnskapsføres.

Banken benytter seg av virkelig verdi sikring på renterisiko. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbart til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

I kategorien finansielle derivater inngår klassene finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet og finansielle derivater som sikringsbokføres.

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Der hvor tidshorisonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassene ansvarlig lån, innskudd fra og forpliktelser overfor kunder, rentebærende forpliktelser, andre forpliktelser, forpliktelser i forbindelse med forsikring og påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter. Rentebærende forpliktelser omfatter hovedsakelig utstedt sertifikat- og obligasjonsgjeld, samt tilbakekjøp av egne utstedte obligasjoner.

Finansielle forpliktelser klassifisert som egenkapital

Banken klassifiserer hybridkapitalinstrument som egenkapital. Instrumentene er evigvarende, men banken kan tilbakebetale kapitalen på gitte tidspunkt, første gang fem år etter utstedelse. Avtalevilkårene tilfredsstiller kravene i EUs CRR-regelverk og instrumentet inngår i konsernets kjernekapital for kapitaldekningsformål. Dette innebærer at banken har en ensidig rett til ikke å betale tilbake renter eller hovedstolen til investorene. Som følge av disse vilkårene tilfredsstiller ikke instrumentet kravene til forpliktelse i IAS 32 og presenteres derfor som hybridkapital innenfor konsernets egenkapital. Videre innebærer det at rentene ikke presenteres i finansresultatet, men som en reduksjon i annen opptjent egenkapital. Tilsvarende vil fordelene av skattefradrag for rentene isolert gi en økning i annen opptjent egenkapital og ikke presenteres som reduksjon av skattekostnad siden fordelene tilfaller aksjonærene.

Definisjon av virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata. Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

For ytterligere beskrivelse av virkelig verdi, se note 8.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-

metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Verdifall på finansielle eiendeler

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller låntaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel i gruppen av eiendeler.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittrisikokarakteristikk grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med den opprinnelige effektive renten.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

Tilgjengelig for salg

For finansielle eiendeler tilgjengelig for salg foretas en vurdering av hvorvidt eiendelene er utsatt for tap ved verdifall hvert kvartal.

Dersom en reduksjon i virkelig verdi av en eiendel klassifisert som tilgjengelig for salg, sammenlignet med anskaffelseskost, er vesentlig eller har vart mer enn ni måneder, blir akkumulerte tap ved verdifall, målt til forskjellen mellom anskaffelseskost og nåværende virkelig verdi, fratrasket tap ved verdifall på den finansielle eiendelen som tidligere har blitt innregnet i resultatet, fjernet fra egenkapitalen og innregnet i resultatet selv om den finansielle eiendelen ikke har blitt fraregnet.

Tap ved verdifall som er innregnet i resultatet reverseres ikke i resultatet, men i andre inntekter og kostnader.

Utbytte

Utbytte fra investeringer innregnes når konsernet har en ubetinget rett til å motta utbyttet. Foreslått utbytte innregnes som en forpliktelse fra det tidspunkt generalforsamlingen vedtar utbytteutdelingen.

Avsetninger

Avsetninger innregnes når konsernet har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliktelsen, og forpliktelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm.

Restrukturering

Avsetning for restrukturering innregnes når konsernet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og omstruktureringen er påbegynt eller er kunngjort. Avsetninger foretas ikke for fremtidige kostnader i tilknytning til driften.

Pensjoner

Gjensidige har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen er en ordning hvor Gjensidige betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor det ikke foreligger noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd. Pliktige innskudd innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Pensjonsforpliktelser beregnes basert på en lineær opptjening og benytter forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, samt aktuarielle forutsetninger for dødelighet, frivillig avgang med mer.

Pensjonsmidler måles til virkelig verdi, og er fratrasket i pensjonsforpliktelsen i balansen. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. En overfinansiering i en sikret ordning kan ikke motregnes mot en underfinansiering i en usikret ordning.

Alle aktuarielle gevinster og tap relatert til den ytelsesbaserte pensjonsordningen innregnes i andre inntekter og kostnader.

Aksjebasert betaling

Virkelig verdi på tildelingstidspunktet for aksjebaserte betalingsordninger tildelt de ansatte innregnes som personalkostnad, med en tilsvarende økning i egenkapital. Aksjebaserte betalingsordninger som innvinnes umiddelbart innregnes på tildelingstidspunktet. Innvinningsbetingelser tas i betraktning ved å justere antallet aksjer som blir inkludert i målingen av transaksjonsbeløpet, slik at det beløpet som til slutt innregnes skal være basert på antallet aksjer som til slutt innvinnes. Ikke-innvinningsbetingelser reflekteres ved måling av virkelig verdi og det foretas ingen justering av innregnet beløp ved faktisk manglende oppfyllelse av slike betingelser.

Aksjebaserte betalingstransaksjoner der selskapet mottar varer eller tjenester som vederlag for selskapets egne egenkapitalinstrumenter innregnes som aksjebaserte betalingstransaksjoner med oppgjør i egenkapital, uavhengig av hvordan selskapet har anskaffet egenkapitalinstrumentene. Aksjebaserte betalingsordninger som gjøres opp av en av aksjonærene i konsernspissen innregnes også som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital.

Se note 28 for ytterligere beskrivelse av konsernets aksjebaserte betalingsordninger.

Skatt

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på

rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Eiendeler ved utsatt skatt innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinnregning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattepliktige resultatet på transaksjonstidspunktet, blir den ikke innregnet.

Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for midlertidige forskjeller som følge av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, unntatt i de tilfeller hvor konsernet er i stand til å kontrollere reversering av midlertidige forskjeller, og det er sannsynlig at den midlertidige forskjellen ikke vil reverseres i overskuelig fremtid. Eiendeler ved utsatt skatt som oppstår fra skattereduserende midlertidige forskjeller ved slike investeringer innregnes kun i den grad det er sannsynlig at det vil være tilstrekkelig skattepliktig inntekt til å utnytte fordelen av den midlertidige forskjellen, og de er forventet å reversere i overskuelig fremtid.

Periodeskatt og utsatt skatt

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er innregnet i andre inntekter og kostnader, hvor skatten da innregnes i andre inntekter og kostnader, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning. Ved virksomhetssammenslutninger beregnes utsatt skatt på differansen mellom virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser overtatt i virksomhetssammenslutning og deres balanseførte verdi. Goodwill innregnes netto uten avsetning for utsatt skatt.

Transaksjoner med nærstående parter

Konserninterne mellomværende og transaksjoner elimineres ved utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet.

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom identifiserbare, sammenlignbare priser eksisterer.

Transaksjoner med samarbeidende selskaper

Brannkassene opererer som agenter på vegne av Gjensidige. For disse tjenestene betales det provisjoner. Brannkassene er også selvstendige forsikringsselskaper med brann- og naturskade på egen balanse. Gjensidige leverer støtte til denne forsikringsvirksomheten. For håndtering av dette, og for å reassurere brannkassenes forsikringsforpliktelser, mottar Gjensidige betaling basert på forretningsmessige vilkår. Det samme gjelder øvrig bistand overfor brannkassene.

Noter

1. Egenkapital

Aksjekapital

Ved utgangen av året bestod aksjekapitalen i henhold til vedtektene av 500 millioner ordinære aksjer, hver pålydende 2 kroner. Alle utstedte aksjer er fullt innbetalt.

Eierne av ordinære aksjer har utbytte- og stemmerett. Det er ingen rettigheter knyttet til beholdningen av egne aksjer.

I tusen aksjer	2015	2014
Utstedte 1. januar	500.000	500.000
Utstedte 31. desember	500.000	500.000

Egne aksjer

I kolonnen for egne aksjer i oppstillingen av endringer i egenkapital presenteres pålydende av selskapets beholdning av egne aksjer. Beløp betalt som overskrider pålydende belastes annen egenkapital slik at kostpris for egne aksjer trekkes fra i konsernets egenkapital.

Ved utgangen av året utgjorde antall egne aksjer 68.175 (63.579).

Det er totalt i 2015 kjøpt 259.515 (208.030) egne aksjer til bruk i Gjensidiges aksjebaserte betalingsordninger, til en snittkurs på 128,51 kroner (120,02). Av disse er 173.499 (152.960) videresolgt til ansatte, til samme pris, men med rabatt i form av tilskudd, se note 28. I tillegg har det i 2015 blitt tildelt 48.579 (31.662) aksjer til ledende ansatte i godtgjørelsesordningen og 32.841 (19.644) bonusaksjer til ansatte i aksjespareordningen. Egne aksjer gjennom året er økt med 4.596 (3.764).

Overkurs

Innbetalinger ut over pålydende per aksje allokteres til overkurs.

Annen innskutt egenkapital

Annen innskutt egenkapital består av lønnskostnad som er innregnet i resultatregnskapet som følge av aksjekjøpsprogram for ansatte.

Fondsobligasjoner

Fondsobligasjoner består av evigvarende hybridkapitalinstrument i Gjensidige Bank, klassifisert som egenkapital.

Valutakursdifferanser

Valutakursdifferanser består av valutakursdifferanser som oppstår ved omregning av utenlandske datterselskaper og filialer, samt fra omregning av forpliktelser som sikrer selskapets nettoinvestering i utenlandske datterselskaper og filialer.

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel består av avkastning på pensjonsmidler ut over renteinntekt samt gevinster/tap som oppstår ved endring av de aktuarielle forutsetninger som benyttes ved beregning av pensjonsforpliktelse.

Annen opptjent egenkapital

Annen opptjent egenkapital består av årets og tidligere års resultat og inkluderer også avsetninger til pliktige fond (naturskadefond, garantiordning).

Naturskadefondet

Driftsresultat fra den obligatoriske naturskadeforsikringen skal reguleres mot et eget naturskadefond. Avsetningen kan bare benyttes til erstatninger etter naturskader. Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd.

Garantiordningen

Avsetning til garantiordning skal gi sikkerhet for at forsikringstakerne etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalen.

Utbytte

Foreslått og vedtatt utbytte per ordinær aksje

Millioner kroner	2015 ¹	2014
Per 31. desember		
6,40 kroner (5,90) basert på årets resultat	3.200,0	2.950,0
2,00 kroner (0) basert på utdeling av overskuddskapital	1.000,0	

¹ Foreslått utbytte for 2015 er ikke innregnet på rapporteringstidspunktet, og det har heller ingen skattemessige konsekvenser.

2. Bruk av estimater

Utarbeidelsen av regnskapet i samsvar med IFRS og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimatenes og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlige basert på de underliggende forholdene. Faktiske tall kan avvike fra disse estimatene. Estimatenes og de tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden estimatene endres hvis endringen kun påvirker denne perioden, eller både i den perioden estimatene endres og i fremtidige perioder hvis endringene påvirker både eksisterende og fremtidige perioder.

Nedenfor omtales de regnskapsprinsippene som benyttes av Gjensidige hvor vurderinger, estimater og forutsetninger kan avvike vesentlig fra de faktiske resultatene.

Investerings eiendommer

Virkelig verdi baseres på markedspriser og på allment aksepterte verdsettelsesmodeller hvor markedspriser ikke foreligger. Et sentralt parameter i verdibehandlingen er det langsiktige avkastningskrav for den enkelte eiendom. En nærmere beskrivelse av prisrisikoen knyttet til eiendommer og en sensitivitetsanalyse for investerings eiendommer er inntatt i note 9.

Anlegg og utstyr, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler

Anlegg og utstyr, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler vurderes årlig for å sikre at avskrivningsmetoden og avskrivningsperioden som brukes er i samsvar med utnyttbar levetid. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. Nedskrivninger foretas dersom det foreligger verdifall. Det foretas en løpende vurdering av disse eiendommene på lik linje med investerings eiendommer.

Goodwill testes årlig for verdifall, eller oftere dersom det er indikasjoner på verdifall. Testingen for verdifall innebærer å fastsette gjenvinnbart beløp for den kontantstrømgenererende enheten. Normalt fastsettes gjenvinnbart beløp ved bruk av budsjetterte kontantstrømmer basert på forretningsplaner. Forretningsplanene bygger på tidligere erfaringer samt forventet markedsutvikling. Se note 5 og 7.

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi på finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel uoterte aksjer) fastsettes ved hjelp av allment aksepterte verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene er i hovedsak basert på markedsforholdene på rapporteringstidspunktet. Se note 8.

Utlån og fordringer

For finansielle eiendeler som ikke er innregnet til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Se note 10.

Det tas først stilling til de individuelle nedskrivningene før nedskrivning på gruppe fastsettes. Dersom det foreligger objektive bevis på at et tap ved verdifall har påløpt, gjennomføres nedskrivning av det estimerte tapet. Med objektive bevis menes at det foreligger hendelser som indikerer at utlånet har verdifall. Dette kan være informasjon om betalingsanmerkninger, konkurs eller annet mislighold. Nærmere beskrivelse av bank fremkommer i note 3 i konsernregnskapet.

Forsikringsforpliktelser

Bruk av estimater ved beregning av forsikringsforpliktelser gjelder hovedsakelig erstatningsavsetninger.

Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; bransjer med kort eller med lang avviklingstid. Med avviklingstid menes hvor lang tid det går fra et tap eller en skade inntreffer (skadedato) til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Korthalede bransjer er for eksempel forsikring av bygninger, mens langhalede bransjer primært omfatter forsikring av personer. Usikkerheten i korthalede bransjer er i hovedsak knyttet til skadens størrelse.

For langhalede bransjer er risikoen forbundet med det forhold at det endelige omfanget av inntrufne skader må estimeres på bakgrunn av erfaring og empiriske data. Innen enkelte personbransjer kan det ta ti til 15 år før alle skader som er inntruffet i et kalenderår er meldt selskapet. I tillegg vil det i mange tilfeller ikke være tilstrekkelige opplysninger når skaden meldes til å foreta en korrekt avsetning. Dette kan skyldes uklarheter om årsakssammenheng og usikkerhet om skadelidtes fremtidige arbeidsevne o.l. Mange personskader prøves i rettssystemet og erstatningsnivået har over tid økt. Dette får også betydning for skader som er inntruffet i tidligere år, men som ennå ikke er avsluttet. Risikoen knyttet til avsetningene i personrelaterte bransjer er dermed påvirket av eksterne forhold. For å redusere denne risikoen foretar selskapet beregning av erstatningsansvaret etter ulike metoder og følger opp at de registrerte avsetningene knyttet til pågående erstatningssaker til enhver tid er basert på gjeldende beregningsregler. Se note 3 (i konsernregnskapet) og 13.

Pensjon

Beregning av nåverdi av pensjonsforpliktelser baseres på aktuarielle og økonomiske forutsetninger. Enhver endring i forutsetningene påvirker den beregnede forpliktelsen. Endringer i diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Diskonteringsrenten og andre forutsetninger gjennomgås normalt en gang i året når den aktuarielle beregningen foretas, med mindre det har vært vesentlige endringer i løpet av året. Se note 14.

3. Styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko

Oversikt

Risikostyring er en integrert del av den daglige virksomheten i Gjensidige. Identifisering, vurdering, styring og kontroll av risikoeksponering, samt analyser av mulige strategiske beslutningers effekt på risikonivå, er en helt vesentlig del av virksomheten for å sikre at risikonivået er i tråd med vedtatt risikoappetitt og for å støtte verdiskapningen.

En helhetlig styring av risiko sikrer at ulike risikoer vurderes og håndteres på en konsistent måte i hele konsernet.

Skadeforsikring er konsernets kjernevirksomhet og utgjør den største delen av virksomhet og risiko i konsernet. Gjensidige tilbyr mange ulike forsikringsprodukter rettet mot privatkunder, landbruk og næringsliv gjennom Gjensidige Forsikring i Norge og filialer og datterselskaper i Sverige, Danmark og Baltikum. Gjensidige tilbyr også pensjons-, investerings- og spareprodukter gjennom datterselskapene Gjensidige Pensjonsforsikring (GPF) og Gjensidige Investeringsrådgivning (GIR). Videre tilbyr Gjensidige banktjenester gjennom Gjensidige Bank.

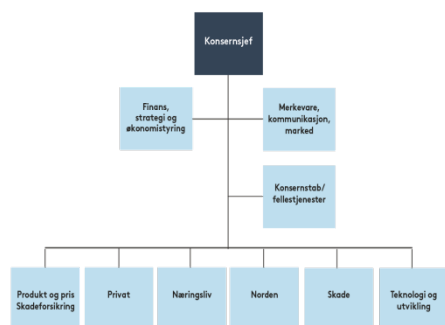
Hovedgrunnlaget for forsikring er overføring av risiko fra forsikringstaker til forsikringsselskap. Gjensidige mottar forsikringspremie fra et stort antall forsikringstakere, og til gjengjeld forplikter man seg som forsikringsgiver til å betale erstatning dersom en skade inntreffer. Forsikringsrisiko vil derfor utgjøre en betydelig del av den totale risikoeksponeringen for konsernet. Forsikringspremier mottas på forhånd, og avsettes for å dekke fremtidige skadeutbetalinger. De forsikringstekniske avsetningene, samt selskapets egenkapital investeres, og følgelig vil konsernet være eksponert mot markeds- og kredittrisiko.

Datterselskapet Gjensidige Pensjonsforsikring (GPF) tar forsikringsmessig og finansiell risiko i det norske markedet innen områdene pensjon, sparing og investeringsrådgivning. Innen næringslivsmarkedet tilbyr GPF innskuddsbasert pensjon med tilhørende risikodekninger som uførehetsforsikring, uførepensjon og barne- og ektefellepensjon. I tillegg forvalter GPF midler relatert til fripoliseporporteføljer. Innen privatmarkedet tilbyr GPF liv- og pensjonsprodukter samt rene risikoprodukter som uførepensjon. Dødsrisiko og uførerisiko er de to største forsikringsrisikoen for GPF, mens den største finansielle risikoen er relatert til avkastningsgarantien for fripolisene.

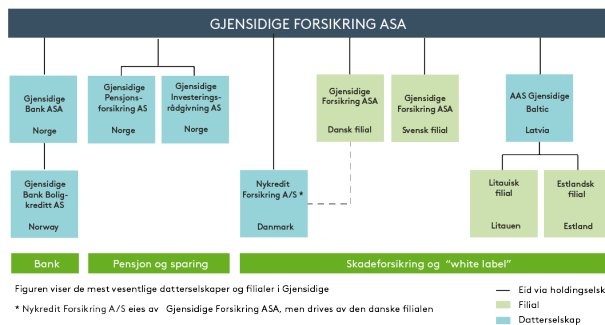
Datterselskapet Gjensidige Bank tilbyr bankprodukter primært til privatpersoner og organisasjoner i det norske markedet. Gjensidige Bank er hovedsakelig eksponert mot kreditt- og likviditetsrisiko.

Gitt den operative og rapporteringsmessige inndelingen av virksomheten har konsernet valgt å dele opp informasjonen i denne noten etter forretningsområdene skadeforsikring, livsforsikring/sparing og bank, unntatt i enkelte sammenhenger der det har vært naturlig å aggregere på tvers av disse områdene. For beskrivelsen av styring av finansiell risiko innen skadeforsikringsvirksomheten er fokuset på konsernets totale skadeforsikringsvirksomhet og det er ikke satt opp egne tabeller for Gjensidige Forsikring ASA. Dette reflekterer hvordan den finansielle risikoen styres.

Figur 1 – Operasjonell struktur

Figur 2 – Virksomhetsstruktur

Organisering

Styret har det overordnede ansvar for at risikonivået i konsernet er tilfredsstillende i forhold til konsernets soliditet og risikovilje, og har vedtatt en overordnet risikoappetitt for viktige risikoområder. Dette innebærer å sikre at det eksisterer nødvendige styrende dokumenter, rutiner og rapportering for en tilfredsstillende risikostyring og for at lover og forskrifter etterleves, samt at arbeidet med risikostyring og internkontroll er hensiktsmessig organisert og dokumentert.

Konsernsjefen er ansvarlig for den overordnede risikostyringen i konsernet. Konsernets kapitalstyringskomité har en rådgivende rolle i forhold til å vurdere og foreslå endringer i konsernets kapitalanvendelse. Tilsvarende har konsernets risikokontrollkomité en overvåkende rolle i forhold til konsernets totale risikosituasjon og en rådgivende rolle overfor konsernsjef innenfor risikostyring. Begge komiteene ledes av konsernsjef. Ansvar for den løpende risikostyringen tilligger de ansvarlige linjeledere innenfor sine områder. Gjensidige har sentraliserte risikokontrollfunksjoner for risikostyring, compliance og aktuar.

Risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for å overvåke og videreutvikle Gjensidiges risikostyring- og internkontrollsystem. I tillegg skal funksjonen ha oversikt over de risikoer Gjensidige er eller kan bli eksponert for, og hvilken betydning dette har for konsernets solvenssituasjon. Compliancefunksjonen skal avdekke og forebygge risiko relatert til etterlevelse av eksternt og internt regelverk. Risikostyrings- og compliancefunksjonen ledes av Chief Risk Officer, som faglig rapporterer til konsernsjef.

Aktuarfunksjonen har ansvar for å koordinere beregningen og kontroll med forsikringstekniske avsetninger i forsikringsselskapene. Ansvar er sentralisert til konsernets aktuaravdeling.

I tillegg har konsernet en uavhengig internrevisjonsfunksjon som overvåker at risikostyring og internkontroll fungerer. Internrevisjonsfunksjonen rapporterer direkte til styret.

Innen organisasjonen til finansdirektør ligger ansvaret for gjennomføring av investeringer for forsikringsvirksomheten. Funksjonen for overvåking og rapportering av finansavkastning og etterlevelse av rammer i forvaltningen for forsikringsvirksomheten rapporterer i linje til konserndirektør Konsernstab/fellestjenester for å ivareta en uavhengig oppfølging. Chief Risk Officer har det overordnede ansvaret for risikostyringen og overvåker de styrefastsatte rammene, med en uavhengig rapporteringslinje til konsernsjef.

Ansvar for all kapitalforvaltning ligger sentralt i konsernets investeringsavdeling. Det er etablert en konsernomfattende kredittkomité ledet av finansdirektør, for å sette kredittgrenser mot enkeltutstedere samt generelle retningslinjer for motpartsrisiko.

Alle interne retningslinjer og krav for risikotaking er basert på overordnede konsernpolicyer og er gjenstand for styregodkjenning i hvert selskap der dette følger av lokal lovgivning.

Figur 3 – Styringssystemet er organisert med tre forsvarslinjer

Kapitalstyring

Kjernen i forsikring er overføring av risiko, og konsernet er eksponert for risiko både innen forsikrings- og investeringsvirksomheten. Identifisering, kvantifisering og styring av risiko utgjør en vesentlig del av virksomheten. Ethvert forsikringsselskap må tilpasse risikoeksponeringen til kapitalbasen. På den annen side har solvenskapital, eller egenkapital, en kostnad. Et viktig mål for kapitalstyring er å balansere disse to aspektene. Gjensidiges mål for kapitalstyring er å sikre tilstrekkelig kapitalisering i forhold til negative utfall uten at det skaper en vanskelig finansiell situasjon, samt sørge for at konsernets kapital anvendes på en mest mulig effektiv måte.

Gjensidiges minimum kapitalbehov fastsettes ut fra det strengeste av tre kriterier: Regulatoriske krav, ratingbaserte krav og interne risikobaserte krav. For alle tre har styret vedtatt buffere for styringsformål. I beregningene av overskuddskapital for Gjensidige Forsikring ASA og konsernet er det foreslåtte utbyttet på 4.200 millioner kroner hensyntatt. Konsernet har en sterk kapitalisering, uansett hvilket av disse perspektivene man tar.

Målsatt kapitalisering vil ta utgangspunkt i det strengeste av kapitalkravene inklusive styrevedtatte buffere. Kapital som holdes utover dette skal sikre finansiell fleksibilitet med tanke på organisk vekst og mindre oppkjøp som ikke finansieres ved tilbakeholdt overskudd samt bidra til å stabilisere utbytte over tid. Gjensidige har som mål å utbetale høye og stabile utbytter til sine aksjeeiere. Det er konsernets mål at minst 70 prosent av resultatet etter skatt over tid skal utbetales som utbytte. Ved fastsettelsen av størrelsen på utbytte tas det hensyn til forventet fremtidig kapitalbehov.

Forsikrings- og bankvirksomhet er underlagt myndighetsbestemte kapitalkrav. Kapitaldekning og solvenssituasjon rapporteres for konsernet og datterselskaper til finansielle tilsynsmyndigheter. I henhold til kapitaldekningsreglene (BIS-regler) per 31. desember 2015 var overskuddskapitalen 5.588,4 millioner kroner, tilsvarende en kapitaldekningsgrad på 17,1 prosent. Konsernets overdekning over solvensmarginkravet var per 31. desember 2015 8.156,2 millioner kroner. Ratingkravet gir det laveste kapitaloverskuddet på konsernivå. Gjensidige Forsikring har som målsetting å ha en kredittvurdering ("financial strength rating") A fra Standard & Poor's eller tilsvarende fra et annet ratingselskap. Dette er oppfylt ved at selskapet har rating A fra Standard & Poor's (uendret siden 1999, sist oppdatert 22. juli 2015). Vurderingen er gjenstand for årlig gjennomgang. Standard & Poor's kapitalmodell benyttes som en tilnærming til kapitalkravet fra dette perspektivet, selv om andre faktorer også har betydning ved fastsettelse av ratingen for konsernet. Basert på data per 31. desember 2015 estimeres overdekningen i forhold til målsatt A-rating til 850,6 millioner kroner. Gjensidige Bank ASA har egen rating (A- oppdatert per 18. august 2015), mens obligasjoner utstedt av Gjensidige Bank Boligkreditt er ratet AAA (oppdatert per 22. mai 2015).

Tabell 1 – Overskuddskapital i henhold til legale krav per selskap

Millioner kroner	2015	2014	Krav
Gjensidige Forsikring	7.636,5	7.834,9	Kapitaldekning (8 %)
Nykredit Forsikring	189,4	157,2	Individuell solvens test
Gjensidige Baltic	118,7	133,4	Solvens I krav (100 %)
Gjensidige Bank Holding konsern	503,6	359,5	Kapitaldekning (13,5 %)
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding konsern	124,9	144,8	Kapitaldekning (8 %)

Solvensmarginen i Gjensidige Baltic inkluderer ikke årets resultat før regnskapet for 2015 er ferdig revidert. I Danmark er det innført en individuell solvensberegning som en tilpasning til det kommende Solvens II regelverket. Gjensidige Forsikring ASA og alle datterselskaper oppfylte alle regulatoriske kapitalkrav gjennom 2015. Fra og med 2016 vil Solvens II reglene være legalt kapitalkrav for alle forsikringsselskapene samt konsernet.

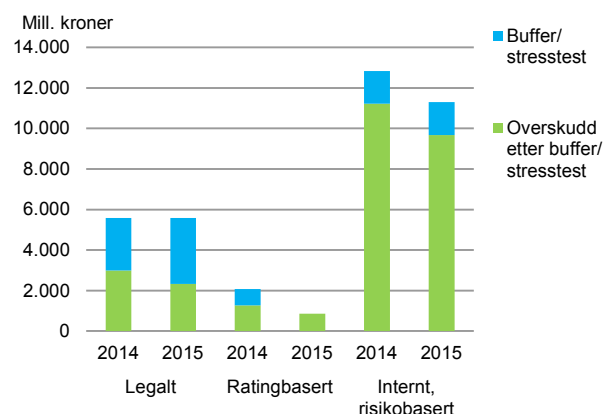
Det risikobaserte kapitalkravet er fastsatt i konsernets kapitalstyringspolicy som er vedtatt av styret. Det er definert som den kapital som med minst 99,5 prosent sannsynlighet vil være tilstrekkelig til å dekke skadeforsikringskonsernets forpliktelser over ett års tidshorisont. Styret har vedtatt at det skal være en buffer på 20 prosent over dette. Tilgjengelig kapital måles etter økonomiske prinsipper i tråd med forslagene som foreligger til Solvens II regelverk. Dette avviker fra regnskapsmessige prinsipper. De viktigste forskjellene er at immaterielle eiendeler ikke teller med, at obligasjoner måles til markedsverdi (og ikke bokført verdi), at forsikringstekniske avsetninger vurderes til diskontert verdi korrigert for en risikomargin i stedet for balanseført (nominell) verdi, samt at premieavsetningen korrigeres for forventet fortjeneste.

Gjensidige har utviklet en intern simuleringsmodell basert på avansert modelleringsteknologi over flere år. Modellen er individuelt tilpasset Gjensidiges risikoprofil og simulerer stokastisk både forsikrings- og investeringssiden. Modellen er et nøkkelvektøy for den aggregerte risikomålingen og kapitalstyringen siden den gir oversikt over den totale risikoen. De viktigste anvendelsesområdene for modellen er

- Totalrisiko og kapitalbehov, både på nåværende tidspunkt og i planperioden
- Kapitalallokering til segmenter og produkter
- Kapitalkonsekvenser av aktivaallokering
- Behov for og optimalisering av gjenforsikring (reassuranse)

Ved bruk av den interne modellen, og gitt definisjonen av internt kapitalbehov som spesifisert ovenfor, var det interne kapitalkravet per utgangen av 2015 11.072 millioner kroner for forsikring konsern sammenlignet med 10.850 millioner kroner per utgangen av 2014. Kapitaloverskuddet etter det interne perspektivet er 9.671 millioner kroner.

Figur 4 – Kapitaloverskudd i konsernet fra ulike perspektiver

Den nødvendige kapitalen for forsikringsvirksomheten allokeres til forsikringsproduktene for å sette en mer korrekt kapitalkostnad for prissetting og lønnsomhetsvurderinger.

Endrede rammebetingelser

Solvens II-regelverket trådte i kraft 1. januar 2016. Gjensidige vil ved innføringen beregne kapitalsituasjonen i henhold til Solvens II basert på standardformelen. En søknad om godkjenning av en partiell internmodell er det forventet å sende i løpet av første halvår 2016, og endelig godkjenning er forventet innen utløpet av 2016.

Gjensidige konsern vil ha følgende mål for solvensposisjonen:

- Standardformelen (SF): 115 – 140 prosent
- Partiell Intern Modell (PIM): 120 – 175 prosent

Solvens II-regelverket er prinsippbasert. Basert på Gjensidiges nåværende forståelse av Solvens II-regelverket og hvordan denne vil bli implementert i Norge, er solvensposisjonen ved utgangen av 2015 beregnet til:

- Standardformelen (SF): 145 prosent
- Partiell Intern Modell (PIM): 187 prosent

Det er fortsatt noe usikkerhet knyttet til hvordan kapitalkrav og tellende kapital skal beregnes etter de nye reglene. I brev av juni 2014 tok Finanstilsynet bl.a. opp behandlingen av forsikringstekniske avsetninger under Solvens II-regelverket. Av størst betydning for skadeforsikringsselskapene var skattemessig konsekvens ved overgang til Solvens II-prinsipper for beregning av forsikringstekniske avsetninger, behandling av naturskadefondet og garantiavsetningen som kapitalelementer. I august 2015 trakk Finansdepartementet høringsforslaget om skatt på forsikringstekniske avsetninger. Denne saken ble utsatt og tidligst implementert fra 2017. Etter Gjensidiges vurdering skal ikke overgang til Solvens II medføre vesentlige endringer i skatteposisjon og forventer at endelig regelverk vil gjenspeile dette. I august 2015 sendte Justis- og beredskapsdepartementet et forslag om endringer i naturskadeforsikringsordningen slik at naturskadefondet skulle kunne medtas som kapital under Solvens II. Den 19. februar 2016 ble instruksen til naturskadepoolen endret. Formålet med endringen var at naturskadekapitalen skal kunne anses som tellende solvenskapital. Etter Gjensidiges oppfatning er endringen som nå er gjort tilstrekkelig til at kapitalen anses som tellende. Det foreligger foreløpig ingen endelig bekreftelse fra Finanstilsynet på at dette blir utfallet. Finanstilsynet argumenterer for at garantiavsetningen skal behandles som en forpliktelse. Gjensidige er av den oppfatning at sørmorske avsetninger som faktisk er et egenkapitalelement, må behandles som solvenskapital. Selskapet vil fortsette å arbeide for et regelverk i tråd med dette.

Forsikringsrisiko

Risikoen i den enkelte forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den forsikrede hendelse inntreffer og usikkerheten med hensyn til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at denne risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres. For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det anvendes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko som konsernet står overfor i forbindelse med sine forsikringskontrakter at de aktuelle erstatningsbeløpene, herunder pensjonsutbetalingene, overstiger de beløp som er avsatt for forsikringsforpliktelser. Dette vil kunne oppstå hvis en økning i skadefrekvensen og/eller erstatnings- og pensjonskostnadene medfører at de faktiske erstatningskostnadene er større enn de estimerte beløpene. Forsikringshendelser inntreffer tilfeldig, og de observerte antall og erstatnings-/pensjonsbeløp vil variere fra år til år i forhold til det nivå som er beregnet ved statistiske teknikker.

Erfaring viser at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil den relative variabiliteten omkring det forventede resultat være. Dessuten vil en mer diversifisert portefølje ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje.

Ved utforming av Gjensidiges styrende dokumenter for forsikringsrisiko er det tatt sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko samt å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver kategori til å redusere fluktuasjonen i det forventede resultatet.

Konsernet har en overordnet underwritingpolicy vedtatt av styret i Gjensidige Forsikring ASA, med utfyllende tegningspolitikk innenfor hvert av de ulike produktsegmenter, understøttet av et klart definert fullmaktsreglement.

Faktorer som kan ha negativ innvirkning på forsikringsrisiko kan være mangel på risikospredning når det gjelder risikotype og forsikringssum, geografisk plassering og art av næringsvirksomhet som forsikringen dekker. Uventet økning i inflasjonen vil også ha negativ effekt, både på skade- og pensjonsutbetalinger. Gjensidige tegner skadeforsikring i Norge, Sverige, Danmark og Baltikum. Skadeforsikring i disse landene har flere likhetstrekk. Beskrivelsen av risiko i forbindelse med forsikringsvirksomhet er, med noen få unntak, felles for konsernet. I de tilfeller der det er ulikheter av betydning, blir disse kommentert spesielt.

Skadeforsikring

Skadefrekvens og erstatningsstørrelse

Skadefrekvens og erstatningsstørrelse, gjennomsnittsskade, kan påvirkes av flere faktorer. De ulike faktorene vil være avhengige av forsikringsproduktene man betrakter.

En økning i skadefrekvens kan være sesongbetont eller skyldes mer varig påvirkning. I vintersesongen vil snø og kaldt vær føre til økning i skadefrekvens for motorvognforsikring. For forsikring av bygninger, inventar og løsøre vil vinterkulde føre til økt skadefrekvens på grunn av frosne vannrør og økt bruk av elektrisk strøm og fyring for oppvarming av hus. Mer varige endringer i skadefrekvensnivå kan oppstå for eksempel på grunn av endret kundeatferd og nye skadetyper. En varig endring i skadefrekvensnivå vil ha stor påvirkning på lønnsomheten. Når det gjelder for eksempel motorvognforsikring i Norge, vil en endring i skadefrekvensnivå på ett prosentpoeng øke skadeprosenten med fire til fem prosentpoeng.

Størrelsen på erstatningsbeløpene påvirkes av flere faktorer. I noen forsikringsbransjer, med relativt få skader, kan storskader få stor påvirkning på erstatningskostnadene. Antall storskader viser betydelig variasjon fra et år til et annet. Dette gjelder spesielt for næringslivsmarkedet. De fleste forsikringsprodukter vil ha en underliggende utvikling i gjennomsnittlig erstatningsbeløp på grunn av inflasjon.

Faktorer som påvirker gjennomsnittsskaden, kan være utviklingen i konsumprisindeks, lønnsøkninger, sosial inflasjon og priser for deler og arbeid som kjøpes i forbindelse med erstatningsoppgjør. Når det gjelder forsikring av bygninger, vil endringer i gjennomsnittsskade påvirkes av generelle prisendringer og spesifikt av økning i byggekostnader. Historisk har skadeinflasjon for bygning vært noe høyere enn konsumprisindeksen. For personforsikringer deles porteføljen i to hovedgrupper, en med fast forsikringssum og en annen del med inflasjonsregulering av erstatningsbeløpene (i Norge: G - Folketrygdens grunnbeløp). Dette gjelder for eksempel yrkesskadeforsikring. Konsernet tegner yrkesskadeforsikring i Norge og Danmark. Lovgivningen for denne forsikringsbransjen er ulik i de to landene. I Norge dekker yrkesskadeforsikring både yrkesskade og yrkessykdom, mens i Danmark dekkes yrkessykdom gjennom en offentlig ordning. Erstatningsutbetaling i Norge gjøres kun ved engangserstatning, mens i Danmark kan erstatninger utbetales både som engangsbetaling og som annuitetsutbetalinger. Annuitetsbeløpene beregnes på grunnlag av antagelser om dødelighet, rente og pensjonsalder. For personskader påvirkes også erstatningsbeløpene størrelse av domstolsavgjørelser, som kan gi økning i erstatningsnivå som er større enn den generelle inflasjonen. Dette er også en betydningsfull faktor, siden disse skadene generelt har lang oppgjørstid.

Gjensidige håndterer disse risikoene hovedsakelig gjennom tett oppfølging av utviklingen for hvert forsikringsprodukt, tegningspolitikk og aktiv skadebehandling. Den månedlige resultatoppfølgingen for hvert forsikringsprodukt består av en oversikt over både premie- og erstatningsutvikling. Hvis lønnsomheten viser en negativ utvikling, vil nødvendige tiltak bli iverksatt. Dette innebærer blant annet nødvendig premieøkning for å sikre at lønnsomheten er innenfor det nivå som er satt som tilfredsstillende.

Lønnsomhetsanalysen kan følges ytterligere på mer detaljert nivå for ulike kundegrupper og delporteføljer. Tegningspolitikken tar sikte på å sikre god spredning av de risikoene som tegnes, når det gjelder risikotype og forsikret beløp, type næringsvirksomhet og geografisk plassering av risikoene. Det er klart definerte retningslinjer for hvilke forsikringsrisikoer og hvor store forsikringssummer som kan tegnes. Dette skal sikre at de rette kriterier benyttes ved risikoseleksjon og at risiko som selskapet påtar seg er innenfor grensene for de gjeldende reassuransekontraktene.

Ved fornyelse av forsikringsavtaler kan premier, egenandeler og enkeltelementer i vilkårene endres. Videre har Gjensidige rett til å nekte utbetaling ved skadekrav som er forsikringssvindel. Selskapet har rett til å si opp forsikringsavtalen ved forsikringssvindel, og i enkelte tilfeller gir lovgivning og forsikringsvilkår selskapet rett til å si opp forsikringsavtalen hvis det foreligger særlige grunner som gjør at oppsigelse er rimelig. Har selskapet erstattet et tap, kan det kreve utbetalingen erstattet fra en eventuell ansvarlig skadevolder (regress). Tegningspolicy og retningslinjer i alle selskapene i konsernet er innenfor det vedtatte risikonivå.

Prosedyrene for behandling av skadeoppgjør inneholder også en klar strategi og rutiner for optimalisering av innkjøp av varer og tjenester. Den gjeldende saksgangen er at det skal benyttes innkjøpsavtaler for å sikre kvaliteten i erstatningene til våre kunder og redusere inflasjonsrisikoen.

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

Gjensidige konsern sin forsikringsportefølje er fortsatt konsentrert i det norske skadeforsikringsmarkedet, med virksomhet i øvrige nordiske land og i Baltikum.

Tabell 2 – Forfalte bruttopremier per segment

Millioner kroner	Forfalte bruttopremier 2015	Prosent av total	Forfalte bruttopremier 2014	Prosent av total
Skadeforsikring Privat	8.269,1	33,0 %	8.296,3	34,7 %
Skadeforsikring Næringsliv	7.434,9	29,7 %	7.250,3	30,4 %
Skadeforsikring Norden	5.430,0	21,7 %	4.961,4	20,8 %
Skadeforsikring Baltikum	702,9	2,8 %	512,5	2,1 %
Pensjon og sparing	3.078,0	12,3 %	2.711,8	11,4 %
Konsernsenter-/reassuranse	138,7	0,6 %	143,3	0,6 %
Sum	25.053,6	100,0 %	23.875,6	100,0 %
Sum Gjensidige Forsikring ASA	21.251,1	84,8 %	20.458,1	85,7 %

Tabell 3a – Forfalte bruttopremier per forsikringsprodukt, Gjensidige konsern

Millioner kroner	Forfalte bruttopremier 2015	Prosent av total	Forfalte bruttopremier 2014	Prosent av total
Personforsikring - Yrkesskadeforsikring	1.068,6	4,3 %	1.129,4	4,7 %
Øvrig personforsikring	3.140,3	12,5 %	3.042,7	12,7 %
Motorvogn trafikksforsikring	3.300,9	13,2 %	3.191,8	13,4 %
Øvrig motorvognforsikring	4.128,3	16,5 %	3.980,1	16,7 %
Sjøforsikring, luftfart, transport	257,9	1,0 %	234,6	1,0 %
Brannforsikring og annen skade på eiendom	8.438,3	33,7 %	8.211,4	34,4 %
Ansvarsforsikring	673,4	2,7 %	604,0	2,5 %
Øvrig skadeforsikring	967,8	3,9 %	769,7	3,2 %
Pensjon og sparing	3.078,0	12,3 %	2.711,8	11,4 %
Sum	25.053,6	100,0 %	23.875,6	100,0 %

Tabell 3b – Forfalte bruttopremier per forsikringsprodukt, Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Forfalte bruttopremier 2015	Prosent av total	Forfalte bruttopremier 2014	Prosent av total
Personforsikring - Yrkesskadeforsikring	1.058,7	5,0 %	1.121,8	5,5 %
Øvrig personforsikring	2.852,6	13,4 %	2.808,2	13,7 %
Motorvogn trafikksforsikring	2.972,2	14,0 %	2.838,8	13,9 %
Øvrig motorvognforsikring	3.718,1	17,5 %	3.680,6	18,0 %
Sjøforsikring, luftfart, transport	254,3	1,2 %	232,5	1,1 %
Brannforsikring og annen skade på eiendom	7.910,5	37,2 %	7.626,6	37,3 %
Ansvarsforsikring	625,0	2,9 %	564,6	2,8 %
Øvrig skadeforsikring	1.859,7	8,8 %	1.585,0	7,7 %
Sum	21.251,1	100,0 %	20.458,1	100,0 %

Øvrig konsentrasjonsrisiko er hovedsakelig kumulerisiko innenfor brannforsikring og yrkesskadeforsikring. Disse risikotypene vurderes ved å analysere historiske hendelser og studere den eksponerte forsikringsverdien. Eksponeringen beskyttes gjennom konsernets reassuranseprogram.

Reassuranseprogrammet for Gjensidige konsern, primært ikke-proporsjonal reassuranse, er basert på beregnet eksponering, skadehistorikk og kapitalisering. Styret fastsetter årlig rammene for konsernets reassuranseprogram. I Norge begrenses naturskadeeksponeringen gjennom Gjensidiges obligatoriske medlemskap i Norsk Naturskadepool. Forsikringsrisikoen vurderes som moderat med de reassuransedekninger konsernet har kjøpt.

Datterselskaper reassureres av Gjensidige Forsikring ASA, og deres reassuranseeksponering er inkludert i konsernets reassuranseprogram.

Kilder til usikkerhet ved estimering av fremtidige erstatningsutbetalinger

Gjensidige er ansvarlig for erstatningsutbetaling ved forsikrede hendelser som oppstår i løpet av avtaleperioden, også hvis skaden først oppdages etter utløpet av avtaleperioden, og erstatning utbetales i henhold til forsikringsvilkårene på hendelsestidspunktet for skaden. Som resultat av dette vil erstatningsoppgjør kunne strekke seg over en lang tidsperiode, og det er et element i erstatningsavsetningen som ivaretar inntrufne, men ikke rapporterte skader (IBNR).

Flere faktorer påvirker størrelsen på og tidspunktene for kontantstrømmer fra forsikringskontrakter. Disse faktorene har hovedsakelig sammenheng med egenskaper ved de ulike risikotyper som dekkes og de tilsvarende prosedyrer for risikohåndtering. Erstatningsutbetalingene er i henhold til vilkår som er spesifisert i forsikringsavtalen. Erstatningsbeløp for personskader beregnes som nåverdien av innteksttap, rehabiliteringskostnader og andre kostnader som skadelidte vil pådra seg som følge av ulykken eller sykdommen. I de fleste tilfeller i Norge, og også i de øvrige land der Gjensidige har virksomhet, betales personskadeerstatninger i form av engangsutbetaling. Et unntak fra dette er yrkesskadeerstatningssaker i Danmark, der erstatning kan bli utbetalt som annuitetsbeløp. Beregningene i forbindelse med slike saker vil også ta hensyn til erstatningens størrelse, dødelighetsrater, antall år frem til pensjonsalder og antagelser om fremtidig sosial inflasjon. Dødelighetsrater hentes fra tabeller som er godkjent av tilsynsmyndighetene.

De beregnede erstatningskostnadene innbefatter også kostnader forbundet med erstatningsoppgjør, etter fradrag av forventede regressbeløp og andre kostnadsreduksjoner. Gjensidige gjør alle rimelige tiltak for å sikre at man har tilstrekkelig og relevant informasjon om skadeeksponeringen. På grunn av usikkerheten som er forbundet med fastsettelse av erstatningsavsetninger, er det imidlertid sannsynlig at det endelige resultatet for erstatningsbeløpenes størrelse vil bli forskjellig fra de opprinnelig

beregnete erstatningsforpliktelsene. Forpliktelsene i regnskapet i forbindelse med disse kontraktene inneholder en avsetning for IBNR, en avsetning for rapporterte, ennå ikke utbetalte skadesaker (RBNS) og en avsetning for fremtidig risiko for løpende forsikringskontrakter på balansedagen (premieavsetning). Beløpet for personskader er påvirket av erstatningsnivået ved rettsavgjørelser, og spesielt for rettsavgjørelser som skaper presedens for erstatningsnivået for tilsvarende saker.

Forsikringsavtaler innen ansvarsforsikring kan også være eksponert for nye, ukjente skadetyper, men det er ikke gjort avsetning for slike skadetyper ved denne regnskapsavslutningen.

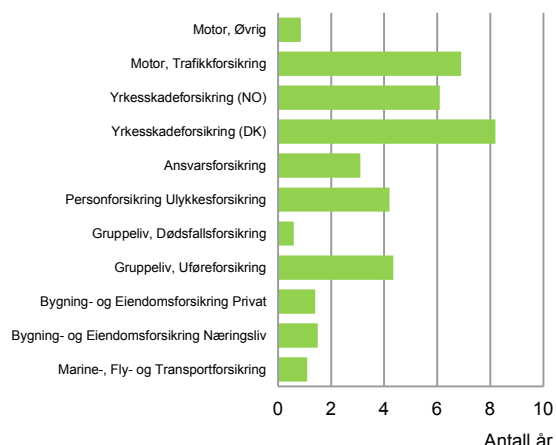
Beregningen av IBNR er forbundet med mer usikkerhet enn beregning av erstatningskostnader for skadesaker som allerede er rapportert (RBNS), der man har informasjon om skaden. Det kan være slik at enkelte skader ikke blir kjent for sikrede før mange år etter hendelsen som gav opphav til erstatningskravet.

Ved beregning av avsetning for skadesaker som er rapportert til selskapet, men ennå ikke utbetalt, tar Gjensidige hensyn til informasjon fra skademelding, takstmenn, lege- og spesialistklæringer og informasjon om oppgjørskostnader for lignende skadesaker i tidligere perioder. Oppgjørsmedarbeiderne beregner en avsetning per skadesak for alle skadesaker. Skadesaker der det erfaringsmessig er vanskelig å forutsi utviklingen, behandles separat, og det gjøres en tilleggsavsetning (for eksempel personskadesaker innen motorvognforsikring). Der det er mulig, anvender Gjensidige flere ulike teknikker for beregning av tilstrekkelig avsetningsnivå. Dette gir bedre forståelse for underliggende trender i de erfaringsstall som fremskrives. Fremskrivningsberegningene fra de ulike metodene gir også et bilde av variasjonsbredden for mulige resultater. Den best egnede estimeringsteknikken velges ved at det tas hensyn til forsikringsproduktets egenart og hvor langt utviklingen er kommet for hvert skadeinntreffelsesår. Tabellene 6a og b viser utviklingen i beregnet endelig erstatningskostnad for skader inntruffet i et gitt skadeår. Dette gir en indikasjon om hvor gode Gjensidiges estimeringsteknikker for erstatningsutbetalinger er.

Forsikringskontrakter klassifiseres ofte som korthalet og langhalet risiko. Korthalet risiko karakteriseres ved at tidsperioden mellom skadetidspunkt, skaderapportering og endelig erstatningsoppgjør er kort. Langhalet risiko er det motsatte, det kan gå lang tid fra skadetidspunktet til rapportering og endelig erstatningsoppgjør. For forsikring av eiendom og motorvogn (unntatt personskadesaker) blir skadene rapportert kort tid etter at de er inntruffet, mens skader innen personforsikringer kan bli rapportert flere år etter at de inntraff, og endelig erstatningsoppgjør kan finne sted flere år etter at skaden ble meldt. IBNR-avsetningene for korthalet risiko er relativt små, mens for langhalet risiko kan IBNR-avsetningene utgjøre en stor andel av de totale erstatningsavsetningene.

Avviklingstid (gjennomsnittlig tid mellom skadetidspunkt og endelig erstatningsoppgjør) varierer sterkt mellom de ulike typer forsikringsrisiko som betraktes. Lang avviklingstid vil gjøre at selskapet blir mer eksponert for inflasjon. Innen motorvognforsikring, materiell skade, er avviklingstiden mindre enn ett år, mens avviklingstiden for personskader innen motorvognforsikring er nesten åtte år. For forsikring av eiendom er gjennomsnittlig avviklingstid ett til to år, for yrkesskade i Norge er til sammenlikning avviklingstiden seks år. For gruppelevsforforsikring er avviklingstiden svært forskjellig for forsikringstypene dødsfall- og uføredækning. Yrkesskadeforsikring i Danmark har spesielt lang avviklingstid på grunn av at en del av erstatningene utbetales som annuiteter. For øvrige forsikringsprodukter i Gjensidiges nordiske filialer og datterselskaper er avviklingstiden på samme nivå som for tilsvarende produkter i Norge. I Baltikum er avviklingstiden vesentlig kortere på grunn av få personskadesaker.

Figur 5 – Gjennomsnittlig avviklingstid per forsikringsprodukt

Frengangsmåte som er brukt for å ta beslutninger om forutsetninger

Risiko i forbindelse med forsikringskontrakter er sammensatt og påvirkes av en rekke faktorer som gjør at kvantitativ sensitivitetsanalyse blir komplisert.

Gjensidige anvender standard aktuarmodeller basert på statistisk informasjon.

Avsetningene i forbindelse med rapporterte skadesaker (RBNS-avsetningene) beregnes og registreres for hver enkelt skadesak i forsikringsdatasystemet av oppgjørsmedarbeiderne. Utviklingen i erstatningsavsetningene for rapporterte skader følges opp i oppgjørsvdelingene. Ved negativ utvikling blir det satt inn nødvendige tiltak.

Beregning av erstatningsavsetningene er basert på bruk av erfaringsdata der en tar utgangspunkt i hvordan erstatningskostnadene utvikler seg over tid. Dette vil omfatte utviklingen i både RBNS-avsetningene og avsetninger for etteranmeldte skader (IBNR-avsetningene). For å beregne erstatningsavsetningen bygges det opp statistiske modeller basert på erfaringsstall og informasjon om porteføljeutvikling. Modelltilpasningen måles ved å se på avviket mellom faktiske, historiske tall og de tilsvarende beløp som beregnes i modellen.

Hovedtyper av statistiske modeller som benyttes

- "Chain ladder"-metoder, der en benytter historiske data for å estimere hvor stor andel av de beregnede endelige erstatningskostnadene som er betalt, henholdsvis meldt, hittil på betraktningstidspunktet.
- "Forventet skadeprosent"-metoder (for eksempel Bornhuetter-Ferguson), der en benytter Gjensidiges forventede skadeprosent for det aktuelle forsikringsproduktet til å estimere gjenstående erstatningsutbetaling.
- Metoder der en benytter en kombinasjon av "Chain ladder" og "Forventet skadeprosent". En fordel med disse metodene er at man legger mer vekt på erfaringsdata når avviklingen av skadeåret er blitt sikrere.

Valg av beregningsmetoder vil være avhengig av forsikringsprodukt og hvor mange års skadehistorikk som er tilgjengelig. I den utstrekning disse metodene er basert på data for historisk erstatningsutvikling blir det forutsatt at det historiske mønsteret for erstatningsutvikling vil fortsette i fremtiden. Det finnes årsaker til at dette ikke vil være tilfelle, og i de tilfeller har man tatt hensyn til dette ved å modifisere parametere som inngår i modellene.

Slike årsaker kan være

- Økonomiske trender, endringer i lovgivning, samfunnsmessig utvikling og sosial inflasjon (for eksempel endring i erstatningsnivå ved rettsavgjørelser)
- Endringer i porteføljesammensetningen for inngåtte forsikringsavtaler
- Storskaders påvirkning

IBNR-avsetninger og avsetninger for rapporterte skadesaker blir beregnet på bruttonivå, og det gjøres egne beregninger av beløp for gjenforsikringsandelen av erstatningskostnadene. Gjensidiges avgitte gjenforsikringsprogram består praktisk talt utelukkende av ikke-proporsjonal reassurans med så høy skadegrense for egen regning at det bare blir beregnet gjenforsikringsandel av erstatningsbeløpene for relativt få, store skadesaker.

Gjensidige har en sentralisert aktuarfunksjon, og aktuarene i konsernet som arbeider med forsikringstekniske avsetninger møtes regelmessig, som en del av arbeidet med å opprettholde et høyt faglig nivå.

Gjensidige har jevnlig prosesser der eksterne aktuarfirmaer beregner beste estimat for de forsikringstekniske avsetningene. Dette blir gjort for å få en objektiv beregning av avsetningsnivået fra utenforstående anerkjente firmaer. Avviket mellom Gjensidiges egne beregninger av erstatningsavsetningene og de beregningene som er gjort av de eksterne firmaene har vært innenfor et normalt avvik for denne type beregninger.

Sensitivitetsanalyse – tegningsrisiko

Tegningsrisiko er risikoen for at selskapet ikke krever tilstrekkelig premie for forsikringsavtalene. Prissettingsprosessen for de ulike forsikringsproduktene innbefatter anslag for fremtidig skadefrekvens og erstatningsbeløp, basert på forsikringskonsernets egen statistikk og statistikk fra eksterne kilder. Selv om man har kriterier for tegning av forsikring som er velegnet for formålet, og premieberegningene gjøres ut fra godt statistikkgrunnlag, kan erstatningskostnadene avvike fra det forventede nivået, på grunn av storskader, naturkatastrofer etc.

Gjensidige Forsikring ASA og datterselskapene har detaljerte retningslinjer for tegning av forsikringer. For å sikre god kvalitet ved bedømmelse og beregninger i forbindelse med risiko som forsikres, defineres risikotyper og øvre grenser for forsikringssummer som kan tegnes. Dette gjøres for å sikre at en har kontroll med risikoeksponeringene i forsikringsporteføljen.

Tabell 4 nedenfor viser hvordan endringer i Combined Ratio (CR) har innvirkning på inntekter eller kostnader i årets resultat og dermed på egenkapital ved årets utgang. Beregningene ser bort fra skatt. CR er det kriteriet som oftest benyttes for å måle lønnsomhet innen skadeforsikring. Beregningene viser effekten av ett prosentpoeng endring i CR for hvert område. En økning i CR kan være en følge av økt skadefrekvens og/eller økning i erstatningsnivå, gjennomsnittsskade. For noen forsikringsprodukter kan det være en sammenheng mellom skadefrekvens og erstatningsnivå, på en slik måte at en økning i den underliggende forsikringsrisikoen kan få innvirkning både på skadefrekvens og erstatningsnivå.

Tabell 4 – Sensitivitetsanalyse forsikring

Millioner kroner	2015	2014
Endring i CR (1 %-poeng)		
Skadeforsikring Privat	81,5	81,2
Skadeforsikring Næringsliv	70,8	73,4
Skadeforsikring Norden	52,3	42,7
Skadeforsikring Baltikum	6,4	5,2
Pensjon og sparing	14,3	12,6
Konsernsenter/reassurans	1,7	1,3
Sum	227,0	216,5
Sum Gjensidige Forsikring ASA	205,8	196,7

Millioner kroner	2015	2014
Endring i skadefrekvens (1 %-poeng)		
Skadeforsikring Privat	467,6	559,2
Skadeforsikring Næringsliv	1.044,5	1.237,5
Sum	1.512,1	1.796,7
Endring i gjennomsnittsskade (+10 %)		
Skadeforsikring Privat	490,9	546,9
Skadeforsikring Næringsliv	482,7	535,0
Sum	973,6	1.081,8

Endringer i porteføljens sammensetning fra et år til et annet vil påvirke utslagene av endringer i skadefrekvens og gjennomsnittsskade. Ved endringer i sammensetningen av porteføljen vil derfor effektene av endringer i skadefrekvens og gjennomsnittsskade være påvirket av hvor stor andel de ulike produkttypene utgjør av total portefølje.

Sensitivitetsanalyse – avsetningsrisiko

Beregning av forsikringstekniske avsetninger for en forsikringsportefølje innebærer at man skal finne et anslag for verdien av de fremtidige kontantstrømmer for erstatningsutbetaling, og det vil alltid være elementer av usikkerhet ved slike beregninger. Det er denne type usikkerhet som forbindes med avsetningsrisiko. Usikkerheten vil være avhengig av egenskaper ved risikotypen. Risikotyper med kort durasjon er mindre eksponert for endringer som påvirker erstatningsutbetalinger i fremtiden. Erstatningsbeløp for personskader er på den annen side svært følsomme for endringer i for eksempel inflasjon og erstatningsnivå ved rettsavgjørelser. Effekten av rettsavgjørelser tas inn i beregningene så snart de er kjent. I tilfeller der det ennå ikke foreligger rettskraftig dom, beregnes virkningen på erstatningsavsetningen ved et sannsynlighetsvektet estimat for de mulige utfall.

Inflasjonsrisiko ligger latent i de fleste forsikringsprodukter. Effekten vil variere som følge av produktenes utforming og de vilkår som gjelder ved skadeoppgjør. For langhalede forsikringsprodukter vil effekten av ett prosentpoeng inflasjonsøkning være betydelig og være proporsjonal med gjennomsnittlig avviklingstid (målt i antall år).

Renterisiko er en vesentlig risikofaktor knyttet til erstatningsavsetningen for yrkesskadeforsikring i Danmark. Den er et uttrykk for tap/gevinst som følge av endringer i markedsrenten. Det er både rente- og inflasjonsrisiko knyttet til forpliktelsene (forsikringstekniske avsetninger). Denne risikoen er avdekket ved bruk av rente- og inflasjonsswapper.

Sensitivitetsanalysen viser hvordan inflasjonsendring på ett prosentpoeng vil få effekt på erstatningsavsetningen. Effekt av inflasjonsswapper er ikke tatt med i beregningene.

Tabell 5 – Sensitivitetsanalyse erstatningsavsetning

Endring i inflasjon (+/- 1 %-poeng)		
Millioner kroner	2015	2014
Skadeforsikring Privat	312,7	321,2
Skadeforsikring Næringsliv	374,1	397,3
Skadeforsikring Norden	556,6	532,4
Skadeforsikring Baltikum	2,2	1,8
Sum	1.245,6	1.252,7
Sum Gjensidige Forsikring ASA	1.235,9	1.244,6

Tabell 6a – Analyse av erstatningsutvikling, Gjensidige konsern

Millioner kroner	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Sum
Brutto												
Beregnete erstatningskostnader												
Per utgangen av skadeåret	12.132,0	12.157,3	12.637,4	12.781,3	12.340,0	14.503,0	15.612,1	13.531,8	14.410,3	14.063,5	14.499,9	
- Ett år senere	12.090,9	12.017,5	12.672,3	12.858,2	12.284,1	14.374,3	15.846,7	13.489,4	14.304,3	13.694,3		
- To år senere	12.079,8	11.945,2	12.548,8	12.766,6	12.127,8	14.400,1	15.889,3	13.414,2	14.130,0			
- Tre år senere	12.028,1	11.760,3	12.489,3	12.743,7	12.134,8	14.327,0	15.712,4	13.247,6				
- Fire år senere	11.857,7	11.749,6	12.508,1	12.702,2	11.996,7	14.248,3	15.516,3					
- Fem år senere	11.847,8	11.763,7	12.431,8	12.576,7	11.936,4	14.141,9						
- Seks år senere	11.850,1	11.719,1	12.342,4	12.533,4	11.891,4							
- Syv år senere	11.736,4	11.618,4	12.304,9	12.487,7								
- Åtte år senere	11.634,0	11.581,5	12.256,7									
- Ni år senere	11.634,8	11.632,8										
- Ti år senere	11.703,9											
Beregnet beløp per 31.12.2015	11.703,9	11.632,8	12.256,7	12.487,7	11.891,4	14.141,9	15.516,3	13.247,6	14.130,0	13.694,3	14.499,9	
Totalt utbetalt hittil	10.705,5	10.504,7	11.016,6	11.025,1	10.229,6	12.349,7	13.615,7	10.761,4	11.747,8	11.198,1	8.122,6	121.276,7
Erstatningsavsetning	998,4	1.128,1	1.240,1	1.462,7	1.661,8	1.792,2	1.900,6	2.486,2	2.382,2	2.496,2	6.377,3	23.925,8
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												7.765,2
Gjensidige Baltic												595,2
Sum												32.286,2
For egen regning												
Beregnete erstatningskostnader												
Per utgangen av skadeåret	11.576,6	12.045,5	12.370,2	12.618,3	12.311,3	14.016,9	14.697,4	13.049,7	14.349,2	13.952,9	14.477,6	
- Ett år senere	11.533,8	11.901,9	12.405,8	12.704,9	12.255,7	13.914,1	14.871,0	13.001,6	14.205,3	13.583,7		
- To år senere	11.519,2	11.787,5	12.265,0	12.618,7	12.105,0	13.937,9	14.966,5	12.941,5	14.115,9			
- Tre år senere	11.474,7	11.595,9	12.209,6	12.591,0	12.112,0	13.865,7	14.849,8	12.774,6				
- Fire år senere	11.305,1	11.580,1	12.228,5	12.549,7	11.974,4	13.786,1	14.656,8					
- Fem år senere	11.294,2	11.594,2	12.154,8	12.424,6	11.913,0	13.679,7						
- Seks år senere	11.296,5	11.552,5	12.065,3	12.380,1	11.868,0							
- Syv år senere	11.183,5	11.450,8	12.027,8	12.334,5								
- Åtte år senere	11.080,2	11.413,8	11.979,6									
- Ni år senere	11.081,0	11.467,3										
- Ti år senere	11.150,7											
Beregnet beløp per 31.12.2015	11.150,7	11.467,3	11.979,6	12.334,5	11.868,0	13.679,7	14.656,8	12.774,6	14.115,9	13.583,7	14.477,6	
Totalt utbetalt hittil	10.155,3	10.339,9	10.752,2	10.945,6	10.210,7	11.897,7	12.820,0	10.479,1	11.693,1	11.183,5	8.122,6	118.599,6
Erstatningsavsetning	995,4	1.127,4	1.227,4	1.388,9	1.657,3	1.782,1	1.836,9	2.295,6	2.422,8	2.400,2	6.355,0	23.488,8
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												7.709,8
Gjensidige Baltic												595,2
Sum												31.793,9

Tabell 6b – Analyse av erstatningsutvikling, Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Sum
Brutto												
Beregnete erstatningskostnader												
Per utgangen av skadeåret	11.767,1	11.685,8	12.241,2	12.223,7	11.695,5	13.641,6	14.441,7	12.639,4	14.361,5	14.087,5	13.857,9	
- Ett år senere	11.733,2	11.561,7	12.254,2	12.324,8	11.624,3	13.557,8	14.677,7	12.644,3	14.176,2	13.717,7		
- To år senere	11.719,6	11.505,3	12.144,7	12.230,8	11.480,8	13.578,8	14.710,4	12.584,0	14.012,2			
- Tre år senere	11.670,0	11.323,9	12.084,6	12.195,6	11.483,0	13.505,7	14.537,4	12.429,2				
- Fire år senere	11.497,9	11.314,0	12.090,6	12.154,5	11.348,7	13.410,1	14.344,2					
- Fem år senere	11.490,1	11.317,4	12.010,3	12.029,7	11.282,9	13.301,1						
- Seks år senere	11.492,2	11.269,5	11.923,9	11.985,9	11.234,9							
- Syv år senere	11.371,2	11.167,5	11.884,3	11.939,0								
- Åtte år senere	11.268,7	11.129,5	11.835,9									
- Ni år senere	11.265,2	11.178,0										
- Ti år senere	11.337,5											
Beregnet beløp per 31.12.2015	11.337,5	11.178,0	11.835,9	11.939,0	11.234,9	13.301,1	14.344,2	12.429,2	14.012,2	13.717,7	13.857,9	
Totalt utbetalt hittil	10.339,1	10.052,9	10.597,9	10.479,8	9.581,8	11.518,4	12.463,1	10.241,2	11.306,1	10.688,0	7.777,3	115.045,7
Erstatningsavsetning	998,4	1.125,0	1.238,0	1.459,1	1.653,1	1.782,7	1.881,1	2.188,0	2.706,1	3.029,8	6.080,6	24.141,8
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												7.510,7
Sum												31.652,5
For egen regning												
Beregnete erstatningskostnader												
Per utgangen av skadeåret	11.346,7	11.574,0	11.974,0	12.060,8	11.668,3	13.155,5	13.527,0	12.436,4	13.514,6	13.954,6	13.846,1	
- Ett år senere	11.311,0	11.446,1	11.987,7	12.171,7	11.597,4	13.097,5	13.702,1	12.435,7	13.411,0	13.587,9		
- To år senere	11.294,1	11.347,6	11.861,0	12.083,1	11.459,5	13.116,6	13.787,6	12.390,4	13.331,8			
- Tre år senere	11.251,6	11.159,5	11.804,9	12.043,1	11.461,8	13.044,4	13.674,8	12.235,3				
- Fire år senere	11.080,3	11.144,5	11.811,0	12.002,0	11.327,8	12.947,9	13.484,8					
- Fem år senere	11.071,5	11.147,9	11.733,2	11.877,7	11.260,9	12.839,0						
- Seks år senere	11.073,6	11.103,0	11.646,8	11.832,7	11.212,9							
- Syv år senere	10.953,3	10.999,8	11.607,2	11.785,7								
- Åtte år senere	10.849,9	10.961,8	11.558,8									
- Ni år senere	10.846,4	11.012,5										
- Ti år senere	10.919,3											
Beregnet beløp per 31.12.2015	10.919,3	11.012,5	11.558,8	11.785,7	11.212,9	12.839,0	13.484,8	12.235,3	13.331,8	13.587,9	13.846,1	
Totalt utbetalt hittil	9.923,9	9.888,1	10.353,4	10.398,3	9.567,4	11.067,7	11.563,7	10.158,9	10.578,7	10.673,2	7.775,2	111.948,7
Erstatningsavsetning	995,4	1.124,4	1.205,3	1.387,4	1.645,5	1.771,2	1.921,1	2.076,4	2.753,1	2.914,7	6.070,9	23.865,4
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												7.425,4
Sum												31.290,8

Livsforsikring

Forsikringsrisiko

Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) tilbyr produkter som tjenestepensjon, inklusive etterlatte- og uføredokumenter, individuelle uføredokumenter og pensjonsspareprodukter. Disse produktene skal gi økonomisk sikring av pensjonstiden, sikre kunden eller etterlatte økonomisk ved uførhet eller død.

GPF overtar risiko fra kunden og bruker premietariffer som reflekterer risikoen for denne tjenesten. Deretter benyttes forsikringstekniske avsetningsmetoder som estimerer fremtidige forpliktelser. Ved manglende eller begrensede data brukes forenklete modeller. Avsetning av tilstrekkelig reserve er selve kjernen i GPFs forsikringsvirksomhet. Dette er spesielt utfordrende for fripoliseporporteføljen der ingen ny premie kreves inn, men kun premiereserven skal dekke fremtidige krav.

Risiko for utilstrekkelig premiereserve kan komme av at utvikling i dødelighet og uførhet ikke blir som antatt, det vil si forsikringsrisiko.

Forsikringsrisiko kan deles opp slik:

- Risiko for langt liv – lavere dødelighet enn antatt
- Uførerisiko – høyere uførhet enn antatt
- Dødelighetsrisiko – høyere dødelighet enn antatt

GPF er utsatt for dødelighetsrisiko ved etterlattedekningene, risiko for langt liv ved alderspensjoner (med garanterte utbetalinger til en gitt alder, eventuelt livsvarig) og uførerisiko ved uføredokumenter. GPF har størst eksponering for uførerisiko, deretter følger eksponering for langt liv og dødelighet.

Det gjøres også antakelser om sannsynlighet for etterlatte og alder til etterlatte. Hvis medlemmene som dør i større grad genererer etterlattedekninger, samt har høyere forsikringssum enn gjennomsnittet, vil reserven være utilstrekkelig. Tid til utbetaling, sannsynlighet for utbetaling og forsikringssum er variabler som skaper et tidsspenn i utbetalingene, men som også påvirker risikoen til GPF. Under følger en beskrivelse av de produktene i GPF som i størst grad innebærer forsikringsrisiko.

GPF sin virksomhet er konsentrert rundt tjenestepensjon innen næringslivet, og dette kan være obligatorisk tjenestepensjon eller innskuddspensjon med høyere innskuddssatser, eventuelt med tilhørende uføre- og etterlattedekninger (tilleggsdekninger). I tillegg forvalter GPF en premiereserve for fripoliser, tilbyr individuell uførepensjon og har enkelte individuelle fondspensjoner. Forsikringsrisikoen ligger hovedsakelig i tilleggsdekningene til tjenestepensjon, fripolisene og individuell uførepensjon.

Tabellene under viser antall medlemmer og kontrakter fordelt på obligatorisk tjenestepensjon og øvrig innskuddspensjon. Nedgangen i antall kontrakter skyldes primært opprydding i administrasjonssystemet for rundt 1.000 avtaler som skulle vært avgangsført i 2014 og tidligere.

Tabell 7a – Antall medlemmer og kontrakter 2015

	Antall medlemmer	Antall kontrakter
Obligatorisk tjenestepensjon	62.022	8.750
Øvrig innskuddspensjon	61.822	7.248
Sum	123.844	15.998
Obligatorisk tjenestepensjon	50 %	55 %
Øvrig innskuddspensjon	50 %	45 %

Tabell 7b – Antall medlemmer og kontrakter 2014

	Antall medlemmer	Antall kontrakter
Obligatorisk tjenestepensjon	68.539	9.668
Øvrig innskuddspensjon	54.674	6.640
Sum	123.213	16.308
Obligatorisk tjenestepensjon	56 %	59 %
Øvrig innskuddspensjon	44 %	41 %

Siden de fleste tjenestepensjonskontrakter er basert på regelverket for innskuddspensjon hvor det så langt er mest vanlig med å konto utbetalinger i en ti års periode etter oppnådd pensjonsalder, har selskapet liten eksponering for "langt liv risiko" under ordinær tjenestepensjon. De fleste fripoliser som er tilflyttet selskapet har livsvarig utbetaling for alderspensjonisten og har således en risiko for langt liv.

Fra 1. januar 2014 har GPF tatt i bruk dødelighetstariffen «K2013»¹ ved beregning av reserve for produkter med dødelighetsrisiko og risiko for langt liv. Tariffen antar at dødeligheten utvikler seg over tid (dynamisk tariff) som betyr at de som fødes i år forventes å leve lenger enn de som ble født i fjor. K2013 antar lavere dødelighet enn tidligere grunnlag (benevnt K2005), og det er derfor nødvendig med en styrking av reservene. Selskapet har meldt og fått godkjent en oppreserveringsplan av Finanstilsynet, hvor oppreserveringen må ferdigstilles fortløpende og senest om 6 år. Store deler av årets og kommende års finansoverskudd vil bli benyttet til dette formålet. Planen er basert på at den enkelte kontrakt må oppreserveres kun med eget finansoverskudd samt at selskapene må bidra med minst 20 prosent av oppreserveringsbehovet gjennom bidrag fra egenkapitalen. GPF har meldt inn en opptrappingsplan basert på dette og samlet bidrag er beregnet til 215 millioner kroner, og etter årsoppgjøret 2015 gjenstår det 35 millioner kroner. Utover eiers andel av finansavkastningen er det gjort anslag på at eier må bidra med 10 millioner kroner. Om lag 60 prosent av porteføljen (målt i premiereserve) er allerede ferdig oppresvert pr 1.1.2016 og vil bli underlagt ordinær overskuddstildeling med avsetning til tilleggsavsetninger, oppskrivning av ytelser og bidrag til eier.

Tjenestepensjon kan inkludere innskuddsfritak² og uføredokument, som utsetter GPF for uførerisiko. OTP krever innskuddsfritak og en stor del av uførerisikoen er derfor knyttet til pensjonsinnskudd som er til prosent av lønn. Fripolisebestanden i GPF inneholder også en del uføredokumenter, der ytelsen opprinnelig ofte var en andel av lønn. Risikopremien for uførerisikoen er basert på en intern risikotariff utarbeidet i samarbeid med Gjensidige Forsikring ASA, og er basert på både nasjonale (folketrygden) og egne erstatningstall, primært fra Gjensidige Forsikring. De senere år har GPF styrket sine uføreavsetninger med 116,6 millioner kroner, og ytterligere med 59,6 millioner kroner i 2015.

Dødelighetsrisikoen i tjenestepensjon ligger i etterlattedekninger, og da som ektefelle-, samboer- eller barnepensjon. Etterlattedekningene er i all hovedsak tilknyttet innskuddsbaserte alderspensjoner, der tilhørende pensjonsplan ofte overstiger den lovpålagte innskuddsgrensen på to prosent av lønn. Det er også en eksponering mot etterlattedekninger i fripolisebestanden, men ytelsene/forsikringssummene er generelt lavere. Etterlattedekningene under tjenestepensjon har i all hovedsak en begrenset utbetalingsperiode, mens de aller fleste etterlattedekningene under fripoliser har utbetaling så lenge pensjonsmottaker lever (livsvarig).

Forsikringsrisikoen ansees per 31. desember 2015 tilfredsstillende, og usikkerheten rundt ikke meldte saker er søkt ivarettatt gjennom erstatningsavsetningene. Selskapet har en reassuranseavtale med Gjensidige Forsikring ASA som gir en tilfredsstillende dekning ved

¹ K2013 baserer seg på fremskrivninger av forventet levetid utført av Statistisk Sentralbyrå (SSB). I arbeidet til SSB ble det laget tre forskjellige alternative fremskrivninger: «høy-», «mellom-» og «lavalternativet». K2013 benyttet mellomalternativet. Etter pålegg fra Finanstilsynet er det lagt til sikkerhetsmarginer med hensikt å justere for dødeligheten i forsikret bestand og deres dynamiske dødelighetsutvikling.

² Hvis et forsikret medlem blir ufør, vil dekningen innskuddsfritak sørge for innbetaling til alderspensjonsordningen (innskuddsordning) under uføreperioden.

større fluktuasjoner. Utveksling av fagkompetanse med Gjensidige Forsikring ASA, samt økende datamateriale gjør at man på et tidlig tidspunkt kan oppdage markante trendsifter i uføreutviklingen, både i samfunnet og i forsikringsbestanden.

De faktiske utbetalte erstatninger ved dødsfall og uførhet i 2015 utgjorde 71,9 millioner kroner (54,7 millioner kroner). Erstatningsavsetningene (IBNR) er ved utgangen av 2015 863,7 millioner kroner (680,4 millioner kroner) og utgjør 60,7 prosent (63,0 prosent) av de samlede avsetninger for risikodekningene. Meldte og oppgjorte erstatningssaker er nåverdi av forventede, kommende forpliktelser (premiereserven) og utgjør 558,6 millioner kroner (399,3 millioner kroner), eller 39,3 prosent (37,0 prosent) av de samlede avsetninger.

Utbetalte erstatninger, premieavsetninger og erstatningsavsetninger fortsetter å øke som forventet, basert på at det fortsatt er vekst i bestanden samt at antall risikoår³ også øker. Antall alderspensjonister forventes fortsatt å være lavt med små ytelser, og utbetalingene her vil enten være å konto utbetalinger fra oppspart konto på innskuddspensjon eller årlige avtalte pensjoner fra fripolis og individuelle fondspensjoner.

Fripolisene i GPF har en årlig garantert minimumsavkastning. Det betyr at kontraktene årlig må tilføres avkastning tilsvarende grunnlagsrenten⁴, og oppspart tilleggssavsetning og/eller egenkapitalen belastes hvis avkastningen er for lav. Den gjennomsnittlige grunnlagsrenten for fripolisene i GPF er cirka 3,5 prosent. Den årlige garantien utsetter GPF for markedsrisiko, men dette behandles ytterligere i avsnittet under «Styring av finansiell risiko».

Sensitivitetsanalyse pensjonsforsikring

Gjensidige Pensjonsforsikring AS har drevet sin virksomhet i ti år. Ettersom datagrunnlaget har vokst, har GPF justert premietarifene, og har blant annet økt risikopremiene for uførhet. Avsetningen er også økt siden grunnlagsrenten er satt ned, og det benyttes nå 2,0 prosent som grunnlagsrente.

Dødelighetsrisiko

Kontraktene for tjenestepensjon er ettårige og gjør at GPF kan, ved behov, justere risikopremiene til etterlattede ved hovedforfall. Meldetiden for dødsfall er relativt kort, og GPF har derfor godt datagrunnlag for å justere premietariffen. Siden porteføljen er såpass liten settes imidlertid hoveddelen av risikopremie av til erstatningsavsetning.

I tillegg er det en mindre eksponering for dødelighetsrisiko innenfor fripolisebestanden.

Overlevelsesrisiko

Den nye dødelighetstariffen K2013 er dynamisk, som gjør at selskapet setter av premieavsetningen også for fremtidig utvikling i dødelighet. Det legges derfor til grunn at dette er et solid beregningsgrunnlag.

Sensitivitetstesting av risikoen for langt liv er blant annet utført i Solvens II-beregninger, og viser et potensielt tap på cirka 125 millioner kroner (per Q4 2015) hvis dødeligheten synker med 20 prosent. Det er først og fremst fripolisebestanden som krever økt avsetning ved reduksjon av dødeligheten.

Uførerisiko

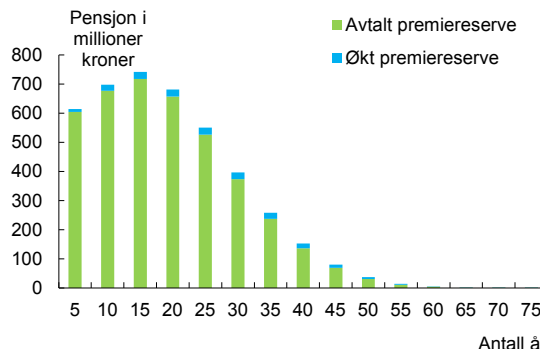
Det kan være betydelige forskjeller innad i forsikringsbestanden og dette reflekteres i premietariffen til tjenestepensjon i form av at bedrifter settes i forskjellige risikogrupper. Avsetning for uførhet er avhengig av potensiell reaktiveringssannsynlighet (sannsynlighet for at ufør medlem blir frisk og utbetaling av uførepensjon stopper), og sensitivitet rundt disse antakelsene påvirker avsetningene i høy grad.

Beregninger viser at erstatningsavsetningene må økes med om lag 72 millioner kroner ved økt uføreintensitet på 25 prosent det første året, deretter 15 prosent de neste år.

Betalingsstrømmer

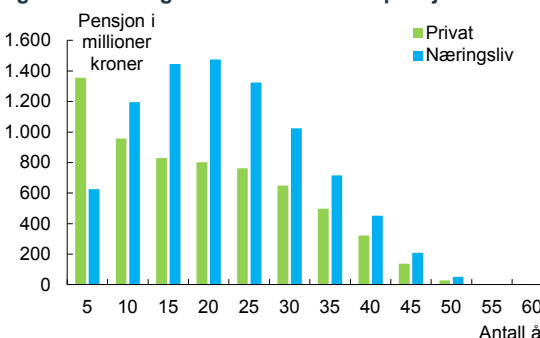
Figur 6 viser den samlede betalingsstrøm for de forsikringsmessige forpliktelsene selskapet har. I tillegg viser den økningen av forpliktelsene som skyldes de omtalte stressfaktorer, altså 20 prosent redusert dødelighet (økt levealder) og økt uførerisiko (25 prosent første år, deretter 15 prosent de resterende år).

Figur 6 – Betalingsstrøm før og etter "stress-scenario"

Figur 7 viser hvordan de oppsparte verdier for de fondsbaserte avtalene vil bli utbetalt de kommende år basert på en antakelse om pensjonsalder 62 år og en ti års utbetalingsperiode.

Figur 7 – Betalingsstrøm fondsbaserte pensjoner

Reassuranse

Reassuranse er hovedsakelig et kapitalverktøy. Reassuranse kjøpes for å beskytte konsernets egenkapital. Konsernets etablerte modeller og metodikk for den risikobaserte beregningen av det interne kapitalbehovet benyttes ved analyse og kjøp av reassuranse. Maksimalt egenregningsnivå er styrevedtatt.

Gjensidiges reassuranseprogram består av ikke-proporsjonal reassuranse. Maksimalt egenregningsnivå per hendelse for konsernet i 2015 var 400 millioner kroner, økt fra 390 millioner kroner i 2014. På generell basis er konsernets egenregning ved en enkeltstående eller skadehendelse begrenset til 100 millioner kroner, 200 millioner kroner for naturskadehendelser. I noen bransjer vil det periodisk kjøpes reassuransedekninger som reduserer egenregningen under 100 millioner kroner. Fastsettelsen av reassuranseprogrammet er basert på analyse av porteføljeeksponering, skadehistorikk, modellsimulering og Gjensidiges kapitalisering.

Gjensidige Forsikring ASA er reassurandør for datterselskapene, og deres eksponering er tatt med i reassuranseprogrammet for konsernet. Reassuranseprogrammet for forsikring av tingskade inkluderer også de samarbeidende brannkassene. Datterselskapenes reassuranseprogrammer er tilpasset det enkelte selskaps størrelse og kapitalisering.

I Norge er naturskadeeksponeringen ivaretatt gjennom det obligatoriske medlemskapet i Norsk Naturskadepool. Gjennom denne ordningen blir Gjensidige eksponert for sin markedsandel av summen av erstatningene i det norske markedet. Poolen kjøper, på vegne av medlemmene, et eget reassuranseprogram. I 2015 er Gjensidige, som tidligere år, reassurandør for sin markedsandel av

³ År der GPF har påtatt seg forsikringsrisiko. Første risikoår for GPF var 2006.

⁴ Høyeste tillatte diskonteringsrente som benyttes i premie- og avsetningsberegninger. Fastsettes av Finanstilsynet, og kalles ofte «Høyeste tillatte beregningsrente». Den er redusert flere ganger de siste årene, og endringene har kun vært gjeldende for nye kontrakter. Dette betyr at avsetningene for gamle (inngått før endringen) kontrakter vil kunne ha en avvikende grunnlagsrente. Gjennomsnittlig grunnlagsrente vil av samme årsak kunne avvike fra gjeldende, høyeste tillatte grunnlagsrente.

Naturskadepoolens program. Denne eksponeringen er inkludert i konsernets reassuransesprogram. I de øvrige land der Gjensidige har virksomhet er eksponering for naturkatastrofer inkludert i de ordinære reassuransedekningene for tingskade. En skadehendelse som rammer flere av landene der Gjensidige har virksomhet, vil bli regnet som én skadehendelse i reassuransedekningene.

Styring av finansiell risiko – skadeforsikringsvirksomheten

Finansiell risiko er et samlebegrep for flere typer risiko i forbindelse med finansielle eiendeler og gjeld. De ulike finansielle risikotypene beskrives nærmere under. Den operasjonelle risikoen i forvaltningen overvåkes og styres. Krav til operasjonell risikostyring er beskrevet i styrevedtatt policy for investeringsvirksomheten.

Aksjekursrisiko defineres som verdifall som følge av reduserte aksjepriser. Dette gjelder tilsvarende for risiko i forbindelse med eiendomspriser. Se beløp nedenfor i stresstest og sensitivitetsanalyse. Renterisiko defineres som verdifall som følge av endring i rentenivå, og det betraktes både separat fra et rent aktivaperspektiv og i forhold til rentefølsomhet på passivasiden. Valutarisiko defineres som tapet som følge av endringer i valutakurser. Kredittrisiko defineres som tap som oppstår hvis en utsteder ikke oppfyller sine forpliktelser eller på grunn av økte risikopremier for obligasjoner med kredittrisiko. Likviditetsrisiko defineres som manglende evne til å møte betalinger ved forfall, eller ved at en må realisere investeringer til en høy kostnad for å kunne utføre betalinger. Forsikringsvirksomheten er eksponert for disse risikotypene gjennom konsernets investeringsaktiviteter, og de styres på aggregert nivå og ivaretas gjennom policy for investeringsvirksomheten og investeringsstrategier som er utarbeidet for Gjensidige konsern og datterselskaper og vedtak i konsernets kredittkomité.

Det har i 2015 skjedd én vesentlig endring i Gjensidiges risikohåndtering i forhold til tidligere perioder. Valutasikringsstrategi har tidligere vært fokusert på stabil bokført egenkapital. Fra medio 2015 ble strategien endret til å fokusere på stabil overskuddskapital for konsernet i henhold til det kapitalkrav (rating, internmodell eller standardformel) som til enhver tid er mest bindende (for tiden er det ratingbasert). Investeringsstrategi og policyer for risikohåndtering vedtas av styret i hvert enkelt selskap, men er tett koordinert med morselskapets overordnede strategi og policyer. Hovedregelen er at aktivaallokeringen i datterselskapene innen skadeforsikring kun benyttes til å sikre forpliktelsene mot rente og valutarisiko med overskytende midler plassert i rentepapirer med lav risiko. Eksponeringer mot markedsrisiko tas i balansen til Gjensidige Forsikring ASA. Dette gjøres for å effektivisere kapitalforvaltning og kapitalisering i konsernet.

Tabellen nedenfor viser aktivaallokeringen for forsikringsvirksomheten ved utgangen av 2015 og 2014. Aktivaallokeringen er delt i sikringsportefølje hvis hensikt er å matche forsikringsmessige forpliktelser og ansvarlig lån, samt en fri portefølje som kan sees på som den investerte egenkapitalen. Den faktiske aktivaallokeringen vil variere gjennom året og følge bevegelser i markedet, taktisk allokering og risikosituasjonen.

Når det gjelder konsentrasjonsrisiko representerer investeringene i SpareBank 1 SR-Bank ASA en av de viktigste risikoene. Videre inneholder porteføljen en vesentlig konsentrasjon av rentepapirer mot norske finansinstitusjoner, samt en eksponering mot kontoreiendommer i Oslo-området gjennom felleskontrollert virksomhet i Oslo Areal AS. Ytterligere analyse av konsentrasjonsrisiko finnes under de ulike typene markedsrisiko.

Tabell 8 – Aktivaallokering skadeforsikring

	31.12.2015		31.12.2014	
	Mill. kroner	Prosent	Mill. kroner	Prosent
<i>Sikringsportefølje</i>				
Pengemarked	6.836,6	12,0 %	6.144,1	10,9 %
Obligasjoner til amortisert kost	18.747,7	32,8 %	18.760,5	33,2 %
Omløpsobligasjoner ¹	10.454,4	18,3 %	9.784,8	17,3 %
Sikringsportefølje totalt	36.038,7	63,0 %	34.689,3	61,4 %
<i>Fri portefølje</i>				
Pengemarked	4.066,4	7,1 %	3.570,9	6,3 %
Øvrige obligasjoner ²	6.551,3	11,5 %	3.964,0	7,0 %
Konvertible obligasjoner ³	1.066,4	1,9 %	790,9	1,4 %
Omløpsaksjer ⁴	3.250,3	5,7 %	3.832,7	6,8 %
PE-fond	1.383,7	2,4 %	1.710,9	3,0 %
Eiendom ⁵	3.188,1	5,6 %	6.516,2	11,5 %
Annet ⁶	1.628,9	2,8 %	1.463,8	2,6 %
Fri portefølje totalt	21.135,2	37,0 %	21.849,5	38,6 %
Investeringsportefølje totalt	57.173,9	100,0 %	56.538,8	100,0 %

¹ Posten inkluderer markedsverdi av rentehedgen i Danmark.

² Posten består av sum investment grade-, high yield- og omløpsobligasjoner. Investment grade og high yield er investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

³ Investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

⁴ Posten inkluderer investeringen i SpareBank 1 SR-Bank ASA.

⁵ Gjensidige Forsikring ASA halverte eiendoms eksponeringen ved salg av 50 prosent av Oslo Areal AS i løpet av fjerde kvartal. I tillegg øker en terminkontrakt på IPD indeksen eiendoms eksponeringen med 1,6 milliarder ut 2016, og avkastningsbytteavtaler med Gjensidige Pensjonskasse og Gjensidige Pensjonsforsikring AS som reduserer eiendoms eksponeringen med totalt 900,0 millioner kroner.

⁶ Posten inkluderer valutasikring knyttet til Gjensidige Sverige og Gjensidige Danmark, samt utlån, innskutt egenkapital i Gjensidige Pensjonskasse og hedgefond.

Utviklingen i resultatet måles kontinuerlig i forhold til de mål og risikorammer styret har satt. I den likvide delen av den frie porteføljen måles risikorammene daglig i forhold til mål satt ved Tail Value at Risk (TVaR), se tabell nedenfor. Per 31. desember 2015 ble 62,9 millioner kroner av risikokapasiteten målt ved TVaR benyttet. TVaR er et statistisk mål på maksimum tap målt i millioner kroner per dag gitt 95 prosent konfidensnivå. Risikoutnyttelsen har fluktuert mellom om lag 40 og 65 millioner kroner gjennom året. Ved en betydelig negativ utvikling i resultatet vil rammen for plassering i risikable aktiva reduseres. Resultatutvikling og allokering opp mot risikorammene rapporteres regelmessig til ledelsen og styret.

Tabell 9 – TVaR utnyttelse av risikorammer i den likvide delen av den frie porteføljen

	31.12.2015		31.12.2014	
Millioner kroner	Risiko	Ramme	Risiko	Ramme
TVaR	62,9	75,0	40,4	110,0

Stresstesting

Stresstesting gjøres av verdien av de investerte eiendelene mot markeds-, kreditt-, rente- og valutarisiko samt negative scenarier på forsikringsiden målt i forhold til bufferkapitalen (som defineres som overskytende kapital over myndighetenes minstekrav), med regelmessig rapportering til styret.

Denne stresstesten basert på tall ved utgangen av året, vises nedenfor (tall for konsernet). Bufferkapitalen relateres her til kapitaldekningskravet for Gjensidige-konsernet, som beregnes etter norske regnskapsregler. Renterisiko og kredittspreadrisiko i stresstest beregnes eksklusive obligasjoner regnskapsført til amortisert kost. Endringer i SpareBank 1 SR-Bank ASA, samt endringer i forsikringsrisiko modelleres ved hjelp av Gjensidiges internmodell. Risikoen knyttet til datterselskaper utenom skadeforsikring (Gjensidige Pensjon og Sparing og Gjensidige Bank) hensyntas gjennom å hente stressscenarier fra henholdsvis risikobasert tilsyn for Gjensidige Pensjonsforsikring og ICAAP prosessen for Gjensidige Bank. Stressparametere mot markedsrisiko er tilnærmet likt det Finanstilsynet benytter i sitt "risikobasert tilsyn", med tilhørende korrelasjonsmatriser for å synliggjøre diversifiseringseffekter både mellom aktivaklasser og mellom markeds- og forsikringsrisiko. Eneste avvik fra dette er private equity (PE) og råvarer som stresses 25 prosent med korrelasjon 0,75 mot aksjer og hedgefond.

Generelt vil beløpene vise variasjon som følge av endringer i aktivaallokeringen og inntekter gjennom året. Det er vedtatt en handlingsregel der totalt verdifall i stresstest/bufferkapital over fastsatte grenser medfører eskalering enten til konsernsjef eller styret.

Tabell 10a – Stresstest finansielle aktiva 2015

Millioner kroner	Scenario	Verdifall
Aktivaklasse/risiko		
Aksjer og hedgefond	20 % fall	(576,0)
Renterisiko	150 bp endring	(837,0)
Eiendom	12 % fall	(496,7)
Private equity	25 % fall	(345,9)
Valuta	12 % endring mot NOK	(763,8)
Kredittspread	Spreadutgang	(690,6)
Total udiversifisert markedsrisiko		(3.709,9)
Diversifiseringseffekt		1.312,6
Total markedsrisiko		(2.397,3)
Forsikringsrisiko skade	Internmodell	(404,5)
SpareBank 1 SR-Bank ASA	Internmodell	(301,0)
Kapital døtre		(285,2)
Pensjonsforpliktelser		(298,0)
Sum udiversifisert forsikringsrisiko, større selskapsinvesteringer, døtre og pensjonsforpliktelser		(1.288,7)
Diversifiseringseffekt marked/forsikringsrisiko		418,1
Sum verdifall i stresstest		(3.267,9)
Bufferkapital		5.589,1
Kapital/overskudd i stress scenario		2.321,2

Tabell 10b – Stresstest finansielle aktiva 2014

Millioner kroner	Scenario	Verdifall
Aktivaklasse/risiko		
Aksjer og hedgefond	20 % fall	(641,2)
Renterisiko	150 bp endring	(252,4)
Eiendom	12 % fall	(697,9)
Private equity	25 % fall	(427,7)
Valuta	12 % endring mot NOK	(19,3)
Kredittspread	Spreadutgang	(470,2)
Total udiversifisert markedsrisiko		(2.508,7)
Diversifiseringseffekt		537,4
Total markedsrisiko		(1.971,3)
Forsikringsrisiko skade	Internmodell	(404,5)
SpareBank 1 SR-Bank ASA	Internmodell	(441,8)
Kapital døtre		(251,0)
Sum forsikringsrisiko		(1.097,3)
Diversifiseringseffekt marked/forsikringsrisiko		469,3
Sum verdifall i stresstest		(2.599,3)
Bufferkapital		5.583,7
Kapital/overskudd i stress scenario		2.984,4

Aksjekursrisiko

Den største eksponeringen er mot SpareBank 1 SR-Bank ASA. Konsentrasjonsrisikoen er vist i tabellen under. Eksponeringen er ved årsslutt jevnt fordelt mellom norske aksjer og internasjonale fond.

Tabell 11a – Største aksjeeksponeringer 2015

Millioner kroner	31.12.2015
SpareBank 1 SR-Bank ASA	1.053,6
SOS International A/S	54,4
Atlantica Tender Drilling	42,6
Core Energy	34,1
READ Well Services	32,4
Sum fem største	1.217,0
Sum aksjer	4.634,0

Tabell 11b – Største aksjeeksponeringer 2014

Millioner kroner	31.12.2014
SpareBank 1 SR-Bank ASA	1.404,3
Spotify	98,1
SOS International A/S	51,4
Ocean Installer AS	51,4
Hafslund ASA	51,0
Sum fem største	1.656,2
Sum aksjer	5.543,6

For å vise aksjeporteføljens sensitivitet for et fall i aksjekurser, viser tabellen nedenfor effekten av et mulig scenario. Tallene viser effekt på egenkapital, men tar ikke hensyn til skatteeffekter. Som tabellen viser er sensitiviteten redusert fra 2014. Dette skyldes hovedsakelig mindre aksjebeholdning og bidrag fra aksjederivater.

Tabell 12 - Sensitivitetsanalyse aksjeportefølje

Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
10 prosent fall i aksjekurser	(266,5)	(365,3)

Gjensidige Forsikring investerer i flere private equity fond så vel som fond-i-fond. Fokus er den nordiske regionen og Gjensidige vil søke å ta en aktiv rolle gjennom plass i styret eller rådgivende komiteer i de ulike fondene. Porteføljen består av både venture- og oppkjøpsfond.

Tabell 13a – Største private equity-fond 2015

Millioner kroner	31.12.2015
HitecVision Private Equity V LP	125,0
Argentum Secondary III	98,5
HitecVision Asset Solution KS	74,1
HitecVision VI LP	64,6
Energy Ventures III LP	59,9
Sum fem største	422,1
Sum private equity	1.383,7

Tabell 13b - Største private equity-fond 2014

Millioner kroner	31.12.2014
HitecVision Private Equity V LP	152,3
Northzone V KS	116,6
Argentum Secondary III	100,2
HitecVision Private Equity IV LP	94,1
HitecVision Asset Solution KS	90,4
Sum fem største	553,6
Sum private equity	1.710,9

I tillegg til de investerte beløpene har Gjensidige per 31. desember 2015 kommitterte, ikke-investerte beløp på 659,9 millioner kroner.

Renterisiko

I konsernets forsikringsselskaper vil eksponering mot renterisiko reduseres ved å tilpasse en portefølje av renteinstrumenter til den totale durasjonen og utbetalingsprofilen for de forsikringstekniske avsetningene. Siden de forsikringstekniske avsetningene generelt ikke er diskonterte i balansen, vil disse fra et regnskapsmessig perspektiv følge være eksponert mot inflasjonsendringer (men ikke direkte til renter). Et økonomisk perspektiv derimot vil tale for en sikring av renterisiko ut i fra at nåverdien av avsetningene vil være eksponert mot endringer i realrenter. Regnskapsmessig er risikoen ved å velge en slik sikringsstrategi redusert da en stor del av obligasjonsporteføljen regnskapsføres til amortisert kost. Videre, fra et økonomisk perspektiv, er inflasjonsrisikoen også delvis redusert ved at en andel av disse obligasjonene har en kupong knyttet opp mot utviklingen i konsumprisindeksen.

I den danske yrkesskadeforsikringen er den langhaledede yrkesskadeporteføljen sikret mot endringer i realrenten gjennom swapavtaler. Realrenterisikoen relaterer seg til premie- og erstatningsavsetninger tilsvarende omtrent 5.150 millioner kroner (diskontert verdi), hvor en stor andel av skadene betales ut som annuiteter hvor utbetalingene er knyttet opp mot dansk arbeidsskadeindeks (myndighetsfastsatt, en funksjon av lønnsutvikling). Risikoen i nåverdien av disse annuitetene er sikret gjennom en serie av swapavtaler som strekker seg rundt 40 år frem i tid, og dekker inflasjons- og renterisiko separat slik at realrenterisiko er redusert. De fleste swapavtaler har årlig betaling, samt at det stilles sikkerhet for uestående markedsverdi partene imellom, noe som reduserer motpartsrisikoen. Renteporteføljen i den danske filialen er investert med en lav durasjon i danske realkredittobligasjoner og lånefond med og uten pant i eiendom. I tillegg til de investerte beløpene har Gjensidige per 31. desember 2015 kommitterte, ikke-investerte beløp på lånefond med pant i eiendom på 953,6 millioner kroner.

Tabellen nedenfor viser forfallsprofilen av konsernets renteportefølje.

Tabell 14 – Forfallsprofil (antall år) renteportefølje

Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
Forfall		
0-1	10.061,2	9.561,7
1-2	6.135,8	6.060,7
2-3	6.180,5	4.194,5
3-4	4.956,9	6.085,4
4-5	3.313,1	3.074,3
5-6	2.956,4	1.454,5
6-7	3.320,6	2.068,0
7-8	2.746,5	2.319,6
8-9	1.295,4	2.648,7
9-10	2.293,5	1.067,5
>10	4.558,9	4.499,9
Sum	47.818,9	43.034,8

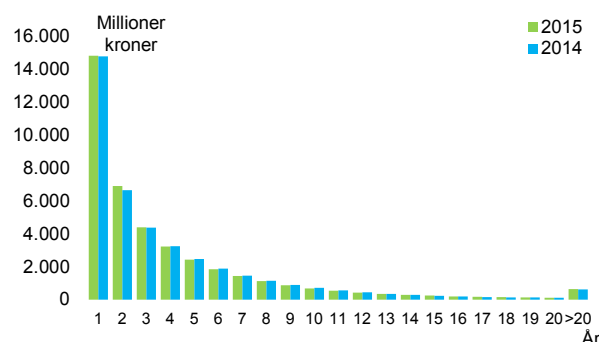
Nedenfor i tabell 15 vises rentesensitiviteten for resultat og kapital i renteporteføljen. Denne tabellen inkluderer ikke obligasjoner til amortisert kost, og effekt av swapavtalene i den danske filialen fordi disse har en motsvarende effekt i passiva. Det er sett bort fra skatteeffekter. Styret har satt en ramme på 700 millioner kroner for rentesensitiviteten ved 1 prosent poengs renteskift.

Tabell 15 – Sensitivitet renteportefølje

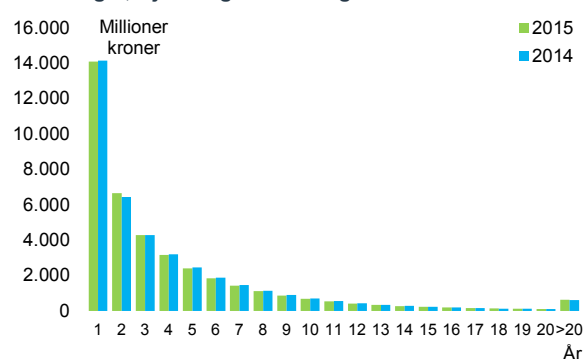
Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
100 bp parallelt skift opp	(558,0)	(168,2)

ALM-risiko renter

Diagrammet i figur 8a viser den forventede utbetalingsprofilen for konsernets premie- og erstatningsavsetninger, henholdsvis per utgangen av 2015 og 2014. Omtrent en tredjedel av avsetningene forventes utbetalt i løpet av ett år.

Figur 8a – Utbetalingsmønster forsikringstekniske avsetninger, Gjensidige konsern

Den neste figuren viser tilsvarende utbetalingsmønster for Gjensidige Forsikring ASA. Gjennomsnittlig utbetalingstid for Gjensidige Forsikring ASA og konsernet er svært like.

Figur 8b – Utbetalingsmønster forsikringstekniske avsetninger, Gjensidige Forsikring ASA

Sikringsporteføljen vil matche disse kontantstrømmene samt forpliktelsene relatert til det ansvarlige lånet, der ramme for maksimalt durasjonsavvik, som fra 2015 inkluderer pensjonsforpliktelser og Pensjonskassens investeringsportefølje, er

ett år og en ramme for netto rentesensitivitet på 370 millioner kroner. Nedenfor vises dette. Durasjonsavvik er beregnet per 30. november 2015.

Tabell 16a – ALM risiko 2015

	Sum	Ansvarlig lån	Sum (inkl. ansvarlig lån)	Ramme
Sikringsbehov	38.104,2	1.200,0	39.304,2	
Durasjon sikringsbehov	4,5	0,3	4,3	
Sikring	40.050,3		40.050,3	
Durasjon sikring	3,5		3,5	
Avvik i år			(0,8)	1,0
Avvik i kroner			(317,0)	370,0
Avvik mellom allokert beløp og sikringsbehov	5,1 %			10,0 %

Tabell 16b – ALM risiko 2014

	Sum	Ansvarlig lån	Sum (inkl. ansvarlig lån)	Ramme
Sikringsbehov	35.388,3	1.200,0	36.588,3	
Durasjon sikringsbehov	3,8	0,3	3,6	
Sikring	37.680,2		37.680,2	
Durasjon sikring	3,4		3,4	
Avvik i år			(0,2)	1,0
Avvik i kroner			(57,0)	345,0
Avvik mellom allokert beløp og sikringsbehov	6,5 %			10 %

Eiendomsrisiko

Eiendom utgjør en betydelig del av Gjensidige Forsikrings investeringsportefølje. Motivasjonen for dette er primært å øke risikojustert avkastning, ved at forventet avkastning ligger mellom rentepapirer og aksjer, og videre at det er en beskjeden korrelasjon med de to andre aktivaklassene.

Konsernet eier i hovedsak sine eiendommer gjennom Oslo Areal AS, dog er en mindre andel av porteføljen investert i eiendomsfond utenfor Norge. Utenom de investerte beløpene via fond er det kommittert ytterligere 30,1 millioner kroner som ikke er innkalt. Forvaltningen av eiendom utføres av felles kontrollert virksomhet Oslo Areal AS. Porteføljen består av investeringseiendommer. Eiendomsporteføljen er konsentrert til kontoreiendommer i Oslo-området, men inneholder også eiendommer i andre større byer i Norge. Videre er det inngått terminkontrakt på IPD-indeksen pålydende cirka 1.600 millioner kroner, som løper ut 2016. Totaleksponeringen mot eiendom er ved salg av 50 prosent av Oslo Areal AS redusert gjennom året.

Hedgefond

Hedgefond er en samlebetegnelse på fond som investerer i de fleste typer aktivaklasser med få begrensninger i bruk av derivater, shortsalg eller belåning for å oppnå en avkastning som er delvis uavhengig fra (har lav samvariasjon med) tradisjonelle markedsindekser. Gjensidige anvender hedgefond for å ta ut aktiv risiko i de enkelte aktivaklasser og for å ta allokeringsrisiko mellom de enkelte aktivaklasser/risikopremier. Det benyttes enkeltfond.

Tabell 17a – Største hedgefond 2015

Millioner kroner	31.12.2015
Goldman Sachs Global Opportunities Offshore	432,4
Sector Healthcare - A USD	267,1
Winton Futures Fund- Lead Series	162,5
Sector EuroPower Fund Class A EUR	123,6
Trient Global Macro Fund USD A-Class	114,6
Sum fem største	1.100,2
Sum hedgefond	1.294,4

Tabell 17b – Største hedgefond 2014

Millioner kroner	31.12.2014
Goldman Sachs Global Opportunities Offshore Fund	462,8
Sector Healthcare - A USD	199,2
Sector EuroPower Fund Class A EUR	104,0
Trient Global Macro Fund USD A-Class	102,9
Sector Zen Fund	83,8
Sum fem største	952,6
Sum hedgefond	1.027,2

Valutarisiko

Valutarisiko er definert som økonomiske tap som følge av endringer i valutakurser. Generelt er valutarisiko i investeringsporteføljen sikret opp mot 100 prosent, med tillatt ramme +/- ti prosent per valuta, med unntak av mindre mandater hvor aktiv valutaforvaltning er inkludert.

Konsernet tegner forsikring i Skandinavia og de baltiske landene, og har følgelig forsikringstekniske forpliktelser i disse valutaene. Valutarisikoen, både på konsern- og selskapsnivå, er generelt sikret ved at investeringene gjøres i samme valuta som de forsikringstekniske avsetningene. Medio 2015 ble valutasikringsstrategien endret fra å fokusere på stabil bokført egenkapital til å fokusere på stabil overskuddskapital, i henhold til det enhver tid mest bindende kapitalkrav. Dette gjøres ved å tilpasse størrelsen på aktiva i utenlandske datterselskaper og filialer slik at overskuddskapital i disse minimeres, som igjen minimerer valutarisiko i overskuddskapital for konsernet. Svingninger i valutakurser gir svingninger i tilgjengelig kapital i samme størrelsesorden som svingninger i kapitalkravet, og således mindre effekt på overskuddskapitalen. Strategien har vist seg effektiv siden innføring.

Tabellen nedenfor viser valutaeksponeringen per valuta. Brutto valutaposisjon viser eksponering fra investeringer. Valutaposisjoner knyttet til ny valutasikringsstrategi, hvor datterselskapenes overskuddskapital minimeres, holdes utenfor.

En styrking av NOK på ti prosent mot alle andre valutaer vil øke overskuddskapitalen med 9,8 millioner kroner, redusere finansresultatet med 10,3 millioner kroner og redusere bokført egenkapital med 636,5 millioner kroner. En svekkelse av NOK vil ha motsatt effekt.

Valutatransaksjoner utføres innenfor strengt definerte grenser og anvendes både i den ordinære forvaltningen og for å sikre finansielle instrumenter. Tabellen under viser både brutto- og nettoposisjon. Valutasikring gjøres primært ved bruk av valutaterminer eller swapper. Posisjonene måles kontinuerlig mot eksponeringsgrenser per valuta.

Tabell 18a – Valutaeksponering 2015

Millioner kroner	Brutto- posisjon i valuta	Brutto- posisjon i NOK	Valuta- kontrakter	Netto- posisjon i valuta	Netto- posisjon i NOK
USD	679,6	6.008,2	(651,4)	28,2	247,3
EUR	149,9	1.441,4	(146,4)	3,5	33,4
GBP	101,6	1.323,4	(97,9)	3,7	47,6
CNY	(119,1)	(162,4)		(119,1)	(162,4)

Tabell 18b – Valutaeksponering 2014

Millioner kroner	Brutto- posisjon i valuta	Brutto- posisjon i NOK	Valuta- kontrakter	Netto- posisjon i valuta	Netto- posisjon i NOK
EUR	364,7	3.308,4	(372,1)	(7,3)	(67,1)
DKK	2.648,4	3.226,7	(2.583,3)	65,1	79,3
USD	410,1	3.073,2	(382,0)	28,1	209,5
SEK	247,5	237,1	(226,4)	21,2	20,3

Kreditrisiko

Gjensidige er eksponert mot kreditrisiko, det vil si risiko for at en motpart ikke har evne eller vilje til å gjøre opp sin forpliktelse ved forfall eller risiko for at kredittmarginene øker (kreditrisikopremie). Konsernet er primært eksponert mot kreditrisiko på investeringssiden i forsikringsselskapene, og gjennom fordringer mot forsikringskundene og reassurandørene. Kreditrisiko i Gjensidige Bank omtales i eget avsnitt.

På investeringssiden settes risikobegrensninger for kreditrisiko på flere måter. Som et utgangspunkt finnes det en kredittramme på navngitte motparter. For utstedere med en offisiell kreditt-rating av et anerkjent ratingbyrå anvendes generelt dette som kriterium. Listen med kredittrammer godkjennes av finansdirektør, og anvendes for alle separate mandater og for derivatmotparter. Videre setter den styrevedtatte aktivaallokeringen begrensninger på globale obligasjoner, både obligasjoner med høy kredittvurdering ("investment grade") og øvrige obligasjoner ("high yield"). I tillegg er det en maksimal ramme for kreditt-durasjon målt i kroner ved en endring på en prosent i kredittmarginen som inkluderer alle rentebærende papirer i balansen. For 2015 var denne rammen satt til 2.000 millioner kroner. Konsernets totale renteportefølje per 31. desember 2015 (inkludert både obligasjoner til amortisert kost, øvrige obligasjoner, sertifikater og innskudd) på 47.818,9 millioner kroner, besto av 5.736,6 millioner kroner utstedt av offentlig sektor og 42.082,3 millioner kroner ikke-offentlig sektor. Den største delen av sistnevnte kategori var finansielle institusjoner. Fordelingen er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 19a – Kredittspreadrisiko 2015

Millioner kroner	Kreditt-durasjon, år	Risiko	Ramme
Risiko ved 100 bp skift i kredittspread	3,4	(1.719,9)	(2.000,0)

Tabell 19b – Kredittspreadrisiko 2014

Millioner kroner	Kreditt-durasjon, år	Risiko	Ramme
Risiko ved 100 bp skift i kredittspread	3,4	(1.449,2)	(1.500,0)

Tabell 20 – Fordeling rentepapirer per sektor

	31.12.2015	31.12.2014
Offentlig	12,0 %	10,6 %
Bank og finansinstitusjoner	52,9 %	59,9 %
Industri	35,1 %	29,5 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Følgende tabeller viser fordeling per ratingkategori for renteporteføljen per utgangen av 2015 og 2014.

Tabell 21 – Renteportefølje per ratingkategori

Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
AAA	11.687,6	10.743,6
AA	4.707,8	1.774,8
A	11.070,4	13.775,4
BBB	3.201,2	2.526,9
BB	1.789,9	760,9
B	1.684,9	607,3
CCC eller lavere	126,0	110,9
Ingen rating	13.551,2	12.735,1
Sum	47.818,9	43.034,8

Tabell 22 – Renteportefølje per ratingkategori, internrating inkludert

Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
AAA	11.699,0	10.743,6
AA	6.147,6	4.020,3
A	14.411,0	16.833,2
BBB	7.442,6	6.313,1
BB	1.860,1	775,7
B	1.684,9	607,3
CCC eller lavere	126,0	110,9
Ingen rating	4.447,8	3.630,7
Sum	47.818,9	43.034,8

En betydelig andel av den norske renteporteføljen består av utstedere uten offisiell rating fra et ratingselskap. Mange forvaltere og meglere gjør derimot sin vurdering av kredittverdigheten, og angir ratingkategorier på samme måte som ratingselskapene. For å gi et helhetsbilde, inkluderer den andre tabellen den interne ratingen satt av Gjensidiges hovedforvalter, Storebrand Asset Management. Følgende tabeller viser de største enkeltutstederne, henholdsvis per 31. desember 2015 og 31. desember 2014.

Tabell 23a – Ti største utstedere 2015

Millioner kroner	31.12.2015
Nordea Bank AB	3.161,0
DNB ASA	2.799,1
Nykredit Realkredit A/S	2.272,6
Danske Bank A/S	1.650,3
Kongeriket Norge	1.452,6
BKK AS	1.280,5
JPMorgan Chase & Co.	1.257,9
NIAM V Kjøpesenter I Holding AS	1.227,5
Lloyds Bank Covered	1.062,5
Realkredit Danmark A/S	974,5
Sum ti største	17.138,5
Sum renteportefølje	47.818,9

Oversikten over største enkeltutstedere inkluderer også rentebærende verdipapirer i GPF og Gjensidige Bank. Dette fordi enkeltmotpartsrisikoen overvåkes på konsernivå. Sum renteportefølje er kun for skadeforsikring. Eksponeringene inkluderer også realkredittobligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett for de konsern som har utstedt dette.

Tabell 23b – Ti største utstedere 2014

Millioner kroner	31.12.2014
Nordea Bank AB	2.888,9
Nykredit Realkredit A/S	2.725,4
DNB ASA	2.677,0
Danske Bank A/S	2.511,5
JPMorgan Chase & Co.	1.658,4
NIAM V Kjøpesenter I Holding AS	1.263,2
Lloyds Bank Covered	1.093,4
Realkredit Danmark A/S	940,2
BKK AS	935,2
BRFkredit A/S	914,4
Sum ti største	17.607,7
Sum renteportefølje	43.034,8

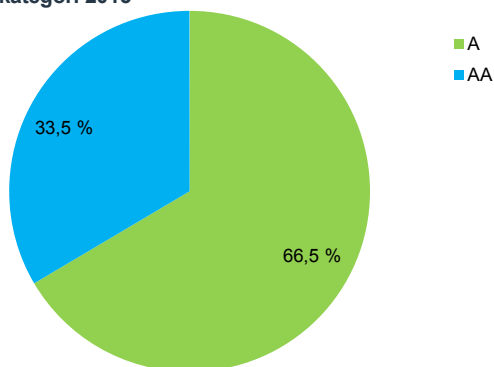
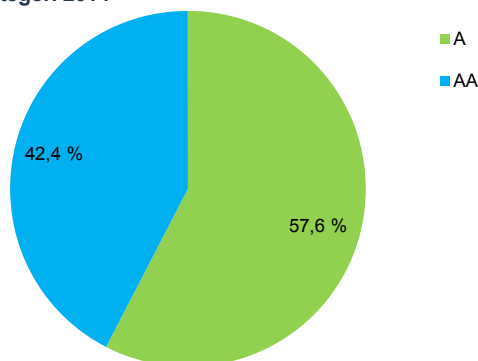
Kreditrisiko i forsikringsfordringene

Tabellen nedenfor viser aldersfordelingen for fordringer i direkte forsikring og mot reassurandører.

Tabell 24 – Aldersfordeling fordringer forsikring

Millioner kroner	Direkte forsikring	Reassuranse
31.12.2015		
Ikke forfalt	4.514,4	28,7
<35 dager	220,1	0,5
35-90 dager	122,3	0,2
> 90 dager	110,6	0,6
Sum	4.967,4	30,0
31.12.2014		
Ikke forfalt	4.157,2	49,2
<35 dager	255,8	16,7
35-90 dager	74,4	0,5
> 90 dager	75,4	0,5
Sum	4.562,8	66,9

Reassuranse anvendes for å håndtere forsikringsrisiko. Reassuranse vil derimot ikke avlaste Gjensidige noe ansvar som direkte forsikringsgiver. Dersom en reassurandør ikke betaler en skade, uavhengig av årsak, vil Gjensidige fortsatt være ansvarlig for oppgjør mot forsikringstaker. Kreditverdigheten hos reassurandører tas derfor i betraktning ved plassering av reassuranse. Et generelt krav for alle reassurandører er en kredittrating på "A-" eller bedre fra Standard & Poor's (eller tilsvarende fra andre ratingbyråer) ved inngåelse av kontrakt med Gjensidige. Figuren under viser fordelingen av den kjøpte reassuransekapasiteten for 2015 og 2014, det vil si ratingen til de reassurandørene som ville blitt trukket på om skadene hadde truffet.

Figur 9a – Potensiell kreditteksponering reassuranse per ratingkategori 2015**Figur 9b – Potensiell kreditteksponering reassuranse per ratingkategori 2014**

Følgende tabell viser en oversikt over fordelingen av fordringer i forbindelse med reassurandører og reassurandørenes andel av erstatningsavsetningen. Eksponeringen mot motparter uten rating relaterer seg hovedsakelig til run-off forretning og er fordelt mot

flere motparter. I mange tilfeller er selskapene satt i avvikling (run-off), og har ikke lenger en offisiell rating.

Tabell 25 – Fordringer på reassurandører og reassurandørenes andel av erstatningsavsetninger

Rating	2015		2014	
	Mill. kroner	Prosent	Mill. kroner	Prosent
AAA				
AA	235,9	45,4 %	243,8	41,3 %
A	251,0	48,3 %	317,0	53,7 %
BBB	3,6	0,7 %	0,4	0,1 %
BB	0,4	0,1 %	0,3	0,1 %
B	0,6	0,1 %	0,4	0,1 %
Ingen rating	28,2	5,4 %	28,3	4,8 %
Sum	519,8	100,0 %	590,3	100,0 %

Likviditetsrisiko

For de fleste skadeforsikringsselskaper er likviditetsrisiko relativt begrenset. Premien betales på forhånd, og skader betales ut på et senere tidspunkt. Fremtidige skadeutbetalinger er ikke basert på kontraktsfestede betalingsdatoer, men utbetales avhengig av skadetidspunkt og varighet av skadehåndtering. Det vises til tidligere presentert figur 8a og b, av forventet utbetalingsmønster. Likviditetsrisiko for Gjensidige Bank omtales i eget avsnitt.

For et igangværende selskap vil dette medføre en positiv kontantstrøm under normale forhold. Store netto utbetalinger vil generelt oppstå i forbindelse med oppkjøp eller oppkapitalisering av datterselskaper. Ved større individuelle skader eller katastrofehendelser vil utbetalinger skje noe tid etter selve hendelsen, og reassurandør vil i de fleste tilfeller dekke en stor andel kort tid etter at skadeutbetaling til skadelidt har blitt foretatt. I et ekstremtilfelle, kan det tenkes at reassurandører ikke møter sine forpliktelser i forbindelse med en katastrofehendelse.

Styret har for 2015, basert på et slikt scenario, satt et likviditetskrav på minimum 3.000 millioner kroner i mest likvide midler, som inkluderer bankinnskudd, obligasjoner med fortrinnsrett (OMF), obligasjoner og sertifikater utstedt av OECD-stater eller garantert av slike, samt pengemarkedspapirer med rating "A" eller bedre og med forfall innen seks måneder. Nåværende allokering tilfredsstiller disse kravene. Tabellen nedenfor viser den anvendte klassifiseringen og beløp per 31. desember 2015 og 2014 for Gjensidige Forsikring ASA.

Tabell 26a – Likviditet investeringsaktiva 2015, Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Totalt	Ramme	Overdekning
Bankinnskudd	1.704,8		
Pengemarkedsinstrumenter	1.373,5		
Obligasjonskuponger med forfall innen 6 mnd.	303,6		
OECD-statspapirer med forfall innen 5 år	512,8		
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.160,4		
Sum	5.055,1	3.000,0	2.055,1

Tabell 26b – Likviditet investeringsaktiva 2014, Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Totalt	Ramme	Overdekning
Bankinnskudd	1.576,3		
Pengemarkedsinstrumenter	1.236,8		
Obligasjonskuponger med forfall innen 6 mnd.	372,8		
OECD-statspapirer med forfall innen 5 år	571,6		
Obligasjoner med fortrinnsrett	2.423,7		
Sum	6.181,2	3.000,0	3.181,2

Styring av finansiell risiko – Gjensidige Pensjonsforsikring

Gjensidige Pensjonsforsikring (GPF) har egne styrevedtatte retningslinjer for kapitalforvaltning og investeringsstrategi, som beskriver mål og rammer for, samt organisering av kapitalforvaltningsaktiviteten. Et eget investeringsutvalg med representanter både fra GPF, Gjensidige Investeringsrådgivning (GIR) og konsernets investerings- og kapitalstyringsavdelinger gir råd til administrerende direktør i forvaltnings- og risikostyringsspørsmål. Forvaltningen av porteføljen er utkontraktert til GIR. Valg av eksterne forvaltere og allokering skjer i samarbeid med konsernets investeringsavdeling.

Gjensidige Pensjonsforsikring (GPF) har egne strategier for midlene i hver portefølje: investeringsvalgs-, fripolise-, øvrig kollektiv- og selskapsporteføljene. GPF har ikke investeringsrisiko for investeringsvalgporteføljen. Her går både positiv og negativ avkastning uavkortet til kundene. De øvrige porteføljene eksponerer selskapets egenkapital for risiko. For selskaps- og den øvrige kollektivporteføljen tas det lav risiko. Midlene er plassert i bankinnskudd, pengemarkedsfond og rentepapirer med høy kredittverdighet. Selskapsporteføljen er finansiert av selskapets egenkapital, og inkluderer i tillegg til bankinnskudd og pengemarkedsfond, en handelsportefølje av verdipapirer for å understøtte innflyten av midler i kundeporteføljene. Den øvrige kollektivporteføljen er finansiert av premiereserve og erstatningsavsetninger for ikke meldte og uoppgjorte skader. Fripolisene skal gi en minimum garantert avkastning til kundene, samtidig som kundene får en andel av eventuell meravkastning utover dette. For fripoliseporteføljen er målsettingen derfor over tid å tilby kundene en konkurransedyktig avkastning samtidig som risikoen i forhold til å belaste egenkapitalen holdes på et målsatt lavt nivå.

Porteføljene stresstestet i henhold til Finanstilsynets stresstest for å måle hvorvidt selskapet tåler et gitt verdifall. Fripoliseporteføljen per 31. desember 2015 utgjorde 3.335,6 millioner kroner med en gjennomsnittlig garantert rente på 3,5 prosent. Den øvrige kollektivporteføljen utgjorde 1.452,6 millioner kroner mens selskapsporteføljen hadde 463,7 millioner kroner i finansaktiva.

Tabell 27 – Aktivaallokering ekskl. investeringsvalgporteføljen, Gjensidige Pensjonsforsikring

Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
Pengemarked ¹	1.756,1	1.233,5
Bankinnskudd	363,8	263,3
Obligasjoner som holdes til forfall	61,1	103,5
Lån og fordringer	3.122,6	3.013,2
Omløpsobligasjoner	26,4	17,5
Aksjer	11,9	23,7
Øvrige	5,6	4,9
Sum	5.347,4	4.659,6

¹ Pengemarkedseksponeringen er lavere og eiendommseksponeringen høyere gjennom en avkastningsbytteavtale med Gjensidige Forsikring ASA pålydende 600,0 millioner kroner.

Investeringsporteføljen til GPF, eksklusive investeringsvalgporteføljen utgjorde 5.347,4 millioner kroner per 31. desember 2015. Dette er hovedsakelig plassert i rentepapirer, pengemarkedsfond og bankinnskudd, men har også et mindre innslag av aksjer som stammer fra handelslageret i selskapsporteføljen til GPF.

Tabell 28 – Sensitivitet renteportefølje og aksjeportefølje, Gjensidige Pensjonsforsikring

Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
100 bp parallelt skift opp	(2,4)	(1,5)
10 % fall i aksjekurser	(1,2)	(2,4)

Den regnskapsmessige renterisikoen i GPFs aktiva er svært begrenset gjennom at rentepapirene er plassert i obligasjoner som holdes til forfall og lån og fordringer, samt at øvrige rentepapirer har kort durasjon. GPF er eksponert for aksjeprisrisiko gjennom en mindre plassering i aksjer i selskapsporteføljen.

Tabellen over viser effekten av et ti prosent fall i aksjemarkedet og en ett prosentpoengs økning i rentenivået på egenkapitalen i GPF. Beregningene hensyntar ikke skatteeffekter eller at en andel av avkastningen normalt går til kundene.

Tabell 29 – Renteportefølje fordelt på rating, Gjensidige Pensjonsforsikring

Millioner kroner	2015	2014
AAA	1.145,7	929,2
AA	807,3	513,4
A	1.801,5	1.408,2
BBB	1.277,1	980,1
BB	13,2	14,7
B	8,8	15,6
CCC eller lavere		
Ingen rating	276,5	769,9
Sum	5.330,0	4.631,0

En stor del av renteporteføljen i GPF er uten offisiell rating. Disse papirene er i hovedsak plassert i norske banker og finansinstitusjoner.

De største enkeltseksponeringer per motpart er tatt med i konsernets tabell foran.

Endringer i rammebetingelser

Viktige endringer som Solvens II medfører er at Gjensidige Pensjonsforsikring får et felles solvenskrav for aktiva- og passivarisiko samlet sett. Effekten av dette er at kapitalkravet i utgangspunktet blir mer risikodrevet enn under det nåværende regulatoriske regimet. Kapitalkravet blir også tettere knyttet opp mot forretningsstrategien og risikoprofilen.

Gjensidige Pensjonsforsikring har søkt Finanstilsynet om godkjenning til å bruke overgangsregler for forsikringstekniske avsetninger og har fått denne innvilget av Finanstilsynet.

Styring av kredittrisiko og finansiell risiko – Gjensidige Bank

Gjensidige Bank ASA er eksponert for kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Styret fastsetter nivå for risikoappetitt, strategi og policy for styring av bankens risiko. Den største risikoen er kredittrisiko. Styret i Gjensidige Bank ASA har det endelige ansvaret for å begrense og følge opp risikoer i banken. Bankens ledelse har ansvaret for utarbeidelse og oppfølging av strategi, policy, ledelse og rapportering knyttet til bankens risikostyring.

Bankens risikoområder blir vurdert løpende, og strategiene innenfor risikoområdene blir gjennomgått og vedtatt årlig av styret. Banken benytter statistiske modeller for å beregne kapitalbehov gitt det valgte konfidensnivå, for de fleste risikokategoriene. Kapitalbehovet blir beregnet for risikoområdene for hele strategiperioden i gjeldende strategiplan, vist i bankens ICAAP-dokument, og kapitaldekning rapporteres til styret kvartalsvis.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko banken står overfor som følge av at låntakere ikke tilbakebetaler sine lån eller ikke innfrir sine kontraktsforpliktelser overfor banken. Bankens kredittrisiko stammer hovedsakelig fra lån og kreditter i det norske personkundemarkedet. Banken er også eksponert for kredittrisiko gjennom et begrenset antall kommersielle utlån og ved plassering av likviditetsreserve.

Styret fastsetter det overordnede rammeverket for bankens appetitt for kredittrisiko gjennom bankens kredittpolitikk og strategi. Gjensidige Bank ASA tilbyr et bredt spekter av kredittprodukter inkludert sikrede og usikrede lån og kreditter for å møte etterspørselen etter kreditt i det norske personkundemarkedet. Sikrede utlån inkluderer i hovedsak lån og kreditter sikret i boligeiendommer. Banken har også nylig lansert bilfinans som inkluderer lån og leasing sikret i kjøretøy.

Banken har også en betydelig portefølje av usikrede forbrukslån. Denne porteføljen har en høyere avkastning proporsjonalt med

kredittrisikonivået i porteføljen og en stor andel av bankens tap er relatert til den usikrede porteføljen. Banken anvender risikopriskingsmodeller basert på kredittscoring. Porteføljen har god lønnsomhet.

Som en del av bilfinans, har banken også startet utlån til bedrifter i begrenset omfang. Denne virksomheten skal bidra til vekst innen bilfinansiering til personkunder (lån og leasing) og skape kjennskap til våre produkter innen bilfinans. Lån til bedriftsmarkedet inkluderer varelagerfinansiering for bilforhandlere og flåtefinansiering samt lån og leasing til enkelte bedrifter innen forretningsområdet bil. Kommersiell utlån innen bilfinans er normalt sikret.

Kredittrisiko knyttet til bankens likviditetsportefølje er vurdert som lav.

Modeller for overvåkning av kredittrisiko

Banken benytter søknadsscore-modeller basert på interne og eksterne kundedata for beslutninger relatert til kundens lånesøknad. I tillegg benytter banken modeller for adferdsscore, som estimerer sannsynligheten for mislighold, for beslutninger relatert til ny kreditt for eksisterende kredittkunder, inndrivelse av krav, gruppenedskrivninger og andre porteføljebeslutninger.

Med grunnlag i nevnte scoringmodeller grupperes bankens låneporteføljer i risikokategorier fra lavest risiko til høyest risiko basert på sannsynlighet for mislighold. Denne risikokategoriseringen gjøres i hovedsak ved ulike kredittbeslutninger. Kategoriene kan aggregeres i tre hovedklasser med lav risiko, middels risiko og høy risiko som benyttes i bankens månedlige porteføljeovervåkning, rapportering og kundeoppfølging.

Styret i banken vurderer kredittrisikonivå i bankens portefølje til å være tilfredsstillende.

Bankens maksimale kredittrisikoeksponering er 42.693,3 millioner kroner.

Vektet gjennomsnittlig belåningsgrad er estimert til 63,7 prosent for boliglansporteføljen. Estimert er basert på eksponering på rapporteringstidspunktet som andel av eiendommens verdi estimert ved innvilgelse av lånet, inkludert eventuelle høyere prioritets pant. Bankens kredittpolitikk er i samsvar med forskrift om krav til nye utlån med pant i bolig, fastsatt av Finansdepartementet 15. juni 2015.

Tabellene under viser portefølje og nedskrivninger henholdsvis per 31. desember 2015 og 31. desember 2014 segmentert etter risikoklasser.

Tabell 30a – Risikoklassifisering bankvirksomhet 2015

Millioner kroner	Brutto utlån	Garantier	Totale forpliktelser utenfor balansen	Individuell nedskrivning	Andre eksponeringer	Maksimal kreditt-eksponering
Lav	28.635,6		4.954,1			33.589,7
Middels	5.928,3		1.185,2			7.113,5
Høy	998,5		68,0			1.066,5
Ikke klassifisert	46,1	83,0	14,3			143,4
Forfalt og nedskrevet	1.127,0			6,1		1.133,2
Sum	36.735,5	83,0	6.221,6	6,1		43.046,3
Gruppenedskrivning	352,9					352,9
Sum netto	36.382,6	83,0	6.221,6	6,1		42.693,3

Tabell 30b – Risikoklassifisering bankvirksomhet 2014

Millioner kroner	Brutto utlån	Garantier	Totale forpliktelser utenfor balansen	Individuell nedskrivning	Andre eksponeringer	Maksimal kreditt-eksponering
Lav	22.102,9		4.244,2			26.347,1
Middels	3.796,4		944,9			4.741,4
Høy	1.095,1		72,3			1.167,4
Ikke klassifisert	1,0	5,0	11,4			17,4
Forfalt og nedskrevet	551,1			3,3		554,4
Sum	27.546,5	5,0	5.272,8	3,3		32.827,7
Gruppenedskrivning	351,8					351,8
Sum netto	27.194,7	5,0	5.272,8	3,3		32.475,8

Tabell 31 – Forfalte, ikke betalte restanser

Millioner kroner	31.12.2015	31.12.2014
0-30 dager	555,9	383,0
30-90 dager	163,1	95,0
Over 90 dager	339,2	300,9
Sum	1.058,2	778,9

Misligholdte utlån over 90 dager utgjorde 339,2 millioner kroner ved utgangen av året mot 300,9 millioner kroner i 2014. Totale balanseførte nedskrivninger på lån i 2015 var 359,1 millioner kroner mot 355,2 millioner kroner i 2014. Misligholdte utlån over 90 dager utgjorde 0,9 prosent av brutto utlån ved utgangen av året sammenlignet med 1,1 prosent i 2014.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap knyttet til endringer i markedspriser, i denne sammenheng knyttet til posisjoner og aktiviteter i rente-, valuta- og aksjemarkedet.

Rammer og retningslinjer for styring av markedsrisiko følger av bankens finansstrategi som er vedtatt av styret.

Bankens markedsrisiko er for det vesentligste relatert til valutarisiko, renterisiko og spreadrisiko (kredittrisiko).

Renterisiko oppstår som følge av at bankens eiendeler og gjeld har ulik gjenstående rentebindingstid. Banken styrer renterisiko mot vedtatte rammer ved å tilpasse rentebindingstiden på eiendeler og gjeld. I tillegg benyttes derivater til rentesikring. Renterisikoeksponering blir målt etter milliår, som er eiendeler og gjeld med rentebinding i millioner kroner multiplisert med gjenværende rentebindingstid.

Rammen for renterisiko under ett år er begrenset til en negativ eksponering med inntil 500 milliår. I tillegg er det gitt ramme for renterisiko for alle tidsintervall pluss/minus 300 milliår. Bankens ramme for akkumulert eksponering for renterisiko er 500 milliår. Renterisiko under tre måneder blir målt og rapportert, men eksponeringen inngår ikke i rammer for renterisiko. Ved full utnyttelse av rammen, vil bankens tap ved ett prosentpoengs parallellskift i rentekurven være 5 millioner kroner. Utnyttelse av denne rammen blir rapportert månedlig til bankens styre.

Per 31. desember 2015 har banken en negativ renterisikoeksponering i intervallet tre måneder til ett år med 206 milliår. Netto akkumulert renterisikoeksponering over tre måneder er positiv med 234 milliår per 31. desember 2015.

Banken avgrenser spreadrisiko på aktivasiden ved å investere i solide verdipapirer med begrenset løpetid der det forventes at verdien er mindre eksponert mot endringer i kredittspread. Markedsverdi for bankens obligasjonsinnlån varierer også med endringer i kredittspreader.

Valutarisiko er risikoen for tap som følge av endringer i valutakurser. Risikoen oppstår som følge av at banken har obligasjonsinnlån i valuta. Banken styrer denne risikoen ved bruk av derivater «cross currency rate swaps». Gjennom dette derivatet bytter GB både rentebetaling og hovedstol fra valuta til NOK med en definert motpart. Kombinasjonen av et obligasjonslån i valuta og en cross-currency rate swap betyr at obligasjonen i praksis blir omgjort fra valuta til et obligasjonslån i NOK basert på NIBOR rente. IFRS medfører imidlertid at endringer i virkelig verdi på derivatet knyttet til endring i cross currency basis swap'en føres i regnskapet under verdiendring finansielle instrumenter.

Per 31. desember 2015 har banken utestående obligasjonslån i valuta på 800 millioner svenske kroner.

Gjensidige Bank ASA har ikke aksjerisiko. Gjensidige Bank ASA har ikke markedsrisiko under pilar 1 fordi banken ikke har handelsportefølje.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er risiko for tap som skyldes at banken har store deler av den utlånte kapitalen knyttet opp mot enkeltaktører eller mot avgrensede geografiske eller næringsmessige områder. Konsentrasjonsrisiko blir styrt gjennom bankens risikoramme, og blir målt og vurdert gjennom årlige stresstester/scenarioanalyser på kredittområdet.

Per 31. desember 2015 er porteføljen geografisk veldiversifisert, med størst engasjement i de mest folkerike delene av landet. Det største engasjementet utgjør cirka 240,0 millioner kroner. Eksponeringen relatert til de ti største engasjementene (ramme) utgjør cirka 515,0 millioner kroner. Bankens likviditetsreserve er i

hovedsak plassert i verdipapirer mot den norske stat og i obligasjoner med fortrinnsrett.

Operasjonell risiko

Med operasjonell risiko menes fare for tap som skyldes menneskelige feil, eksterne hendelser eller svikt og mangler i bankens system, rutiner og prosesser. Banken har en egen hendelsesdatabase for vurdering, oppfølging og lagring av operasjonelle feil.

Avdelingslederne innenfor de ulike operative områder er ansvarlig for å identifisere, begrense og kontrollere de operative risikoene innenfor sine respektive områder. Operasjonelle risikoer identifiseres og kommuniseres via bankens rutiner for internkontroll som testes regelmessig. Oppfølging skjer ved internkontrollansvarlig samt Risk Manager.

Ledelsen har jevnlig gjennomgang av bankens internkontroll. Banken har en kompleks IKT-infrastruktur som må fungere til enhver tid. Det er derfor ekstra fokus på risikoer relatert til IKT-området.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere en økning i eiendeler uten en vesentlig økning i kostnader.

Rammer og retningslinjer for styring av likviditetsrisiko følger av bankens finansstrategi som er vedtatt av styret. Banken har etablert retningslinjer og rammer for likviditetsrisiko og risikotoleranse, retningslinjer for beholdning av likvide eiendeler, retningslinjer for stabil langsiktig finansiering samt beredskapsplaner. Stresstester benyttes til å teste robustheten til bankens likviditetssituasjon.

Likviditetsrisiko som følge av sviktende tilgang på likviditet handler om å ha tilstrekkelig med likvide midler til å dekke inn de forpliktelsene som kommer til forfall. Banken skal ha tilgjengelig en likviditetsreserve (bufferkapital) i kortsiktige innskudd, likvide verdipapirer og/eller kommitterte trekkrettigheter som i en akutt likviditetstørke i markedet gir rimelig omstillingstid til å gjennomføre nødvendige tiltak.

Per 31. desember 2015 var likviditetsreserven på 4.663,2 millioner kroner, fordelt på 626,2 millioner kroner i bankinnskudd og 4.037,0 millioner kroner plassert i obligasjoner og sertifikater. Av dette var 851,7 millioner kroner plasseringer i obligasjoner med fortrinnsrett fra Gjensidige Bank Boligkreditt AS (eliminert i konsernregnskapet). Likviditetsbeholdningen er tilstrekkelig til å dekke forfall på obligasjonsgjeld neste 32 måneder. Det er også gjennomført stresstester som viser banken sitt behov for likviditetsreserve med utgangspunkt i framtidsscenarioer knyttet til en generell finansmarkeds Krise og/eller en bankspesifikk Krise.

Tabell 32a – Likviditetsprofil bankvirksomhet 2015

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Mer enn 5 år	Uten forfall	Sum
Forpliktelser til kredittinstitusjoner							
Innskudd fra og forpliktelser til kunder	16.702,4	536,8	2.118,1				19.357,2
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	10,2	454,1	822,3	13.948,1	2.927,0		18.161,7
Lånetilsagn og unyttede trekkrettigheter	7.527,2						7.527,2
Derivater - brutto utstrømmer ¹	0,7	16,3	61,4	216,8	74,8		369,9
Sum forpliktelser	24.240,4	1.007,1	3.001,8	14.164,9	3.001,8		45.416,0
¹ Derivat - brutto innstrømmer	1,5	6,8	97,7	327,0	145,5		578,5
Finansielle derivat - netto oppgjør (negative tall gir netto innbetaling)	(0,8)	9,5	(36,3)	(110,2)	(70,7)		(208,6)

Tabell 32b – Likviditetsprofil bankvirksomhet 2014

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Mer enn 5 år	Uten forfall	Sum
Forpliktelser til kredittinstitusjoner	350,0						350,0
Innskudd fra og forpliktelser til kunder	15.904,7	335,0	463,7				16.703,4
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	11,5	35,8	292,9	8.362,6	2.165,2		10.867,9
Lånetilsagn og unyttede trekkrettigheter	6.760,4						6.760,4
Derivater - brutto utstrømmer ¹	0,7	11,4	39,3	167,5	86,7		305,4
Sum forpliktelser	23.027,3	382,1	795,9	8.530,0	2.251,8		34.987,1
¹ Derivat - brutto innstrømmer	0,7	2,3	65,7	248,9	151,5		469,1
Finansielle derivat - netto oppgjør (negative tall gir netto innbetaling)	(0,1)	9,1	(26,4)	(81,5)	(64,8)		(163,7)

4. Segmentinformasjon

Konsernet har seks rapporteringspliktige segmenter, som beskrevet nedenfor, som tilbyr ulike produkter og tjenester innenfor ulike geografiske områder. Konsernsjefen avholder jevnlig resultatsikringsmøter med sine tilrporterende ledere, hvor det fokuseres på fremtidige tiltak som sikrer resultat og leveranser. Næringsliv Sverige ble flyttet fra Næringsliv Norge til Norden fra 1. januar 2015. Sammenligningstallene er endret tilsvarende.

Skadeforsikring er konsernets kjernevirksomhet. Skadeforsikring er inndelt i fire segmenter hovedsakelig basert på kundens geografiske plassering. Øvrige virksomhetssegmenter leverer produkter og tjenester hovedsakelig til kunder i Norge.

Beskrivelse av segmentene

Skadeforsikring Privat

Privatsegmentet tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter og -tjenester i det norske privatmarkedet, blant annet forsikringer tilknyttet motorvogn, bolig, reise/fritid og person.

Skadeforsikring Næringsliv

Næringslivssegmentet tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter til næringslivs- og kommunemarkedet i Norge.

Skadeforsikring Norden

Segmentet Norden omfatter konsernets virksomhet i det danske og svenske privat- og næringslivs- og kommunemarkedet.

Skadeforsikring Baltikum

Gjensidiges baltiske virksomhet selger skadeforsikringsprodukter til privat- og næringslivsmarkedet i Latvia, Litauen og Estland.

Pensjon og sparing

Pensjon og sparing er et vekstområde for Gjensidige i Norge.

Gjensidige Pensjonsforsikring tilbyr ulike pensjons- og

spareprodukter hovedsakelig til næringslivsmarkedet.

Pensjonsproduktene omfatter blant annet innskuddsbaserte ordninger innen kollektiv tjenestepensjon, individuell pensjon, individuell uførepensjon og forvaltning av fripoliser og pensjonskapitalbevis. Gjensidige Investeringsrådgivning er en uavhengig fondsleverandør som tilbyr sparing og investeringsløsninger til privat- og næringslivsmarkedet.

Bank

Gjensidige Bank er en nettbank, hovedsakelig rettet mot privatmarkedet i Norge. Banken tilbyr dagligbanktjenester, boliglån, sparing og bil- og forbruksfinansiering.

Beskrivelse av segmentenes inntekter og kostnader

Segmentinntekter defineres som premieinntekter for skadeforsikring, premieinntekter og forvaltningsinntekter mv. for Pensjon og sparing og renteinntekter og lignende inntekter og andre inntekter for Bank.

Segmentkostnader defineres som erstatningskostnader mv. for skadeforsikring og for Pensjon og sparing, rentekostnader mm. for Bank, driftskostnader for samtlige segmenter, samt netto inntekter fra investeringer for Pensjon og sparing samt Bank.

Segmentresultat defineres som forsikringsresultat for skadeforsikring og resultat før skattekostnad for Pensjon og sparing samt Bank.

Millioner kroner	Skadeforsikring															
	Privat		Næringsliv		Norden		Baltikum		Pensjon og sparing		Bank		Eliminerings mv. ¹		Sum	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Segmentinntekter																
Segmentinntekter - eksterne	8.152,3	8.124,1	7.076,8	6.847,2	5.233,3	4.762,9	642,0	523,0	1.551,0	1.360,6	1.330,0	1.349,6	170,0	131,4	24.155,4	23.098,7
Segmentinntekter - konsern ²																
Sum segmentinntekter	8.152,3	8.124,1	7.076,8	6.847,2	5.233,3	4.762,9	642,0	523,0	1.551,0	1.360,6	1.330,0	1.349,6	170,0	131,4	24.155,4	23.098,7
- Erstatningskostnader, rentekostnader, tap mv.	(4.908,5)	(5.468,5)	(4.826,7)	(4.791,1)	(3.905,2)	(3.589,8)	(524,8)	(377,2)	(1.275,7)	(1.126,4)	(652,2)	(765,9)	(432,4)	(243,8)	(16.525,4)	(16.362,8)
- Driftskostnader	(1.035,7)	(1.031,5)	(809,3)	(770,6)	(819,0)	(788,9)	(216,0)	(145,1)	(222,0)	(221,4)	(359,3)	(357,9)	(592,3)	(496,5)	(4.053,6)	(3.812,0)
+ Netto inntekter fra investeringer									30,8	31,2	(15,0)	27,7	1.457,4	2.416,8	1.473,3	2.475,6
Segmentresultat/resultat før skattekostnad	2.208,1	1.624,0	1.440,8	1.285,4	509,1	384,3	(98,9)	0,6	84,2	43,9	303,6	253,5	602,8	1.807,9	5.049,7	5.399,6
Tap ved verdifall goodwill		(22,5)					(13,5)								(13,5)	(22,5)

¹ Eliminerings mv. består av konsernterme eliminerings samt øvrige inntekter og kostnader som ikke er direkte henførbare til det enkelte segment, samt storskader på 382,5 millioner kroner (207,2).

² Det er ingen betydelige inntekter mellom segmentene på dette nivået i 2015 og 2014.

5. Immaterielle eiendeler

Millioner kroner	Goodwill	Kunde- forhold	Varemerke	Internt utviklet programvare	Andre immater. eiendeler	Sum
Anskaffelseskost						
Per 1. januar 2014	2.796,1	924,5	46,5	906,6	286,1	4.959,8
Tilganger				60,4	4,5	64,9
Tilganger ved virksomhetssammenslutning	147,2	36,8	0,8	0,1	27,0	211,9
Tilganger ved intern utvikling				147,3		147,3
Avhendinger/reklassifiseringer	(36,7)	(10,3)	(4,7)	(18,0)	(41,3)	(111,0)
Valutakursdifferanser	177,9	72,5	2,3	26,0	22,8	301,4
Per 31. desember 2014	3.084,4	1.023,5	44,9	1.122,4	299,1	5.574,4
Prosjekter i arbeid				109,8		109,8
Per 31. desember 2014, inklusiv prosjekter i arbeid	3.084,4	1.023,5	44,9	1.232,2	299,1	5.684,2
Avskrivning og tap ved verdifall						
Per 1. januar 2014	(233,8)	(484,6)	(30,9)	(525,7)	(116,2)	(1.391,2)
Avskrivninger		(98,0)	(9,7)	(147,0)	(31,0)	(285,8)
Avhendinger/reklassifiseringer		10,2	4,7	10,4	9,6	35,1
Tap ved verdifall innregnet i resultatet i perioden	(22,5)					(22,5)
Valutakursdifferanser	(9,2)	(43,3)	(1,8)	(11,2)	(11,8)	(77,3)
Per 31. desember 2014	(265,4)	(615,7)	(37,7)	(673,5)	(149,4)	(1.741,7)
Balanseført verdi						
Per 1. januar 2014	2.562,2	439,9	15,6	512,7	169,9	3.700,4
Per 31. desember 2014	2.819,0	407,8	7,2	558,7	149,7	3.942,4
Anskaffelseskost						
Per 1. januar 2015	3.084,4	1.023,5	44,9	1.122,4	299,1	5.574,4
Tilganger				73,5	56,0	129,5
Tilganger internt		16,5				16,5
Tilganger ved virksomhetssammenslutning	497,1	75,4			184,3	756,8
Tilganger ved intern utvikling				156,2		156,2
Avhendinger/reklassifiseringer	(227,5)	(5,8)	(0,8)	(244,9)	(2,5)	(481,5)
Valutakursdifferanser	177,1	59,2	2,1	25,3	28,8	292,5
Per 31. desember 2015	3.531,1	1.168,8	46,2	1.132,6	565,7	6.444,4
Prosjekter i arbeid				118,0		118,0
Per 31. desember 2015, inklusiv prosjekter i arbeid	3.531,1	1.168,8	46,2	1.250,6	565,7	6.562,4
Avskrivning og tap ved verdifall						
Per 1. januar 2015	(265,4)	(615,7)	(37,7)	(673,5)	(149,4)	(1.741,7)
Avskrivninger		(104,7)	(7,0)	(171,1)	(71,7)	(354,6)
Avhendinger/reklassifiseringer	(17,6)	5,8	0,8	199,8	2,5	191,4
Tap ved verdifall innregnet i resultatet i perioden	(13,5)					(13,5)
Valutakursdifferanser	(10,2)	(38,3)	(2,2)	(12,1)	(13,2)	(75,9)
Per 31. desember 2015	(306,6)	(752,9)	(46,0)	(656,9)	(231,8)	(1.994,3)
Balanseført verdi						
Per 1. januar 2015	2.819,0	407,8	7,2	558,7	149,7	3.942,4
Per 31. desember 2015	3.224,5	415,9	0,2	593,7	333,9	4.568,0
Avskrivningsmetode	I/A	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	I/A	10	10	5-8	5-10	

Konsernets immaterielle eiendeler er enten ervervet eller internt utviklet. Goodwill, kundeforhold, varemerke og deler av andre immaterielle eiendeler er alle ervervet gjennom virksomhetssammenslutninger, og er et resultat av allokering av kostpris ved overtakelsen. Internt utviklet programvare er utviklet for bruk i forsikringsvirksomheten. Ekstern og intern bistand til utviklingsarbeid i forbindelse med innføring eller vesentlig oppgradering av programvare, herunder tilpasning av standardsystemer aktiveres som immaterielle eiendeler. Avskrivning er inkludert i regnskapslinjen Driftskostnader.

Konsernet har i 2015 ervervet PZU Lietuva i Litauen og Mondux i Danmark. I tillegg er 50 prosent av Oslo Areal solgt i fjerde kvartal. Restinvesteringen blir etter salget klassifisert som felles kontrollert virksomhet og regnskapsført etter egenkapitalmetoden.

Ingen av de immaterielle eiendelene har ubestemt utnyttbar levetid.

Verdivurdering av goodwill

Balanseført goodwill i konsernet utgjør per 31. desember 2015 3.224,5 millioner kroner, jf. tabell.

Millioner kroner		2015	2014
Kontantstrømgenererende enheter	Segment		
Gjensidige Forsikring, dansk filial	Norden	1.254,0	1.194,0
Arbeidsskadeforsikring i Danmark	Norden	121,1	114,5
Nykredit Forsikring	Norden	876,2	840,7
Gjensidige Forsikring, svensk filial	Norden	158,2	144,4
Gouda portefølje	Norden	85,8	73,2
Mondux portefølje	Norden	173,1	
Gjensidige Baltic	Baltikum	67,1	76,9
PZU	Baltikum	358,7	
Oslo Areal	Øvrig		245,1
Gjensidige Bank	Bank	1,5	1,5
Gjensidige Forsikring, white label	Privat	128,7	128,7
Sum		3.224,5	2.819,0

Hver av enhetene ovenfor er den minste enhet med identifiserbare eiendeler og kontantstrømmer og er dermed ansett som egne kontantstrømgenererende enheter. Årlig vurdering av tap ved verdifall ble gjennomført i tredje kvartal 2015. Det er også foretatt indikasjonsvurderinger i de øvrige kvartalene for å vurdere om det er nye forhold som tilsier at det må foretas en ny vurdering av verdifall.

Det er i fjerde kvartal foretatt en nedskrivning av goodwill på 13,5 millioner kroner relatert til virksomheten i Baltikum. Ny vurdering av tap ved verdifall ble gjennomført i kvartalet som følge av underliggende negativ resultatutvikling. Nedskrivningen er inkludert i linjen merverdi av- og nedskrivninger immaterielle eiendeler. Bruksverdi er lagt til grunn for verdivurderingen.

Gjennvinnbart beløp for de kontantstrømgenererende enhetene fastsettes ut fra en vurdering av bruksverdi. Bruksverdien baseres på en diskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer, med en relevant diskonteringsrente som tar hensyn til løpetid og risiko.

Budsjetter/prognoser og perioden kontantstrømmene er fremskrevet

Fremskrivningen av kontantstrømmene er basert på budsjett og prognoser for de neste fem årene gjennomgått av ledelsen og godkjent av styret. I perioden etter 2019 er det lagt til grunn en lavere årlig vekst enn i budsjettperioden. Terminalverdien er beregnet i år 2024. Veksten begrunnes med at selskapene i utgangspunktet er mindre selskaper, med et solid morselskap som gir gode muligheter til å øke markedsandelene. I prognoseperioden er det lagt til grunn en høyere premievekst for den svenske filialen

Sensitivitetstabell	Diskonteringsrente øker med 1 %	Vekst reduseres med 2 % ift. forventet neste 3 år	CR øker med 2 % neste 3 år	Alle forhold inntreffer samtidig
Gjensidige Forsikring, dansk filial	Nedskrivningsbehov med ca. 395 mill.	Nedskrivningsbehov med ca. 54 mill.	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 611 mill.
Arbeidsskadeforsikring i Danmark	Nedskrivningsbehov med ca. 96 mill.	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 118 mill.
Nykredit Forsikring	Nedskrivningsbehov med ca. 171 mill.	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 292 mill.
Gjensidige Forsikring, svensk filial	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gjensidige Baltic	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gouda portefølje	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Mondux portefølje	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
PZU	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov

enn øvrige kontantstrømgenerende enheter fordi det i 2015 er iverksatt en rekke tiltak som skal bidra til økt vekst og bedret lønnsomhet. Kontantstrømmene er estimert til et normalnivå før det er beregnet en terminalverdi. Gjensidige bruker som utgangspunkt en tiårs horisont på sine modeller, siden de oppkjøpte selskaper er i en vekstperiode og en kortere periode vil gi et mindre korrekt bilde av forventede kontantstrømmer.

Ledelsens metode

Så langt det er mulig har ledelsen søkt å dokumentere de forutsetningene som modellene er basert på ved hjelp av ekstern informasjon. Ekstern informasjon er først og fremst benyttet i vurderingen av diskonteringsrente og valutakurser. Når det gjelder fremtidige kontantstrømmer har ledelsen også vurdert i hvilken grad man historisk har oppnådd sine budsjetter. Dersom man ikke har oppnådd forventet budsjettresultat, har ledelsen gjennomført en avviksanalyse. Disse avviksanalysene er gjennomgått av styret i de respektive datterselskapene, samt ledelsen i Gjensidige Forsikring.

Nivå på combined ratio (CR)

Det forventede CR-nivået i både vekstperioden og ved beregning av terminalverdien er vurdert til å være fra 80,6 til 112,2.

Kontantstrømgenererende enheter	CR-nivå i vekstperiode	CR-nivå ved beregning av terminalverdi
Gjensidige Forsikring, dansk filial	90,5-95,8 %	91,6 %
Arbeidsskadeforsikring i Danmark	84,7-86,7 %	86,7 %
Nykredit Forsikring	87,7-91,0 %	91,0 %
Gjensidige Forsikring, svensk filial	91,7-112,2 %	91,7 %
Gjensidige Baltic	93,0-103,8 %	93,0 %
Gouda portefølje	80,6-90,6 %	90,6 %

Vekstrate i terminalledd

Vekstraten er fastsatt til 2,5 prosent i Skandinavia og 3,0 prosent i Baltikum. I 2014 ble 3,0 prosent lagt til grunn for alle kontantstrømgenererende enheter.

Diskonteringsrente

Diskonteringsrenten er før skatt, og er sammensatt av en risikofri rente, et risikopåslag og en markedsbeta. Den risikofrie renten tilsvarer en ti års rente på statsobligasjoner i de respektive landene som datterselskapene og filialene opererer i og det er i tillegg lagt til et risikopåslag. Påslaget er høyere i Baltikum enn i Sverige og Danmark og er økt noe fra 2014 som følge av nedgangen i rente på statsobligasjoner. Diskonteringsrenten som er benyttet er 7,5 prosent for Danmark og Sverige og 8,5 prosent for Baltikum.

Følsomhetsanalyse for nøkkelforutsetninger

Merverdiene knyttet til oppkjøpene er basert på ulike nøkkelforutsetninger. Dersom disse forutsetningene utvikler seg vesentlig forskjellig fra det som er forutsatt i modellene for vurdering av tap ved verdifall, kan dette medføre behov for nedskrivning, jf. tabell.

6. Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Millioner kroner	Forretnings- kontor	Eierandel	Kostpris 31.12.2015	Balanseført verdi 31.12.2015	Kostpris 31.12.2014	Balanseført verdi 31.12.2014
Tilknyttede selskaper						
Vervet AS inkludert ansvarlig lån ^{1,2}	Tromsø, Norway	25,0 %	35,3	11,2	35,3	5,2
FDC A/S	Ballerup, Danmark	33,3 %	5,2	27,7	5,2	39,1
Felleskontrollert virksomhet						
Oslo Areal AS	Oslo, Norge	50,0 %	1.086,9	1.509,0		
Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet			1.127,4	1.547,8	40,5	44,3

¹ Reversering av nedskrivning medførte en regnskapsmessig gevinst på 6,0 millioner kroner.

² Ansvarlig lån 24,0 millioner kroner er inkludert i kostpris.

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter	Resultat	Resultat inntektsført	Andel av børsverdi
For hele selskapet 2015							
Tilknyttede selskaper - tilleggsinformasjon							
Bilskadeinstituttet AS (avviklet i 2014)						2,0	
Vervet AS	100,0	4,3	95,7	0,7	(1,7)	6,0	I/A
FDC A/S	249,3	80,1	169,2	432,3	(12,2)	(12,8)	I/A
Felleskontrollert virksomhet - tilleggsinformasjon							
Oslo Areal AS (november-desember 2015) ³						54,6	
Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	349,2	84,4	264,8	433,0	(13,9)	49,7	

³ Resultat inntektsført for perioden som en felleskontrollert virksomhet.

For hele selskapet 2014

Tilknyttede selskaper - tilleggsinformasjon							
Storebrand ASA						110,3	I/A
SpareBank 1 SR-Bank ASA						82,0	I/A
Bilskadeinstituttet AS						(0,2)	I/A
Vervet AS	102,1	6,1	96,0	0,5	(2,9)		I/A
FDC A/S	188,8	88,1	100,8	396,3	0,7	(0,1)	I/A
Sum tilknyttede selskaper	291,0	94,2	196,8	396,9	(2,2)	192,0	

For hele selskapet 2015

Felleskontrollert virksomhet - tilleggsinformasjon

Millioner kroner	Oslo Areal AS
Resultatoppstilling	
Driftsinntekter	419,8
Driftskostnader	(75,5)
Renteinntekter	1,5
Rentekostnader	(71,5)
Verdiendringer eiendom	271,7
Gevinster/tap ved salg av eiendom	3,7
Avskrivninger og amortisering	(8,8)
Resultat før skattekostnad	540,9
Skattekostnad	(92,0)
Resultat etter skattekostnad	448,9
Andre inntekter og kostnader	0,1
Totalresultat	449,0
Balanseposter	
Omløpsmidler	93,0
Anleggsmidler	6.821,5
Kontantekvivalenter	30,7
Kortsiktig gjeld	820,6
Langsiktig gjeld	3.076,1
Egenkapital	3.018,0

Fordringer på felleskontrollert virksomhet

Millioner kroner	Oslo Areal AS
Gjensidiges andel av utlån	1.538,0
Sum fordringer på felleskontrollert virksomhet	1.538,0

For samtlige investeringer tilsvarer stemmeandel eierandel.

Gjensidige solgte i november 50 prosent av aksjene i Oslo Areal til AMF Pensionsförsäkring (AMF). Transaksjonen innebærer at Gjensidige og AMF vil eie Oslo Areal sammen som en felleskontrollert virksomhet, da hver av partene har rett til sin andel av ordningens netto eiendeler. Partene vil gjøre felles investeringer i det norske eiendomsmarkedet gjennom Oslo Areal. Investeringen er regnskapsført etter egenkapitalmetoden til 1,5 milliarder kroner ved årsslutt. Prinsipp for verdsettelse av eiendomsinvesteringene er beskrevet i note 9 Investerings eiendommer. Gjensidige Forsikring har gitt et utlån til Oslo Areal som ved årsslutt beløp seg til 1,5 milliarder kroner. Lånet er rentebærende.

En del av avtalen er at Gjensidige, gjennom en prisjusteringsmekanisme, vil bli eksponert for utviklingen i eiendomsmarkedet med et beløp tilsvarende halvparten av inntektene i perioden frem til 31. desember 2016. Gjensidige vil derfor ha en høyere eiendomseksponering i denne perioden enn 50 prosent eierandel i Oslo Areal. Eksponeringen som denne avtalen representerer er ikke regnskapsført. Avtalen innregnes til virkelig verdi og den urealiserte gevinsten var 16,2 millioner kroner pr 31. desember 2015.

Det foreligger kontraktsmessige forpliktelser til utvikling av investeringseiendommer i Oslo Areal AS på 71,0 millioner kroner (80,0). Forpliktelsen forfaller i perioden frem til 31. desember 2017.

Gjensidige Forsikring ASA er ikke lenger representert i SpareBank 1 SR-Banks styre, og banken vurderes ikke lenger regnskapsmessig som tilknyttet selskap. Aksjeposten i banken ble fra og med andre kvartal 2014 regnskapsført til markedsverdi.

Gjensidige solgte 26. februar 2014 eierandelen i Storebrand ASA. Regnskapsmessig gevinst av transaksjonen i konsernregnskapet ble 114,7 millioner kroner. Salgssummen på salg av 20,1 prosent utgjorde 3.256,5 millioner kroner og ble gjort opp i kontanter. Gjensidige eier etter denne transaksjonen ingen aksjer i Storebrand ASA.

Det foreligger enkelte restriksjoner på Gjensidige Forsikring sin mulighet til å få tilgang til eller bruke konsernets eiendeler, samt gjøre opp konsernets forpliktelser. Konsernbidrag må sammen med utbytte ikke overstige forsvarlig utdeling av utbytte basert på et selskaps soliditet og drift. Utdelinger fra livselskap må ligge innenfor årets resultat. Ønskes det delt ut mer enn dette kreves det forhåndsgodkjenning av Finanstilsynet. Regelverket for kapitaldekning og solvensmargin må overholdes samt at kapitalforvaltningsforskriften setter krav til de midler som må være tilstede for å dekke de forsikringstekniske avsetningene. I tillegg skal Gjensidige fylle kapitalkravene for en A-rating, noe som binder ytterligere kapital.

Et forsikringssselskap kan ikke yte lån eller stille garanti for annet foretak i samme konsern utover oppgjørskonto i konsernbank med mindre det foreligger unntak basert i forskrift og/eller enkeltvedtak fra Finanstilsynet.

7. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Millioner kroner	Eierbenyttet eiendom	Anlegg og utstyr ¹	Sum
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2014	330,7	484,9	815,6
Overført fra/(til) investeringseiendom	3,2		3,2
Overtatt i virksomhetssammenslutning		5,0	5,0
Tilganger	9,0	220,7	229,8
Avhendinger	(16,7)	(108,7)	(125,4)
Valutakursdifferanser	0,2	7,1	7,4
Per 31. desember 2014	326,5	609,1	935,6
Prosjekter i arbeid		98,7	98,7
Per 31. desember 2014, inklusiv prosjekter i arbeid	326,5	707,8	1.034,3
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2014	(42,4)	(371,5)	(413,9)
Årets avskrivning	(11,0)	(49,1)	(60,1)
Avhendinger	6,9	39,0	45,9
Tap ved verdifall reversert i perioden	0,8		0,8
Valutakursdifferanser	(0,2)	(5,2)	(5,4)
Per 31. desember 2014	(45,8)	(386,8)	(432,6)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2014	288,5	249,5	537,9
Per 31. desember 2014	280,7	321,0	601,8
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2015	326,5	609,1	935,6
Overført fra/(til) investeringseiendom	6,4		6,4
Overtatt i virksomhetssammenslutning	11,0	5,7	16,7
Tilganger	6,5	102,0	108,4
Avhendinger	(308,9)	(43,3)	(352,2)
Valutakursdifferanser	0,9	8,5	9,4
Per 31. desember 2015	42,6	682,1	724,7
Prosjekter i arbeid		27,6	27,6
Per 31. desember 2015, inklusiv prosjekter i arbeid	42,6	709,6	752,3
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2015	(45,8)	(386,8)	(432,6)
Årets avskrivning	(11,7)	(59,2)	(70,9)
Avhendinger	50,1	31,3	81,3
Valutakursdifferanser	(0,2)	(5,4)	(5,5)
Per 31. desember 2015	(7,8)	(420,2)	(428,0)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2015	280,7	321,1	601,8
Per 31. desember 2015	34,8	289,4	324,2
Avskrivningsmetode	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	10-50	3-10	

¹ Anlegg og utstyr består hovedsakelig av maskiner, biler, inventar og møbler.

Millioner kroner	2015	2014
Markedsverdi av tomter og eierbenyttede eiendommer	46,1	338,6
Balanseført verdi av tomter og eierbenyttede eiendommer	34,8	280,7
Merverdi utover balanseført verdi	11,3	57,9

Hver komponent av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter avskrives ikke. Estimert utnyttbar levetid for inneværende periode og sammenligningsperioder er mellom ti og 50 år for eierbenyttet eiendom, hvorav tekniske installasjoner innehar høyeste avskrivningssats, og mellom tre og ti år for anlegg og utstyr.

Etter salget av to eierbenyttede eiendommer til Oslo Areal består de eierbenyttede eiendommene i Gjensidige Forsikring konsern hovedsakelig av fritidshus og hytter, samt eierbenyttet eiendom i Baltikum.

Det foreligger ingen restriksjoner på eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr er heller ikke stilt som sikkerhet for forpliktelser.

Markedsverdien av tomter og eierbenyttede eiendommer overskrider balanseført verdi som vist ovenfor. For anlegg og utstyr er det ikke noe vesentlig avvik mellom balanseført verdi og markedsverdi. Enkelte driftsmidler, som for eksempel møbler, er fullt avskrevet, men fortsatt i bruk.

8. Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Nedenfor redegjøres det for de ulike verdsettelsesnivåene og hvilke finansielle eiendeler/forpliktelser som inngår på hvilke nivåer.

Kvoterte priser i aktive markeder

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på kvoterte priser i aktive markeder dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Finansielle eiendeler/forpliktelser som verdsettes basert på kvoterte priser i aktive markeder klassifiseres som nivå én i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå én i verdsettelseshierarkiet

- Børsnoterte aksjer
- Stats- og statsgaranterte obligasjoner/verdpapirer med fast avkastning
- Børsnoterte fond (ETF)

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle eiendeler/forpliktelser er klassifisert som nivå to i verdsettelseshierarkiet

- Valutaterminer, aksjeopsjoner, fremtidige renteavtaler og valutaswapper hvis virkelige verdi er derivert fra verdien av underliggende instrumenter. Derivatene i disse kategoriene verdsettes ved hjelp av allment brukte verdsettelsesmetoder for derivater (opsjonsprisermodeller etc.).
- Aksjefond, obligasjonsfond, hedgefond og kombinasjonsfond hvis virkelige verdi er bestemt på bakgrunn av verdien av instrumentene som fondene har investert i.
- Sertifikater, obligasjoner og indeksobligasjoner som ikke er noterte, eller som er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene i disse kategoriene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt.
- Rentebærende forpliktelser (bankdrift) målt til virkelig verdi. De rentebærende forpliktelsene verdsettes basert på observerbare rentekurver.
- Børsnoterte ansvarlig lån hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner.

Verdsettelse basert på ikke-observerbare markedsdata

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på kvoterte priser i aktive markeder, og heller ikke er basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser som er verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet

- Unoterte private equity-investeringer (PE) som ikke er organisert som fond verdsettes ved hjelp av kontantstrømsanalyser, pris-multipler og nylige markedstransaksjoner. PE-investeringene som er organisert som fond verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV (Net Asset Value) fra fondsforvaltere i henhold til IPEV-retningslinjer (International Private Equity and venture capital Valuation). NAV fastsettes av fondsforvaltere ved hjelp av verdsettelsesmetodene i IPEV-retningslinjene som anses som best egnet til å estimere virkelig verdi, gitt de faktiske omstendigheter, for hver underliggende investering. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV fra siste kvartalsrapportering. NAV vurderes deretter for skjønnsmessige justeringer basert på objektive hendelser i de enkelte fond siden forrige rapporteringsdato. Objektive hendelser kan være utviklingen i underliggende verdier på børsnoterte selskaper siden siste rapportering fra fondet, endringer i regelverket eller store markedsbevegelser. Det er forutsigbart at verdien av PE-investeringer også vil bli påvirket ved store markedsbevegelser generelt, eller i individuelle sektorer, målt ved utviklingen i ulike aksjeindekser. På bakgrunn av hva dette gir av informasjon vil en endelig verdivurdering bli foretatt.
- Eiendomsfond. Eiendomsfondene verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV-verdier fra fondsforvaltere. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering.
- Gjensidiges innskutte egenkapital i Gjensidige Pensjonskasse. Innskutt egenkapital er verdsatt til pålydende.

Verdsettelsesprosess finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre

Investeringsdirektør i samråd med avdeling for investeringsavkastning- og risikomåling fastsetter hvilke verdsettelsesmodeller som skal benyttes ved verdsettelse av finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet. Evaluering av modellene gjøres ved behov. Investeringenes virkelige verdier og resultater samt overholdelse av fastsatte rammer rapporteres ukentlig til finansdirektør og konsernsjef samt månedlig til styret.

Sensitivitet finansielle eiendeler nivå tre

Sensitivitetsanalysen for finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata viser resultateffekten av realistiske og plausible markedsutfall. Generelle markedsnedganger eller forverrede framtidsutsikter kan påvirke forventning om fremtidige kontantstrømmer eller anvendte multipler som igjen vil medføre at verdien reduseres. Et verdifall på ti prosent anses som et realistisk og plausibelt markedsutfall for aksjer og andeler, samt obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning som inngår i nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Millioner kroner	Noter	Balanseført verdi per 31.12.2015	Virkelig verdi per 31.12.2015	Balanseført verdi per 31.12.2014	Virkelig verdi per 31.12.2014
Finansielle eiendeler					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		434,3	434,3	470,2	470,2
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring		52,2	52,2		
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>					
Aksjer og andeler	12	7.202,3	7.202,3	7.499,8	7.499,8
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		30.626,4	30.626,4	23.748,3	23.748,3
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg		13.720,6	13.720,6	11.725,2	11.725,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg		1.389,0	1.389,0	1.225,1	1.225,1
<i>Finansielle eiendeler som holdes til forfall</i>					
Obligasjoner som holdes til forfall		2.635,6	2.800,5	2.955,9	3.185,7
<i>Utlån og fordringer</i>					
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer	10	16.173,2	17.439,1	19.596,2	21.911,7
Utlån	10	39.664,1	39.973,7	27.373,2	27.402,8
Fordringer i forbindelse med direkte forretning og gjenforsikringer	10	4.997,4	4.997,4	4.629,8	4.629,8
Andre fordringer	10	502,7	502,7	823,6	823,6
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	10	96,7	96,7	209,0	209,0
Kontanter og kontantekvivalenter	11, 26	3.151,9	3.151,9	2.403,8	2.403,8
Sum finansielle eiendeler		120.646,4	122.386,8	102.660,2	105.235,0
Finansielle forpliktelser					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		403,5	403,5	317,9	317,9
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring				209,3	209,3
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>					
Gjeld i livsforsikring med investeringsvalg		15.109,6	15.109,6	12.950,3	12.950,3
<i>Finansielle forpliktelser til amortisert kost</i>					
Ansvarlig lån	21	1.547,2	1.485,5	1.447,1	1.448,6
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder, bank	15	19.357,2	19.357,2	16.703,4	16.703,4
Rentebærende forpliktelser	15	17.804,7	17.616,7	10.300,3	10.405,6
Andre forpliktelser	15	1.065,4	1.065,4	1.006,5	1.006,5
Forpliktelser i forbindelse med forsikring	15	619,4	619,4	626,3	626,3
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	15	485,3	485,3	424,9	424,9
Sum finansielle forpliktelser		56.392,3	56.142,7	31.035,7	31.142,4
Ikke resultatført gevinst/(tap)			1.990,0		2.468,1

Verdsettelseshierarki 2015

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

Millioner kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		434,3		434,3
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring		52,2		52,2
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	1.139,8	4.118,8	1.943,7	7.202,3
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	11.440,1	17.011,7	2.174,6	30.626,4
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	13.709,6	11,0		13.720,6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	1.377,7	11,3		1.389,0
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall	810,2	1.990,3		2.800,5
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		17.437,5	1,6	17.439,1
Utlån		3.364,6	36.609,1	39.973,7
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		403,5		403,5
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Gjeld i livsforsikring med investeringsvalg	15.087,3	22,3		15.109,6
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		1.485,5		1.485,5
Rentebærende forpliktelser		17.616,7		17.616,7

Verdsettelseshierarki 2014

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

Millioner kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		470,2		470,2
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	1.450,3	3.918,0	2.131,5	7.499,8
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	10.607,0	12.735,2	406,1	23.748,3
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	11.716,3	8,9		11.725,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	1.212,0	13,1		1.225,1
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall	556,6	2.629,1		3.185,7
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		21.910,6	1,1	21.911,7
Utlån			27.402,8	27.402,8
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet	19,6	298,3		317,9
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring		209,3		209,3
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		1.448,6		1.448,6
Rentebærende forpliktelser		10.405,6		10.405,6

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2015

Millioner kroner	Per 1.1.2015	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2015	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2015
Aksjer og andeler	2.131,6	(132,5)	278,3	(333,6)			1.943,7	(226,9)
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	406,1	56,0	1.749,7	(37,3)			2.174,6	32,8
Sum	2.537,7	(76,5)	2.028,0	(370,9)			4.118,3	(194,1)

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2015

Millioner kroner	Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 % 194,4
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdifall på 10 % 217,5
Sum	411,8

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2014

Millioner kroner	Per 1.1.2014	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2014	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2014
Aksjer og andeler	2.305,4	68,7	279,2	(521,9)			2.131,6	(85,7)
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1,2	(5,4)	410,3				406,1	
Sum	2.306,6	63,4	689,6	(521,9)			2.537,6	(85,7)

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2014

Millioner kroner	Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 % 213,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdifall på 10 % 40,6
Sum	253,8

Sikringsbokføring

Nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet

Gjensidige Forsikring gjennomførte sikringsbokføring av valutakursdifferanser på nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet frem til andre halvår 2015. Nettoinvesteringene ble valutasikret ved å inngå øremerkede valutarelaterte kontrakter som ble fornyet hvert kvartal på et beløp tilsvarende verdien av investeringene. På den måten ble sikringseffektiviteten målt per sikringsobjekt. Kreditrisikoen forbundet med sikringsinstrumentene var innenfor Gjensidiges kredittpolicy.

Virkelig verdi sikring

Gjensidige Bank benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. Sikringen er utført for å sikre seg mot verdisingninger

på utstedte fastrenteobligasjoner som følge av endret rentenivå. Renteswapper utpekt som sikringsinstrumenter er vurdert til virkelig verdi og endringer i virkelig verdi resultatføres løpende. For sikringsobjektet, fastrenteobligasjonen, regnskapsføres endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risiko som et tillegg eller fradrag i balanseført verdi og i resultatet. Renteswapper fornyes hvert kvartal.

Det har i 2015 blitt gjennomført virkelig verdissikring for å valutasikre faste avtaler om kjøp av virksomhetene Mondux og PZU. Gevinster og tap på sikringsinstrumentet regnskapsføres i resultatet, sammen med verdiendringen av den faste avtalen. Verdiendringen av den faste avtalen innregnes i goodwill når den oppkjøpte virksomheten regnskapsføres.

Netto investeringer i utenlandsk virksomhet		Markedsverdi per 31.12.2015		
Millioner kroner	Kontrakt/ nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Ineffektivitet innregnet i resultatet
Gjensidige Forsikring ASA, dansk filial				
Valutarelaterte kontrakter - sikringsinstrumenter	0,0		0,0	0,0
Sikringsobjekt	0,0			
Nykredit Forsikring A/S				
Valutarelaterte kontrakter - sikringsinstrumenter	0,0		0,0	0,7
Sikringsobjekt	0,0			
Virkelig verdi sikring		Gevinst/tap 2015		
Millioner kroner		Virkelig verdi	Gevinst	Tap
Gjensidige Bank ASA, konsern				
Renteswap - sikringsinstrumenter		144,7	8,1	
Obligasjonsgjeld - sikringsobjekt				(8,1)
Netto gevinst/tap innregnet i resultatet			0,0	
Virkelig verdi sikring		Gevinst/tap 2015		
Millioner kroner			Gevinst	Tap
Mondux Assurance Agentur A/S				
Valutatermin - sikringsinstrument			2,1	
Kjøpsforpliktelse - sikringsobjekt				(2,5)
Netto gevinst/tap innregnet i resultatet				(0,4)
Virkelig verdi sikring		Gevinst/tap 2015		
Millioner kroner			Gevinst	Tap
PZU Lietuva SA				
Valutatermin - sikringsinstrument			48,3	
Kjøpsforpliktelse - sikringsobjekt				(47,8)
Netto gevinst/tap innregnet i resultatet			0,5	
Netto investeringer i utenlandsk virksomhet		Markedsverdi per 31.12.2014		
Millioner kroner	Kontrakt/ nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Ineffektivitet innregnet i resultatet
Gjensidige Forsikring ASA, dansk filial				
Valutarelaterte kontrakter - sikringsinstrumenter	1.415,0		74,4	1,6
Sikringsobjekt	1.449,0			
Nykredit Forsikring A/S				
Valutarelaterte kontrakter - sikringsinstrumenter	980,2		55,8	(9,8)
Sikringsobjekt	992,9			
Virkelig verdi sikring		Gevinst/tap 2014		
Millioner kroner		Virkelig verdi	Gevinst	Tap
Gjensidige Bank ASA, konsern				
Renteswap - sikringsinstrumenter		145,7	150,9	
Obligasjonsgjeld - sikringsobjekt				(151,4)
Netto gevinst/tap innregnet i resultatet				(0,5)

9. Investeringsseidommer

Gjensidige Forsikring konsern solgte 50 prosent av Oslo Areal i fjerde kvartal (se note 6). Investeringen er regnskapsført som felleskontrollert virksomhet etter egenkapitalmetoden til 1,5 milliarder kroner ved årsslutt, i tillegg til at Gjensidige Forsikring har gitt et utlån til Oslo Areal på 1,5 milliarder kroner. Noteinformasjonen om investeringsseidommer relaterer seg til 50 prosent av underliggende eiendommer i Oslo Areal.

Investeringsseidommene er hovedsakelig næringsseidommer lokalisert i Oslo og omegn, samt Drammen, Fredrikstad og Stavanger. Gjennomsnittlig leieperiode per 31. desember 2015 er 5,1 år og eiendomsporteføljen omfatter i hovedsak kontoreiendom.

Investeringsseidommene verdsettes til virkelig verdi. Benyttet verdsettelsesmodell er utviklet av Oslo Areal AS over flere år. Verdsettelsesmodellen legges til grunn både i kvartalsregnskapene og ved årsslutt. Ved halvår og årsslutt blir det i tillegg innhentet uavhengige verddivurderinger fra eksterne rådgivere for utvalgte deler av porteføljen. Forutsetninger i modellen avstemmes så langt det lar seg gjøre mot eksterne, observerbare eiendomstransaksjoner.

Verdsettelsesmodellen verdsetter hver eiendom for seg. Verddivurderingsmodellen er en kvartalsvis etterskuddsvis kontantstrøms modell. De viktigste parametre i verddivurderingsmodellen er avkastningskrav, leieinntekter (kontraktsleie og markedsleie), eierkostnader, leietakertilpasninger og prosjektinvesteringer. Metoden kartlegger alle inntekter og utgifter i en gitt investeringshorisont slik at netto kontantstrøm fremkommer for eiendommen pr år. Deretter beregnes nåverdien av denne kontantstrømmen basert på et realavkastningskrav pluss forventet inflasjon. Nåverdien av denne kontantstrømmen samt nåverdien av restverdien utgjør kontantstrømsverdien av eiendommen, og dette anses å være eiendommens markedsverdi, slik den ville fremkomme i en

transaksjon mellom markedsaktører under de gjeldende markedsforhold som eksisterer på balansedagen.

Avkastningskravet fastsettes med utgangspunkt i et normalavkastningskrav som justeres for eiendommens beliggenhet, type, kontrakt og standard. Normalavkastningskravet fastsettes ut fra det avkastningskravet som kan avledes gjennom transaksjoner i markedet, samt forventninger om rentenivå og risikopåslag. Markedsleien fastsettes ut fra eksisterende kontrakter på eiendommen og sammenlignbare eiendommer, observasjoner fra kontraktsforhandlinger, tilbudsforespørsler, markedsrapporter fra næringsmeglere og Arealstatistikks database. Parametre lagt til grunn for porteføljen per fjerde kvartal 2015 er presentert i tabell under.

Fastsettelsen av parametre innebærer betydelig grad av skjønn. Det etterstrebes at dette skjønnet er konsistent med det som observeres i markedet og at skjønnet anvendes konsekvent fra periode til periode. I tabellen under fremgår det hvordan sensitiviteten på avkastningskravet og markedsleien påvirker verdien av porteføljen, slik den foreligger per 31. desember 2015.

Avkastningskrav og markedsleie er de to parametrene som er av størst betydning for verdifastsettelsen. Hvis avkastningskravet øker med 0,25 prosentpoeng, reduseres total eiendomsverdi med 143,5 millioner kroner. Hvis markedsleien reduseres med 10 prosent, reduseres total eiendomsverdi med 295,3 millioner kroner.

Det foreligger ingen restriksjoner med hensyn til salg eller på bruk av inntekter og kontantstrømmer fra investeringsseidommer.

Konsernet har ingen investeringsseidommer for leasing eller som er klassifisert som tilgjengelig for salg.

Det er ingen lån med sikkerhet i investeringsseidommer i 2014 eller 2015.

Investeringsseidommer (nivå 3)

Millioner kroner	2015	2014
Per 1. januar	6.104,0	4.644,3
Tilgang	79,6	767,5
Tilgang som resultat av virksomhetssammenslutninger		565,9
Avhendinger	(3.275,8)	(150,0)
Netto gevinster/(tap) ved justering av virkelig verdi	198,2	279,5
Overføringer fra/(til) eierbenyttet eiendom	(6,4)	(3,2)
Overføringer til felleskontrollert virksomhet	(3.099,7)	
Per 31. desember	0,0	6.104,0

Parametre

Kroner	Avkastningskrav	Gjennomsnittlig markedsleie	Gjennomsnittlig kontraktsfestet leie	Gjennomsnittlig verdi per kvm.
Kontor	5,9 %	1.746,0	1.710,0	32.341,0

Sensitivitet (nivå 3)

Millioner kroner	Markedsleie reduseres med 10 %	Markedsleie per 31.12.2015	Markedsleie øker med 10 %
Avkastningskrav øker med 0,25 prosentpoeng	2.871,5	3.154,2	3.437,0
Avkastningskrav 5,9 prosent	3.002,4	3.297,7	3.593,9
Avkastningskrav reduseres med 0,25 prosentpoeng	3.145,4	3.455,4	3.765,4

10. Utlån og fordringer

Millioner kroner	2015	2014
Utlån og fordringer		
Pantelån	31.256,4	23.817,4
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer	19.295,8	19.596,2
Andre utlån	163,2	181,0
Ansvarlig lån	3,7	2,6
Tapsavsetninger	(360,9)	(358,0)
Forbrukslån	5.479,1	3.730,1
Sum utlån og fordringer	55.837,3	46.969,5
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikring		
Fordringer overfor forsikringstakere	4.967,4	4.562,8
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring	30,0	66,9
Sum fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikring	4.997,4	4.629,8
Andre fordringer		
Fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning	279,4	629,9
Andre fordringer og eiendeler	223,2	193,7
Sum andre fordringer	502,7	823,6
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter		
Opptjente, ikke mottatte renteinntekter	46,7	147,8
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	50,0	61,2
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	96,7	209,0

Pantelån består i hovedsak av utlån fra Gjensidige Bank konsernet. I det alt vesentlige er dette lån med flytende rente gitt til kunder i privatmarkedet.

Obligasjoner er verdipapirer som er klassifisert som lån og fordringer iht. IAS 39.

Av andre utlån utgjør 101,6 (123,3) millioner kroner rentefrie lån til landbrukskunder. Lånene har i sin helhet gått til installasjon av brannvarslingsanlegg hos disse kundene. Det er ikke knyttet pant til lånene og løpetiden varierer fra ett år til over 20 år. Gjensidige Forsikring har ikke tilbudt denne typen lån til sine kunder siden 2008. Misligholdsraten er på 1,00 (1,00) prosent ved årsslutt.

Inkludert i andre utlån er også 60,7 (53,8) millioner kroner for lån gitt i forbindelse med avhendelse av datterselskap.

Forbruksutlån er utlån uten pantstillelse til privatkunder. Lånene gis med flytende rente.

Gjensidige anser kreditt- og likviditetsrisikoen i tilknytning til fordringer overfor forsikringstakere som liten, da det i hovedsak dreier seg om relativt små enkeltbeløp per kunde. Det er gjort avsetninger for eventuelle tap på krav.

Fordringer i forbindelse med gjenforsikring oppstår når Gjensidige fremmer krav overfor reassurandørene i samsvar med inngåtte gjenforsikringsavtaler. Det er gjort avsetninger for eventuelle tap på krav.

Note 3 tabell 24 viser aldersfordeling for disse fordringene.

En vesentlig del av fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning per 31. desember 2015 er kortsiktige fordringer vedrørende finansielle investeringer.

11. Kontanter og kontantekvivalenter

Millioner kroner	2015	2014
Innskudd hos kredittinstitusjoner	960,6	594,3
Kontanter og bankinnskudd	2.191,3	1.809,5
Sum kontanter og kontantekvivalenter	3.151,9	2.403,8

Kontanter og bankinnskudd er kassebeholdninger og bankinnskudd benyttet i den løpende driften. Innskudd hos kredittinstitusjoner består av valutainnskudd og andre kortsiktige innskudd.

Beregnet gjennomsnittrente opptjent på kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige plasseringer er cirka 0,8 prosent (2,4). Renten er beregnet på selskapsnivå, og vi mener at denne er direkte overførbart til konsernnivå.

12. Aksjer og andeler

Millioner kroner	Eierandel over 10 %	31.12.2015
Gjensidige Forsikring ASA		
Norske finansaksjer		
SpareBank1 SR-bank		1.053,6
Sparebanken Midt-Norge		14,9
Sparebank 1 Nord-Norge		15,4
Sparebanken Vest		10,6
Indre Sogn Sparebank		0,3
Sum norske finansaksjer		1.094,7
Andre norske aksjer		
Petroleum Geo-Services		4,7
Austevoll Seafood		4,5
Solstad Offshore		3,4
Norsk Hydro		3,3
Sum andre norske aksjer		15,9
Andre utenlandske aksjer		
Volvo		11,9
Grand City Properties SA		8,4
LEG Immobilien AG		7,8
Deutsche Wohnen AG		7,7
Vonovia SE		7,5
Sum andre utenlandske aksjer		43,3
Aksjefond		
Nordea Stabile Aksjer Global		404,0
INVESTECS GS GLOBAL EQTY		392,5
Winton UCITS Funds plc - Winton Global Equity Fund		255,1
DB Platinum CROCI World ESG Fund		244,2
Nordea 1 SICAV Stable Emg. Market Equity B1- USD		151,7
Fisher Emerging Markets Equity Fund USD		149,2
Sector Global Equity Kernel Fund Class P USD		143,2
Iridian US Equity Fund		136,8
Danske Invest Norske Aksjer Institusjon I		58,5
Storebrand Norge		55,2
Storebrand Global Indeks I		31,2
Wells Fargo Lux Worldwide EM Equity Fund		0,1
Sum aksjefond		2.021,6
Private equity-investeringer		
HitecVision Private Equity V LP		125,0
Argentum Secondary III		98,5
HitecVision Asset Solution KS		74,1
HitecVision VI LP		64,6
Energy Ventures III LP		59,9
Norvestor V LP		56,0
SOS International A/S		54,4
Altor Fund II LP		52,4
BaltCap PEF LP		50,6
Verdane Capital VII KS		48,8
HitecVision Private Equity IV LP		47,0
Partners Group European Buyout 2005 (A) LP		41,1
Argentum Secondary II		40,1
Energy Ventures II B IS		37,6
FSN Capital II LP		37,5
Norvestor VI LP		36,3
Norvestor IV LP		35,0
CapMan BO IX LP		32,3
Viking Venture III DIS		29,3
CapMan Buyout X		28,1
LGT Crown European Private Equity PLC		22,5
Northzone VI L.P.		22,2
Partners Group Direct Investments 2006 LP		19,8
NPEP1 IS (Altor fund III)		18,6
Verdane Capital VI KS		17,7
Teknoinvest VIII C IS		17,4
Energy Ventures IV LP		17,2
Northzone VII L.P.		17,2
Nordic Additional Funding Programme IS		16,5
Viking Venture II AS		14,2
NPEP Triton IV IS		14,1
HitecVision VII		14,1
Axcel IV		12,3
Procuritas Capital Investor V		9,7

Millioner kroner	Eierandel over 10 %	31.12.2015
Teknoinvest VIII KS (inkl. Teknoinv. VIII (GP) KS)		8,3
Scalepoint Technologies Limited		7,9
Energy Ventures II KS		7,4
Teknoinvest VIII B DIS		7,2
Sector Asset Management AS		6,9
NPEP NeoMed V (Neomed V LP og N5 invest IS)		6,8
Viking Venture II B IS		6,2
Nord II IS		5,2
NPEP Accent Equity 2012 IS		4,5
Northzone IV KS		4,3
Fjord Invest AS		4,2
Helgeland Invest		4,0
Tun Media AS		3,7
BTV Investeringsfond AS		3,0
Norinnova		2,1
Midvest I A		2,1
NeoMed Innovation IV LP		1,5
Verdane Capital V B KS		1,4
Midvest II A		1,3
Norinnova Invest AS		1,3
Øvrige andeler private equity-investeringer		5,7
Sum private equity-investeringer		1.376,9
Hedgefond		
Goldman Sachs Global Opportunities Offshore S1		325,9
Sector Healthcare - A USD		267,1
Winton Futures Fund- Lead Series		162,5
Sector EuroPower Fund Class A EUR		123,6
Trient Global Macro Fund USD A-Class		114,6
Goldman Sachs Global Opportunities Offshore S105		106,5
Incentive Active Value Fund Class A		57,0
Sector Zen Fund Class L NOK		45,8
Sector Zen Fund Class A NOK		43,7
Sector Global Investments Fund Class A USD		21,6
Sector Speculare IV Fund Class A USD		12,4
Sector Global Investments Fund Class A1 USD		10,1
Sector Speculare II Fund Class A USD		3,2
Sector Spesit I Fund Class A USD		0,6
Sum hedgefond		1.294,4
Eiendomsfond		
CEREP III		84,3
La Salle		21,8
Sum eiendomsfond		106,1
Kombinasjonsfond		
Parvest Convertible Bond World (USD) - SICAV		655,5
Shenkman Finsbury Global		410,8
Sum kombinasjonsfond		1.066,4
Øvrige investeringer		
Gjensidige Pensjonskasse	94,7 %	111,0
Sum øvrige investeringer		111,0
Aksjer og andeler eid av filialer		
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA, dansk filial		0,4
Sum aksjer og andeler eid av filialer		0,4
Sum aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA		7.130,6
Aksjer og andeler eid av øvrige konsernselskaper		
Aksjer og andeler eid av PZU Lietuva		36,3
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Bank ASA		17,1
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Pensjonsforsikring AS		11,9
Aksjer og andeler eid av Nykredit Forsikring A/S		6,2
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Baltic AAS		0,2
Sum aksjer og andeler eid av øvrige konsernselskaper		71,6
Sum aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring konsern		7.202,3

13. Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel

Millioner kroner	2015	2014
Avsetninger for brutto forsikringsforpliktelser		
Avsetning for premiereserve i livsforsikring	3.867,2	3.408,3
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie i skadeforsikring	9.230,0	8.536,3
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	18.331,2	16.709,4
Inntrufne, ikke meldte skader	14.847,2	16.217,5
Sum brutto erstatningsavsetning	33.178,5	32.926,9
Andre forsikringstekniske avsetninger	230,5	168,0
Sum brutto forsikringsforpliktelser	42.639,0	41.631,2
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser		
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie i skadeforsikring	40,7	28,7
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	486,5	523,1
Inntrufne, ikke meldte skader	5,9	
Sum gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	492,3	523,1
Sum gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	533,0	551,8
Avsetning for forsikringsforpliktelser for egen regning		
Avsetning for premiereserve i livsforsikring	3.867,2	3.408,3
Avsetning for ikke opptjent premie i skadeforsikring	9.189,3	8.507,6
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	17.844,8	16.186,3
Inntrufne, ikke meldte skader	14.841,4	16.217,5
Sum erstatningsavsetning for egen regning	32.686,2	32.403,7
Andre forsikringstekniske avsetninger	230,5	168,0
Sum forsikringsforpliktelser for egen regning	42.106,0	41.079,4

	2015			2014		
Endringer i forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹
Skader og skadebehandlingskostnader						
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	16.709,4	(523,1)	16.186,3	14.720,3	(608,6)	14.111,7
Inntrufne, ikke meldte skader	16.217,5		16.217,5	17.029,4	(103,2)	16.926,1
Sum per 1. januar	32.926,9	(523,1)	32.403,7	31.749,6	(711,8)	31.037,8
Tilgang ved oppkjøp	283,3	(60,4)	222,9	184,3	(127,1)	57,3
Betalte skader, tidligere årganger	(7.085,1)	333,3	(6.751,8)	(6.688,6)	448,0	(6.240,6)
Økning i forpliktelser						
Fra årets skader	16.564,7	(140,2)	16.424,5	16.140,8	(132,6)	16.008,2
- herav betalt	(8.632,0)	2,2	(8.629,8)	(8.196,8)	(2,3)	(8.199,1)
Fra tidligere år (avvikling)	(653,3)	(71,4)	(724,8)	(520,7)	26,9	(493,8)
Andre endringer inkludert diskonterings effekter	(806,1)		(806,1)	(363,7)		(363,7)
Valutakursdifferanser	580,2	(32,7)	547,5	621,9	(24,2)	597,7
Sum per 31. desember	33.178,5	(492,3)	32.686,2	32.926,9	(523,1)	32.403,7
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	18.331,2	(486,5)	17.844,8	16.709,4	(523,1)	16.186,3
Inntrufne, ikke meldte skader	14.847,2	(5,9)	14.841,4	16.217,5		16.217,5
Sum per 31. desember	33.178,5	(492,3)	32.686,2	32.926,9	(523,1)	32.403,7
Avsetning for ikke opptjent premie i skadeforsikring						
Per 1. januar	8.536,3	(28,7)	8.507,6	7.984,6	(16,0)	7.968,6
Tilgang ved oppkjøp				88,0		88,0
Økning i perioden	22.255,4	(464,8)	21.790,7	21.192,5	(493,7)	20.698,8
Opptjent i perioden	(21.724,8)	452,8	(21.272,0)	(20.867,8)	481,0	(20.386,8)
Valutakursdifferanser	163,0		163,0	139,0		139,0
Sum per 31. desember	9.230,0	(40,7)	9.189,3	8.536,3	(28,7)	8.507,6

¹ For egen regning.

Millioner kroner	2015	2014
Diskontert brutto erstatningsavsetning - arbeidsskadeforsikring i Danmark	5.067,4	4.844,4
Nominell brutto erstatningsavsetning - arbeidsskadeforsikring i Danmark	5.794,7	5.458,6

Erstatningsavsetningene skal dekke framtidige erstatningsutbetalinger. Erstatningsavsetningene for arbeidsskadeborsikring i Danmark er omregnet til nåverdi (diskontert), mens øvrige avsetninger er nominelle.

Arsaken til at erstatningsavsetningene for arbeidsskadeborsikring i Danmark er diskontert, er at denne porteføljen utelukkende består av dansk yrkesskadeborsikring med meget lange betalingsstrømmer, og hvor den framtidige renteinntekten er

betydelig. Erstatningene for yrkesskade i Danmark betales ut enten som annuiteter eller som engangserstatninger (som i all hovedsak blir beregnet som diskonterte annuiteter). Det er derfor mest hensiktsmessig å betrakte hele porteføljen som annuiteter. Diskonteringsrenten som er benyttet er en swap-rente.

14. Pensjon

Gjensidige Forsikring er forpliktet til å ha en tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordninger oppfyller lovens krav.

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er en lukket ordning. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddspensjon er en privat pensjonsordning som er et supplement til folketrygden. Ytelsene fra pensjonsordningen kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Pensjonsalder er 67 år.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

I Gjensidige Forsikring gis de ansatte tilskudd i henhold til grensen for skattefritt tilskudd, for tiden fem prosent av lønn fra 1 til 6 G og åtte prosent fra 6 til 12 G.

Filialene og enkelte av datterselskapene til Gjensidige Forsikring har tilsvarende innskuddsbasert pensjonsordning som Gjensidige Forsikring.

Tilskudd til den innskuddsbaserte ordningen innregnes som en kostnad i det året bidraget betales.

Med virkning fra 2016 har Gjensidige endret sine innskuddssatser og knekkpunkt som en tilpasning til ny lov om foretakspensjon. De nye satsene er syv prosent mellom 0 og 7,1 G og 20 prosent mellom 7,1 og 12 G.

Ytelsesbasert pensjonsordning

Beskrivelse av ordningen

Alderspensjonen sammen med ytelser fra folketrygden og gjenlyst eventuelle fripoliser fra tidligere arbeidsforhold utgjør cirka 70 prosent av lønn ved fratreddesalder, forutsatt full opptjeningsstid på 30 år. Pensjonsalderen er 67 år, men for assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler. I tillegg har Gjensidige Forsikring pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere ut over den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Den ordinære alderspensjonen er en sikret ordning hvor arbeidsgiver bidrar med innbetaling til pensjonsmidler. Pensjon ut over den ordinære kollektivavtalen er en usikret ordning som betales over driften.

Innregning

Pensjonsforpliktelser vurderes til nåverdien av de framtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på rapporteringstidspunktet. Framtidige pensjonsytelser beregnes med utgangspunkt i forventet lønn på pensjoneringsstidspunktet. Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse benyttes estimert forpliktelse på rapporteringstidspunktet. Pensjonsmidler vurderes til markedsverdi (flytteverdi). Ved verdsettelse av pensjonsmidlene benyttes estimert verdi på rapporteringstidspunktet. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelser og verdien av pensjonsmidlene. Det avsettes

for arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen på linjen for Pensjonsforpliktelser. Dersom det er en netto overfinansiering i den sikrede ordningen innregnes denne som Pensjonsmidler.

Avvik mellom estimert pensjonsforpliktelse og estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes i andre inntekter og kostnader. I 2015 ga dette en positiv effekt på egenkapitalen på cirka 70 millioner kroner og skyldtes hovedsakelig økt diskonteringsrente. I beregningen for 2014 ga det en negativ effekt på egenkapitalen på i overkant av 400 millioner kroner, og skyldtes hovedsakelig redusert diskonteringsrente.

Aktuarielle forutsetninger

Diskonteringsrenten er basert på en rentekurve som fastsettes med utgangspunkt i OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett). Diskonteringsrenten er basert på observerte renter frem til cirka ti år. Markedets langsiktige syn på rentenivå er estimert basert på realrentekrav, inflasjon og fremtidig kredittrisiko. I perioden mellom de observerte renter og de langsiktige markedsforventninger er det gjort en interpolasjon. Det er således beregnet en diskonteringskurve for hvert år som det skal utbetales pensjon. Diskonteringsrenten for en pensjonsutbetaling er 2,55 prosent (2,06) i år 10, 2,89 prosent (2,48) i år 15, 3,05 prosent (2,76) i år 20, 3,16 prosent (2,94) i år 25, 3,22 prosent (3,06) i år 30 og 3,30 prosent (3,19) i år 40.

Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelser. Lønnsregulering, pensjonsregulering og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon. Fordi gjennomsnittsalderen på ansatte som inngår i ytelsespensjonsordningen er over 55 år inneholder ikke lønnsreguleringen noe karrieretillegg, og fastsatt lønnsregulering kan dermed være lavere enn normalt i markedet ellers. Den avtagende lønnskurven som er benyttet for Gjensidige Forsikring for 2015 viser en gjennomsnittlig lønnsregulering på 1,6 prosent (2,0) i Gjensidiges bestand.

Gjensidige benytter GAP07, som er en dynamisk dødelighetsmodell som tar hensyn til forventet utvikling i levealder. Modellens forutsetninger testes med jevne mellomrom.

Sensitivitetsanalysen er basert på at kun én forutsetning endres om gangen og at alle andre holdes konstant. Dette er sjelden tilfelle da flere av forutsetningene samvarierer. Sensitivitetsanalysen er utarbeidet ved bruk av samme metode som er lagt til grunn i den aktuarielle beregningen av pensjonsforpliktelser i balansen.

Risiko

Risiko i netto pensjonsforpliktelse er en kombinasjon av selve pensjonsordningen, pensjonsforpliktelser, pensjonsmidlene og samvariasjon mellom forpliktelser og pensjonsmidler.

Gjensidiges pensjonsmidler er investert i Gjensidige Pensjonskasse. Gjensidiges pensjonsmidler forvaltes som en investeringsvalgportefølje. Dette innebærer at Gjensidige selv bestemmer hvordan pensjonsmidlene er investert innenfor et sett av rammer som er godkjent av pensjonskassens styre. Gjensidige har en egen investeringskomité som avgjør hvordan pensjonsmidlene skal allokere. Investeringsvalgporteføljen medfører finansiell risiko for Gjensidige Forsikring.

Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer, rentebærende verdipapirer og eiendom. Investeringer foretas hovedsakelig i verdipapirfond og obligasjoner. Den finansielle risikoen omfatter aksje-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko.

Finansiell risiko i pensjonsmidler estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer.

Den største risikofaktor er renterisiko.

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er på 4,5 år. Porteføljeverdien vil falle med cirka 103 millioner kroner ved et parallelt skift i rentekurven på pluss ett prosentpoeng. Verdien vil stige tilsvarende ved et rentefall.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko. Diskonteringsrenten er sammensatt av markedsrenter i ti år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevektsrenter til grunn, og mellom år ti og år 20 interpoleres det lineært mellom markedsrenter og langsiktige likevektsrenter. Et skift i markedsrentene vil dermed direkte påvirke verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markedsrentene kun ha marginal effekt.

Kreditrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kreditrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor investment grade.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot kreditrisiko da OMF-renten brukes som utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente. Kredittpåslag for OMF-eksponering er sammensatt av markeds påslag i ti år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevekts påslag til grunn, og mellom år ti og år 20 interpoleres det lineært mellom markeds påslag og de langsiktige likevekts påslagene. Et skift i kredittpåslagene vil dermed direkte påvirke verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markeds påslagene kun ha marginal effekt.

Gjennomsnittlig kredittpåslag (mot ti år swap) har vært 0,57 prosent siden 2010. Per 31. desember 2015 var påslaget 0,79 prosent.

Aksjerisiko

Gjennom året har pensjonskassen hatt eksponering mot aksjemarkedet gjennom aksjefond og kjøpsopsjoner. Ved utgangen av året var eksponeringen 3,7 prosent (6,0). Pensjonsmidlene har lav eksponering til aksjer. Største aksjerisiko anses å være risikoen for fall i aksjemarkedet.

Valutarisiko

Alle plasseringer i utenlandske rentefond valutasikres. Det er investert i valutasikrede fond. Utenlandske aksjeplasseringer skal som hovedregel valutasikres. Pensjonsmidlenes tilgodehavende i norske kroner skal til enhver tid minst motsvare 70 prosent av de forsikringstekniske avsetninger. Pensjonsmidlene var ved utgangen av året valutaeksponert med cirka 1 prosent.

Pensjonsforpliktelsene er kun eksponert mot norske kroner.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen i pensjonsmidlene vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene ansees å være tilstrekkelig likvid.

Levetid og uførhet

Levetidsforutsetningene er basert på tabellen GAP07 utviklet av aktuar-konsulentfirma Gabler AS. Denne tabellen har vært benyttet siden 31. desember 2007. Forutsetningene for tabellen følges opp systematisk hvert år. Tabellen er forventningsrett og dynamisk slik at levetiden forbedres hvert år.

I 2015 er det ikke kommet informasjon som tilsier at GAP07 bør endres. Det er usikkerhet i forventet levetid spesielt for menn.

Finanstilsynet har utarbeidet egne minstekrav til levetidspriser (K2013) for pensjonsordninger. Disse kravene gjelder den prisen et livsselskap eller pensjonskasse minimum skal kreve for å forsikre ytelse. Disse minsteprisene påvirker således hvilke innskudd som må gjøres for den årlige opptjening og for minstekravet til pensjonsmidler.

GAP07 har kortere levetid enn K2013. Alt annet like vil dette medføre at innbetaling av minstekrav til pensjonsmidler følger en høyere levetid enn tilsvarende måling av forpliktelsen. Det betyr at i forpliktelsen vil det bli innregnet en fremtidig pensjonsregulering som følge av at innbetalingen baseres på en lengre levetid enn det som er forventet.

Uførehyppigheten er basert på tabellen IR73. Denne måler uførheten på lang sikt. Forekomsten av uførhet er lav sammenliknet med mange andre arbeidsgivere.

Konsernets ansatte kan bli involvert i større katastrofelignende hendelser som flyulykker, bussulykker, tilskuer til sportsarrangement eller hendelser på arbeidsplassen. Dersom en slik hendelse inntreffer vil pensjonsforpliktelsen kunne øke betraktelig. Det er investert i katastrofeforsikringer som gjør at konsernet får erstatning dersom en slik hendelse inntreffer.

Lønnsutvikling

De fremtidige pensjonsytelsene avhenger av den fremtidige lønnsutvikling og utviklingen i folketrygdens grunnbeløp. Dersom selskapets lønnsutvikling er lavere enn folketrygdens G, reduseres ytelsene. Konsernet legger til grunn at lønnsutvikling avhenger av alder. En yngre medarbeider kan forvente høyere årlig lønnsvekst enn en eldre medarbeider.

Lønnsvekst er bygget opp basert på forventninger til reallønnsutvikling i Norge og til norsk inflasjon. Inflasjon inngår også som en del av renten. En økning i inflasjon vil således både påvirke økt lønn og økte renter. Dette vil normalt kunne redusere pensjonsforpliktelsen noe.

Reallønn er estimert for Norge og baseres i stor grad på makro-økonomiske fremskrivninger. Det er rådende enighet i makroøkonomiske miljøer at den bør være i området 1,5 til 2 prosent. Gjennomsnittet de siste 20 år har vært 1,9 prosent.

Reallønnsveksten korrigeres for alderseffekt, slik at reallønnsveksten for yngre arbeidstakere er sterkere enn for eldre arbeidstakere. En pensjonsordning har sjelden samme alderssammensetning som økonomien som helhet. Spesielt er dette tilfellet for Gjensidiges pensjonsordning som er lukket for nye innmeldinger.

En økning i reallønn vil øke forpliktelsene. En økning i inflasjon vil øke lønn, pensjonsregulering og diskonteringsrenten.

Inflasjonen vil på lang sikt ligge i området 1,5 til 2,5 prosent. Norges Bank har et inflasjonsmål på 2,5 prosent. KPI er satt til 1,9 prosent på linje med fjorårets forutsetning.

Gjensidige styrer lønnsutvikling for ansatte basert på tariffavtaler og individuelle avtaler. Fra år til år kan det komme hopp i lønnsnivå.

Operasjonell risiko

Administrasjon av pensjonsordningene er overført til Gjensidige Pensjonskasse. Pensjonskassen har egne ansatte og gjør betydelige kjøp av tjenester fra profesjonelle leverandører av pensjonsadministrasjon og kapitalforvaltning. Pensjonskassen er underlagt egen intern kontroll. Gjensidige anser den operasjonelle risikoen som lav.

Minstekrav til nivået på pensjonsmidler

Pensjonsmidlene må tilfredsstillende visse minstekrav definert i norsk lov, forskrifter og pålegg fra Finanstilsynet.

Dersom nivået på pensjonsmidlene blir lavere enn en nedre grense, vil Gjensidige måtte innbetale ekstra pensjonsmidler for å dekke opp for den nedre grensen. Under visse forutsetninger vil også konsernet få tilbakebetalt pensjonsmidler.

I 2016 gjennomføres en rekke endringer i norsk regulering, og Finanstilsynets praktisering av regelendringene er usikker. Dermed går pensjonsmidlene inn i en periode med politisk risiko.

Lave renter kan lede til at Finanstilsynet pålegger pensjonskassen å senke renten fra 2 prosent til 1,5 prosent, eventuelt 1 prosent for nye opptjente ytelser. Gjensidige forventer at det er høy risiko for at renten vil bli senket til 1 prosent dersom langsiktige statsrenter blir liggende på 1,3 prosent-nivået.

Pensjonsmidlenes minstenivå påvirkes også av kapitaldekningskrav og solvensmarginkrav. Regelverket for pensjonskasser (IORP) er under utvikling i EU, men Norge har tatt det standpunkt at livselskap og pensjonskasser skal underlegges samme krav til kapital for å beskytte fremtidige pensjoner gjennom Solvens II-regelverket eller en tilpasset versjon.

Gjensidige antar at et fortsatt lavt rentenivå i fremtiden og endringer i EU-baserte regler vil kunne medføre en økning i fremtidige tilskudd til den fonderte pensjonsordningen.

Avtalefestet pensjonsordning (AFP)

Gjensidige er som medlem i FNO tilknyttet AFP-avtale for sine ansatte. AFP er en ytelsesbasert ordning som er finansiert i fellesskap av svært mange arbeidsgivere. Pensjonsordningens administrator har ikke fremlagt beregninger som fordeler pensjonsordningenes midler eller forpliktelser til de enkelte medlemsforetakene. Gjensidige innregner således ordningen som en innskuddsordning.

Dersom pensjonsordningens administrator framlegger slike fordelinger kan det lede til at ordningen skal innregnes som en ytelsesordning. Imidlertid er det vanskelig å fremkomme med fordelingsnøkler som kan aksepteres av konsernet. En fordelingsnøkkel basert på konsernets andel av samlet årlig lønn vil ikke kunne aksepteres da denne nøkkelen er for enkel og ikke vil reflektere de økonomiske forpliktelsene på en god måte. Slik Fellesordningen har lagt opp finansieringsstrukturen tilknyttet ny AFP forventes fakturert premie å øke i årene fremover. Når eller hvis tilstrekkelige data tilgjengeliggjøres slik at beregninger kan foretas, kan det ikke utelukkes at forpliktelsen som må innregnes vil være betydelig.

Forpliktelsen til å betale egenandel etter den gamle ordningen regnskapsføres som en foretaksspesifikk ytelsesordning. Det må fortsatt betales egenandel knyttet til foretakets egne tidligpensjonister som velger den gamle AFP-ordningen inntil pensjonsløftet er fullt innfridd. Pensjonsløftet til tidligere ansatte som har valgt å gå av med pensjon før 1. januar 2011 innfris således som opprinnelig avtalt frem til alle har fylt 67 år. Det vil følgelig ikke skje avkorting eller oppgjør for denne gruppen ansatte.

Alle ansatte som ble 62 år 1. januar 2011 eller senere kunne ta ut pensjon i ny AFP-ordning fra 1. januar 2011. Dette innebærer at forpliktelsen knyttet til opptjente rettigheter i gammel AFP-ordning har bortfalt fullt ut.

Millioner kroner	Sikret 2015	Usikret 2015	Sum 2015	Sikret 2014	Usikret 2014	Sum 2014
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen						
Per 1. januar	2.335,5	588,1	2.923,7	2.019,5	481,8	2.501,4
Korreksjon av åpningsbalansen		0,8	0,8			
Årets pensjonsopptjening	35,9	11,3	47,1	31,9	8,6	40,6
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	5,1	1,6	6,6	4,5	1,2	5,7
Rentekostnad	57,3	13,0	70,3	81,1	18,1	99,1
Aktuarielle gevinster og tap	(63,0)	(11,8)	(74,8)	283,8	127,9	411,6
Utbetalte ytelser	(90,2)	(41,7)	(131,9)	(85,3)	(46,4)	(131,7)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(0,0)	(5,9)	(5,9)	(0,0)	(6,5)	(6,6)
Virksomhetssammenslutninger	(4,8)	(2,0)	(6,8)			
Kursendringer i utenlandsk valuta		2,5	2,5		3,5	3,5
Per 31. desember	2.275,7	555,9	2.831,6	2.335,5	588,1	2.923,7
Beløp innregnet i balansen						
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	2.275,7	555,9	2.831,6	2.335,5	588,1	2.923,7
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(2.366,0)		(2.366,0)	(2.405,0)		(2.405,0)
Netto pensjonsforpliktelse/(pensjonsmidler)	(90,3)	555,9	465,6	(69,5)	588,1	518,6
Virkelig verdi av pensjonsmidlene						
Per 1. januar	2.405,0		2.405,0	2.391,6		2.391,6
Renteinntekt	60,2		60,2	96,3		96,3
Avkastning ut over renteinntekt	(5,4)		(5,4)	2,3		2,3
Bidrag fra arbeidsgiver	0,0	5,9	5,9	0,2	6,5	6,7
Utbetalte ytelser	(90,2)		(90,2)	(85,3)		(85,3)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(0,0)	(5,9)	(5,9)	(0,0)	(6,5)	(6,6)
Virksomhetssammenslutninger	(3,7)		(3,7)			
Per 31. desember	2.366,0		2.366,0	2.405,0		2.405,0

Millioner kroner	Sikret 2015	Usikret 2015	Sum 2015	Sikret 2014	Usikret 2014	Sum 2014
Pensjonskostnad innregnet i resultatet						
Årets pensjonsopptjening	35,9	11,3	47,1	31,9	8,6	40,6
Rentekostnad	57,3	13,0	70,3	81,1	18,1	99,1
Renteinntekt	(60,2)		(60,2)	(96,3)		(96,3)
Arbeidsgiveravgift	5,1	1,6	6,6	4,5	1,2	5,7
Pensjonskostnad	37,9	25,9	63,8	21,2	27,9	49,1

Kostnaden er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet						
Sum driftskostnader	37,9	25,9	63,8	21,2	27,9	49,1

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel innregnet i andre inntekter og kostnader						
Akkumulert beløp per 1. januar			(2.229,8)			(1.819,4)
Avkastningen på pensjonsmidler			(5,4)			2,3
Endringer i demografiske forutsetninger			1,3			(37,9)
Endringer i økonomiske forutsetninger			73,0			(374,5)
Solgte selskaper			(6,7)			
Valutakursdifferanser						(0,3)
Akkumulert beløp per 31. desember			(2.167,5)			(2.229,8)

Aktuarielle forutsetninger						
Diskonteringsrente			2,80%			2,50%
Lønnsregulering ¹			3,10%			3,40%
Endring i folketrygdens grunnbeløp			3,10%			3,10%
Pensjonsregulering			1,90%			1,90%

Øvrige spesifikasjoner						
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til den innskuddsbaserte pensjonsordningen			150,7			130,6
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til Fellesordningen for LO/NHO			25,5			22,4
Forventet innbetaling til Fellesordningen for LO/NHO neste år			25,5			22,9
Forventet innbetaling til den ytelsesbaserte pensjonsordningen neste år			0,1			101,4

¹ Lønnsregulering representerer vår forventede gjennomsnittlige lønnsregulering for bransjen. Siden Gjensidige har en lukket ordning blir gjennomsnittlig lønnsregulering for vår bestand 1,6 prosent (2,0). Se forklaring under avsnittet Aktuarielle forutsetninger.

	Endring i pensjonsforpliktelse 2015	Endring i pensjonsforpliktelse 2014
Prosent		
Sensitivitet		
10 % økt dødelighet	(4,3 %)	(4,3 %)
10 % redusert dødelighet	3,3 %	3,3 %
+ 1 %-poeng diskonteringsrente	(11,1 %)	(11,3 %)
- 1 %-poeng diskonteringsrente	14,7 %	15,0 %
+ 1 %-poeng lønnsjustering	4,3 %	4,5 %
- 1 %-poeng lønnsjustering	(3,3 %)	(3,4 %)
+ 1 %-poeng G-regulering	(1,6 %)	(1,7 %)
- 1 %-poeng G-regulering	1,8 %	1,9 %
+ 1 %-poeng pensjonsregulering	11,9 %	12,2 %
- 1 %-poeng pensjonsregulering	(9,4 %)	(9,5 %)

Verdsettelseshierarki 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses-teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses-teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2015
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		88,5		88,5
Obligasjoner	965,8	1.169,3		2.135,1
Bank		54,9		54,9
Derivater		87,5		87,5
Sum	965,8	1.400,2		2.366,0

Verdsettelseshierarki 2014	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses-teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses-teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2014
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		144,3		144,3
Obligasjoner	178,0	1.974,5		2.152,5
Bank		33,7		33,7
Derivater		74,6		74,6
Sum	178,0	2.152,5		2.405,0

15. Avsetninger og andre forpliktelser

Millioner kroner	2015	2014
Andre avsetninger og forpliktelser		
Restrukturerings-/omstillingskostnader ¹	85,8	7,1
Andre avsetninger	259,8	240,5
Sum andre avsetninger for forpliktelser	345,6	247,6
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder		
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder uten avtalt løpetid, bank	16.233,4	15.563,0
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder med avtalt løpetid, bank	3.123,8	1.140,3
Sum innskudd fra og forpliktelser overfor kunder	19.357,2	16.703,4
Rentebærende forpliktelser		
Kassekreditt		350,0
Obligasjonsgjeld, bank	17.804,7	9.950,3
Sum rentebærende forpliktelser	17.804,7	10.300,3
Andre forpliktelser		
Mellomværende med brannkasser	40,0	15,1
Leverandørgjeld	185,7	163,6
Forpliktelser i forbindelse med eiendomsdriften	1,2	2,3
Forpliktelser overfor offentlige myndigheter	354,1	301,7
Annen gjeld	484,4	523,9
Sum andre forpliktelser	1.065,4	1.006,5
Forpliktelser i forbindelse med forsikring		
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	531,6	530,2
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	87,8	96,0
Sum forpliktelser i forbindelse med forsikring	619,4	626,3
Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg		
Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	15.109,6	12.950,3
Sum avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	15.109,6	12.950,3
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		
Skyldige offentlige avgifter	28,3	25,5
Skyldige feriepenger	276,3	249,6
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	180,7	149,7
Sum påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	485,3	424,9
Restrukturerings-/omstillingskostnader ¹		
Avsetning per 1. januar	7,1	25,4
Nye avsetninger	84,9	
Avsetninger benyttet i løpet av året	(7,1)	(18,3)
Valutakursdifferanser	0,9	
Avsetning per 31. desember	85,8	7,1

¹ Det er i 2015 avsatt 85,8 millioner kroner i omstillingsavsetning som følge av vedtak om endringsprosesser i Norge, Danmark og Sverige. Prosessene er kommunisert ut til alle enheter som blir berørt av endringene.

16. Skatt

Millioner kroner	2015	2014
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	(1.139,3)	(1.203,7)
Korreksjon tidligere år	(9,9)	(8,6)
Endring utsatt skatt	(115,7)	2,3
Sum skattekostnad	(1.265,0)	(1.210,0)
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt nettoføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler/forpliktelser, og når forpliktelser ved utsatt skatt/eiendeler ved utsatt skatt tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger		
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Eiendommer	0,8	2.377,1
Anlegg og utstyr og immaterielle eiendeler	465,3	
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer	119,2	
Gevinst- og tapskonto	229,5	287,8
Sikkerhetsavsetninger etc.	3.439,6	3.415,0
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	4.254,4	6.079,9
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Anlegg og utstyr og immaterielle eiendeler		(231,4)
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer		(237,9)
Utlån og fordringer	(98,5)	(98,1)
Avsetninger for forpliktelser	(332,1)	(245,5)
Pensjonsforpliktelser	(362,4)	(457,1)
Forsikringstekniske forpliktelser	(17,8)	(4,0)
Andre skattereduserende forskjeller	(95,8)	(36,8)
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(906,6)	(1.310,8)
Fremførbart underskudd	(71,4)	(7,5)
Nedvurdering av eiendeler ved utsatt skatt	9,2	
Netto midlertidige forskjeller	3.285,6	4.761,6
Netto forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt)	822,9	1.284,1
Herav ikke utlignet eiendeler ved utsatt skatt	12,9	5,0
Brutto balanseført forpliktelser ved utsatt skatt	835,8	1.289,1
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skattekostnad	5.049,7	5.399,6
Beregnet skatt av resultat før skattekostnad (27 %)	(1.363,4)	(1.457,9)
Skatteeffekten av		
Forskjell i skattesats i utenlandske datterselskaper	(9,2)	2,4
Endring i skattesats	76,6	(8,6)
Nedvurdering og reversering av fremførbart underskudd i datterselskaper	(7,6)	(0,6)
Mottatt utbytte	18,9	61,9
Skattefrie inntekter og kostnader	42,7	165,8
Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	23,4	51,9
Nedskrivning av goodwill og inntektsføring av negativ goodwill	(2,0)	(6,1)
Ikke fradragsberettigede kostnader	(34,5)	(10,2)
Korreksjon tidligere år	(9,9)	(8,6)
Sum skattekostnad	(1.265,0)	(1.210,0)
Effektiv skattesats	25,1 %	22,4 %
Fremførbart underskudd og fremførbart godtgjørelse		
2016		
2017		
2018		
2019		
2020		
Senere eller ingen utløpstid	71,4	7,5
Sum fremførbart underskudd og fremførbart godtgjørelse	71,4	7,5

Millioner kroner	2015	2014
Endring i utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt per 1. januar	1.284,1	1.335,7
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	115,7	(2,3)
<i>Endring utsatt skatt innregnet direkte i balansen</i>		
Pensjoner	17,5	(110,8)
Sikringsbokføring		(34,5)
Kjøpte og solgte selskap	(593,9)	87,7
Valutakursdifferanse	(0,5)	8,4
Netto forpliktelser ved utsatt skatt per 31. desember	822,9	1.284,1
Skatt innregnet i andre inntekter og kostnader		
Utsatt skatt pensjoner	(17,5)	110,8
Utsatt skatt sikringsbokføring		34,5
Betalbar skatt sikringsbokføring	(34,4)	29,4
Betalbar skatt på omregningsdifferanser	(79,9)	(36,7)
Sum skatt innregnet i andre inntekter og kostnader	(131,8)	138,0

Skattekostnad

I forbindelse med omdanning av Gjensidige Forsikring BA til ASA har Finansdepartementet samtykket i at Gjensidige Forsikring på nærmere vilkår fritas for den skattemessige gevinstbeskatningen ved overføring av virksomheten til det nystiftede allmennaksjeselskapet. Konsekvensene av skattelempevedtaket er innarbeidet i skattekostnaden og skatteforpliktelsene fra fjerde kvartal 2010. Skattelempevedtaket innebærer økt kompleksitet og til dels skjønsmessige vurderinger, noe som medfører en økt usikkerhet for skattekostnaden og skatteforpliktelsene frem til alle effekter er sluttvurdert av skattemyndighetene.

I februar 2015 mottok Gjensidige et kontorvedtak fra Sentralskattekontoret for storbedrifter i forbindelse med skattemessig gevinstberegning av omdanningen av Gjensidige

Forsikring fra BA til ASA i 2010. Vedtaket medfører at den betalbare skatten for 2010 reduseres med om lag 35 millioner kroner. For de påfølgende år vil skatten bli ytterligere redusert med totalt om lag 137 millioner kroner med kjente skattesatser. Gjensidigestiftelsen mottok tilsvarende vedtak, og vi er informert om at de har påklaget dette på bakgrunn av at det ikke er grunnlag for endring og at skattekontoret har lagt til grunn feil verdiansettelse i sitt vedtak. Gjensidige er enig i Gjensidigestiftelsens vurdering. En endring av vedtaket vedrørende Gjensidigestiftelsen vil få konsekvenser for Gjensidige, jfr. nevnte effekter som da ikke blir realisert. Klagen er fortsatt til behandling hos skattekontoret.

17. Kostnader

Millioner kroner	2015	2014
Driftskostnader		
Avskrivning og verdiendringer (note 5 og note 7) ekskl. avskrivning eiendommer	426,7	404,7
Lønns- og personalkostnader (note 18)	2.545,0	2.263,4
Honorarer tillitsvalgte	6,7	6,3
IKT-kostnader	470,9	421,6
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)	5,2	6,0
Diverse honorarer andre	114,1	94,3
Provisjonskostnader	789,6	617,5
Andre kostnader ¹	(304,5)	(2,0)
Sum driftskostnader	4.053,6	3.812,0
Millioner kroner	2015	2014
Kostnader knyttet til investeringer		
Avskrivning og verdiendringer (note 5 og note 7)	11,8	11,4
Lønns- og personalkostnader (note 18)	14,4	15,6
IKT-kostnader	0,4	0,5
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)	1,1	0,7
Diverse honorarer andre	2,9	3,6
Andre kostnader	198,3	167,5
Sum kostnader knyttet til investeringer	228,9	199,3
Millioner kroner	2015	2014
Øvrige spesifikasjoner		
Lønns- og personalkostnader		
Lønn	1.922,9	1.735,3
Arbeidsgiveravgift	383,9	328,7
Pensjonskostnader - innskuddsbasert pensjonsordning (note 14 inkl. arbeidsgiveravgift)	176,2	153,0
Pensjonskostnader - ytelsesbasert pensjonsordning (note 14 inkl. arbeidsgiveravgift)	63,3	49,1
Aksjebasert betalingsordning	13,0	13,0
Sum lønns- og personalkostnader	2.559,4	2.279,1
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)		
Lovpålagt revisjon	5,0	4,8
Attestasjonstjenester	0,1	0,6
Rådgivning - annen rådgivning	0,5	1,3
Rådgivning - skatt	0,7	0,1
Sum godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)	6,3	6,7

¹ Andre kostnader inkluderer kostnadsreduksjoner for Gjensidige Forsikring ASA i forbindelse med oppgaver utført for datterselskaper, samt kostnadsallokeringer til erstatninger og finans.

18. Lønn og godtgjørelser

Gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet var 3.970 (3.634).

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse

Gjensidiges godtgjørelsespolitikk

Konsernet har etablert en godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte. Ordningen skal sikre at Gjensidige tiltrekker seg og beholder medarbeidere som presterer, utvikler seg, lærer og deler. Godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva konsernet tilbyr av godtgjørelse og goder. Konsernets godtgjørelsesordninger skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis.

Retningslinjer for godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av konsernets uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsettinger tas med i vurderingen. Målekriteriene skal fremme ønsket bedriftskultur og langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig ta hensyn til faktiske kapitalkostnader. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel lønn, pensjon og naturalytelser. Variabel godtgjørelse skal benyttes for å belønne prestasjoner utover forventet, hvor både resultater og atferd i form av etterlevelse av verdigrunnlag, merkevare og ledelsesprinsipper skal vurderes.

Variabel godtgjørelse skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og skal reflektere både selskapets, divisjonens, avdelingens og individets resultater og bidrag. Øvrige kompensasjonselementer som tilbys skal ansees attraktive av både nye og nåværende ansatte.

Konsernledelsen skal alltid anses som ledende ansatte. Ved avgjørelse av hvilke funksjoner i selskapet som skal defineres som ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering skal både kvalitative kriterier relatert til rolle, og kvantitative kriterier relatert til nivået på avlønning hensyntas. Det skal i tillegg gjøres en individuell vurdering av den enkeltes risikopåvirkning.

Beslutningsprosess

Styret har opprettet et godtgjørelsesutvalg som består av tre medlemmer; styrets leder og to styremedlemmer.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret, og har i hovedsak ansvar for å:

- Utarbeide forslag til og følge opp praktiseringen av konsernets retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Årlig vurdere og foreslå godtgjørelse til konsernsjef
- Årlig vurdere og foreslå målkort for konsernsjef
- Være rådgiver for konsernsjef vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til konsernledelsen
- Vurdere administrasjonens forslag til «Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte» jf. Allmennaksjeloven § 6-16a
- Vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Godtgjørelse til konsernsjef

Konsernsjefens lønn og øvrige økonomiske ytelser fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor det tas hensyn til Gjensidiges godtgjørelsesordning og markedslønn for tilsvarende type stilling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) fastsettes av styret basert på avtalte mål og leveranser, og kan utgjøre inntil 50 prosent av den faste årslønnen inklusive feriepengene. Variabel godtgjørelse opptjenes årlig, og er basert på samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Ved vurderingen tas det hensyn til foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vektlegges konsernsjefens personlige bidrag til konsernets utvikling og resultater, etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper.

Variabel godtgjørelse knyttet til Gjensidiges resultater fastsettes ut fra resultater siste to år. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor 1/3 tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger. Konsernsjefen gis ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte bonus, men kan i tillegg gis naturalytelser som firmabil og dekning av utgifter til elektronisk kommunikasjon. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med konsernsjefens funksjon i konsernet, og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Konsernsjefen har pensjonsalder på 62 år. Det åpnes for å fratre ved fylte 60 år dersom styret eller konsernsjefen selv ønsker det. Konsernsjefen har pensjonsrettigheter i henhold til Gjensidiges lukkede ytelsespensjonsordning. I henhold til hans ansettelsesavtale har han rett til en pensjon på 100 prosent av årslønnen ved avgang ved fylte 62 år, og deretter nedtrappende til 70 prosent av lønn fra fylte 67 år ved full opptjeningsperiode.

Ved fratreden ved 60 år er det tilsvarende avtalefestet nedtrapping fra 100 prosent ved fratreden til 70 prosent ved fylte 67 år. Fra fylte 67 år beregnes pensjonen ut fra selskapets ordinære opptjeningsstid på 30 år, og utgjør 70 prosent av fast lønn med full opptjeningsstid. Bilordning og øvrige goder opprettholdes frem til fylte 67 år.

Konsernsjefen har en oppsigelsestid på seks måneder, og ingen avtale om etterlønn eller sluttvederlag ved fratredelse.

Godtgjørelse til ledende ansatte og ansatte som kan påvirke konsernets risiko vesentlig

Godtgjørelse til konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen, etter rammer drøftet med godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer fastsatt av styret. Konsernets veiledende retningslinjer legges tilsvarende til grunn for øvrige ledende ansatte og ansatte som kan påvirke risikoen vesentlig.

Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike forretningsområdene, og skal bidra til å tiltrekke seg og beholde ledere med ønsket kompetanse og erfaring som fremmer konsernets verdigrunnlag og utvikling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) til ledende ansatte opptjenes årlig, og baseres på en samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Ved vurderingen tas det hensyn til en kombinasjon av foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vurderes måloppnåelse i vedkommende forretningsenhet,

samt personlige bidrag, knyttet til etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Individuell variabel godtgjørelse kan utgjøre inntil 30 prosent av årslønnen inklusive feriepenger. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget

Konsernsjefen kan etter samråd med godtgjørelsesutvalget gjøre avvik for spesielle stillinger hvis det er nødvendig for å gi konkurransedyktige betingelser. Tildeling av naturalytelser til ledende ansatte skal ha sammenheng med deres funksjon i konsernet og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år, men ett medlem har i tråd med nasjonal lovgivning 70 år som fratredealder. Av nåværende medlemmer av konsernledelsen, er fire medlemmer av den lukkede norske ytelsespensjonsordningen. Disse har ved full opptjening rett til en pensjon på 70 prosent av sluttlønnen ved full opptjeningsperiode 30 år. Fem medlemmer er deltakere i selskapets innskuddsbaserte pensjonsordning. Selskapet opprettholder individuell pensjonsavtale for ett medlem av konsernledelsen.

Medlemmer i konsernledelsen har en oppsigelsestid på seks måneder. Ett av medlemmene har en avtale om inntil 12 måneders lønn dersom vedkommende sies opp og oppsigelsen ikke skyldes vesentlige mislighold. Øvrige medlemmer av konsernledelsen har ingen avtaler om sluttvederlag eller etterlønn.

Med unntak av ytterligere en ansatt i konsernet, eksisterer det ingen etterlønsordninger for ledere som fratrer sin stilling i Gjensidige Forsikring ASA i Norge. I overensstemmelse med praksis i Danmark og Baltikum er det enkelte individuelle avtaler om etterlønn i forbindelse med fratreden i Gjensidige Forsikring ASA i Danmark og Baltikum.

Godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver

Godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver skal være uavhengig av resultatet i virksomheten de kontrollerer.

Ingen ledende ansatte med kontrolloppgaver har i dag variable bonusordninger, men får ta del i den kollektive bonusen på lik linje med øvrige ansatte. Fastlønnen baseres på konsernets generelle prinsipper om konkurransedyktig, men ikke lønnsledende avlønning.

Tildeling av pensjon og naturalytelser følger konsernets generelle ordning.

Godtgjørelse til tillitsvalgte samt øvrige ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Godtgjørelse vil tilsvarende følge ovennevnte retningslinjer. Det er per i dag ingen slike ansatte.

Bindende retningslinjer for aksjer, tegningsretter m.v. for det kommende regnskapsåret

Av variabel lønn opptjent i 2015 for konsernsjef og andre ansatte som er omfattet av forskrift om godtgjørelse i finansinstitusjoner, vil 50 prosent av brutto opptjent variabel lønn gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA. Aksjene tildeles med en tredjedel hvert av de kommende tre år.

Aksjespareprogram

Styret har vedtatt å videreføre konsernets aksjespareprogram for ansatte i 2016. Konsernsjef og ledende ansatte har på lik linje med øvrige ansatte i Gjensidige adgang til å delta i programmet. Etter gjeldende program kan den ansatte spare gjennom lønnstrekk for kjøp av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA for inntil 75.000 kroner per år. Kjøp skjer kvartalsvis etter offentliggjøring av resultatene. Det gis et tilskudd på 20 prosent av kjøpesummen, begrenset oppad til 1.500 kroner. For de som beholder aksjene og fortsatt er ansatt i konsernet, tildeles en bonusaksje for hver fjerde aksje man har eid i mer enn to år.

Redegjørelse for lederlønnspolitikken i foregående regnskapsår

I samsvar med retningslinjene, har en medarbeider i finansavdelingen fått mulighet for inntil 50 prosent variabel godtgjørelse. Styret bekrefter for øvrig at retningslinjene om lederlønn for 2015 gitt i fjorårets erklæring, har blitt fulgt.

Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2015

Tusen kroner	Fast lønn /honorar	Opp- tjent varia- bel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskaps- året for pensjons- ordning ⁶	Årets opp- tjening aksje- basert avlønn- ing	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute- stående ⁷	Eier antall aksjer	Fra- tred- elses- vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	4.800,4	1.006,1	65,8	1.897,6	1.152,6	7.943	13.703	20.438	36.851	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.521,1	285,7	175,4	851,6	345,7	2.621	4.598	6.931	17.167	²
Martin Danielsen, konserndirektør ¹²	2.425,1	275,4	160,3	670,3	334,2	2.400	4.434	6.236	17.863	³
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	2.882,0	515,3	223,6	583,0	522,9	2.869	3.997	7.194	7.463	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (11.5.15-31.12.15) ^{1, 10}	2.572,6	111,1	158,4	255,5	150,2	1.422	4.604	5.286	9.366	³
Catharina Hellerud, konserndirektør	2.838,8	340,6	163,1	268,2	407,3	3.088	5.154	7.931	12.135	³
Cecilie Ditlev-Simonsen, konserndirektør	2.266,3	272,5	176,6	299,2	328,8	2.376	2.688	5.973	6.389	³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.618,5	337,4	75,3	711,9	377,9	2.785	4.354	7.000	6.805	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.625,2	302,7	169,0	921,0	364,8	2.792	4.556	7.052	8.926	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.838,8	378,5	156,4	255,0	449,7	3.243	3.269	8.092	7.621	³
Hans G. Hanevold, konserndirektør (1.1.15-11.5.15) ^{1, 11}	912,9	0,0	66,4	385,0	10,6	886	37	1.064	7.508	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	538,5		4,8						12.253	
Trond V. Andersen	282,5		9,3						1.805	
Hans-Erik Andersson ⁸	416,5		1,5						1.778	
Gisele Marchand ⁹	369,5		1,5						1.481	
Gunnhild H. Andersen, ansattrepresentant (1.1.15-28.5.15) ^{1, 5}	230,8									
Kjetil Kristensen, ansattrepresentant ^{5, 9}	369,5								578	
Gunnar Mjåtvædt, ansattrepresentant ^{5, 9}	369,5								1.907	
Per Arne Bjørge ⁹	369,5		3,1						10.542	
Mette Rostad	275,5		6,8						1.550	
Tine Wollebakk	268,5		1,5							
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant (28.5.15-31.12.15) ^{1, 5}	88,3								283	
Styret, vararepresentanter										
Tore Vågsmyr, ansattrepresentant ⁵									655	
Ellen Kristin Enger, ansattrepresentant (28.5.15-31.12.15) ^{1, 5}									495	
Kontrollkomité										
Sven Iver Steen, leder	172,5								1.778	
Hallvard Strømme	108,0		1,7							
Liselotte Aune Lee	108,0									
Vigdis Myhre Næsseth, varamedlem	97,5									
Representantskap⁴										
Bjørn Iversen, ordfører	171,3		1,5						890	
Christina Stray, varaordfører	41,8									

I tillegg

19 representanter fra selskapet/brannkasser/organisasjoner/ansatte.

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.⁴ Arshonorar er 93,5 tusen kroner for ordfører og 41,8 tusen kroner for varaordfører. I tillegg kommer honorar som leder av nominasjonskomiteen.⁵ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.⁶ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen har pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.⁷ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 28.⁸ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse som leder i revisjonsutvalget honorert med 141,0 tusen kroner for 2015.⁹ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse i revisjonsutvalget honorert med 94,0 tusen kroner for 2015.¹⁰ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 1. januar til 11. mai. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.¹¹ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 1. januar til 11. mai¹² Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.474,0 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,40 % i rentesats og utløpsdato 31.01.2021.

**Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2014**

Tusen kroner	Fast lønn /honorar	Opp- tjent varia- bel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettig- heter i regnskaps- året for pensjons- ordning ⁶	Årets opp- tjening aksje- basert avlønn- ing	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute- stående ⁷	Eier antall aksjer	Fra- tred- elses- vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	4.662,1	1.041,5	172,9	1.601,7	1.064,4	8.615	9.073	25.345	28.928	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.442,7	330,5	155,5	706,9	353,4	3.141	3.009	8.631	14.052	²
Martin Danielsen, konserndirektør ¹²	2.358,9	300,9	163,4	479,8	323,8	2.603	3.046	8.021	14.835	³
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	2.512,0	314,2	186,9	527,1	318,3	3.042	2.483	8.028	5.333	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (1.1.14-4.8.14) ^{1,10}	2.498,3	175,3	215,7	189,6	198,2	2.630	3.143	8.252	6.397	³
Catharina Hellerud, konserndirektør	2.750,4	392,9	162,6	223,5	415,8	3.517	3.365	9.676	8.726	³
Cecilie Ditlev-Simonsen, konserndirektør	2.204,1	297,8	170,7	256,7	313,1	2.443	1.537	6.049	4.291	³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.463,8	357,3	93,3	382,3	357,3	3.002	2.769	8.279	4.062	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.469,6	358,2	169,3	496,6	381,1	3.049	2.961	8.526	5.982	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.750,4	413,6	158,0	220,2	436,4	3.517	1.732	7.791	5.207	³
Hans G. Hanevold, konserndirektør (4.8.14-31.12.14) ^{1,11}	1.117,7	280,8	121,7	160,4	116,4	24	9	179	7.111	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	535,7		8,2						12.253	
Trond V. Andersen	281,2		13,8						1.805	
Hans-Erik Andersson ⁸	411,4		5,9						1.778	
Mari T. Skjærstad (1.1.14-27.5.14) ¹	188,4		4,7							
Gisele Marchand ⁹	359,1		3,0						1.481	
Gunnhild H. Andersen, ansattrepresentant ⁵	274,4								785	
Kjetil Kristensen, ansattrepresentant ^{5,9}	365,9								526	
Gunnar Mjåtvedt, ansattrepresentant ^{5,9}	365,9								1.838	
Per Arne Bjørge ⁹	365,9		6,7						10.542	
Mette Rostad	267,6		8,9						2.794	
Tine Wollebakk (27.5.14-31.12.14) ¹	64,5		1,2							
Styret, vararepresentanter										
Tore Vågsmyr, ansattrepresentant ⁵									655	
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant ⁵									170	
Kontrollkomité										
Sven Iver Steen, leder	167,5		2,9						1.778	
Hallvard Strømme	104,5		4,9							
Liselotte Aune Lee	104,5		2,9							
Vigdis Myhre Næsseth, varamedlem	94,5		2,9							
Representantskap⁴										
Bjørn Iversen, ordfører	194,7		4,0						890	
Hilde Myrberg, varaordfører (1.1.14-24.4.14) ¹	16,8									
Christina Stray, varaordfører (24.4.14-31.12.14) ¹	34,6									

I tillegg

20 representanter fra selskapet/brannkasser/organisasjoner/ansatte.

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.

² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

⁴ Arshonorar er 96,3 tusen kroner for ordfører og 23,0 tusen kroner for varaordfører. I tillegg kommer honorar som leder av nominasjonskomiteen.

⁵ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.

⁶ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen har pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.

⁷ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 28.

⁸ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse som leder i revisjonsutvalget honorert med 137,0 tusen kroner for 2014.

⁹ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse i revisjonsutvalget honorert med 91,5 tusen kroner for 2014.

¹⁰ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 3. august til 31. desember. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.

¹¹ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 4. august til 31. desember.

¹² Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.477,6 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 3,25 % i rentesats og utløpsdato 31.12.2021.

19. Netto inntekter fra investeringer

Millioner kroner	2015	2014
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i tilknyttede selskaper		
Netto inntekter fra tilknyttede selskaper	47,7	77,5
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av tilknyttede selskaper	2,0	114,5
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i tilknyttede selskaper	49,7	192,0
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom		
<i>Investeringseiendommer</i>		
Leieinntekter fra investeringseiendommer, eksklusive urealiserte gevinster/(tap)	348,0	326,6
Netto verdiregulering investeringseiendom	208,0	279,3
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av investeringseiendommer	355,9	0,5
Administrasjonskostnader knyttet til investeringseiendommer	(52,7)	(61,9)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringseiendommer	859,1	544,5
<i>Eierbenyttede eiendommer</i>		
Leieinntekter fra eierbenyttede eiendommer	18,6	22,0
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av eierbenyttede eiendommer	33,8	3,1
Administrasjonskostnader knyttet til eierbenyttede eiendommer	(16,4)	(16,9)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra eierbenyttede eiendommer	36,0	8,3
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom	895,1	552,8
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket		
<i>Aksjer og andeler</i>		
Utbytteinntekter	72,1	12,7
Urealiserte gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	(493,5)	212,9
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av aksjer og andeler	615,7	732,0
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	194,3	957,6
<i>Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	289,5	475,8
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	(447,1)	156,7
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	81,5	182,1
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	(76,1)	814,6
<i>Derivater</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra derivater	(26,9)	(5,9)
Urealiserte gevinster/(tap) fra derivater	156,3	(236,6)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av derivater	(792,0)	(493,4)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra derivater	(662,6)	(735,9)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket	(544,4)	1.036,4
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på obligasjoner som holdes til forfall	132,3	173,5
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	(2,0)	0,8
Realiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	0,3	(72,8)
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av obligasjoner som holdes til forfall	376,7	
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	507,3	101,4
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra utlån og fordringer	741,1	806,1
Netto gevinster/(tap) fra utlån og andre fordringer	67,4	0,3
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av utlån og andre fordringer	51,7	(152,0)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer	860,1	654,4
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra ansvarlig lån	(43,8)	(14,0)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	(43,8)	(14,0)
Netto andre finansinntekter/(-kostnader) ¹	(251,2)	216,2
Diskontering av erstatningsavsetning klassifisert som rentekostnad	(57,1)	(80,7)
Endring i diskonteringssats erstatningsavsetning	57,6	(182,8)
Sum netto inntekter fra investeringer	1.473,3	2.475,6
Spesifikasjoner		
Renteinntekter og -kostnader for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet		
Samlede renteinntekter for finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	874,5	1.051,7
Samlede rentekostnader for finansielle forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	(309,3)	(319,7)
Andre finansrelaterte inntekter og kostnader ikke innregnet i netto inntekter fra investeringer		
Provisjon som følge av forvaltningsaktiviteter livsforsikring	39,4	36,4

¹ Netto andre finansinntekter/(-kostnader) inkluderer finansinntekter og -kostnader som ikke er henførbare til enkeltklasser av finansielle eiendeler eller forpliktelser, samt finansielle administrasjonskostnader.

20. Betingede forpliktelser

Millioner kroner	2015	2014
Garantier og kommittert kapital		
Brutto garantier	0,1	0,1
Kommittert kapital, ikke innbetalt	1.643,6	2.278,6

Selskapet har som ledd i den løpende finansforvaltningen forpliktet seg til å investere inntil 1.643,6 millioner kroner (2.278,6) i obligasjonsfond samt ulike private equity- og eiendomsfondsinvesteringer, utover de beløp som er innregnet i balansen.

Tidspunktet for utbetaling av kapital er avhengig av når det enkelte fond foretar kapitalinnkallinger fra sine investorer. Gjennomsnittlig gjenværende levetid for fondene, basert på markedsverdi, er i overkant av fire år (fire) og i gjennomsnitt seks år (seks) inkludert forlengelsesopsjon.

Gjensidige Forsikring er utad ansvarlig for ethvert forsikringskrav som oppstår i de samarbeidende brannkassenes brannforsikringsvirksomhet.

I henhold til avtale med Gjensidige Pensjonskasse skal avkastning som ikke er tilstrekkelig til å dekke den ytelsesbaserte pensjonsordningens grunnlagsrente dekkes fra premiefond eller gjennom tilskudd fra Gjensidige Forsikring.

21. Ansvarlig lån

	Noter	FRN Gjensidige Bank ASA 2015/2025 SUB	FRN Gjensidige Bank ASA 2014/2024 SUB	FRN Gjensidige Forsikring ASA 2014/2044 SUB
ISIN		NO0010735715	NO0010713118	NO0010720378
Utsteder		Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Forsikring ASA
Hovedstol, NOK millioner		100	250	1.200
Valuta		NOK	NOK	NOK
Utstedelsesdato		21.05.2015	17.06.2014	02.10.2014
Forfall		21.05.2025	17.06.2024	03.10.2044
Første tilbakebetalingsdato		22.05.2020	17.06.2019	02.10.2024
Rentesats	19	NIBOR 3M + 1,65 %	NIBOR 3M + 1,55 %	NIBOR 3M + 1,5 %
Generelle vilkår				
Regulatorisk regelverk		CRD IV	CRD IV	Solvens II
Regulatorisk innløsningsrett		Ja	Ja	Ja

22. Transaksjoner med nærstående parter

Oversikt

Gjensidige Forsikring ASA er konsernets morselskap. Per 31. desember 2015 er følgende parter å anse som nærstående parter.

	Forretningskontor	Eierandel
Konsernspiss		
Gjensidigestiftelsen eier 62,24 prosent av Gjensidige Forsikring ASA	Oslo, Norge	
Datterselskaper		
Försäkringshuset Amb & Rosén AB	Stockholm, Sverige	100,0 %
Försäkringsproduktion i Sverige AB	Piteå, Sverige	100,0 %
Gjensidige Baltic AAS	Riga, Latvia	100,0 %
Gjensidige Bank Holding AS	Oslo, Norge	100,0 %
Gjensidige Norge AS	Oslo, Norge	100,0 %
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	Oslo, Norge	100,0 %
Lokal Forsikring AS	Oslo, Norge	100,0 %
Mondux Affinity Aps	København, Danmark	100,0 %
Mondux Assurance Agentur A/S	København, Danmark	100,0 %
Mondux Service A/S	København, Danmark	100,0 %
Mondux AB	Malmö, Sverige	100,0 %
NAF Forsikringsformidling AS	Oslo, Norge	66,0 %
Nykredit Forsikring A/S	København, Danmark	100,0 %
PZU Lietuva SA	Vilnius, Litauen	99,9 %
Samtrygd Eigedom AS	Oslo, Norge	100,0 %
Tilknyttede selskaper		
Vervet AS	Tromsø, Norge	25,0 %
Felleskontrollert virksomhet		
Oslo Areal AS	Oslo, Norge	50,0 %
Andre nærstående parter		
Brannkassene	Hele landet, Norge	
Gjensidige Pensjonskasse	Oslo, Norge	94,7 %

Stemmeandel er lik eierandel.

Transaksjoner

Resultatregnskapet

Oversikten nedenfor viser transaksjoner med nærstående parter som er innregnet i resultatregnskapet.

Millioner kroner	2015		2014	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Forfalte bruttopremier				
Gjensidige Baltic AAS	16,0		13,7	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	4,0		1,9	
Nykredit Forsikring A/S	1.037,2		819,1	
PZU Lietuva SA	2,8			
Betalte bruttoerstatninger				
Gjensidige Baltic AAS		3,9		20,2
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		45,3		22,5
Nordisk Forsikrings Service AS				4,3
Nykredit Forsikring A/S		760,3		740,9
Endring i brutto erstatningsavsetning				
Gjensidige Baltic AAS		2,7	16,8	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		5,9		8,4
Nykredit Forsikring A/S	44,8		112,3	

Millioner kroner	2015		2014	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Administrasjonskostnader				
Forsikringshuset Amb & Rosèn AB	0,4	7,3		
Gjensidige Baltic AAS	0,4			
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)	32,3		31,5	
Gjensidige Investeringsrådgivning AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	1,4		1,6	
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	8,6		9,3	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	42,2		47,7	
Gjensidigestiftelsen	4,6		4,1	
Mondux Affinity Aps		12,9		
Mondux Assurance Agentur A/S		25,4		
NAF Forsikringsformidling AS	0,5			
Nordisk Forsikrings Service AS				30,9
Nykredit Forsikring A/S	316,3	238,5		101,6
Oslo Areal AS	0,1	0,8	0,3	1,0
Tennant Assuranse AS (eid av Lokal Forsikring AS)	11,7		18,8	
Renteinntekter og -kostnader				
Oslo Areal AS	66,2		73,6	
Samarbeidende selskaper ¹				
Brannkassene	18,6	140,1	17,7	130,0
Gjensidige Pensjonskasse		47,1		48,2
Sum	1.326,0	1.296,0	1.168,5	1.108,1

¹ Samarbeidende selskaper er definert som selskaper hvor Gjensidige Forsikring har inngått en langsiktig strategisk samarbeidsavtale.

Lån

Per 31. desember 2015 har ansatte lån i Gjensidige Bank ASA på 1.225,3 millioner kroner (1.364,1). Lånene er gitt på normale markedsmessige vilkår.

Inntekter og tap

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av konsernbidrag/utbytte til/fra nærstående parter samt andre gevinster og tap.

Millioner kroner	2015		2014	
	Mottatt	Avgitt	Mottatt	Avgitt
Konsernbidrag				
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS		0,9		1,5
Oslo Areal AS			22,0	
Tennant Assuranse AS (eid av Lokal Forsikring AS)	5,9		4,0	
Utbytte				
Gjensidige Baltic AAS			41,0	
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	32,0			
Gjensidige Pensjonskasse	9,5		0,0	
Gjensidigestiftelsen		1.836,1		5.228,2
Nordisk Forsikrings Service AS			35,2	
Nykredit Forsikring A/S	58,2		83,0	
Oslo Areal AS			70,0	
Sum konsernbidrag og utbytte	105,5	1.837,0	255,2	5.229,7
Millioner kroner	2015		2014	
	Gevinst	Tap	Gevinst	Tap
Gevinster og tap i forbindelse med salg og avvikling				
Bilskadeinstituttet AS (avviklet i 2014)	2,0			(0,2)
Oslo Areal AS	379,1			
Storebrand ASA			114,7	
Tap i forbindelse med verdifall				
Gjensidige Baltic AAS		13,5		
Lokal Forsikring AS				20,1
Nordisk Forsikrings Service AS				27,4
Sum gevinster og tap i forbindelse med salg, avvikling og verdifall	381,1	13,5	114,7	47,3

Mellomværende

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring/forpliktelse på/til nærstående parter.

Millioner kroner	2015		2014	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Ikke rentebærende fordringer og forpliktelser				
Byggeriet Forsikringsservice A/S			1,3	
Försäkringshuset Amb & Rosén AB			1,3	
Gjensidige Baltic AAS	3,4			
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)			0,3	
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	31,6	0,9		0,4
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	3,1	21,1		10,3
Gjensidige Investeringsrådgivning AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		0,1		
Gjensidigestiftelsen	1,0		0,3	
Mondux Affinity Aps		11,6		
Mondux Assurance Agentur A/S		5,0		
NAF Forsikringsformidling AS	0,5			
Nordisk Forsikrings Service AS				49,8
Nykredit Forsikring A/S	31,1		32,5	
Oslo Areal AS			92,0	
Tennant Assuranse AS (eid av Lokal Forsikring AS)	7,3		5,4	(3,0)
Sum ikke rentebærende fordringer og forpliktelser	77,9	38,7	133,1	57,4
Rentebærende fordringer og forpliktelser				
Oslo Areal AS	1.538,0		3.430,5	
Sum rentebærende fordringer og forpliktelser	1.538,0		3.430,5	
Gjenforsikringsdepoter				
Nykredit Forsikring A/S	523,7		576,7	
Sum gjenforsikringsdepoter	523,7		576,7	
Erstatningsavsetning				
Gjensidige Baltic AAS		11,0		7,5
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		14,3		8,4
Nykredit Forsikring A/S		523,7		576,7
Sum erstatningsavsetning		549,0		592,5
Sum mellomværende innen konsernet	2.139,6	587,7	4.140,3	650,0
Samarbeidende selskaper				
Brannkassene		39,9		15,7
Gjensidige Pensjonskasse ²	111,0		111,0	
Sum mellomværende med samarbeidende selskaper	111,0	39,9	111,0	15,7
Sum mellomværende	2.250,6	627,6	4.251,3	665,7

² Gjensidige Forsikring ASA er sponsor i Gjensidige Pensjonskasse og har skutt inn midler tilsvarende 111,0 millioner kroner.

Millioner kroner	Kjøper	Selger	2015	2014
Øvrige transaksjoner				
Renter på bankinnskudd	Gjensidige Bank ASA	Brannkassene	0,3	0,5
Renter på bankinnskudd	Gjensidige Bank ASA	Gjensidigestiftelsen		3,9
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA	Byggeriet Forsikringsservice A/S	48,1	
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA	Nordisk Forsikrings Service AS		78,3
Renter på boliglån	Gjensidigestiftelsen	Gjensidige Bank ASA	0,6	0,4
Forvaltningshonorar	Gjensidigestiftelsen	Gjensidige Investeringsrådgivning AS	6,7	4,3
Forvaltningshonorar	Gjensidige Pensjonskasse	Gjensidige Investeringsrådgivning AS	1,4	2,1
Millioner kroner	Fordringshaver	Skyldner	2015	2014
Øvrige mellomværende				
Bankinnskudd	Brannkassene	Gjensidige Bank ASA	15,5	14,2
Forvaltningshonorar	Gjensidige Investeringsrådgivning AS	Gjensidigestiftelsen	2,2	1,0
Forvaltningshonorar	Gjensidige Investeringsrådgivning AS	Gjensidige Pensjonskasse	0,1	0,3

Garantier

Gjensidige Forsikring ASA er utad ansvarlig for forsikringskrav som følge av forsikringsvirksomheten til brannkassene, jf. note 20.

23. Hendelser etter balansedagen

Det har ikke oppstått vesentlige hendelser etter balansedagen.

24. Kapitaldekning

Millioner kroner	2015	2014
Egenkapital	23.330,6	21.656,8
Sikkerhetsavsetning	(2.823,4)	(2.818,0)
Utbytte	(4.200,0)	(2.950,0)
Skatteeffekter	859,9	922,0
Egenkapital NGAAP	17.167,1	16.810,8
Effekt av garantiavsetning og naturskadeavsetning	(2.790,2)	(2.902,2)
Goodwill	(3.224,5)	(2.819,0)
Eiendeler ved utsatt skatt	(12,9)	(5,0)
Andre immaterielle eiendeler	(1.343,6)	(1.123,5)
Investerings eiendommer, urealiserte gevinster, andel		(367,4)
Reassuransavsetning, minstekrav	(4,8)	(11,5)
Kjernekapital før 50/50-fradrag	9.791,1	9.582,3
Andel 50/50-fradrag	(413,6)	(588,9)
Kjernekapital	9.377,5	8.993,3
Ansvarlige lån, tidsbegrenset	1.547,2	1.447,1
45 % av investerings eiendommer, urealiserte gevinster, andel		165,3
Tilleggs kapital før 50/50-fradrag	1.547,2	1.612,4
Andel 50/50-fradrag	(413,6)	(588,9)
Tilleggs kapital	1.133,6	1.023,5
Netto ansvarlig kapital (A)	10.511,1	10.016,8
Eiendeler med risikovekt 0 %	3.596,6	2.761,7
Eiendeler med risikovekt 10 %	3.037,0	4.089,0
Eiendeler med risikovekt 20 %	46.213,7	40.543,7
Eiendeler med risikovekt 35 %	30.298,9	23.559,8
Eiendeler med risikovekt 50 %	923,4	962,8
Eiendeler med risikovekt 100 %	38.517,9	35.699,1
Eiendeler med risikovekt 150 %	1.609,3	1.948,3
Andre ikke vektete eiendeler		
Goodwill	3.224,5	2.819,0
Eiendeler ved utsatt skatt	12,9	5,0
Andre immaterielle eiendeler	1.343,6	1.123,5
Derivater	486,5	470,2
Sum eiendeler	129.264,4	113.982,0
Eiendeler med risikovekt 0 %	0,0	0,0
Eiendeler med risikovekt 10 %	303,7	408,9
Eiendeler med risikovekt 20 %	9.242,7	8.108,7
Eiendeler med risikovekt 35 %	10.604,6	8.245,9
Eiendeler med risikovekt 50 %	461,7	481,4
Eiendeler med risikovekt 100 %	38.517,9	35.699,1
Eiendeler med risikovekt 150 %	2.414,0	2.922,4
Sum risikovektede eiendeler	61.544,7	55.866,5
Vektet reinvesteringskostnad derivater	1.169,2	1.077,3
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	(827,2)	(1.177,9)
Tapsavsetninger	(352,9)	(351,8)
Risikovektet beregningsgrunnlag (B)	61.533,8	55.414,1
Kapitaldekning (A/B)	17,1 %	18,1 %
Finanstilsynets minstekrav	8,0 %	8,0 %
Finanstilsynets minstekrav (C)	4.922,7	4.433,1
Overskudd av ansvarlig kapital (A - C)	5.588,4	5.583,7

25. Solvensmargin

Millioner kroner	2015	2014
Netto ansvarlig kapital	10.511,1	10.016,8
Andel av sikkerhetsavsetning	1.270,5	1.268,1
Andel av naturskadefond (inntil 25 % av naturskadefondet medregnes)	542,7	576,3
Fradrag grunnet diskonteringseffekt	(72,7)	(61,4)
Solvensmarginkapital	12.251,7	11.799,8
<i>Solvensmargin minstekrav</i>	<i>4.095,5</i>	<i>3.774,6</i>
Overdekning	8.156,2	8.025,2
Solvensmarginkapital i prosent av minstekrav	299,2 %	312,6 %

26. Bundne midler

Millioner kroner	2015	2014
Bundne bankinnskudd		
Skattetrekkskonti	85,6	79,9
Sum bundne midler	85,6	79,9

27. Aksjeeiere

De 20 største aksjeeiere per 31. desember 2015.

Investor		Antall aksjer	Eierandel i %
Gjensidigestiftelsen		311.200.115	62,24 %
Folketrygdfondet		18.741.225	3,75 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	13.819.654	2,76 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	13.793.631	2,76 %
Clearstream Banking S.A.	Forvalterkonto	6.027.249	1,21 %
State Street Bank & Trust Company	Forvalterkonto	5.125.180	1,03 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	3.702.319	0,74 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	3.693.254	0,74 %
Danske Invest Norske Instit. II.		3.487.340	0,70 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	2.795.979	0,56 %
Fidelity Funds - Global Dividend		2.587.000	0,52 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	2.447.221	0,49 %
JPMorgan Chase Bank, N.A	Forvalterkonto	2.433.703	0,49 %
J.P. Morgan Chase Bank N.A. London	Forvalterkonto	2.128.751	0,43 %
State Street Bank & Trust Co.	Forvalterkonto	1.909.098	0,38 %
JP Morgan Bank Luxembourg S.A	Forvalterkonto	1.904.959	0,38 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst.		1.852.409	0,37 %
Skandinaviska Enskilda Banken Ab	Forvalterkonto	1.797.384	0,36 %
Klp Aksje Norge Indeks		1.744.145	0,35 %
Verdipapirfondet DNB Norge (Iv)		1.654.105	0,33 %
Antall aksjer hos de 20 største eiere		402.844.721	80,57 %
Totalt antall aksjer		500.000.000	100,00 %

Aksjeeierlisten er basert på VPS aksjeeierregister per 31. desember 2015. Aksjeeierliste som viser eiere bak forvalterkonti (nomineekonti) kan finnes på side 21.

28. Aksjebasert betaling

Beskrivelse av de aksjebaserte betalingsordningene

Per 31. desember 2015 har Gjensidige følgende aksjebaserte betalingsordninger.

Aksjebasert godtgjørelse for ledende ansatte med oppgjør i aksjer og kontanter (godtgjørelsesordningen)

Gjensidige har etablert aksjebasert betaling med oppgjør i aksjer for konsernledelse og nærmere definerte ledende ansatte.

Som omtalt i styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse i note 18 skal halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel kan disponeres hvert av de kommende tre år. Av dette deles i overkant av 50 prosent ut som aksjer og i underkant av 50 prosent gjøres opp i kontanter for å dekke skatteforpliktelser (nettoppgjør).

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Beløpet innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Det er ikke knyttet spesifikke selskapsrelaterte eller markedsrelaterte opptjeningskriterier til aksjene, men selskapet kan foreta en revurdering dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at bonusen ble basert på uriktige forutsetninger. Forventet utdeling settes til 100 prosent. Verdien av den kontantbaserte andelen justeres på hvert rapporteringstidspunkt basert på aksjekursen på dette tidspunktet. Antall aksjer justeres for utdelt utbytte.

Aksjespareprogram for ansatte med oppgjør i aksjer

Gjensidige har etablert et aksjekjøpsprogram for ansatte i konsernet, med unntak av ansatte i Gjensidige Baltic. Alle fast ansatte har anledning til å spare et årlig beløp på inntil 75.000 kroner. Sparingen gjennomføres gjennom faste lønnstrekk, som fire ganger i året benyttes til å kjøpe aksjer. De ansatte får en rabatt i form av tilskudd på 20 prosent, begrenset oppad til 1.500 kroner per år, hvilket tilsvarer maksimal skattefri rabatt. For hver fjerde aksje som eies etter to år vil den ansatte motta én bonusaksje, forutsatt at vedkommende fortsatt er ansatt eller er blitt pensjonist.

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Rabatten innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Verdien av bonusaksjene innregnes som en lønnskostnad over opptjeningsperioden som er to år.

Måling av virkelig verdi

Virkelig verdi for aksjene som tildeles gjennom den aksjebaserte betalingsordningen for ledende ansatte, beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet. Beløpet innregnes umiddelbart. Den delen som gjøres opp i kontanter justeres løpende basert på aksjekursen på rapporteringstidspunktet.

Virkelig verdi for bonusaksjene som tildeles gjennom aksjespareprogrammet beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet, hensyntatt sannsynlighet for at den ansatte fortsatt er ansatt etter to år og at den ansatte ikke har solgt aksjene sine i den samme toårsperioden. Beløpet periodiseres over opptjeningsperioden som er to år.

Forutsetninger benyttet i beregning av virkelig verdi på tildelingstidspunktet var som følger

	Godtgjørelsesordningen		Aksjespareprogrammet	
	2015	2014	2015	2014
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs (NOK)	131,40	119,30	128,91	119,85
Forventet avgang	I/A	I/A	10%	10%
Forventet salg	I/A	I/A	5%	5%
Bindingstid (år)	3	3	2	2
Forventet utbytte (NOK per aksje) ¹	5,41	6,88	5,41	6,88

¹ Forventet utbytte er beregnet basert på konsernets faktiske resultat etter skattekostnad per tredje kvartal, grosset opp til et fullt år, gitt maksimal utbytteutdeling tilsvarende 80 prosent av resultat etter skattekostnad. Dette er gjort som en teknisk beregning da selskapets prognose for resultat i fjerde kvartal ikke kunne benyttes på det tidspunktet beregningene ble gjort.

Personalkostnader

Millioner kroner	2015	2014
Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte	8,3	9,3
Aksjespareprogram for ansatte	4,7	3,7
Sum kostnader (note 17)	13,0	13,0

Aksjespareprogrammet

	2015	2014
Antall bonusaksjer		
Utestående 1. januar	72.144	57.487
Tildelt i løpet av perioden	43.012	37.957
Overført i løpet av perioden	(32.841)	(19.644)
Kansellert i løpet av perioden	(923)	(905)
Tilbakeført i løpet av perioden	(4.737)	(2.751)
Utestående 31. desember	76.655	72.144
Kan utøves 31. desember	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående bonusaksjer	1,00	0,96
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte bonusaksjer	112,88	100,79
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på bonusaksjer utøvd i løpet av perioden	128,75	119,60

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter bonusaksjer og ikke opsjoner.

Godtgjørelsesprogrammet

	Antall aksjer 2015	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2015	Antall aksjer 2014	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2014
Antall aksjer				
Utestående 1. januar	87.603	80.907	77.879	72.749
Tildelt i løpet av perioden	26.861	24.527	29.763	26.881
Overført i løpet av perioden	(48.579)	(43.903)	(31.662)	(29.575)
Justering antall i løpet av perioden	601	(601)		
Justering dividende i løpet av perioden	2.826	2.743	11.623	10.852
Utestående 31. desember	69.312	63.673	87.603	80.907
Kan utøves 31. desember	0	0	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående aksjer	0,85	0,85	1,08	1,08
			2015	2014
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte aksjer ²			131,40	119,30
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på aksjer utøvd i løpet av perioden			126,87	120,03
Verdi av tildelte aksjer som skal gjøres opp i kontanter			142,10	122,00

² Virkelig verdi er fastsatt med utgangspunkt i markedsverdien av aksjen på tildelingstidspunktet.

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter aksjer og ikke opsjoner.

29. Resultat per aksje

Millioner kroner	2015	2014
Resultat for regnskapsåret	3.784,7	4.189,6
Veid gjennomsnittlig antall aksjer ¹	499.933.831	499.935.704
Gjennomsnittlig antall utvannede aksjer aksjebasert betaling	123.852	137.306
Veid gjennomsnittlig antall aksjer utvannet ¹	500.057.683	500.073.010
Resultat per aksje (kroner), basis	7,57	8,38
Resultat per aksje (kroner), utvannet	7,57	8,38

¹ Beholdning av egne aksjer er trukket fra ved beregningen av antall aksjer.

30. Oppkjøp av PZU

Den 2. februar 2015 signerte Gjensidige en kontrakt med PZU SA vedrørende kjøp av 99,88 prosent av aksjene i PZU Lietuva. Kjøpsprisen ble justert på oppgjørstidspunktet, fra opprinnelig annonsert 54 millioner euro til 66 millioner euro, basert på en tilsvarende økning i virkelig verdi av PZU Lietuva. Som en konsekvens er kapitaleffekten uendret i forhold til hva som var annonsert tidligere.

PZU Lietuva tilbyr skadeforsikringsprodukter i Litauen hovedsakelig innenfor områdene motor, eiendom og person. Stemmeandel tilsvarer eierandel. Gjensidige har kontroll over PZU Lietuva gjennom stemmerettighetene samt fravær av andre avtaler.

Alle betingelser relatert til oppkjøpet er avklart og betalingen ble overført i slutten av september slik at oppkjøpsdatoen ble fastsatt til 30. september. PZU Lietuva er innregnet i det konsoliderte regnskapet til Gjensidige Forsikring fra denne datoen.

Oppkjøpet er et resultat av Gjensidiges intensjon om å øke sin markedsandel i Baltikum. Som et resultat av oppkjøpet vil Gjensidiges markedsandel på skadeforsikring i Baltikum øke fra cirka syv til cirka 13 prosent. Markedsandelen i skadeforsikring i Litauen øker fra cirka syv til cirka 21 prosent. Den oppkjøpte virksomheten har brutto opptjente premieinntekter på 50 millioner

euro, fordelt med 40 prosent i privatmarkedet og 60 prosent i næringslivsmarkedet. Gjennom PZU Lietuva har Gjensidige fått 334 nye medarbeidere.

Regnskapsføringen av oppkjøpet er basert på oppkjøpsmetoden. Analysen av oppkjøpte eiendeler og gjeld er presentert i tabellen nedenfor og er antatt å være foreløpig. Forskjellen mellom oppkjøpsprisen og de identifiserbare oppkjøpte eiendelene og antatte forpliktelsene er innregnet som goodwill i det konsoliderte regnskapet.

Merverdier er identifisert for kundeporteføljer og databaser over skadehistorikk. Avsetninger er gjort for utsatt skatt på merverdier med unntak av goodwill. Goodwill består av forventede synergier fra fusjonen av forretningsområdene privat og næringsliv og optimalisering av reassuransedekningen for konsernet som helhet.

Brutto premieinntekter for PZU Lietuva for perioden 1. januar 2015 til 30. september 2015 utgjorde 39,2 millioner euro, hvor tapet før skattekostnad var 1,3 millioner euro.

Virkelig verdi av hver vesentlige klasse av transaksjonsprisen

Millioner euro	Balanseført beløp før transaksjonen	Virkelig verdi justering	Virkelig verdi på oppkjøps- tidspunktet
Goodwill		37,6	37,6
Immaterielle eiendeler	1,1	9,5	10,6
Finansielle eiendeler	55,3		55,3
Fordringer	9,2		9,2
Andre eiendeler	2,6		2,6
Kontanter og omsettelige verdipapirer	2,7		2,7
Sum eiendeler	71,0	47,1	118,1
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	45,2		45,2
Forpliktelser ved utsatt skatt		1,4	1,4
Andre forpliktelser	5,4		5,4
Sum forpliktelser	50,7	1,4	52,1
Netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser	20,3	45,7	66,0
Transaksjonsprisen			66,0

Resultatregnskap

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Noter	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014
Premieinntekter mv.			
Forfalte bruttopremier	4	21.251,1	20.458,1
Avgitte gjenforsikringspremier		(450,1)	(494,1)
Forfalte bruttopremier for egen regning		20.801,1	19.964,1
Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie		(226,8)	(311,7)
Endring i gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie		2,9	12,6
Sum premieinntekter for egen regning		20.577,2	19.665,1
Allokert investeringsavkastning overført fra ikke-teknisk regnskap		289,8	589,4
Erstatningskostnader i skadeforsikring			
Betalte bruttoerstatninger	4	(14.919,7)	(14.209,1)
Gjenforsikringsandel av betalte bruttoerstatninger		201,9	446,9
Endring i brutto erstatningsavsetning	4	916,3	103,9
Endring i gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetninger		(148,1)	(351,0)
Sum erstatningskostnader for egen regning		(13.949,5)	(14.009,3)
Premierabatter og andre gevinstavtaler		(51,9)	(76,2)
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Forsikringsrelaterte adm.kostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	4, 17	(3.117,5)	(2.888,6)
Mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler		4,6	5,8
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		(3.112,9)	(2.882,8)
Resultat av teknisk regnskap før sikkerhetsavsetninger		3.752,6	3.286,2
Endringer i sikkerhetsavsetninger mv. i skadeforsikring			
Endring i sikkerhetsavsetning		(5,4)	(53,1)
Sum endringer i sikkerhetsavsetninger mv. i skadeforsikring		(5,4)	(53,1)
Resultat av teknisk regnskap for skadeforsikring		3.747,3	3.233,1
Netto inntekter fra investeringer			
Inntekter fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		777,3	1.407,5
Nedskrivning av investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet			(47,5)
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1.275,8	1.500,5
Netto driftsinntekt fra eiendom		11,9	14,8
Verdiendringer på investeringer		8,6	790,8
Realisert gevinst og tap på investeringer		(365,4)	66,7
Administrasjonskostnader knyttet til investeringer, herunder rentekostnader		(272,0)	(324,6)
Sum netto inntekter fra investeringer	19	1.436,2	3.408,3
Allokert investeringsavkastning overført til teknisk regnskap		(289,8)	(589,4)
Andre inntekter		11,2	20,6
Andre kostnader	17	(9,7)	(4,9)
Resultat av ikke-teknisk regnskap		1.147,8	2.834,5
Resultat før skattekostnad		4.895,1	6.067,6
Skattekostnad	16	(1.153,5)	(946,3)
Resultat før andre resultatkomponenter		3.741,6	5.121,3
Andre resultatkomponenter			
Poster som ikke senere skal reklassifiseres til resultatet			
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel	14	69,0	(403,1)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet		(17,1)	108,8
Sum poster som ikke senere skal reklassifiseres til resultatet		51,9	(294,2)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet			
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet		293,9	144,3
Valutakursdifferanser fra sikring av utenlandsk virksomhet		62,7	(142,5)
Skatt på poster som senere kan reklassifiseres til resultatet		(96,7)	1,8
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet		259,9	3,6
Totalresultat		4.053,3	4.830,7

Balanse

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Noter	31.12.2015	31.12.2014
Eiendeler			
Goodwill		1.676,7	1.568,6
Andre immaterielle eiendeler		846,9	795,5
Sum immaterielle eiendeler	5	2.523,6	2.364,1
Investeringer			
<i>Bygninger og andre faste eiendommer</i>			
Investeringseiendommer			169,7
Eierbenyttet eiendom	7	19,0	79,2
<i>Datterselskaper og tilknyttede selskaper</i>			
Aksjer i datterselskaper	6	5.421,2	6.344,7
Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	6, 9	1.098,4	5,5
Rentebærende fordringer på datterselskap og felleskontrollert virksomhet	22	1.538,0	3.430,5
<i>Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost</i>			
Obligasjoner som holdes til forfall	8	1.797,1	2.421,7
Utlån og fordringer	8, 10	16.338,3	16.089,9
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	8, 12	7.130,6	7.469,5
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	9	24.205,7	19.888,5
Finansielle derivater	9	327,8	324,4
Gjenforsikringsdepoter		524,6	577,4
Sum investeringer		58.400,7	56.801,1
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring			
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	13	32,0	28,7
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	13	361,7	501,0
Sum gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring		393,7	529,7
Fordringer			
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger	9	4.671,0	4.362,7
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring	9	25,7	64,8
Fordringer innen konsernet	22	61,0	133,2
Andre fordringer	10	367,2	669,3
Sum fordringer		5.124,8	5.230,0
Andre eiendeler			
Anlegg og utstyr	7	274,7	312,3
Kontanter og kontantekvivalenter	8, 11, 26	1.704,5	1.652,1
Eiendeler ved utsatt skatt	16		31,2
Pensjonsmidler	14	93,1	70,5
Sum andre eiendeler		2.072,4	2.066,0
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
Opptjente, ikke mottatte renteinntekter		22,2	14,1
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		3,5	36,7
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		25,7	50,8
Sum eiendeler		68.540,9	67.041,7

Millioner kroner	Noter	31.12.2015	31.12.2014
Egenkapital og forpliktelser			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Aksjekapital		1.000,0	1.000,0
Egne aksjer		(0,1)	(0,1)
Overkurs		1.430,0	1.430,0
Annen innskutt egenkapital		29,3	22,8
Sum innskutt egenkapital		2.459,2	2.452,7
<i>Opptjent egenkapital</i>			
<i>Fond mv.</i>			
Avsetning til naturskadefondet		2.171,0	2.305,3
Avsetning til garantiordningen		616,2	596,9
Annen opptjent egenkapital		10.768,2	10.809,3
Sum opptjent egenkapital		13.555,4	13.711,6
Sum egenkapital	1	16.014,6	16.164,2
Ansvarlig lån	21	1.197,4	1.197,1
Forsikringsforpliktelser brutto i skadeforsikring			
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	4, 13	8.238,4	7.836,7
Brutto erstatningsavsetning	4, 13	31.652,5	31.981,9
Avsetning for premierabatter og andre gevinstavtaler		44,5	69,9
Sikkerhetsavsetning	4	2.823,4	2.818,0
Sum forsikringsforpliktelser brutto i skadeforsikring		42.758,8	42.706,5
Avsetninger for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	14	528,7	558,6
Forpliktelser ved periodeskatt	16	1.145,6	1.030,1
Forpliktelser ved utsatt skatt	16	229,1	
Andre avsetninger for forpliktelser	15	335,8	245,5
Sum avsetninger for forpliktelser		2.239,2	1.834,2
Forpliktelser			
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	8	392,1	330,1
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	8	82,7	137,0
Finansielle derivater	8	366,3	506,3
Avsatt utbytte		4.200,0	2.950,0
Andre forpliktelser	8, 15	970,4	883,2
Forpliktelser til datterselskaper og tilknyttede selskaper	8, 22	22,2	57,4
Sum forpliktelser		6.033,7	4.864,1
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Andre påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	8, 15	297,2	275,6
Sum påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		297,2	275,6
Sum egenkapital og forpliktelser		68.540,9	67.041,7

Sikkerhetsavsetningen vil bli reklassifisert fra forpliktelser til egenkapital og avsetning for utsatt skatt på sikkerhetsavsetningen vil bli innregnet. Disse endringene vil bli implementert fra 1. januar 2016. Diskontering og risikomargin forventes å bli implementert på et senere tidspunkt i konsern- og selskapsregnskapet i forbindelse med implementeringen av IFRS 4 fase II.

Oppstilling av endringer i egenkapital

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Aksje- kapital	Egne aksjer	Overkurs	Annen innskutt egen- kapital	Valutakurs- diff.	Ny måling av netto ytelses- basert pensjons- forpl./- eiendel	Annen opptjent egen- kapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31.12.2013	1.000,0	(0,1)	1.430,0	17,1	56,1	(1.317,3)	15.097,3	16.283,1
1.1.-31.12.2014								
Resultat før andre resultatkomponenter							5.121,3	5.121,3
Andre resultatkomponenter								
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet								
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel						(403,1)		(403,1)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet						108,8		108,8
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet						(294,2)		(294,2)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet								
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet					143,9	0,4		144,3
Valutakursdifferanser fra sikring av utenlandsk virksomhet					(142,5)			(142,5)
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet					1,8			1,8
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet					3,1	0,4		3,6
Sum andre resultatkomponenter					3,1	(293,9)		(290,7)
Totalresultat					3,1	(293,9)	5.121,3	4.830,7
Egne aksjer		(0,0)					(6,3)	(6,3)
Avsatt og utbetalt utbytte							(4.948,9)	(4.948,9)
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				5,7				5,7
Egenkapital per 31.12.2014	1.000,0	(0,1)	1.430,0	22,8	59,3	(1.611,2)	15.263,4	16.164,2
1.1.-31.12.2015								
Resultat før andre resultatkomponenter							3.741,6	3.741,6
Andre resultatkomponenter								
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet								
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel						69,0		69,0
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet						(17,1)		(17,1)
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet						51,9		51,9
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet								
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet					293,9			293,9
Valutakursdifferanser fra sikring av utenlandsk virksomhet					62,7			62,7
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet					(96,7)			(96,7)
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet					259,9			259,9
Sum andre resultatkomponenter					259,9	51,9		311,8
Totalresultat					259,9	51,9	3.741,6	4.053,3
Egne aksjer		(0,0)					(9,9)	(9,9)
Avsatt og utbetalt utbytte							(4.199,6)	(4.199,6)
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				6,5				6,5
Egenkapital per 31.12.2015	1.000,0	(0,1)	1.430,0	29,3	319,2	(1.559,3)	14.795,4	16.014,6

Kontantstrømoppstilling

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	20.709,6	19.934,8
Netto utbetalte erstatninger	(14.629,4)	(13.582,4)
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende verdipapirer	(2.025,6)	2.628,5
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende eiendomsdrift		32,4
Utbetaling til drift, inklusive provisjoner	(2.988,9)	(2.683,6)
Betalt skatt	(891,3)	(765,5)
Netto andre innbetalinger/utbetalinger	22,1	
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	196,5	5.564,1
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av datterselskaper og tilknyttede selskaper	931,7	3.199,9
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	(75,5)	(214,5)
Innbetaling av utbytte fra datterselskaper	58,2	124,0
Innbetaling av utbytte fra investeringer i tilknyttede selskaper		42,4
Innbetaling av konsernbidrag	26,0	76,0
Utbetaling av konsernbidrag	(1,5)	(1,7)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	938,8	3.226,1
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Utbetaling av utbytte	(2.949,6)	(8.348,9)
Netto innbetaling/utbetaling ved låneopptak i kredittinstitusjoner	(36,9)	1.197,1
Netto innbetaling/utbetaling ved annen kortsiktig gjeld	1.532,7	
Utbetalinger relatert til konserninterne egenkapitaltransaksjoner	369,1	(1.006,3)
Netto innbetaling/utbetaling ved salg/kjøp av egne aksjer	(9,9)	(6,3)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	(1.094,6)	(8.164,3)
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	11,7	24,0
Netto kontantstrøm for perioden	52,4	649,8
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	1.652,1	1.002,2
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	1.704,5	1.652,1
Netto kontantstrøm for perioden	52,4	649,8

Regnskapsprinsipper

Rapporteringsenhet

Gjensidige Forsikring ASA er et børsnotert allmennaksjeselskap hjemmehørende i Norge. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Schweigaardsgate 21, Oslo, Norge. Aktivitetene i selskapet er skadeforsikring. Selskapet driver virksomhet i Norge, Sverige og Danmark.

Regnskapsprinsippene som benyttes i selskapsregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er konsistente i hele konsernet, med unntak av en tillatt forskjell etter IFRS 4 om forsikringskontrakter. Se beskrivelse under punktet vedrørende Brutto erstatningsavsetning.

Grunnlag for utarbeidelse

Samsvarserklæring

Selskapsregnskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for forsikringselskaper (FOR 1998-12-16 nr. 1241). Årsregnskapsforskriften bygger i stor grad på EU-godkjente IFRS'er og tilhørende fortolkningsuttalelser.

Nye standarder og fortolkninger ennå ikke vedtatt

En rekke nye standarder, endringer i standarder og fortolkninger er utgitt for regnskapsår som begynner etter 1. januar 2015, og har ikke blitt anvendt ved utarbeidelsen av dette selskapsregnskapet. De som kan være relevante for Gjensidige er angitt nedenfor. Gjensidige planlegger ikke å implementere disse standardene tidlig.

IFRS 9 Finansielle instrumenter (2014)

IFRS 9 introduserer nye krav til klassifisering og måling av finansielle eiendeler, inkludert en ny forventet tapsmodell for innregning av verdifall, samt endrede krav til sikringsbokføring.

IFRS 9 inneholder tre primære målekategorier for finansielle eiendeler: amortisert kost, virkelig verdi over andre inntekter og kostnader samt virkelig verdi over resultatet. Finansielle eiendeler vil bli klassifisert som enten til amortisert kost, til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader eller til virkelig verdi over resultatet, avhengig av hvordan de styres og hvilke kontraktuelle kontantstrømegenskaper de har. IFRS 9 introduserer et nytt krav i forbindelse med finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, hvor endringer i virkelig verdi som kan henføres til forpliktelsens kredittrisiko presenteres i andre inntekter og kostnader heller enn i resultatet. IFRS 9 erstatter «inntrådt tapsmodell» med en «forventet tapsmodell», som betyr at en tapshendelse ikke lenger trenger å være inntrådt for å innregnes som et tap ved verdifall. Den forventede tapsmodellen er en tottrinn metode hvor tapsavsetningen enten måles til 12-måneders forventede tap eller til livstids forventede tap, avhengig av om det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangs innregning. IFRS 9 introduserer nye krav til sikringsbokføring som er mer i overensstemmelse med den faktiske risikostyring. Dette innebærer at dokumentasjonskravene i IFRS er mindre rigide og noen flere sikringsinstrumenter og -objekter kan kvalifisere for sikringsbokføring. Ikrafttredelse av IFRS 9 er 1. januar 2018. Vår foreløpige vurdering er at standarden er forventet å ha en innvirkning på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 15 Inntekt fra kundecontrakter (2014)

IFRS 15 omfatter alle kontrakter med kunder, men hvor blant annet forsikringskontrakter er unntatt. I den grad slike kontrakter inneholder flere tjenesteytelser eller det utføres andre tjenester som er nært knyttet til forsikringsvirksomheten, kan dette ha betydning for inntektsføringen i Gjensidiges regnskap. Ikrafttredelse av IFRS 15 er 1. januar 2018. Vår foreløpige vurdering er at tjenester utover hva som er dekket av IFRS 4 om

Forsikringskontrakter utgjør en uvesentlig del av inntekten. Vår foreløpige vurdering er at standarden ikke er forventet å ha vesentlig innvirkning på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 16 Leieavtaler (2016)

IFRS 16 krever at alle kontrakter som tilfredsstiller definisjonen til en leieavtale skal rapporteres i leietakers balanse som bruksrettigheter og leieforpliktelser. Tidligere klassifisering av leieavtaler som enten operasjonell eller finansiell leie er fjernet. Kortsiktige leieavtaler (mindre enn 12 måneder) og leie av eiendeler med lav verdi er unntatt fra kravene. En leietaker skal innregne bruksrettighetene og leieforpliktelsene. Rentekostnader på leieforpliktelsene skal presenteres separat fra avskrivningskostnaden av bruksrettighetene. Rentekostnader er en komponent av finanskostnader. Ikrafttredelse av IFRS 16 er 1. januar 2019. Standarden vil øke den totale balansen og splitte leiekostnaden i driftskostnader og finanskostnader.

Øvrige endringer i standarder og fortolkningsuttalelser vil, basert på våre foreløpige vurderinger med utgangspunkt i den virksomheten foretaket har per i dag, ikke ha vesentlig effekt.

Grunnlag for måling

Selskapsregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende

- derivater måles til virkelig verdi
- finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi
- finansielle eiendeler tilgjengelige for salg måles til virkelig verdi
- investeringseiendommer måles til virkelig verdi

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Selskapsregnskapet presenteres i norske kroner. Morselskapet og de ulike filialene har henholdsvis norske, svenske og danske kroner som funksjonell valuta. All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Som følge av avrundingsdifferanser kan det være at tall og prosentsetser ikke alltid lar seg summere helt nøyaktig.

Segmentrapportering

I henhold til IFRS 8 fastsettes virksomhetssegmentene basert på konsernets interne organisasjonsmessige ledelsesstruktur og den interne rapporteringsstrukturen til konsernets øverste beslutningstaker. I Gjensidige Forsikring konsern er konsernledelsen ansvarlig for å evaluere og følge opp segmentenes resultater og er definert som konsernets øverste beslutningstaker i betydningen til IFRS 8. Gjensidige rapporterer to virksomhetssegmenter, Skadeforsikring Privat og Skadeforsikring Næringsliv, som uavhengig følges opp av ledere som er ansvarlige for de respektive segmentene avhengig av hvilke produkter og tjenester som tilbys, distribusjons- og oppgjørskanaler, merkenavn og kunde profiler. Identifikasjonen av segmentene baseres på at det finnes ledere per segment som rapporterer direkte til konsernledelsen/konsernsjef og som er ansvarlige for segmentresultatene under deres ledelse. I tillegg inngår i selskapet en svensk og en dansk filial som rapporteres som en del av segmentet Norden i konsernregnskapet.

Prinsipper for innregning og måling i Gjensidiges segmentrapportering baseres på regnskapsprinsippene etter IFRS slik de er fastsatt i konsernregnskapet.

Prisfastsetting mellom segmentene gjennomføres på armlengdes avstand.

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsføres ved bruk av kostmetoden.

Kontantstrømoppstillingen

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter presenteres etter den direkte metoden, som gir opplysninger om vesentlige klasser av inn- og utbetalinger.

Innregning av inntekter og kostnader

Premieinntekter mv.

Forsikringspremier inntektsføres i takt med forsikringsperioden. Forfalte bruttopremier omfatter alle beløp selskapet har mottatt eller har til gode for forsikringsavtaler hvor forsikringsperioden er påbegynt før periodens avslutning. Ved periodeslutt foretas en tidsavgrensning hvor forfalt premie som vedrører neste år periodiseres under Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie i resultatregnskapet.

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Premie for mottatt gjenforsikring klassifiseres som forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden.

Allokert investeringsavkastning

Allokert investeringsavkastning beregnes på grunnlag av gjennomsnittet av de forsikringstekniske avsetningene gjennom året. Ved beregningen benyttes gjennomsnittlig rente på statsobligasjoner med gjenstående løpetid lik tre år. Gjennomsnittlig forsikringsteknisk rente for 2015 and 2014 er av Finanstilsynet beregnet til henholdsvis 0,76 og 1,55 prosent. Allokert investeringsavkastning overføres fra det ikke-tekniske til det tekniske regnskapet.

Erstatningskostnader i skadeforsikring

Erstatningskostnadene består av betalte bruttoerstatninger redusert med gjenforsikringsandel, i tillegg til endring i brutto erstatningsavsetning, også redusert med gjenforsikringsandel. Direkte og indirekte skadebehandlingskostnader inngår i erstatningskostnadene. Erstatningskostnadene inneholder avviklingstap/-gevinst på tidligere års avsetninger.

Forsikringsrelaterte driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader redusert med mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler.

Netto inntekter fra investeringer

Finansinntekter består av renteinntekter på finansielle investeringer, mottatt utbytte, realiserte gevinster knyttet til finansielle eiendeler, endring i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, samt gevinster på finansielle derivater. Renteinntekter innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Finanskostnader består av rentekostnader på lån, realiserte tap knyttet til finansielle eiendeler, endringer i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, resultatført verdifall på finansielle eiendeler og resultatført tap på finansielle derivater. Alle lånekostnader innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på transaksjonstidspunktet.

Monetære valutaposter omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på rapporteringstidspunktet. Ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til historisk kost omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på transaksjonstidspunktet. Ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi omregnes til funksjonell valuta med valutakurs på det tidspunkt da virkelig verdi ble fastsatt.

Valutakursdifferanser knyttet til omregningen innregnes i resultatet, med unntak av differanser som oppstår ved omregning av finansielle instrumenter øremerket til sikring av nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet som tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring. Disse innregnes i andre resultatkomponenter.

Utenlandske filialer

Utenlandske filialer som har andre funksjonelle valutaer omregnes til norske kroner ved å omregne resultatregnskapet til gjennomsnittskurser for perioden, og ved å omregne balansen til valutakurs på rapporteringstidspunktet. Valutakursdifferanser innregnes som en separat del av egenkapitalen. Ved avhendelse av den utenlandske filialen innregnes den akkumulerte valutakursdifferansen som er innregnet i andre resultatkomponenter relatert til den avhendede virksomheten, i resultatet, når gevinst eller tap ved salget innregnes.

Valutagevinst eller -tap på fordringer og gjeld mot en utenlandsk filial, hvor oppgjør verken er planlagt eller sannsynlig i overskuelig fremtid, vurderes som en del av nettoinvesteringen i den utenlandske filialen, og innregnes i andre resultatkomponenter.

Goodwill som oppstår ved oppkjøp av en utenlandsk portefølje, og virkelig verdi justeringer på balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser som oppstår ved oppkjøp av den utenlandske filialen, behandles som eiendeler og forpliktelser i den utenlandske filialen.

Materielle eiendeler

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Innregning og måling

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelen. Når utstyr eller vesentlige enkeltdele har ulik utnyttbar levetid, regnskapsføres de som separate komponenter.

Eierbenyttet eiendom defineres som eiendom som brukes av Gjensidige i utøvelsen av sin virksomhet. Hvis eiendommene brukes både til selskapets egen bruk og som investeringseiendommer, klassifiseres eiendommene basert på faktisk bruk av eiendommene.

Etterfølgende utgifter

Etterfølgende utgifter innregnes i eiendelens balanseførte verdi hvis det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene tilknyttet eiendelen vil tilflyte selskapet, og utgiften tilknyttet eiendelen kan måles pålitelig. Hvis den etterfølgende utgiften er påløpt for å erstatte en del av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr, aktiveres kostnaden og balanseført verdi av det som erstattes fraregnes. Utgifter til reparasjoner og vedlikehold innregnes umiddelbart i resultatet når de påløper.

Gjensidige kan komme til å delta i renovering, vesentlige oppgraderinger og nye byggeprosjekter. Kostnaden på disse innregnes etter samme prinsipper som for en kjøpt eiendel.

Avskrivning

Hver komponent av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter avskrives ikke. Den forventede utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- eierbenyttet eiendom 10-50 år
- anlegg og utstyr 3-10 år

Avskrivningsmetode, forventet utnyttbar levetid og restverdi fastsettes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Investeringsseiemdommer

Eiendom som leies ut eller er rene investeringsobjekter, eller begge deler klassifiseres som investeringsseiemdommer. Disse eiendommene benyttes ikke i produksjon, levering av varer eller tjenester, eller til administrative formål.

Ved førstegangsinnregning vurderes investeringsseiemdommene til kost, det vil si kjøpesum inkludert direkte henførbare kostnader ved kjøpet. Investeringsseiemdommer avskrives ikke.

Investeringsseiemdommer vurderes deretter til virkelig verdi, og alle verdiendringer innregnes i resultatet.

Virkelig verdi baseres på markedspriser, eventuelt justert for forskjeller i type, lokasjon eller tilstand til den enkelte eiendom. Der markedspriser ikke er tilgjengelig vurderes eiendommene individuelt ved at forventet fremtidig netto kontantstrøm diskonteres med avkastningskravet for den enkelte investering. I netto kontantstrøm hensyntas eksisterende leiekontrakter og forventninger om fremtidige leieinntekter basert på dagens utleiemarked. Avkastningskravet fastsettes ut fra forventet fremtidig risikofri rente og en individuelt fastsatt risikopremie, avhengig av utleiesituasjonen og byggets beliggenhet og standard. Det foretas også en vurdering mot observerte markedspriser. Verdsettelsen utføres både av eksterne og interne ekspertise, som har betydelig erfaring i å verdsette tilsvarende eiendommer i geografiske områder hvor selskapets investeringsseiemdommer er lokalisert.

Ved bruksendring og reklassifisering til eierbenyttet eiendom, benyttes virkelig verdi på reklassifiseringstidspunktet som anskaffelseskost for etterfølgende måling.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill som oppstår ved oppkjøp av porteføljer representerer anskaffelseskost ved oppkjøpet fratrasket virkelig verdi av selskapets andel av den overtatte porteføljens identifiserbare eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser på oppkjøpstidspunktet. Goodwill innregnes første gang til kostpris og vurderes i etterfølgende perioder til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte tap ved verdifall.

Goodwill som oppstår ved oppkjøp av porteføljer avskrives ikke, men testes for verdifall årlig eller oftere, dersom det er indikasjoner på verdifall.

Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler som omfatter kundeforhold, varemerker, internt utviklet programvare samt andre immaterielle eiendeler som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare dersom utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og selskapet har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivning

Immaterielle eiendeler, med unntak av goodwill, avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk.

Den estimerte utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- kundeforhold 10 år
- varemerker 10 år
- internt utviklet programvare 5-8 år
- andre immaterielle eiendeler 5-10 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode revurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Indikatorer på verdifall knyttet til balanseført verdi av materielle og immaterielle eiendeler vurderes på hvert rapporteringstidspunkt. Dersom slike indikatorer eksisterer estimeres gjenvinnbart beløp for en eiendel eller en kontantstrømgenererende enhet. Indikatorer som vurderes som vesentlige for konsernet og som kan utløse testing for verdifall er som følger

- vesentlig resultatsvikt i forhold til historiske eller forventede fremtidige resultater
- vesentlige endringer i selskapets bruk av eiendelene eller overordnet strategi for virksomheten
- vesentlige negative trender for bransjen eller økonomien
- andre eksterne eller interne indikatorer

Goodwill testes for verdifall årlig. Den årlige testingen av goodwill utføres i tredje kvartal.

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrasket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av bruksverdi neddiskonteres estimerte fremtidige kontantstrømmer til nåverdi med en markedsbasert diskonteringsrente før skatt, som reflekterer tidsverdien av penger og eiendelsspesifikk risiko. I vurderingen grupperes eiendeler i den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som genererer inngående kontantstrømmer som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler (kontantstrømgenererende enhet). Goodwill allokteres til den kontantstrømgenererende enheten som forventes å få fordeler av oppkjøpet.

Tap ved verdifall innregnes i resultatet dersom balanseført verdi for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger beregnet gjenvinnbart beløp. Ved innregning av tap ved verdifall knyttet til kontantstrømgenererende enheter reduseres først balanseført verdi av goodwill og deretter foretas en forholdsmessig fordeling på balanseført verdi av hver enkelt eiendel i den kontantstrømgenererende enheten. Tidligere innregnede tap ved verdifall for eiendeler utenom goodwill, reverseres dersom forutsetningene for tap ved verdifall ikke lenger er til stede. Tap ved verdifall reverseres kun i den utstrekning gjenvinnbart beløp ikke overstiger det som ville vært balanseført verdi på reverseringstidspunktet dersom et tap ved verdifall ikke hadde vært innregnet.

Tap ved verdifall på goodwill reverseres ikke i etterfølgende perioder. Ved avhendelse av en kontantstrømgenererende enhet vil tilhørende goodwill inkluderes i beregningen av gevinst eller tap ved avhendelse.

Forsikringstekniske avsetninger

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetningen for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalte premier. Avsetningen er relatert til de uopptjente delene av den forfalte premien. Det er ikke gjort fradrag for kostnader av noe slag før den forfalte premien er periodisert.

For forsikringer innen gruppelev i næringslivsmarkedet består avsetningen for ikke opptjent bruttopremie i tillegg av avsetning for fullt betalt dødsfallsforsikring (etter utbetaling av uførekapital).

Brutto erstatningsavsetning

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på rapporteringstidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported). Avsetningene knyttet til kjente skader er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall, hvor man tar utgangspunkt i den tiden det tar fra en skade inntreffer (skadedato) til den meldes (meldt dato). Basert på erfaringer og porteføljens utvikling utarbeides det en statistisk modell for å beregne omfanget av etteranmeldte skader. Modellens godhet måles ved å beregne avvik mellom tidligere etteranmeldte skader og etteranmeldte skader som er estimert av modellen.

Diskontering av erstatningsavsetninger gjennomføres som hovedregel ikke. For kontrakter i Danmark med annuitetsbetalinger over lang tidshorison er diskontering foretatt. IFRS 4 tillater ulik prinsippanvendelse innen selskapet på dette området.

Erstatningsavsetningen inneholder et element som skal dekke administrasjonskostnader som påløper i forbindelse med skadeoppgjør.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med selskapets forpliktelser. Gjeldende estimat på fremtidige erstatningsutbetalinger for det forsikringsansvaret selskapet har på rapporteringstidspunktet, samt tilhørende kontantstrømmer benyttes ved utførelsen av testen. Dette omfatter både skader som er inntruffet før rapporteringstidspunktet (erstatningsavsetningen) og skader som inntreffer fra rapporteringstidspunktet til neste hovedforfall (premieavsetningen). Eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløst risiko.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring. Gjenforsikringsandelen reduseres med forventet tap på krav basert på objektive bevis for verdifall.

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- finansielle derivater
- finansielle forpliktelser til amortisert kost

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når Gjensidige blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi, i tillegg til, for instrumenter som ikke er derivater eller måles til virkelig verdi over resultatet, transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Normalt vil førstegangsinnregning tilsvare transaksjonsprisen. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Gjensidige har en investeringsportefølje som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, og som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til konsernledelsen og styret.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning.

Tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som ved førstegangsinnregning har blitt plassert i denne kategorien, eller som ikke har blitt plassert i noen annen kategori. Etter førstegangsinnregning måles finansielle eiendeler i denne kategorien til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes i andre resultatkomponenter, med unntak av tap ved verdifall, som innregnes i resultatet.

Selskapet har ingen finansielle instrumenter i denne kategorien.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall med unntak av

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien investeringer som holdes til forfall inngår klassen obligasjoner som holdes til forfall.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Som et skadeforebyggende tiltak er det gitt rentefrie lån til finansiering av brannvarslingsanlegg i landbruket. Lånene nedbetales gjennom å benytte den rabatt på forsikringen som innvilges ved installering av brannvarslingsanlegg.

I kategorien utlån og fordringer inngår klassene utlån, fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikringer, andre fordringer, forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter, kontanter og kontantekvivalenter, obligasjoner klassifisert som lån og fordringer og fordringer innen konsernet.

Finansielle derivater

Finansielle derivater benyttes i styringen av aksje-, rente- og valutaeksponeringen for å oppnå ønsket risiko og avkastning. Instrumentene benyttes både til handelsformål og for å sikre andre balanseposter. All handel av finansielle derivater foregår innenfor strengt definerte rammer.

Selskapet bruker finansielle derivater, blant annet til å sikre valutarisiko som oppstår gjennom eierskap av utenlandske filialer med annen funksjonell valuta.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Etter førstegangsinnregning måles derivatene til virkelig verdi og endringer i verdien innregnes i resultatet.

Sikringsbokføring benyttes på de største filialene. Gevinster og tap på sikringsinstrumentet relatert til den effektive andelen av sikringen innregnes i andre inntekter og kostnader, mens eventuelle gevinster og tap relatert til den ineffektive andelen innregnes i resultatet. Dersom filialene avhendes vil de akkumulerte verdiene av gevinster og tap innregnet i andre inntekter og kostnader overføres til resultatet. Der hvor sikringsbokføring ikke er implementert, medfører det en usymmetrisk behandling av sikringsobjekt og sikringsinstrument. Sikringsbokføring av de største filialene ble avsluttet i andre halvår av 2015.

Det har i 2015 blitt gjennomført virkelig verdisikring for å valutasikre en fast avtale om kjøp av virksomhet. Gevinster og tap på sikringsinstrumentet regnskapsføres i resultatet, sammen med verdiendringen av den faste avtalen. Verdiendringen av den faste avtalen innregnes i aksjens kostpris når den oppkjøpte virksomheten regnskapsføres.

I kategorien finansielle derivater inngår klassene finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet og finansielle derivater som sikringsbokføres.

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Der hvor tidshorisonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassene ansvarlig lån, andre forpliktelser, forpliktelser i forbindelse med forsikring, påløpte kostnader, mottatte ikke opptjente inntekter og forpliktelser innen konsernet.

Definisjon av virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata. Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

For ytterligere beskrivelse av virkelig verdi, se note 8.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Verdifall på finansielle eiendeler

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller låntaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel i gruppen av eiendeler.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittrisikokarakteristikk grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den opprinnelige effektive renten.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

Tilgjengelig for salg

For finansielle eiendeler tilgjengelig for salg foretas en vurdering av hvorvidt eiendelene er utsatt for tap ved verdifall hvert kvartal.

Dersom en reduksjon i virkelig verdi av en eiendel klassifisert som tilgjengelig for salg, sammenlignet med anskaffelseskost, er vesentlig eller har vart mer enn ni måneder, blir akkumulerte tap ved verdifall, målt til forskjellen mellom anskaffelseskost og nåværende virkelig verdi, fratrasket tap ved verdifall på den finansielle eiendelen som tidligere har blitt innregnet i resultatet, fjernet fra egenkapitalen og innregnet i resultatet selv om den finansielle eiendelen ikke har blitt fraregnet.

Tap ved verdifall som er innregnet i resultatet reverseres ikke i resultatet, men i andre resultatkomponenter.

Utbytte

Utbytte fra investeringer innregnes når selskapet har en ubetinget rett til å motta utbyttet. Foreslått utbytte innregnes som en forpliktelse i samsvar med regnskapslovens bestemmelser, i henhold til forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (FOR 2008-01-21 nr. 57). Dette innebærer at utbytte fraregnes i egenkapitalen i det regnskapsåret det avsettes for.

Avsetninger

Avsetninger innregnes når selskapet har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliktelsen, og forpliktelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm.

Restrukturering

Avsetning for restrukturering innregnes når selskapet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og omstruktureringen er påbegynt eller er kunngjort. Avsetninger foretas ikke for fremtidige kostnader i tilknytning til driften.

Pensjoner

Gjensidige har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen er en ordning hvor Gjensidige betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor det ikke foreligger noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd. Pliktige innskudd innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Pensjonsforpliktelser beregnes basert på en lineær opptjening og benytter forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, samt aktuarielle forutsetninger for dødelighet, frivillig avgang med mer.

Pensjonsmidler måles til virkelig verdi, og er fratrasket i pensjonsforpliktelsen i balansen. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. En overfinansiering i en sikret ordning kan ikke motregnes mot en underfinansiering i en usikret ordning.

Alle aktuarielle gevinster og tap relatert til den ytelsesbaserte pensjonsordningen innregnes i andre resultatkomponenter.

Aksjebasert betaling

Virkelig verdi på tildelingstidspunktet for aksjebaserte betalingsordninger tildelt de ansatte innregnes som personalkostnad, med en tilsvarende økning i egenkapital. Aksjebaserte betalingsordninger som innvinnes umiddelbart innregnes på tildelingstidspunktet. Innvinningsbetingelser tas i betraktning ved å justere antallet aksjer som blir inkludert i målingen av transaksjonsbeløpet, slik at det beløpet som til slutt innregnes skal være basert på antallet aksjer som til slutt innvinnes. Ikke-innvinningsbetingelser reflekteres ved måling av virkelig verdi og det foretas ingen justering av innregnet beløp ved faktisk manglende oppfyllelse av slike betingelser.

Aksjebaserte betalingstransaksjoner der selskapet mottar varer eller tjenester som vederlag for selskapets egne egenkapitalinstrumenter innregnes som aksjebaserte betalingstransaksjoner med oppgjør i egenkapital, uavhengig av hvordan selskapet har anskaffet egenkapitalinstrumentene. Aksjebaserte betalingsordninger som gjøres opp av en av aksjonærene i konsernspissen innregnes også som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital.

Se note 28 for ytterligere beskrivelse av konsernets aksjebaserte betalingstransaksjoner.

Skatt

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Eiendeler ved utsatt skatt innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinnregning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattepliktige resultatet på transaksjonstidspunktet, blir den ikke innregnet.

Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for midlertidige forskjeller som følge av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, unntatt i de tilfeller hvor konsernet er i stand til å kontrollere reversering av midlertidige forskjeller, og det er sannsynlig at den midlertidige forskjellen ikke vil reverseres i overskuelig fremtid. Eiendeler ved utsatt skatt som oppstår fra skattereduserende midlertidige forskjeller ved slike investeringer innregnes kun i den grad det er sannsynlig at det vil være tilstrekkelig skattepliktig inntekt til å utnytte fordelen av den midlertidige forskjellen, og de er forventet å reversere i overskuelig fremtid.

Periodeskatt og utsatt skatt

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er innregnet i andre resultatkomponenter, hvor skatten da innregnes i andre resultatkomponenter, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning. Ved virksomhetssammenslutninger beregnes utsatt skatt på differansen mellom virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser overtatt i virksomhetssammenslutning og deres balanseførte verdi. Goodwill innregnes netto uten avsetning for utsatt skatt.

Transaksjoner med nærstående parter

Konserninterne mellomværende og transaksjoner elimineres ved utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet.

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom identifiserbare sammenlignbare priser eksisterer.

Transaksjoner med samarbeidende selskaper

Brannkassene opererer som agenter på vegne av Gjensidige. For disse tjenestene betales det provisjoner. Brannkassene er også selvstendige forsikringsselskaper med brann- og naturskade på egen balanse. Gjensidige leverer støtte til denne forsikringsvirksomheten. For håndtering av dette, og for å reassurere brannkassenes forsikringsforpliktelser, mottar Gjensidige betaling basert på forretningsmessige vilkår. Det samme gjelder øvrig bistand overfor brannkassene.

Noter

1. Egenkapital

Aksjekapital

Ved utgangen av året bestod aksjekapitalen i henhold til vedtektene av 500 millioner ordinære aksjer, hver pålydende 2 kroner. Alle utstedte aksjer er fullt innbetalt.

Eierne av ordinære aksjer har utbytte- og stemmerett. Det er ingen rettigheter knyttet til beholdningen av egne aksjer.

I tusen aksjer	2015	2014
Utstedte 1. januar	500.000	500.000
Utstedte 31. desember	500.000	500.000

Egne aksjer

I kolonnen for egne aksjer i oppstillingen av endringer i egenkapital presenteres pålydende av selskapets beholdning av egne aksjer. Beløp betalt som overskrider pålydende belastes annen egenkapital slik at kostpris for egne aksjer trekkes fra i konsernets egenkapital.

Ved utgangen av året utgjorde antall egne aksjer 68.175 (63.579).

Det er totalt i 2015 kjøpt 259.515 (208.030) egne aksjer til bruk i Gjensidiges aksjebaserte betalingsordninger, til en snittkurs på 128,51 kroner (120,02). Av disse er 173.499 (152.960) videresolgt til ansatte, til samme pris, men med rabatt i form av tilskudd, se note 28. I tillegg har det i 2015 blitt tildelt 48.579 (31.662) aksjer til ledende ansatte i godtgjørelsesordningen og 32.841 (19.644) bonusaksjer til ansatte i aksjespareordningen. Egne aksjer gjennom året er økt med 4.596 (3.764).

Overkurs

Innbetalinger ut over pålydende per aksje allokeres til overkurs.

Annen innskutt egenkapital

Annen innskutt egenkapital består av lønnskostnad som er innregnet i resultatregnskapet som følge av aksjekjøpsprogram for ansatte.

Valutakursdifferanser

Valutakursdifferanser består av valutakursdifferanser som oppstår ved omregning av utenlandske filialer samt fra omregning av forpliktelser som sikrer selskapets nettoinvestering i utenlandske filialer.

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel består av avkastning på pensjonsmidler ut over renteinntekt samt gevinster/tap som oppstår ved endring av de aktuarielle forutsetninger som benyttes ved beregning av pensjonsforpliktelse.

Annen opptjent egenkapital

Annen opptjent egenkapital består av årets og tidligere års resultat og inkluderer også avsetninger til pliktige fond (naturskadefond, garantiordning).

Naturskadefondet

Driftsresultat fra den obligatoriske naturskadeforsikringen skal reguleres mot et eget naturskadefond. Avsetningen kan bare benyttes til erstatninger etter naturskader. Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd.

Garantiordningen

Avsetning til garantiordning skal gi sikkerhet for at forsikringstakerne etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalen.

Utbytte

Foreslått og vedtatt utbytte per ordinær aksje

Millioner kroner	2015	2014
Per 31. desember		
6,40 kroner (5,90) basert på årets resultat	3.200,0	2.950,0
2,00 kroner (0) basert på utdeling av overskuddskapital	1.000,0	

2. Bruk av estimater

Utarbeidelsen av regnskapet i samsvar med IFRS og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimaten og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlige basert på de underliggende forholdene. Faktiske tall kan avvike fra disse estimatene. Estimaten og de tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden estimatene endres hvis endringen kun påvirker denne perioden, eller både i den perioden estimatene endres og i fremtidige perioder hvis endringene påvirker både eksisterende og fremtidige perioder.

Nedenfor omtales de regnskapsprinsippene som benyttes av Gjensidige hvor vurderinger, estimater og forutsetninger kan avvike vesentlig fra de faktiske resultatene.

Investerings eiendommer

Virkelig verdi baseres på markedspriser og på allment aksepterte verdsettelsesmodeller hvor markedspriser ikke foreligger. Et sentralt parameter i verdivurderingen er det langsiktige avkastningskrav for den enkelte eiendom. En nærmere beskrivelse av prisrisikoen knyttet til eiendommer og en sensitivitetsanalyse for investerings eiendommer er inntatt i note 9.

Anlegg og utstyr, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler

Anlegg og utstyr, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler vurderes årlig for å sikre at avskrivningsmetoden og avskrivningsperioden som brukes er i samsvar med utnyttbar levetid. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. Nedskrivninger foretas dersom det foreligger verdifall. Det foretas en løpende vurdering av disse eiendommene på lik linje med investerings eiendommer.

Goodwill testes årlig for verdifall, eller oftere dersom det er indikasjoner på verdifall. Testingen for verdifall innebærer å fastsette gjenvinnbart beløp for den kontantstrømgenererende enheten. Normalt fastsettes gjenvinnbart beløp ved bruk av budsjetterte kontantstrømmer basert på forretningsplaner. Forretningsplanene bygger på tidligere erfaringer samt forventet markedsutvikling. Se note 5 og 7.

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi på finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel unoterte aksjer) fastsettes ved hjelp av allment aksepterte verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene er i hovedsak basert på markedsforholdene på rapporteringstidspunktet. Se note 8.

Utlån og fordringer

For finansielle eiendeler som ikke er innregnet til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Se note 10.

Forsikringsforpliktelser

Bruk av estimater ved beregning av forsikringsforpliktelser gjelder hovedsakelig erstatningsavsetninger.

Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; bransjer med kort eller med lang avviklingstid. Med avviklingstid menes hvor lang tid det går fra et tap eller en skade inntreffer (skadedato) til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Korthalede bransjer er for eksempel forsikring av bygninger, mens langhalede bransjer primært omfatter forsikring av personer. Usikkerheten i korthalede bransjer er i hovedsak knyttet til skadens størrelse.

For langhalede bransjer er risikoen forbundet med det forhold at det endelige omfanget av inntrufne skader må estimeres på bakgrunn av erfaring og empiriske data. Innen enkelte personbransjer kan det ta ti til 15 år før alle skader som er inntruffet i et kalenderår er meldt selskapet. I tillegg vil det i mange tilfeller ikke være tilstrekkelige opplysninger når skaden meldes til å foreta en korrekt avsetning. Dette kan skyldes uklarheter om årsakssammenheng og usikkerhet om skadelidtes fremtidige arbeidsevne o.l. Mange personskader prøves i rettssystemet og erstatningsnivået har over tid økt. Dette får også betydning for skader som er inntruffet i tidligere år, men som ennå ikke er avsluttet. Risikoen knyttet til avsetningene i personrelaterte bransjer er dermed påvirket av eksterne forhold. For å redusere denne risikoen foretar selskapet beregning av erstatningsansvaret etter ulike metoder og følger opp at de registrerte avsetningene knyttet til pågående erstatningssaker til enhver tid er basert på gjeldende beregningsregler. Se note 3 og 13.

Pensjon

Beregning av nåverdi av pensjonsforpliktelser baseres på aktuarielle og økonomiske forutsetninger. Enhver endring i forutsetningene påvirker den beregnede forpliktelsen. Endringer i diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Diskonteringsrenten og andre forutsetninger gjennomgås normalt en gang i året når den aktuarielle beregningen foretas, med mindre det har vært vesentlige endringer i løpet av året. Se note 14.

3. Styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko

For informasjon om styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko henvises det til note 3 i konsernregnskapet, som er dekkende både for Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Forsikring konsern.

4. Premieinntekter og erstatningskostnader mv. i skadeforsikring

For informasjon om segmenter i henhold til IFRS 8 henvises det til note 4 i konsernregnskapet. Informasjonen nedenfor er utarbeidet i henhold til kravene i årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper.

Landbaserte forsikringer - privat

Millioner kroner	Kombi- nerte	Motor- vogn	Herav trafikk	Herav øvrige	Fritidsbåt	Ulykke	Reise	Øvrige land- baserte	Sum privat
Forsikringsteknisk resultat									
<i>Forfalte bruttopremier</i>	2.693,9	5.090,2	2.356,4	2.733,8	220,2	537,3	916,0	385,1	9.842,6
Opptjente bruttopremier	2.510,3	5.080,4	2.338,7	2.741,8	219,2	529,6	903,4	327,8	9.570,8
Påløpne bruttoerstatningskostnader	(1.844,8)	(2.870,5)	(1.100,1)	(1.770,5)	(153,2)	(275,4)	(654,2)	(283,2)	(6.081,2)
Brutto driftskostnader	(335,5)	(816,3)	(380,4)	(435,9)	(34,4)	(72,9)	(136,3)	(53,8)	(1.449,1)
Forsikringsteknisk resultat	330,0	1.393,6	858,2	535,4	31,7	181,4	112,9	(9,1)	2.040,4
Påløpne brutto erstatningskostnader									
Inntruffet i år	(1.838,2)	(3.154,3)	(1.367,3)	(1.787,0)	(146,7)	(358,9)	(584,2)	(263,6)	(6.345,9)
Inntruffet tidligere år	(6,6)	283,7	267,2	16,5	(6,5)	83,5	(69,9)	(19,6)	264,7
Påløpne brutto erstatningskostnader	(1.844,8)	(2.870,5)	(1.100,1)	(1.770,5)	(153,2)	(275,4)	(654,2)	(283,2)	(6.081,2)
Forsikringstekniske avsetninger									
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	1.517,1	2.643,6	1.192,3	1.451,3	90,0	323,7	418,5	109,5	5.102,4
Brutto erstatningsavsetning	1.472,9	6.418,6	5.515,9	902,7	64,6	2.831,0	297,9	31,7	11.116,7
<i>Brutto erstatningsansvar</i>	<i>1.403,9</i>	<i>5.255,0</i>	<i>4.231,5</i>	<i>739,7</i>	<i>62,6</i>	<i>2.816,4</i>	<i>280,8</i>	<i>25,4</i>	<i>9.560,3</i>
Sikkerhetsavsetning									1.471,8
<i>Finanstilsynets minstekrav</i>									<i>1.471,8</i>

Millioner kroner	Avsetning for ikke opptjent premie		Erstatningsavsetning	
	Brutto	For egen regning	Brutto	For egen regning
Pool-ordninger				
Norsk Naturskadepool	119,7	119,7	290,2	271,0
Yrkesskadeforsikringsforeningen			37,8	37,8
Trafikkskadeforsikringsforeningen			36,2	36,2
Legemiddelpoolen			1,6	1,6
Sum pool-ordninger	119,7	119,7	365,7	346,5

Landbaserte forsikringer - næringsliv

Millioner kroner	Industri	Kombi- nerte	Motor- vogn	Herav trafikk	Herav øvrige	Ansvar	Yrkes- skade	Trygg- het	Husdyr	Fiske- opp- drett	Tran- sport	Dansk arbeids- skade	Øvrige land- bas.	Ett-årig risiko- forsikr.	Sum nær- ingsliv
Forsikringsteknisk															
<i>Forfalte bruttopremier</i>	2.543,8	1.243,3	1.600,0	615,8	984,2	625,0	624,9	282,8	117,5	50,8	63,2	433,7	107,7	2.032,5	9.725,3
Opptjente bruttopremier	2.368,1	1.517,8	1.589,0	631,7	957,4	603,2	620,1	277,1	116,1	52,5	62,8	435,9	107,4	2.032,2	9.782,2
Påløpne bruttoerstatningskostnader	(1.585,8)	(1.082,2)	(1.270,9)	(501,2)	(769,7)	(348,7)	(303,7)	(219,1)	(103,0)	(98,3)	(14,0)	(221,6)	(80,9)	(1.335,1)	(6.663,3)
Brutto driftskostnader	(298,0)	(205,9)	(282,9)	(106,6)	(176,2)	(86,1)	(65,6)	(29,3)	(14,6)	(7,5)	(9,0)	(63,9)	(16,7)	(307,4)	(1.386,8)
Forsikringsteknisk resultat	484,3	229,7	35,2	23,8	11,4	168,4	250,8	28,8	(1,4)	(53,4)	39,8	150,3	9,9	389,6	1.732,1
Påløpne brutto erstatningskostnader															
Inntruffet i år	(1.664,5)	(1.101,1)	(1.260,9)	(490,7)	(770,1)	(373,5)	(443,4)	(211,2)	(106,8)	(99,1)	(20,0)	(322,0)	(81,1)	(1.345,9)	(7.029,5)
Inntruffet tidligere år	78,7	18,9	(10,1)	(10,5)	0,4	24,9	139,7	(7,8)	3,9	0,8	6,0	100,3	0,3	10,8	366,2
Påløpne brutto erstatningskostnader	(1.585,8)	(1.082,2)	(1.270,9)	(501,2)	(769,7)	(348,7)	(303,7)	(219,1)	(103,0)	(98,3)	(14,0)	(221,6)	(80,9)	(1.335,1)	(6.663,3)
Forsikringstekniske avsetninger															
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	602,7	707,5	523,0	189,3	333,7	226,5	190,1	70,8	53,0	14,8	22,0	87,7	2,2	500,5	3.000,8
Brutto erstatningsavsetning	856,3	1.540,9	1.309,1	1.104,3	204,8	924,3	5.410,8	1.716,9	87,0	26,2	13,8	5.125,6	27,3	2.239,0	19.277,2
Brutto erstatningsansvar	850,9	1.531,0	834,7	704,0	130,7	825,9	4.264,5	912,9	85,3	18,6	12,4	5.125,6	27,3	2.239,0	16.728,1
Sikkerhetsavsetning															1.225,9
<i>Finanstilsynets minstekrav</i>															1.225,9

Millioner kroner	Sjøforsikringer og energiforsikringer			Mottatte gjenforsikringer			Øvrige	
	Storkasko	Kystkasko	Energi	Sum sjø- og energi- forsikr.	Propor- sjonale	Ikke- propor- sjonale	Sum mottatte gjenfor- sikringer	Sum Pool- ordninger Gjensidige Forsikring
Forsikringsteknisk resultat								
<i>Forfalte bruttopremier</i>			191,1	191,1	1.038,3	160,4	1.198,7	293,4 21.251,1
Opptjente bruttopremier			187,3	187,3	1.038,9	160,4	1.199,3	284,7 21.024,3
Påløpne bruttoerstatningskostnader			(108,1)	(108,1)	(716,6)	(84,3)	(800,9)	(349,8) (14.003,4)
Brutto driftskostnader			(26,9)	(26,9)	(247,0)	(7,6)	(254,6)	(3.117,5)
Forsikringsteknisk resultat			52,3	52,3	75,3	68,5	143,8	(65,1) 3.903,5
Påløpne brutto erstatningskostnader								
Inntruffet i år			(126,9)	(126,9)	(687,2)	(30,9)	(718,1)	(380,8) (14.601,3)
Inntruffet tidligere år			18,8	18,8	(29,4)	(53,4)	(82,8)	31,0 597,9
Påløpne brutto erstatningskostnader			(108,1)	(108,1)	(716,6)	(84,3)	(800,9)	(349,8) (14.003,4)
Forsikringstekniske avsetninger								
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie			15,5	15,5				119,7 8.238,4
Brutto erstatningsavsetning	8,4	160,1	11,1	179,6	691,3		691,3	387,7 31.652,5
Brutto erstatningsansvar	8,4	140,7	10,8	159,9	665,9		665,9	387,7 27.501,9
Sikkerhetsavsetning				26,3			99,4	2.823,4
<i>Finanstilsynets minstekrav</i>				26,3			99,4	2.823,4

5. Immaterielle eiendeler

Millioner kroner	Goodwill	Kunde- forhold	Varemerke	Internt utviklet programvare	Andre immater. eiendeler	Sum
Anskaffelseskost						
Per 1. januar 2014	1.488,7	505,2	35,6	538,6	53,1	2.621,2
Tilganger				48,0	4,5	52,5
Tilganger ved virksomhetssammenslutning	79,5	36,1			2,7	118,3
Tilganger ved intern utvikling				129,3		129,3
Avhendinger/reklassifiseringer				80,2	(37,9)	42,3
Valutakursdifferanser	100,4	36,2	2,1	25,5	1,4	165,7
Per 31. desember 2014	1.668,7	577,5	37,7	821,7	23,9	3.129,4
Prosjekter i arbeid				86,0		86,0
Per 31. desember 2014, inklusiv prosjekter i arbeid	1.668,7	577,5	37,7	907,7	23,9	3.215,4
Avskrivning og tap ved verdifall						
Per 1. januar 2014	(100,0)	(217,5)	(20,2)	(231,1)	(11,8)	(580,5)
Avskrivninger		(56,7)	(9,5)	(111,2)	(2,6)	(180,0)
Avhendinger/reklassifiseringer				(72,1)	11,4	(60,7)
Valutakursdifferanser		(17,1)	(1,6)	(11,1)	(0,2)	(30,1)
Per 31. desember 2014	(100,0)	(291,3)	(31,3)	(425,5)	(3,1)	(851,3)
Balanseført verdi						
Per 1. januar 2014	1.388,7	287,8	15,4	418,6	41,3	2.151,7
Per 31. desember 2014	1.568,6	286,2	6,4	482,2	20,7	2.364,1
Anskaffelseskost						
Per 1. januar 2015	1.668,7	577,5	37,7	821,7	23,9	3.129,4
Tilganger		16,5		41,0	50,1	107,6
Tilganger internt	15,6	24,4				40,0
Tilganger ved intern utvikling				156,2		156,2
Avhendinger/reklassifiseringer				(244,9)		(244,9)
Valutakursdifferanser	92,4	31,9	1,5	25,0	4,8	155,5
Per 31. desember 2015	1.776,7	650,3	39,2	799,0	78,8	3.343,9
Prosjekter i arbeid				99,2		99,2
Per 31. desember 2015, inklusiv prosjekter i arbeid	1.776,7	650,3	39,2	898,2	78,8	3.443,1
Avskrivning og tap ved verdifall						
Per 1. januar 2015	(100,0)	(291,3)	(31,3)	(425,5)	(3,1)	(851,3)
Avskrivninger		(60,5)	(6,2)	(143,0)	(25,8)	(235,5)
Avhendinger/reklassifiseringer				199,8		199,8
Valutakursdifferanser		(17,1)	(1,6)	(11,9)	(1,9)	(32,5)
Per 31. desember 2015	(100,0)	(369,0)	(39,0)	(380,6)	(30,9)	(919,5)
Balanseført verdi						
Per 1. januar 2015	1.568,7	286,2	6,4	482,1	20,7	2.364,0
Per 31. desember 2015	1.676,6	281,3	0,2	517,5	47,9	2.523,6
Avskrivningsmetode	I/A	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	I/A	10	10	5-8	5-10	

Selskapets immaterielle eiendeler er enten ervervet eller internt utviklet. Goodwill og kundeforhold er ervervet gjennom oppkjøp av porteføljer eller innfusjonering av selskap, og er et resultat av allokering av kostpris ved oppkjøpet. Internt utviklet programvare er utviklet for bruk i forsikringsvirksomheten. Ekstern og intern bistand til utviklingsarbeid i forbindelse med innføring eller vesentlig oppgradering av programvare, herunder tilpasning av standardsystemer aktiveres som immaterielle eiendeler.

Avskrivning er inkludert i Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert provisjoner for mottatt gifnforsikring og salgskostnader.

Selskapet har hatt enkelte mindre tilganger gjennom virksomhetssammenslutning i 2015.

Verdivurdering av goodwill

Balanseført goodwill i selskapet utgjør per 31. desember 2015 1.676,7 millioner kroner, jf. tabell.

Millioner kroner	2015	2014
Goodwill		
Gjensidige Forsikring, dansk filial	1.091,9	1.016,7
Arbeidsskadeforsikring i Danmark	121,1	114,5
Gouda portefølje	85,8	81,4
Gjensidige Forsikring, svensk filial	249,2	227,3
Gjensidige Forsikring, white label	128,7	128,7
Sum	1.676,7	1.568,6

Hver av enhetene ovenfor er den minste enhet med identifiserbare eiendeler og kontantstrømmer og dermed ansett som egne kontantstrømgenererende enheter.

Årlig vurdering av tap ved verdifall ble gjennomført i tredje kvartal 2015. Det er også foretatt indikasjonsvurderinger i øvrige kvartal for å vurdere om det er nye forhold som tilsier at det må foretas en ny vurdering av verdifall.

Gjennvinnbart beløp for de kontantstrømgenererende enhetene fastsettes ut fra en vurdering av bruksverdi. Bruksverdien baseres på en diskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer, med en relevant diskonteringsrente som tar hensyn til løpetid og risiko.

Budsjetter/prognoser og perioden kontantstrømmene er fremskrevet

Fremskrivningen av kontantstrømmene er basert på budsjett og prognose for de neste fem årene gjennomgått av ledelsen og godkjent av styret. I perioden etter 2019 er det lagt til grunn en lavere årlig vekst enn i budsjettperioden. Terminalverdien er beregnet i år 2024. Veksten begrunnes med at selskapene i utgangspunktet er mindre selskaper, med et solid morselskap som gir gode mulighetene til å øke markedsandelene. I prognoseperioden er det lagt til grunn en høyere premievekst for den svenske filialen enn øvrige kontantstrømgenererende enheter fordi det i 2015 er iverksatt en rekke tiltak som skal bidra til økt vekst og bedret lønnsomhet. Kontantstrømmene er estimert til et normalnivå før det er beregnet en terminalverdi. Gjensidige bruker som utgangspunkt en ti års horisont på sine modeller, siden

porteføljene er i en vekstperiode og en kortere periode vil gi et mindre korrekt bilde av forventede kontantstrømmer.

Ledelsens metode

Så langt det er mulig har ledelsen søkt å dokumentere de forutsetningene som modellene er basert på ved hjelp av ekstern informasjon. Ekstern informasjon er først og fremst benyttet i vurderingen av diskonteringsrente og valutakurser. Når det gjelder fremtidige kontantstrømmer har ledelsen også vurdert i hvilken grad man historisk har oppnådd sine budsjetter. Dersom man ikke har oppnådd forventet budsjetter resultat, har ledelsen gjennomført en avviksanalyse. Disse avviksanalysene er gjennomgått av styret i de respektive datterselskapene, samt av ledelsen i Gjensidige Forsikring.

Nivå på combined ratio (CR)

Det forventede CR-nivået i både vekstperioden og ved beregning av terminalverdien er vurdert til å være fra 80,6 til 112,2.

Kontantstrømgenererende enheter	CR-nivå i vekstperiode	CR-nivå ved beregning av terminalverdi
Gjensidige Forsikring, dansk filial	90,5-95,8 %	91,6 %
Arbeidsskadeforsikring i Danmark	84,7-86,7 %	86,7 %
Gjensidige Forsikring, svensk filial	91,7-112,2 %	91,7 %
Gouda portefølje	80,6-90,6 %	90,6 %

Vekstrate i terminalledd

Vekstraten er fastsatt til 2,5 prosent i Skandinavia, ned fra 3,0 som ble benyttet i 2014.

Diskonteringsrente

Diskonteringsrenten er før skatt, og er sammensatt av en risikofri rente, et risikopåslag og en markedsbeta. Den risikofrie renten tilsvarer en ti års rente på statsobligasjoner i de respektive landene som filialene opererer i og det er i tillegg lagt til et risikopåslag. Påslaget er økt noe fra 2014 som følge av nedgangen i rente på statsobligasjoner. Diskonteringsrenten som er benyttet er 7,5 prosent for Danmark og Sverige.

Følsomhetsanalyse for nøkkelforutsetninger

Merverdiene knyttet til oppkjøpene er basert på ulike nøkkelforutsetninger. Dersom disse forutsetningene utvikler seg vesentlig forskjellig fra det som er forutsatt i modellene for vurdering av tap ved verdifall, kan dette medføre behov for nedskrivning, jf. tabell.

Sensitivitetstabell goodwill	Diskonteringsrenten øker med 1 %	Vekst reduseres med 2 % ift. forventet neste 3 år	CR øker med 2 % de neste 3 årene	Alle forhold inntreffer samtidig
Gjensidige Forsikring, dansk filial	Nedskrivningsbehov med ca. 289 mill.	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 505 mill.
Arbeidsskadeforsikring i Danmark	Nedskrivningsbehov med ca. 96 mill.	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 118 mill.
Gjensidige Forsikring, svensk filial	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gjensidige Forsikring, white label	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gouda portefølje	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov

6. Aksjer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Millioner kroner	Forretnings- kontor	Eierandel	Kostpris 31.12.2015	Balanseført verdi 31.12.2015	Kostpris 31.12.2014	Balanseført verdi 31.12.2014
Datterselskaper						
Gjensidige Bank Holding AS	Oslo, Norge	100 %	1.931,4	1.952,7	1.931,4	1.832,7
Gjensidige Norge AS	Oslo, Norge	100 %	195,7	1,2	195,7	1,2
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	Oslo, Norge	100 %	741,0	742,7	741,0	742,1
Oslo Areal AS ¹	Oslo, Norge	100 %			1.828,8	1.828,8
Gjensidige Baltic AAS	Riga, Latvia	100 %	351,5	347,8	351,5	347,8
Samtrygd Eigedom AS	Oslo, Norge	100 %	6,9	6,9	6,9	6,9
Lokal Forsikring AS	Oslo, Norge	100 %	31,4	11,3	31,4	11,3
Nykredit Forsikring A/S	København, Danmark	100 %	1.625,1	1.485,6	1.625,1	1.485,6
Byggeriets Forsikringservice AS ²	København, Danmark	100 %			35,4	35,4
Nordisk Forsikrings Service AS ³	København, Danmark	100 %			65,5	38,1
Försäkringshuset Amb & Rosèn AB	Stockholm, Sverige	100 %	5,1	5,1	5,1	5,1
Försäkringsproduktion i Sverige AB	Piteå, Sverige	100 %	14,4	16,9	9,6	9,6
NAF Forsikringsformidling AS	Oslo, Norge	66 %	47,0	54,9		
Mondux Affinity Aps	København, Danmark	100 %	77,2	77,2		
Mondux Assurance Agentur A/S	København, Danmark	100 %	129,0	137,2		
Mondux Service A/S	København, Danmark	100 %	0,6	0,6		
PZU Lietuva SA	Vilnius, Litauen	99,9%	628,8	581,0		
Sum datterselskaper			5.785,0	5.421,2	6.827,4	6.344,7
Tilknyttede selskaper						
Vervet AS inkludert ansvarlig lån ^{4, 5}	Tromsø, Norge	25 %	35,3	11,5	35,3	5,5
Felleskontrollert virksomhet						
Oslo Areal AS	Oslo, Norge	50 %	1.086,9	1.086,9		
Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet			1.122,2	1.098,4	35,3	5,5

¹ Solgt 50 prosent av aksjene til AMF, se tekst til slutt i noten.

² Byggeriets Forsikringservice AS ble avvirket i løpet av 2015.

³ Nordisk Forsikrings Service AS ble avvirket i løpet av 2015.

⁴ Reversering av nedskrivning medførte en regnskapsmessig gevinst på 6,0 millioner kroner.

⁵ Ansvarlig lån på 24,0 millioner kroner er inkludert i kostpris.

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter ⁶	Resultat	Andel av børsverdi
For hele selskapet 2015						
Datterselskaper - tilleggsinformasjon						
Gjensidige Bank Holding (konsern)	40.487,8	2.695,8	37.792,0	663,4	225,9	I/A
Gjensidige Norge AS	0,1	0,1	(0,0)		0,0	I/A
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding (konsern)	20.770,0	596,2	20.173,8	1.431,5	59,9	I/A
Gjensidige Baltic AAS	935,5	277,7	657,8	532,3	(78,4)	I/A
Samtrygd Eigedom AS	6,3	6,2	0,1	0,0	0,0	I/A
Lokal Forsikring (konsern)	18,2	17,5	0,7	0,1	4,3	I/A
Nykredit Forsikring A/S	1.454,5	308,9	1.145,5	51,8	(14,9)	I/A
Försäkringshuset Amb & Rosèn AB	0,8	0,5	0,3		0,8	I/A
Försäkringsproduktion i Sverige AB	8,8	3,5	5,3		0,0	I/A
NAF Forsikringsformidling AS	4,6	(0,1)	4,7		(8,0)	I/A
Mondux Affinity Aps	21,9	9,9	12,0		4,5	I/A
Mondux Assurance Agentur A/S	18,2	13,0	5,2		7,2	I/A
Mondux Service A/S	0,7	0,7	0,0		0,0	I/A
Mondux AB	4,7	0,1	4,6		0,4	I/A
PZU Lietuva SA	787,8	157,0	630,9	109,7	(38,1)	I/A
Sum datterselskaper	64.520,0	4.086,8	60.433,2	2.788,9	163,8	

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter ⁶	Resultat	Andel av børsverdi
For hele selskapet 2014						
Datterselskaper - tilleggsinformasjon						
Gjensidige Bank Holding (konsern)	29.521,2	2.038,9	27.482,3	612,0	184,6	I/A
Gjensidige Norge AS	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	I/A
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding (konsern)	17.903,3	568,2	17.335,1	1.262,4	32,1	I/A
Oslo Areal AS	6.456,8	2.223,8	4.233,0	457,2	347,8	I/A
Gjensidige Baltic AAS	850,4	341,1	509,3	523,0	6,3	I/A
Samtrygd Eignedom AS	6,3	6,2	0,1	0,1	0,1	I/A
Lokal Forsikring (konsern)	25,9	17,5	8,4	0,2	(19,6)	I/A
Nykredit Forsikring A/S	1.542,6	368,1	1.174,5	199,2	80,4	I/A
Byggeriets Forsikringsservice AS	5,2	1,7	3,5		1,1	I/A
Nordisk Forsikrings Service AS	49,8	38,1	11,7	30,9	28,9	I/A
Försäkringshuset Amb & Rosén AB	2,2	(0,4)	2,6		(2,1)	I/A
Försäkringsproduktion i Sverige AB	3,6	0,5	3,0			I/A
Sum datterselskaper	56.367,3	5.603,8	50.763,6	3.085,0	659,5	

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter ⁶	Resultat	Andel av børsverdi
For hele selskapet 2015						
Tilknyttede selskaper - tilleggsinformasjon						
Vervet AS	100,0	4,3	95,7	0,7	(1,7)	I/A
Sum tilknyttede selskaper	100,0	4,3	95,7	0,7	(1,7)	

For hele selskapet 2014**Tilknyttede selskaper - tilleggsinformasjon**

Vervet AS	102,1	6,1	96,0	0,5	(2,9)	I/A
Sum tilknyttede selskaper	102,1	6,1	96,0	0,5	(2,9)	

⁶ Driftsinntekter. For selskaper hvor finansinntekter er driftsinntekter er dette inkludert i inntekter. For annen virksomhet er finansinntekter ikke inkludert.

For hele selskapet 2015**Felleskontrollert virksomhet - tilleggsinformasjon**

Millioner kroner	Oslo Areal AS
Resultatoppstilling	
Driftsinntekter	419,8
Driftskostnader	(75,5)
Renteinntekter	1,5
Rentekostnader	(71,5)
Verdiendringer eiendom	271,7
Gevinster/tap ved salg av eiendom	3,7
Avskrivninger og amortisering	(8,8)
Resultat før skattekostnad	540,9
Skattekostnad	(92,0)
Resultat etter skattekostnad	448,9
Andre inntekter og kostnader	0,1
Totalresultat	449,0
Balanseposter	
Omløpsmidler	93,0
Anleggsmidler	6.821,5
Kontantekvivalenter	30,7
Kortsiktig gjeld	820,6
Langsiktig gjeld	3.076,1
Egenkapital	3.018,0

Fordringer på felleskontrollert virksomhet

Millioner kroner	Oslo Areal AS
Gjensidiges andel av utlån	1.538,0
Sum fordringer på felleskontrollert virksomhet	1.538,0

For samtlige investeringer tilsvarende stemmeandel eierandel.

Gjensidige solgte i november 50 prosent av aksjene i Oslo Areal til AMF Pensionsforsikring (AMF). Transaksjonen innebærer at Gjensidige og AMF vil eie Oslo Areal sammen som en felleskontrollert virksomhet, da hver av partene har rett til sin andel av ordningens netto eiendeler. Partene vil gjøre felles investeringer i det norske eiendomsmarkedet gjennom Oslo Areal. Investeringen er regnskapsført til kostpris på 1,1 milliarder kroner ved årsslutt. Prinsipp for verdsettelse av eiendomsinvesteringene er beskrevet i note 9 Investeringseiendommer. Gjensidige Forsikring har gitt et utlån til Oslo Areal som ved årsslutt beløp seg til 1,5 milliarder kroner. Lånet er rentebærende.

En del av avtalen er at Gjensidige, gjennom en prisjusteringsmekanisme, vil bli eksponert for utviklingen i eiendomsmarkedet med et beløp tilsvarende halvparten av inntektene i perioden frem til 31. desember 2016. Gjensidige vil derfor ha en høyere eiendomseksponering i denne perioden enn 50 prosent eierandel i Oslo Areal. Eksponeringen som denne avtalen representerer er ikke regnskapsført. Avtalen innregnes til virkelig verdi og den urealiserte gevinsten var 16,2 millioner kroner pr 31. desember 2015.

Det foreligger kontraktsmessige forpliktelser til utvikling av investeringseiendommer i Oslo Areal AS på 71,0 millioner kroner (80,0). Forpliktelsen forfaller i perioden frem til 31. desember 2017.

Gjensidige Forsikring ASA er ikke lenger representert i SpareBank 1 SR-Banks styre, og banken vurderes ikke lenger regnskapsmessig som tilknyttet selskap. Aksjeposten i banken ble fra og med andre kvartal 2014 regnskapsført til markedsverdi.

Gjensidige solgte 26. februar 2014 eierandelen i Storebrand ASA. Regnskapsmessig gevinst av transaksjonen i konsernregnskapet ble 1.108,7 millioner kroner. Salgssummen på salg av 20,1 prosent utgjorde 3.256,5 millioner kroner og ble gjort opp i kontanter. Gjensidige eier etter denne transaksjonen ingen aksjer i Storebrand ASA.

Det foreligger enkelte restriksjoner på Gjensidige Forsikring sin mulighet til å få tilgang til eller bruke konsernets eiendeler, samt gjøre opp konsernets forpliktelser. Konsernbidrag må sammen med utbytte ikke overstige forsvarlig utdeling av utbytte basert på et selskaps soliditet og drift. Utdelinger fra livsselskap må ligge innenfor årets resultat. Ønskes det delt ut mer enn dette kreves det forhåndsgodkjenning av Finanstilsynet. Regelverket for kapitaldekning og solvensmargin må overholdes samt at kapitalforvaltningsforskriften setter krav til de midler som må være tilstede for å dekke de forsikringstekniske avsetningene. I tillegg skal Gjensidige fylle kapitalkravene for en A-rating, noe som binder ytterligere kapital.

Et forsikringsselskap kan ikke yte lån eller stille garanti for annet foretak i samme konsern utover oppgjørskonto i konsernbank med mindre det foreligger unntak basert i forskrift og/eller enkeltvedtak fra Finanstilsynet.

7. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Millioner kroner	Eierbenyttet eiendom	Anlegg og utstyr	Sum
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2014	117,0	443,2	560,3
Tilganger	5,4	220,4	225,8
Avhendinger	(14,3)	(106,1)	(120,4)
Valutakursdifferanser		4,2	4,2
Per 31. desember 2014	108,2	561,7	669,9
Prosjekter i arbeid		98,7	98,7
Per 31. desember 2014, inklusiv prosjekter i arbeid	108,2	660,5	768,6
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2014	(32,8)	(335,5)	(368,3)
Årets avskrivning	(2,9)	(46,2)	(49,1)
Avhendinger	5,8	36,4	42,3
Tap ved verdifall reversert i perioden	0,8		0,8
Valutakursendringer		(2,9)	(2,9)
Per 31. desember 2014	(29,0)	(348,2)	(377,2)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2014	84,4	243,8	328,1
Per 31. desember 2014	79,2	312,3	391,5
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2015	108,2	561,7	669,9
Tilganger	0,4	99,0	99,3
Avhendinger	(86,0)	(42,0)	(128,0)
Valutakursdifferanser		5,8	5,8
Per 31. desember 2015	22,8	624,6	647,3
Prosjekter i arbeid		27,6	27,6
Per 31. desember 2015, inklusiv prosjekter i arbeid	22,8	652,1	674,8
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2015	(29,0)	(348,2)	(377,2)
Årets avskrivning	(2,6)	(56,8)	(59,5)
Avhendinger	28,1	31,1	59,2
Valutakursdifferanser		(3,5)	(3,5)
Per 31. desember 2015	(3,8)	(377,4)	(381,2)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2015	79,2	312,3	391,5
Per 31. desember 2015	19,0	274,7	293,7
Avskrivningsmetode	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	10-50	3-10	

¹ Anlegg og utstyr består hovedsakelig av maskiner, biler, inventar og møbler.

Millioner kroner	2015	2014
Markedsverdi av tomter og eierbenyttede eiendommer	34,6	97,6
Balanseført verdi av tomter og eierbenyttede eiendommer	19,0	79,2
Merverdi utover balanseført verdi	15,6	18,4

Hver komponent av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter avskrives ikke. Estimert utnyttbar levetid for inneværende periode og sammenligningsperioder er mellom ti og 50 år for eierbenyttet eiendom, hvorav tekniske installasjoner innehar høyeste avskrivningssats, og mellom tre og ti år for anlegg og utstyr.

Etter salget av to eierbenyttede eiendommer til Oslo Areal består de eierbenyttede eiendommene i Gjensidige Forsikring ASA hovedsakelig av fritidshus og hytter.

Det foreligger ingen restriksjoner på eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr er heller ikke stilt som sikkerhet for forpliktelsers.

Markedsverdien av tomter og eierbenyttede eiendommer overskrider balanseført verdi som vist ovenfor. For anlegg og utstyr er det ikke noe vesentlig avvik mellom balanseført verdi og markedsverdi. Enkelte driftsmidler, som for eksempel møbler, er fullt avskrevet, men fortsatt i bruk.

8. Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Nedenfor redegjøres det for de ulike verdsettelsesnivåene og hvilke finansielle eiendeler/forpliktelser som inngår på hvilke nivåer.

Kvoterte priser i aktive markeder

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på kvoterte priser i aktive markeder dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Finansielle eiendeler/forpliktelser som verdsettes basert på kvoterte priser i aktive markeder klassifiseres som nivå én i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå én i verdsettelseshierarkiet

- Børsnoterte aksjer
- Stats- og statsgaranterte obligasjoner/verdpapirer med fast avkastning
- Børsnoterte fond (ETF)

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle eiendeler/forpliktelser er klassifisert som nivå to i verdsettelseshierarkiet

- Valutaterminer, aksjeopsjoner, fremtidige renteavtaler og valutawapper hvis virkelige verdi er derivert fra verdien av underliggende instrumenter. Derivatene i disse kategoriene verdsettes ved hjelp av allment brukte verdsettelsesmetoder for derivater (opsjonspringsmodeller etc.).
- Aksjefond, obligasjonsfond, hedgefond og kombinasjonsfond hvis virkelige verdi er bestemt på bakgrunn av verdien av instrumentene som fondene har investert i.
- Sertifikater, obligasjoner og indeksobligasjoner som ikke er noterte, eller som er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene i disse kategoriene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt.
- Rentebærende forpliktelser (bankdrift) målt til virkelig verdi. De rentebærende forpliktelsene verdsettes basert på observerbare rentekurver.
- Børsnoterte ansvarlig lån hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner.

Verdsettelse basert på ikke-observerbare markedsdata

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på kvoterte priser i aktive markeder, og heller ikke er basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser som er verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet

- Unoterte private equity-investeringer (PE) som ikke er organisert som fond verdsettes ved hjelp av kontantstrømsanalyser, pris-multipler og nylige markedstransaksjoner. PE-investeringene som er organisert som fond verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV (Net Asset Value) fra fondsforvaltere i henhold til IPEV-retningslinjer (International Private Equity and venture capital Valuation). NAV fastsettes av fondsforvaltere ved hjelp av verdsettelsesmetodene i IPEV-retningslinjene som anses som best egnet til å estimere virkelig verdi, gitt de faktiske omstendigheter, for hver underliggende investering. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV fra siste kvartalsrapportering. NAV vurderes deretter for skjønnsmessige justeringer basert på objektive hendelser i de enkelte fond siden forrige rapporteringsdato. Objektive hendelser kan være utviklingen i underliggende verdier på børsnoterte selskaper siden siste rapportering fra fondet, endringer i regelverket eller store markedsbevegelser. Det er forutsigbart at verdien av PE-investeringer også vil bli påvirket ved store markedsbevegelser generelt, eller i individuelle sektorer, målt ved utviklingen i ulike aksjeindekser. På bakgrunn av hva dette gir av informasjon vil en endelig verddivurdering bli foretatt.
- Eiendomsfond. Eiendomsfondene verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV-verdier fra fondsforvaltere. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering.
- Gjensidiges innskutte egenkapital i Gjensidige Pensjonskasse. Innskutt egenkapital er verdsatt til pålydende.

Verdsettelsesprosess finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre

Investeringsdirektør i samråd med avdeling for investeringsavkastning- og risikomåling fastsetter hvilke verdsettelsesmodeller som skal benyttes ved verdsettelse av finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet. Evaluering av modellene gjøres ved behov. Investeringenes virkelige verdier og resultater samt overholdelse av fastsatte rammer rapporteres ukentlig til finansdirektør og konsernsjef samt månedlig til styret.

Sensitivitet finansielle eiendeler nivå tre

Sensitivitetsanalysen for finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata viser resultateffekten av realistiske og plausible markedsutfall. Generelle markedsnedgang eller forverrede framtidsutsikter kan påvirke forventning om fremtidige kontantstrømmer eller anvendte multipler som igjen vil medføre at verdien reduseres. Et verdifall på ti prosent anses som et realistisk og plausibelt markedsutfall for aksjer og andeler, samt obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning som inngår i nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Millioner kroner	Noter	Balanseført verdi per 31.12.2015	Virkelig verdi per 31.12.2015	Balanseført verdi per 31.12.2014	Virkelig verdi per 31.12.2014
Finansielle eiendeler					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		275,6	275,6	324,4	324,4
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring		52,2	52,2	0,0	0,0
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>					
Aksjer og andeler	12	7.130,6	7.130,6	7.469,5	7.469,5
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		24.205,7	24.205,7	19.888,5	19.888,5
<i>Finansielle eiendeler som holdes til forfall</i>					
Obligasjoner som holdes til forfall		1.797,1	1.925,0	2.421,7	2.628,1
<i>Utlån og fordringer</i>					
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer	10	16.173,2	17.439,1	15.908,1	17.865,2
Utlån	10	165,1	165,1	181,9	181,2
Fordringer i forbindelse med direkte forretning og gjenforsikringer		4.696,7	4.696,7	4.427,5	4.427,5
Fordringer innen konsernet	22	61,0	61,0	3.563,7	3.563,7
Andre fordringer	10	367,2	367,2	669,3	669,3
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		25,7	25,7	50,8	50,8
Kontanter og kontantekvivalenter	11, 26	1.704,5	1.704,5	1.652,1	1.652,1
Sum finansielle eiendeler		56.654,5	58.048,3	56.557,5	58.720,3
Finansielle forpliktelser					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		366,3	366,3	297,0	297,0
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring				209,3	209,3
<i>Finansielle forpliktelser til amortisert kost</i>					
Ansvarlig lån	21	1.197,4	1.135,7	1.197,1	1.198,6
Andre forpliktelser	15	970,4	970,4	883,2	883,2
Forpliktelser i forbindelse med forsikring og gjenforsikring		474,8	474,8	467,2	467,2
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	15	297,2	297,2	275,6	275,6
Forpliktelser innen konsernet	22	22,2	22,2	57,4	57,4
Sum finansielle forpliktelser		3.328,3	3.266,6	3.386,8	3.388,3
Ikke resultatført gevinst/(tap)			1.455,4		2.161,3

Verdsettelseshierarki 2015

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

Millioner kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		275,6		275,6
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring		52,2		52,2
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	1.092,2	4.110,6	1.927,9	7.130,6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	7.462,6	14.568,6	2.174,5	24.205,7
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall		1.925,0		1.925,0
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		17.437,5	1,6	17.439,1
Utlån			165,1	165,1
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		366,3		366,3
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		1.135,7		1.135,7

Verdsettelseshierarki 2014

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

Millioner kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		324,4		324,4
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	1.426,8	3.917,8	2.124,9	7.469,5
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	7.140,5	12.342,0	406,0	19.888,5
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall	109,8	2.518,3		2.628,1
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		17.864,1	1,1	17.865,2
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet	19,6	277,4		297,0
Finansielle derivater benyttet til sikringsbokføring		209,3		209,3
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		1.198,6		1.198,6

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2015

Millioner kroner	Per 1.1.2015	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2015	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2015
Aksjer og andeler	2.124,9	(142,3)	278,3	(333,0)			1.927,9	(226,9)
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	406,0	56,1	1.749,7	(37,3)			2.174,5	
Sum	2.530,9	(86,2)	2.028,0	(370,3)			4.102,4	(226,9)

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2015

Millioner kroner		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 %	192,8
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdifall på 10 %	217,4
Sum		410,2

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2014

Millioner kroner	Per 1.1.2014	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2014	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2014
Aksjer og andeler	2.305,2	68,7	281,7	(530,8)			2.124,9	(85,7)
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1,2	(5,5)	410,3				406,0	
Sum	2.306,4	63,3	692,0	(530,8)			2.531,0	(85,7)

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2014

Millioner kroner		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 %	212,5
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdifall på 10 %	40,6
Sum		253,1

Sikringsbokføring

Nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet

Gjensidige Forsikring gjennomførte sikringsbokføring av valutakursdifferanser på nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet frem til andre halvår 2015. Nettoinvesteringene ble valutasikret ved

å inngå øremerkede valutarelaterte kontrakter som ble fornyet hvert kvartal på et beløp tilsvarende verdien av investeringene. På den måten ble sikringseffektiviteten målt per sikringsobjekt. Kredittrisikoen forbundet med sikringsinstrumentene var innenfor Gjensidiges kredittpolicy.

	Markedsverdi per 31.12.2015			Ineffektivitet innregnet i resultatet
Millioner kroner	Kontrakt /nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	
Gjensidige Forsikring, dansk filial				
Valutarelaterte kontrakter - sikringsinstrumenter	0,0		0,0	0,0
Sikringsobjekt	0,0			

	Markedsverdi per 31.12.2014			Ineffektivitet innregnet i resultatet
Millioner kroner	Kontrakt /nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	
Gjensidige Forsikring, dansk filial				
Valutarelaterte kontrakter - sikringsinstrumenter	1.415,0		74,4	1,6
Sikringsobjekt	1.449,0			

9. Investerings eiendommer

Gjensidige Forsikring solgte 50 prosent av Oslo Areal i fjerde kvartal (se note 6). Investeringen er regnskapsført til kostmetoden ved årsslutt, i tillegg til at Gjensidige Forsikring har gitt et utlån til Oslo Areal. Gjensidige Forsikring sine investerings eiendommer ble i sin helhet solgt til Oslo Areal i fjerde kvartal.

Investerings eiendommene var hovedsakelig nærings eiendommer lokalisert i Oslo og omegn, samt Drammen, Fredrikstad og Stavanger. Gjennomsnittlig leieperiode per 31. desember 2015 var 5,1 år og eiendomsporteføljen omfattet i hovedsak kontoreiendom.

Investerings eiendommene verdsettes til virkelig verdi. Benyttet verdsettelsesmodell er utviklet av Oslo Areal AS over flere år. Verdsettelsesmodellen legges til grunn både i kvartalsregnskapene og ved årsslutt. Ved halvår og årsslutt blir det i tillegg innhentet uavhengige verddivurderinger fra eksterne rådgivere for utvalgte deler av porteføljen. Forutsetninger i modellen avstemmes så langt det lar seg gjøre mot eksterne, observerbare eiendomstransaksjoner.

Verdsettelsesmodellen verdsetter hver eiendom for seg. Verddivurderingsmodellen er en kvartalsvis etterskuddsvis kontantstrøms modell. De viktigste parametere i verddivurderingsmodellen er avkastningskrav, leieinntekter (kontraktsleie og markedsleie), eierkostnader, leietakertilpasninger og prosjektinvesteringer. Metoden kartlegger alle inntekter og utgifter i en gitt investeringshorisont slik at netto kontantstrøm fremkommer for eiendommen pr år. Deretter

beregnes nåverdien av denne kontantstrømmen basert på et realavkastningskrav pluss forventet inflasjon. Nåverdien av denne kontantstrømmen samt nåverdien av restverdien utgjør kontantstrøms verdien av eiendommen, og dette anses å være eiendommens markedsverdi, slik den ville fremkomme i en transaksjon mellom markedsaktører under de gjeldende markedsforhold som eksisterer på balansedagen.

Avkastningskravet fastsettes med utgangspunkt i et normalavkastningskrav som justeres for eiendommens beliggenhet, type, kontrakt og standard. Normalavkastningskravet fastsettes ut fra det avkastningskravet som kan avledes gjennom transaksjoner i markedet, samt forventninger om rentenivå og risikopåslag. Markedsleien fastsettes ut fra eksisterende kontrakter på eiendommen og sammenlignbare eiendommer, observasjoner fra kontraktsforhandlinger, tilbudsforespørsler, markedsrapporter fra næringsmeglere og Arealstatistikks database.

Det foreligger ingen restriksjoner med hensyn til salg eller på bruk av inntekter og kontantstrømmer fra investerings eiendommer.

Gjensidige Forsikring har ingen investerings eiendommer for leasing eller som er klassifisert som tilgjengelig for salg.

Det er ingen lån med sikkerhet i investerings eiendommer i 2014 eller 2015.

Investerings eiendommer (nivå 3)

Millioner kroner	2015	2014
Balansen		
Per 1. januar	169,7	177,3
Avhendinger	(176,1)	(12,7)
Netto gevinster/(tap) ved justering av virkelig verdi	6,4	5,1
Per 31. desember	0,0	169,7

10. Utlån og fordringer

Millioner kroner	2015	2014
Utlån og fordringer		
Pantelån		1,0
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer	16.173,2	15.908,1
Andre utlån	163,2	181,0
Ansvarlig lån	3,7	2,6
Tapsavsetning med objektive bevis	(1,8)	(2,8)
Sum utlån og fordring	16.338,3	16.089,9

Millioner kroner	Pålydende verdi		Kostpris		Markedsverdi	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Ansvarlige lån						
Midvest I	1,0	0,8	1,0	0,6	1,1	0,4
Midvest II	1,0	0,4	1,0	0,4	1,1	0,8
Norinnova Invest	1,5	1,4	1,5	1,2	1,5	1,4
Vervet AS ¹	24,0	24,0	24,0	24,0		
Sum ansvarlige lån	27,5	26,6	27,5	26,2	3,7	2,6

¹ Vervet AS er eid med 25 prosent av Gjensidige Forsikring og er i balansen klassifisert som fordring på tilknyttede selskaper. Det ansvarlige lånet ble innregnet som tap ved verdifall i resultatet fra tilknyttede selskaper i 2008. Det påløper rente kun på Midvest I og Midvest II.

Millioner kroner	2015	2014
Tapsavsetning med objektive bevis		
Tapsavsetning med objektive bevis per 1. januar	2,8	3,6
Periodens endring i tapsavsetninger basert på objektive bevis	(1,0)	(0,8)
Tapsavsetning med objektive bevis per 31. desember	1,8	2,8

Andre fordringer		
Fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning	272,0	607,2
Fordringer SOS International	21,3	29,9
Andre fordringer	73,9	32,2
Sum andre fordringer	367,2	669,3

Obligasjoner er verdipapirer som er klassifisert som lån og fordringer iht. IAS 39.

Av andre utlån utgjør 101,6 millioner kroner (126,3) rentefrie lån til landbrukskunder. Lånene har i sin helhet gått til installasjon av brannvarslingsanlegg hos disse kundene. Det er ikke knyttet pant til lånene og løpetiden varierer fra ett til over 20 år. Gjensidige Forsikring har ikke tilbudt denne type lån til sine kunder siden 2008. Misligholdsraten er på 1,00 prosent (1,00) ved årsslutt.

Inkludert i andre utlån er også 60,7 millioner kroner (53,8) for lån gitt i forbindelse med avhendelse av datterselskap.

Innregning av tap ved verdifall gjøres ved objektive bevis på de enkelte lån, og det gjøres derfor ikke vurderinger på grupper av utlån.

Utover det ansvar som følger av inngåtte forsikringskontrakter, har ikke selskapet gitt noen garantier som det er gjort avsetninger for.

11. Kontanter og kontantekvivalenter

Millioner kroner	2015	2014
Innskudd hos kredittinstitusjoner	737,1	471,0
Kontanter og bankinnskudd	967,5	1.181,0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	1.704,5	1.652,1

Kontanter og bankinnskudd er kassebeholdninger og bankinnskudd benyttet i den løpende driften. Innskudd hos kredittinstitusjoner består av valutainnskudd og andre kortsiktige innskudd.

Beregnet gjennomsnittrente opptjent på kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige plasseringer er cirka 0,8 prosent (2,4).

12. Aksjer og andeler

Millioner kroner	Eierandel over 10 %	31.12.2015
Gjensidige Forsikring ASA		
Norske finansaksjer		
SpareBank1 SR-bank		1.053,6
Sparebanken Midt-Norge		16,5
Sparebank 1 Nord-Norge		13,7
Sparebanken Vest		10,6
Indre Sogn Sparebank		0,3
Sum norske finansaksjer		1.094,7
Andre norske aksjer		
Petroleum Geo-Services		4,7
Austevoll Seafood		4,5
Solstad Offshore		3,4
Norsk Hydro		3,3
Sum andre norske aksjer		15,9
Andre utenlandske aksjer		
Volvo B		11,9
Grand City Properties SA		8,4
LEG Immobilien AG		7,8
Deutsche Wohnen AG		7,7
Vonovia SE		7,5
Sum andre utenlandske aksjer		43,3
Aksjefond		
Nordea Stabile Aksjer Global		404,0
INVESTEC GS GLOBAL EQTY		392,5
Winton UCITS Funds plc - Winton Global Equity Fund		255,1
DB Platinum CROCI World ESG Fund		244,2
Nordea 1 SICAV Stable Emg. Market Equity B1- USD		151,7
Fisher Emerging Markets Equity Fund USD		149,2
Sector Global Equity Kernel Fund Class P USD		143,2
Iridian US Equity Fund		136,8
Danske Invest Norske Aksjer Institusjon I		58,5
Storebrand Norge		55,2
Storebrand Global Indeks I		31,2
Wells Fargo Lux Worldwide EM Equity Fund		0,1
Sum aksjefond		2.021,6
Private equity-investeringer		
HitecVision Private Equity V LP		125,0
Argentum Secondary III		98,5
HitecVision Asset Solution KS		74,1
HitecVision VI LP		64,6
Energy Ventures III LP		59,9
Norvestor V LP		56,0
SOS International A/S		54,4
Altor Fund II LP		52,4
BaltCap PEF LP		50,6
Verdane Capital VII KS		48,8
HitecVision Private Equity IV LP		47,0
Partners Group European Buyout 2005 (A) LP		41,1
Argentum Secondary II		40,1
Energy Ventures II B IS		37,6
FSN Capital II LP		37,5
Norvestor VI LP		36,3
Norvestor IV LP		35,0
CapMan BO IX LP		32,3
Viking Venture III DIS		29,3
CapMan Buyout X		28,1
LGT Crown European Private Equity PLC		22,5
Northzone VI L.P.		22,2
Partners Group Direct Investments 2006 LP		19,8
NPEP1 IS (Altor fund III)		18,6
Verdane Capital VI KS		17,7

Millioner kroner	Eierandel over 10 %	31.12.2015
Teknoinvest VIII C IS		17,4
Energy Ventures IV LP		17,2
Northzone VII L:P		17,2
Nordic Additional Funding Programme IS		16,5
Viking Venture II AS		14,2
NPEP Triton IV IS		14,1
HitecVision VII		14,1
Axcel IV		12,3
Procuritas Capital Investor V		9,7
Teknoinvest VIII KS (inkl. Teknoinv. VIII (GP) KS)		8,3
Scalepoint Technologies Limited		7,9
Energy Ventures II KS		7,4
Teknoinvest VIII B DIS		7,2
Sector Asset Management AS		6,9
NPEP NeoMed V (Neomed V LP og N5 invest IS)		6,8
Viking Venture II B IS		6,2
Nord II IS		5,2
NPEP Accent Equity 2012 IS		4,5
Northzone IV KS		4,3
Fjord Invest AS		4,2
Helgeland Invest		4,0
Tun Media AS		3,7
BTV Investeringsfond AS		3,0
Norinnova		2,1
Midvest I A		2,1
NeoMed Innovation IV LP		1,5
Verdane Capital V B KS		1,4
Midvest II A		1,3
Norinnova Invest AS		1,3
Øvrige andeler private equity-investeringer		5,7
Sum private equity-investeringer		1.376,9
Hedgefond		
Goldman Sachs Global Opportunities Offshore S1		325,9
Sector Healthcare - A USD		267,1
Winton Futures Fund- Lead Series		162,5
Sector EuroPower Fund Class A EUR		123,6
Trient Global Macro Fund USD A-Class		114,6
Goldman Sachs Global Opportunities Offshore S105		106,5
Incentive Active Value Fund Class A		57,0
Sector Zen Fund Class L NOK		45,8
Sector Zen Fund Class A NOK		43,7
Sector Global Investments Fund Class A USD		21,6
Sector Speculare IV Fund Class A USD		12,4
Sector Global Investments Fund Class A1 USD		10,1
Sector Speculare II Fund Class A USD		3,2
Sector Spesit I Fund Class A USD		0,6
Sum hedgefond		1.294,4
Eiendomsfond		
CEREP III		84,3
La Salle		21,8
Sum eiendomsfond		106,1
Kombinasjonsfond		
Parvest Convertible Bond World (USD) - SICAV		655,5
Shenkman Finsbury Global		410,8
Sum kombinasjonsfond		1.066,4
Øvrige investeringer		
Gjensidige Pensjonskasse	94,7 %	111,0
Sum øvrige investeringer		111,0
Aksjer og andeler eid av filialer		
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA, dansk filial		0,4
Sum aksjer og andeler eid av filialer		0,4
Sum aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA		7.130,6

13. Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel

Millioner kroner	2015	2014
Avsetninger for brutto forsikringsforpliktelser		
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	8.238,4	7.836,7
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	17.038,3	15.930,5
Inntrufne, ikke meldte skader	14.614,3	16.051,4
Sum brutto erstatningsavsetning	31.652,5	31.981,9
Andre forsikringstekniske avsetninger	2.867,9	2.887,9
Sum forsikringsforpliktelser brutto	42.758,8	42.706,5
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser		
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	32,0	28,7
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	356,1	501,0
Inntrufne, ikke meldte skader	5,7	0,0
Sum gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	361,7	501,0
Sum gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	393,7	529,7
Avsetning for forsikringsforpliktelser for egen regning		
Avsetning for ikke opptjent premie	8.206,4	7.808,0
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	16.682,2	15.429,5
Inntrufne, ikke meldte skader	14.608,6	16.051,4
Sum erstatningsavsetning for egen regning	31.290,8	31.480,9
Andre forsikringstekniske avsetninger	2.867,9	2.887,9
Sum forsikringsforpliktelser for egen regning	42.365,1	42.176,8

Endringer i forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	2015			2014		
	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹
Skader og skadebehandlingskostnader						
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	15.930,5	(501,0)	15.429,5	14.252,4	(591,3)	13.661,1
Inntrufne, ikke meldte skader	16.051,4		16.051,4	16.794,4	(103,2)	16.691,2
Sum per 1. januar	31.981,9	(501,0)	31.480,9	31.046,8	(694,6)	30.352,2
Tilgang ved oppkjøp	50,5		50,5	184,3	(127,1)	57,3
Betalte skader, tidligere årganger	(6.592,7)	199,8	(6.392,9)	(6.167,7)	432,6	(5.735,1)
Økning i forpliktelser						
Fra årets skader	14.739,6	(2,6)	14.736,9	14.607,2	(133,0)	14.474,1
- herav betalt	(8.327,0)	2,2	(8.324,8)	(8.041,4)	14,6	(8.026,8)
Fra tidligere år (avvikling)	(736,2)	(30,8)	(767,0)	(502,0)	28,5	(473,6)
Andre endringer inkludert diskonterings effekter	(0,5)		(0,5)	263,5		263,5
Valutakursdifferanser	536,9	(29,3)	507,6	591,2	(22,0)	569,1
Sum per 31. desember	31.652,5	(361,7)	31.290,8	31.981,9	(501,0)	31.480,9
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	17.038,3	(356,1)	16.682,2	15.930,5	(501,0)	15.429,5
Inntrufne, ikke meldte skader	14.614,3	(5,7)	14.608,6	16.051,4	0,0	16.051,4
Sum per 31. desember	31.652,5	(361,7)	31.290,8	31.981,9	(501,0)	31.480,9
Avsetning for ikke opptjent premie						
Per 1. januar	7.836,7	(28,7)	7.808,0	7.325,1	(15,5)	7.309,6
Tilgang ved oppkjøp				88,0		88,0
Økning i perioden	21.320,2	(449,9)	20.870,3	20.486,7	(494,0)	19.992,7
Opptjent i perioden	(21.024,4)	447,2	(20.577,2)	(20.146,5)	481,4	(19.665,1)
Valutakursdifferanser	105,9	(0,6)	105,3	83,4	(0,6)	82,7
Sum per 31. desember	8.238,4	(32,0)	8.206,4	7.836,7	(28,7)	7.808,0

¹ For egen regning.

Millioner kroner	2015	2014
Diskontert brutto erstatningsavsetning - arbeidsskadeforsikring i Danmark	5.067,4	4.844,4
Nominell brutto erstatningsavsetning - arbeidsskadeforsikring i Danmark	5.794,7	5.458,6

Erstatningsavsetningene skal dekke framtidige erstatningsutbetalinger. Erstatningsavsetningene for arbeidsskadeforsikring i Danmark er omregnet til nåverdi (diskontert), mens øvrige avsetninger er nominelle.

Årsaken til at erstatningsavsetningene for arbeidsskadeforsikring i Danmark er diskontert, er at denne porteføljen utelukkende består

av dansk yrkesskadeforretning med meget lange betalingsstrømmer, og hvor den framtidige renteinntekten er betydelig. Erstatningene for yrkesskade i Danmark betales ut enten som annuiteter eller som engangserstatninger (som i all hovedsak blir beregnet som diskonterte annuiteter). Det er derfor mest hensiktsmessig å betrakte hele porteføljen som annuiteter. Diskonteringsrenten som er benyttet er en swap-rente.

14. Pensjon

Gjensidige Forsikring er forpliktet til å ha en tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger oppfyller lovens krav.

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er en lukket ordning. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddspensjon er en privat pensjonsordning som er et supplement til folketrygden. Ytelser fra pensjonsordningen kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Pensjonsalder er 67 år.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

I Gjensidige Forsikring gis de ansatte tilskudd i henhold til grensen for skattefritt tilskudd, for tiden fem prosent av lønn fra 1 til 6 G og åtte prosent fra 6 til 12 G.

Filialene og enkelte av datterselskapene til Gjensidige Forsikring har tilsvarende innskuddsbasert pensjonsordning som Gjensidige Forsikring i Norge.

Tilskudd til den innskuddsbaserte ordningen innregnes som en kostnad i det året bidraget betales.

Med virkning fra 2016 har Gjensidige endret sine innskuddssatser og knekkpunkt som en tilpasning til ny lov om foretakspensjon. De nye satsene er syv prosent mellom 0 og 7,1 G og 20 prosent mellom 7,1 og 12 G.

Ytelsesbasert pensjonsordning

Beskrivelse av ordningen

Alderspensjonen sammen med ytelser fra folketrygden og hensyntatt eventuelle fripoliser fra tidligere arbeidsforhold utgjør cirka 70 prosent av lønn ved fratredelsalder, forutsatt full opptjeningsstid på 30 år. Pensjonsalderen er 67 år, men for assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler. I tillegg har Gjensidige Forsikring pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere ut over den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Den ordinære alderspensjonen er en sikret ordning hvor arbeidsgiver bidrar med innbetaling til pensjonsmidler. Pensjon ut over den ordinære kollektivavtalen er en usikret ordning som betales over driften.

Innregning

Pensjonsforpliktelser vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på rapporteringstidspunktet. Fremtidige pensjonsytelser beregnes med utgangspunkt i forventet lønn på pensjoneringstidspunktet. Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse benyttes estimert forpliktelse på rapporteringstidspunktet. Pensjonsmidler vurderes til markedsverdi (flytteverdi). Ved verdsettelse av pensjonsmidlene benyttes estimert verdi på rapporteringstidspunktet. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsen og verdien av pensjonsmidlene. Det avsettes for arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen på linjen for Pensjonsforpliktelser. Dersom det er en netto overfinansiering i den sikrede ordningen innregnes denne som Pensjonsmidler.

Avvik mellom estimert pensjonsforpliktelse og estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes i andre inntekter og kostnader. I 2015 ga dette en positiv effekt på egenkapitalen på cirka 70 millioner kroner og skyldtes hovedsakelig økt diskonteringsrente. I beregningen for 2014 ga det en negativ effekt på egenkapitalen på i overkant av

400 millioner kroner, og skyldtes hovedsakelig redusert diskonteringsrente.

Aktuarielle forutsetninger

Diskonteringsrenten er basert på en rentekurve som fastsettes med utgangspunkt i OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett). Diskonteringsrenten er basert på observerte renter frem til cirka ti år. Markedets langsiktige syn på rentenivå er estimert basert på realrentekrav, inflasjon og fremtidig kredittrisiko. I perioden mellom de observerte renter og de langsiktige markedsforventninger er det gjort en interpolasjon. Det er således beregnet en diskonteringskurve for hvert år som det skal utbetales pensjon. Diskonteringsrenten for en pensjonsutbetaling er 2,55 prosent (2,06) i år 10, 2,89 prosent (2,48) i år 15, 3,05 prosent (2,76) i år 20, 3,16 prosent (2,94) i år 25, 3,22 prosent (3,06) i år 30 og 3,30 prosent (3,19) i år 40.

Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Lønnsregulering, pensjonsregulering og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon. Fordi gjennomsnittsalderen på ansatte som inngår i ytelsespensjonsordningen er over 55 år inneholder ikke lønnsreguleringen noe karrieretillegg, og fastsatt lønnsregulering kan dermed være lavere enn normalt i markedet ellers. Den avtagende lønnskurven som er benyttet for Gjensidige Forsikring for 2015 viser en gjennomsnittlig lønnsregulering på 1,6 prosent (2,0) i Gjensidiges bestand.

Gjensidige benytter GAP07, som er en dynamisk dødelighetsmodell som tar hensyn til forventet utvikling i levealder. Modellens forutsetninger testes med jevne mellomrom.

Sensitivitetsanalysen er basert på at kun én forutsetning endres om gangen og at alle andre holdes konstant. Dette er sjelden tilfelle da flere av forutsetningene samvarierer. Sensitivitetsanalysen er utarbeidet ved bruk av samme metode som er lagt til grunn i den aktuarielle beregningen av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Risiko

Risiko i netto pensjonsforpliktelse er en kombinasjon av selve pensjonsordningen, pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidlene og samvariasjon mellom forpliktelser og pensjonsmidler.

Gjensidiges pensjonsmidler er investert i Gjensidige Pensjonskasse. Gjensidiges pensjonsmidler forvaltes som en investeringsvalgportefølje. Dette innebærer at Gjensidige selv bestemmer hvordan pensjonsmidlene er investert innenfor et sett av rammer som er godkjent av pensjonskassens styre. Gjensidige har en egen investeringskomité som avgjør hvordan pensjonsmidlene skal allokeres. Investeringsvalgporteføljen medfører finansiell risiko for Gjensidige Forsikring.

Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer, rentebærende verdipapirer og eiendom. Investeringer foretas hovedsakelig i verdipapirfond og obligasjoner. Den finansielle risikoen omfatter aksje-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko.

Finansiell risiko i pensjonsmidler estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer.

Den største risikofaktor er renterisiko.

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er på 4,5 år. Porteføljeverdien vil falle med cirka 103 millioner kroner ved et parallelt skift i rentekurven på pluss ett prosentpoeng. Verdien vil stige tilsvarende ved et rentefall.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko. Diskonteringsrenten er sammensatt av markedsrenter i ti år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevektsrenter til grunn, og mellom år ti og år 20 interpoleres det lineært mellom markedsrenter og langsiktige likevektsrenter. Et skift i markedsrentene vil dermed direkte påvirke

verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markedsrentene kun ha marginal effekt.

Kredittrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor investment grade.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot kredittrisiko da OMF-renten brukes som utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente. Kredittpåslag for OMF-eksponering er sammensatt av markeds påslag i ti år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevektspåslag til grunn, og mellom år ti og år 20 interpoleres det lineært mellom markeds påslag og de langsiktige likevektspåslagene. Et skift i kredittpåslagene vil dermed direkte påvirke verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markeds påslagene kun ha marginal effekt.

Gjennomsnittlig kredittpåslag (mot ti år swap) har vært 0,57 prosent siden 2010. Per 31. desember 2015 var påslaget 0,79 prosent.

Aksjerisiko

Gjennom året har pensjonskassen hatt eksponering mot aksjemarkedet gjennom aksjefond og kjøpsopsjoner. Ved utgangen av året var eksponeringen 3,7 prosent (6,0). Pensjonsmidlene har lav eksponering til aksjer. Største aksjerisiko anses å være risikoen for fall i aksjemarkedet.

Valutarisiko

Alle plasseringer i utenlandske rentefond valutasikres. Det er investert i valutasikrede fond. Utenlandske aksjeplasseringer skal som hovedregel valutasikres. Pensjonsmidlenes tilgodehavende i norske kroner skal til enhver tid minst motsvare 70 prosent av de forsikringstekniske avsetninger. Pensjonsmidlene var ved utgangen av året valutaeksponert med cirka 1 prosent.

Pensjonsforpliktelsene er kun eksponert mot norske kroner.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen i pensjonsmidlene vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene ansees å være tilstrekkelig likvid.

Levetid og uførhet

Levetidsforutsetningene er basert på tabellen GAP07 utviklet av aktuar-konsulentfirma Gabler AS. Denne tabellen har vært benyttet siden 31. desember 2007. Forutsetningene for tabellen følges opp systematisk hvert år. Tabellen er forventningsrett og dynamisk slik at levetiden forbedres hvert år.

I 2015 er det ikke kommet informasjon som tilsier at GAP07 bør endres. Det er usikkerhet i forventet levetid spesielt for menn. Finanstilsynet har utarbeidet egne minstekrav til levetidspriser (K2013) for pensjonsordninger. Disse kravene gjelder den prisen et livsselskap eller pensjonskasse minimum skal kreve for å forsikre ytelser. Disse minsteprisene påvirker således hvilke innskudd som må gjøres for den årlige opptjening og for minstekravet til pensjonsmidler.

GAP07 har kortere levetid enn K2013. Alt annet like vil dette medføre at innbetaling av minstekrav til pensjonsmidler følger en høyere levetid enn tilsvarende måling av forpliktelsen. Det betyr at i forpliktelsen vil det bli innregnet en fremtidig pensjonsregulering som følge av at innbetalingen baseres på en lengre levetid enn det som er forventet.

Uførehyppigheten er basert på tabellen IR73. Denne måler uførheten på lang sikt. Forekomsten av uførhet er lav sammenliknet med mange andre arbeidsgivere.

Konsernets ansatte kan bli involvert i større katastrofelignende hendelser som flyulykker, bussulykker, tilskuer til sportsarrangement eller hendelser på arbeidsplassen. Dersom en slik hendelse inntreffer vil pensjonsforpliktelsen kunne øke

betraktelig. Det er investert i katastrofeforsikringer som gjør at konsernet får erstatning dersom en slik hendelse inntreffer.

Lønnsutvikling

De fremtidige pensjonsytelsene avhenger av den fremtidige lønnsutvikling og utviklingen i folketrygdens grunnbeløp. Dersom selskapets lønnsutvikling er lavere enn folketrygdens G, reduseres ytelsene. Konsernet legger til grunn at lønnsutvikling avhenger av alder. En yngre medarbeider kan forvente høyere årlig lønnsvekst enn en eldre medarbeider.

Lønnsvekst er bygget opp basert på forventninger til reallønnsutvikling i Norge og til norsk inflasjon. Inflasjon inngår også som en del av renten. En økning i inflasjon vil således både påvirke økt lønn og økte renter. Dette vil normalt kunne redusere pensjonsforpliktelsen noe.

Reallønn er estimert for Norge og baseres i stor grad på makro-økonomiske fremskrivninger. Det er rådende enighet i makroøkonomiske miljøer at den bør være i området 1,5 til 2 prosent. Gjennomsnittet de siste 20 år har vært 1,9 prosent.

Reallønnsveksten korrigeres for alderseffekt, slik at reallønnsveksten for yngre arbeidstakere er sterkere enn for eldre arbeidstakere. En pensjonsordning har sjelden samme alderssammensetning som økonomien som helhet. Spesielt er dette tilfellet for Gjensidiges pensjonsordning som er lukket for nye innmeldinger.

En økning i reallønn vil øke forpliktelsene. En økning i inflasjon vil øke lønn, pensjonsregulering og diskonteringsrenten.

Inflasjonen vil på lang sikt ligge i området 1,5 til 2,5 prosent. Norges Bank har et inflasjonsmål på 2,5 prosent. KPI er satt til 1,9 prosent på linje med fjorårets forutsetning.

Gjensidige styrer lønnsutvikling for ansatte basert på tariffavtaler og individuelle avtaler. Fra år til år kan det komme hopp i lønnsnivå.

Operasjonell risiko

Administrasjon av pensjonsordningene er overført til Gjensidige Pensjonskasse. Pensjonskassen har egne ansatte og gjør betydelige kjøp av tjenester fra profesjonelle leverandører av pensjonsadministrasjon og kapitalforvaltning. Pensjonskassen er underlagt egen intern kontroll. Gjensidige anser den operasjonelle risikoen som lav.

Minstekrav til nivået på pensjonsmidler

Pensjonsmidlene må tilfredsstille visse minstekrav definert i norsk lov, forskrifter og pålegg fra Finanstilsynet.

Dersom nivået på pensjonsmidlene blir lavere enn en nedre grense, vil Gjensidige måtte innbetale ekstra pensjonsmidler for å dekke opp for den nedre grensen. Under visse forutsetninger vil også konsernet få tilbakebetalt pensjonsmidler.

I 2016 gjennomføres en rekke endringer i norsk regulering, og Finanstilsynets praktisering av regelendringene er usikker. Dermed går pensjonsmidlene inn i en periode med politisk risiko.

Lave renter kan lede til at Finanstilsynet pålegger pensjonskassen å senke renten fra 2 prosent til 1,5 prosent, eventuelt 1 prosent for nye opptjente ytelser. Gjensidige forventer at det er høy risiko for at renten vil bli senket til 1 prosent dersom langsiktige statsrenter blir liggende på 1,3 prosent-nivået.

Pensjonsmidlenes minstenivå påvirkes også av kapitaldekningskrav og solvensmarginkrav. Regelverket for pensjonskasser (IORP) er under utvikling i EU, men Norge har tatt det standpunkt at livsselskap og pensjonskasser skal underlegges samme krav til kapital for å beskytte fremtidige pensjoner gjennom Solvens II-regelverket etter en tilpasset versjon.

Gjensidige antar at et fortsatt lavt rentenivå i fremtiden og endringer i EU-baserte regler vil kunne medføre en økning i fremtidige tilskudd til den fonderte pensjonsordningen.

Avtalefestet pensjonsordning (AFP)

Gjensidige er som medlem i FNO tilknyttet AFP-avtale for sine ansatte. AFP er en ytelsesbasert ordning som er finansiert i fellesskap av svært mange arbeidsgivere. Pensjonsordningens administrator har ikke fremlagt beregninger som fordeler pensjonsordningenes midler eller forpliktelser til de enkelte medlemsforetakene. Gjensidige innregner således ordningen som en innskuddsordning.

Dersom pensjonsordningens administrator framlegger slike fordelinger kan det lede til at ordningen skal innregnes som en ytelsesordning. Imidlertid er det vanskelig å fremkomme med fordelingsnøkler som kan aksepteres av konsernet. En fordelingsnøkkel basert på konsernets andel av samlet årlig lønn vil ikke kunne aksepteres da denne nøkkelen er for enkel og ikke vil reflektere de økonomiske forpliktelsene på en god måte. Slik Fellesordningen har lagt opp finansierungsstrukturen tilknyttet ny

AFP forventes fakturert premie å øke i årene fremover. Når eller hvis tilstrekkelige data tilgjengeliggjøres slik at beregninger kan foretas, kan det ikke utelukkes at forpliktelsen som må innregnes vil være betydelig.

Forpliktelsen til å betale egenandel etter den gamle ordningen regnskapsføres som en foretaksspesifikk ytelsesordning. Det må fortsatt betales egenandel knyttet til foretakets egne tidligpensjonister som velger den gamle AFP-ordningen inntil pensjonsløftet er fullt innfridd. Pensjonsløftet til tidligere ansatte som har valgt å gå av med pensjon før 1. januar 2011 innfris således som opprinnelig avtalt frem til alle har fylt 67 år. Det vil følgelig ikke skje avkorting eller oppgjør for denne gruppen ansatte.

Alle ansatte som ble 62 år 1. januar 2011 eller senere kunne ta ut pensjon i ny AFP-ordning fra 1. januar 2011. Dette innebærer at forpliktelsen knyttet til opptjente rettigheter i gammel AFP-ordning har bortfalt fullt ut.

Millioner kroner	Sikret 2015	Usikret 2015	Sum 2015	Sikret 2014	Usikret 2014	Sum 2014
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen						
Per 1. januar	2.318,5	558,6	2.877,1	2.007,5	457,6	2.465,1
Årets pensjonsopptjening	34,9	10,7	45,7	31,2	8,0	39,2
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	4,9	1,5	6,4	4,4	1,1	5,5
Rentekostnad	56,8	12,3	69,1	80,6	17,1	97,6
Aktuarielle gevinster og tap	(63,6)	(11,1)	(74,7)	280,4	122,5	402,9
Utbetalte ytelser	(89,5)	(40,2)	(129,7)	(85,3)	(44,9)	(130,2)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler		(5,7)	(5,7)		(6,3)	(6,3)
Virksomhetssammenslutninger	(3,2)		(3,2)			
Avkortinger og oppgjør				(0,3)		(0,3)
Kursendringer i utenlandsk valuta		2,5	2,5		3,5	3,5
Per 31. desember	2.258,8	528,7	2.787,6	2.318,5	558,6	2.877,1
Beløp innregnet i balansen						
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	2.258,8	528,7	2.787,6	2.318,5	558,6	2.877,1
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(2.352,0)		(2.352,0)	(2.389,0)		(2.389,0)
Netto pensjonsforpliktelse/(pensjonsmidler)	(93,1)	528,7	435,6	(70,5)	558,6	488,2
Virkelig verdi av pensjonsmidlene						
Per 1. januar	2.389,0		2.389,0	2.378,1		2.378,1
Renteinntekt	59,9		59,9	95,8		95,8
Avkastning ut over renteinntekt	(5,3)		(5,3)	0,7		0,7
Bidrag fra arbeidsgiver		5,7	5,7		6,3	6,3
Utbetalte ytelser	(89,5)		(89,5)	(85,3)		(85,3)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler		(5,7)	(5,7)		(6,3)	(6,3)
Virksomhetssammenslutninger	(2,1)		(2,1)			
Oppgjør				(0,3)		(0,3)
Per 31. desember	2.352,0		2.352,0	2.389,0		2.389,0
Pensjonskostnad innregnet i resultatet						
Årets pensjonsopptjening	34,9	10,7	45,7	31,2	8,0	39,2
Rentekostnad	56,8	12,3	69,1	80,6	17,1	97,6
Renteinntekt	(59,9)		(59,9)	(95,8)		(95,8)
Arbeidsgiveravgift	4,9	1,5	6,4	4,4	1,1	5,5
Pensjonskostnad	36,8	24,5	61,4	20,4	26,2	46,6
Kostnaden er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet						
Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	36,8	24,5	61,4	20,4	26,2	46,6
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel innregnet i andre resultatkomponenter						
Akkumulert beløp per 1. januar			(2.207,1)			(1.804,8)
Avkastningen på pensjonsmidler			(5,3)			0,7
Endringer i demografiske forutsetninger			2,6			(35,9)
Endringer i økonomiske forutsetninger			71,7			(367,8)
Valutakursdifferanser						0,7
Akkumulert beløp per 31. desember			(2.138,1)			(2.207,1)

Millioner kroner	Sikret 2015	Usikret 2015	Sum 2015	Sikret 2014	Usikret 2014	Sum 2014
Aktuarielle forutsetninger						
Diskonteringsrente			2,80 %			2,50 %
Lønnsregulering ¹			3,10 %			3,40 %
Endring i folketrygdens grunnbeløp			3,10 %			3,10 %
Pensjonsregulering			1,90 %			1,90 %
Øvrige spesifikasjoner						
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til den innskuddsbaserte pensjonsordningen			142,1			123,7
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til Fellesordningen for LO/NHO			23,3			20,7
Forventet innbetaling til Fellesordningen for LO/NHO neste år			23,3			21,1
Forventet innbetaling til den ytelsesbaserte pensjonsordningen neste år						100,0

¹ Lønnsregulering representerer vår forventede gjennomsnittlige lønnsregulering for bransjen. Siden Gjensidige har en lukket ordning blir gjennomsnittlig lønnsregulering for vår bestand 1,6 prosent (2,0). Se forklaring under Aktuarielle forutsetninger.

Prosent	Endring i pensjonsforpliktelse 2015	Endring i pensjonsforpliktelse 2014
Sensitivitet		
10 % økt dødelighet	(4,3 %)	(4,3 %)
10 % redusert dødelighet	3,3 %	3,3 %
+ 1 %-poeng diskonteringsrente	(11,0 %)	(11,2 %)
- 1 %-poeng diskonteringsrente	14,7 %	15,0 %
+ 1 %-poeng lønnsjustering	4,3 %	4,5 %
- 1 %-poeng lønnsjustering	(3,3 %)	(3,4 %)
+ 1 %-poeng G-regulering	(1,6 %)	(1,7 %)
- 1 %-poeng G-regulering	1,8 %	1,9 %
+ 1 %-poeng pensjonsregulering	11,9 %	12,2 %
- 1 %-poeng pensjonsregulering	(9,4 %)	(9,5 %)

Verdsettelseshierarki 2015	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2015
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		88,0		88,0
Obligasjoner	960,1	1.162,3		2.122,4
Bank		54,6		54,6
Derivater		87,0		87,0
Sum	960,1	1.391,9		2.352,0

Verdsettelseshierarki 2014	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2014
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		143,3		143,3
Obligasjoner	176,8	1.961,3		2.138,1
Bank		33,4		33,4
Derivater		74,1		74,1
Sum	176,8	2.138,1		2.389,0

15. Avsetninger og andre forpliktelser

Millioner kroner	2015	2014
Andre avsetninger for forpliktelser		
Restrukturerings-/omstillingskostnader ¹	85,8	7,1
Andre avsetninger	250,1	238,4
Sum andre avsetninger for forpliktelser	335,8	245,5
Andre forpliktelser		
Mellomværende med brannkasser	40,0	15,1
Leverandørgjeld	182,5	152,5
Forpliktelser i forbindelse med eiendomsdriften	1,2	2,3
Forpliktelser overfor offentlige myndigheter	340,7	292,9
Annen gjeld	406,0	420,4
Sum andre forpliktelser	970,4	883,2
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		
Skyldige offentlige avgifter	21,3	19,2
Skyldige feriepenger	258,4	237,7
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	17,4	18,7
Sum andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	297,2	275,6
Restrukturerings-/omstillingskostnader ¹		
Avsetning per 1. januar	7,1	25,4
Nye avsetninger	84,9	
Avsetninger benyttet i løpet av året	(7,1)	(18,3)
Valutakursdifferanser	0,9	
Avsetning per 31. desember	85,8	7,1

¹ Det er i 2015 avsatt 84,9 millioner kroner i omstillingsavsetning som følge av vedtak om endringsprosesser i Norge, Danmark og Sverige. Prosessene er kommunisert ut til alle enheter som blir berørt av endringene.

16. Skatt

Millioner kroner	2015	2014
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	(895,4)	(1.044,7)
Korreksjon tidligere år	(14,5)	(20,5)
Endring utsatt skatt	(243,7)	118,8
Sum skattekostnad	(1.153,5)	(946,3)
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt nettoføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler/forpliktelser, og når forpliktelser ved utsatt skatt/eiendeler ved utsatt skatt tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger:		
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Eiendommer, driftsmidler og immaterielle eiendeler	1.214,1	708,8
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer	227,6	
Gevinst- og tapskonto	229,5	286,8
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1.671,2	995,7
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Utlån og fordringer	(97,9)	(97,0)
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer		(342,0)
Avsetninger for forpliktelser	(231,5)	(245,5)
Pensjonsforpliktelser	(425,5)	(426,6)
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(754,9)	(1.111,1)
Netto midlertidige forskjeller	916,3	(115,4)
Forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt) 25 % i 2015 og 27 % i 2014	229,1	(31,2)
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skattekostnad	4.895,1	6.067,6
Beregnet skatt av resultat før skattekostnad (27 %)	(1.321,7)	(1.638,3)
Skatteeffekten av		
Mottatt utbytte	43,2	116,4
Skattefrie inntekter og kostnader	170,8	601,3
Ikke fradragsberettigede kostnader	(39,5)	(5,3)
Endring i skattesats	8,1	
Korreksjon tidligere år	(14,5)	(20,5)
Sum skattekostnad	(1.153,5)	(946,3)
Effektiv skattesats	23,6 %	15,6 %
Endring i utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt per 1. januar	(31,1)	212,7
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	243,7	(118,8)
Endring utsatt skatt innregnet direkte i balansen		
Pensjoner	17,1	(108,8)
Sikringsbokføring		(20,1)
Valutakursdifferanse	(0,6)	3,9
Forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt) per 31. desember	229,1	(31,1)
Skatt innregnet i andre resultatkomponenter		
Utsatt skatt pensjoner	(18,4)	108,8
Utsatt skatt pensjoner endring fra 27 % til 25 % skatt	1,4	
Utsatt skatt sikringsbokføring		20,1
Betalbar skatt sikringsbokføring	(16,9)	18,4
Betalbar skatt på omregningsdifferanser	(79,8)	(36,7)
Sum skatt innregnet i andre resultatkomponenter	(113,8)	110,6

Skattekostnad

I forbindelse med omdanning av Gjensidige Forsikring BA til ASA har Finansdepartementet samtykket i at Gjensidige Forsikring på nærmere vilkår fritas for den skattemessige gevinstbeskatningen ved overføring av virksomheten til det nystiftede allmennaksjeselskapet. Konsekvensene av skattelempevedtaket er innarbeidet i skattekostnaden og skatteforpliktelsene fra fjerde kvartal 2010. Skattelempevedtaket innebærer økt kompleksitet og til dels skjønsmessige vurderinger, noe som medfører en økt usikkerhet for skattekostnaden og skatteforpliktelsene frem til alle effekter er sluttvurdert av skattemyndighetene.

I februar 2015 mottok Gjensidige et kontorvedtak fra Sentralskattekontoret for storbedrifter i forbindelse med skattemessig gevinstberegning av omdanningen av Gjensidige Forsikring fra BA til ASA i 2010. Vedtaket medfører at den betalbare skatten for 2010 reduseres med om lag 35 millioner kroner. For de påfølgende år vil skatten bli ytterligere redusert med totalt om lag 137 millioner kroner med kjente skattesatser. Gjensidigestiftelsen mottok tilsvarende vedtak, og vi er informert om at de har påklaget dette på bakgrunn av at det ikke er grunnlag for endring og at skattekontoret har lagt til grunn feil verdiansettelse i sitt vedtak. Gjensidige er enig i Gjensidigestiftelsens vurdering. En endring av vedtaket vedrørende Gjensidigestiftelsen vil få konsekvenser for Gjensidige, jfr nevnte effekter som da ikke blir realisert. Klagen er fortsatt til behandling hos skattekontoret.

17. Kostnader

Millioner kroner	2015	2014
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader		
Avskrivning og verdiendringer (note 5 og note 7) ekskl. avskrivning eiendommer	292,2	273,4
Lønns- og personalkostnader (note 18)	2.238,6	2.035,8
Honorarer tillitsvalgte	4,8	4,9
IKT-kostnader	350,2	345,2
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva)	3,9	3,0
Diverse honorarer andre	93,5	82,1
Provisjonskostnader	626,9	484,3
Andre kostnader ¹	(492,5)	(340,0)
Sum forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	3.117,5	2.888,6
Herav salgskostnader		
Lønns- og personalkostnader	679,3	675,1
Provisjon	315,4	373,4
Øvrige salgskostnader	446,7	393,5
Sum salgskostnader	1.441,4	1.442,0
Millioner kroner	2015	2014
Andre kostnader		
Varekostnad og andre kostnader	9,7	4,9
Sum andre kostnader	9,7	4,9
Millioner kroner	2015	2014
Øvrige spesifikasjoner		
Lønns- og personalkostnader		
Lønn	1.662,3	1.547,0
Arbeidsgiveravgift	339,6	288,0
Pensjonskostnader - innskuddsbasert (note 14 inkl. arb.avg.)	165,4	144,4
Pensjonskostnader - ytelsesbasert (note 14 inkl. arb.avg.)	61,4	46,6
Aksjebasert betalingsordning	10,0	9,9
Sum lønns- og personalkostnader	2.238,6	2.035,8
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva)		
Revisjon	2,6	2,6
Attestasjonstjenester	0,1	
Rådgivning - annen rådgivning	0,5	0,3
Rådgivning - skatt	0,7	0,1
Sum godtgjørelse til revisor (inkl. mva)	3,9	3,0
Administrasjonskostnader knyttet til finansielle eiendeler, ekskl. rentekostnader, inkl. administrasjonskostnader eiendom		
Avskrivning og verdiendringer (note 5 og note 7)	2,9	3,5
Andre kostnader	160,5	159,9
Sum administrasjonskostnader knyttet til finansielle eiendeler, ekskl. rentekostnader, inkl. administrasjonskostnader eiendom	163,4	163,4

¹ Andre kostnader inkluderer kostnadsreduksjoner for Gjensidige Forsikring ASA i forbindelse med oppgaver utført for datterselskap, samt kostnadsallokeringer til erstatninger og finans.

18. Lønn og godtgjørelser

Gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet var 2.926 (2.881).

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse

Gjensidiges godtgjørelsespolitikk

Konsernet har etablert en godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte. Ordningen skal sikre at Gjensidige tiltrekker seg og beholder medarbeidere som presterer, utvikler seg, lærer og deler. Godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva konsernet tilbyr av godtgjørelse og goder. Konsernets godtgjørelsesordninger skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis.

Retningslinjer for godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av konsernets uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsettinger tas med i vurderingen. Målekriteriene skal fremme ønsket bedriftskultur og langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig ta hensyn til faktiske kapitalkostnader. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel lønn, pensjon og naturalytelser. Variabel godtgjørelse skal benyttes for å belønne prestasjoner utover forventet, hvor både resultater og atferd i form av etterlevelse av verdigrunnlag, merkevare og ledelsesprinsipper skal vurderes.

Variabel godtgjørelse skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og skal reflektere både selskapets, divisjonens, avdelingens og individets resultater og bidrag. Øvrige kompensasjonselementer som tilbys skal ansees attraktive av både nye og nåværende ansatte.

Konsernledelsen skal alltid anses som ledende ansatte. Ved avgjørelse av hvilke funksjoner i selskapet som skal defineres som ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering skal både kvalitative kriterier relatert til rolle, og kvantitative kriterier relatert til nivået på avlønning hensyntas. Det skal i tillegg gjøres en individuell vurdering av den enkeltes risikopåvirkning.

Beslutningsprosess

Styret har opprettet et godtgjørelsesutvalg som består av tre medlemmer; styrets leder og to styremedlemmer.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret, og har i hovedsak ansvar for å:

- Utarbeide forslag til og følge opp praktiseringen av konsernets retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Årlig vurdere og foreslå godtgjørelse til konsernsjef
- Årlig vurdere og foreslå målkort for konsernsjef
- Være rådgiver for konsernsjef vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til konsernledelsen
- Vurdere administrasjonens forslag til «Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte» jf. Allmennaksjeloven § 6-16a
- Vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Godtgjørelse til konsernsjef

Konsernsjefens lønn og øvrige økonomiske ytelser fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor det tas hensyn til Gjensidiges godtgjørelsesordning og markedslønn for tilsvarende type stilling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) fastsettes av styret basert på avtalte mål og leveranser, og kan utgjøre inntil 50 prosent av den faste årslønnen inklusive feriepengene. Variabel godtgjørelse opptjenes årlig, og er basert på samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Ved vurderingen tas det hensyn til foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vektlegges konsernsjefens personlige bidrag til konsernets utvikling og resultater, etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper.

Variabel godtgjørelse knyttet til Gjensidiges resultater fastsettes ut fra resultater siste to år. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor 1/3 tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger. Konsernsjefen gis ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte bonus, men kan i tillegg gis naturalytelser som firmabil og dekning av utgifter til elektronisk kommunikasjon. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med konsernsjefens funksjon i konsernet, og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Konsernsjefen har pensjonsalder på 62 år. Det åpnes for å fratre ved fylte 60 år dersom styret eller konsernsjefen selv ønsker det. Konsernsjefen har pensjonsrettigheter i henhold til Gjensidiges lukkede ytelsespensjonsordning. I henhold til hans ansettelsesavtale har han rett til en pensjon på 100 prosent av årslønnen ved avgang ved fylte 62 år, og deretter nedtrappende til 70 prosent av lønn fra fylte 67 år ved full opptjeningsperiode.

Ved fratreden ved 60 år er det tilsvarende avtalefestet nedtrapping fra 100 prosent ved fratreden til 70 prosent ved fylte 67 år. Fra fylte 67 år beregnes pensjonen ut fra selskapets ordinære opptjeningsstid på 30 år, og utgjør 70 prosent av fast lønn med full opptjeningsstid. Bilordning og øvrige goder opprettholdes frem til fylte 67 år.

Konsernsjefen har en oppsigelsestid på seks måneder, og ingen avtale om etterlønn eller sluttvederlag ved fratredelse.

Godtgjørelse til ledende ansatte og ansatte som kan påvirke konsernets risiko vesentlig

Godtgjørelse til konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen, etter rammer drøftet med godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer fastsatt av styret. Konsernets veiledende retningslinjer legges tilsvarende til grunn for øvrige ledende ansatte og ansatte som kan påvirke risikoen vesentlig.

Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike forretningsområdene, og skal bidra til å tiltrekke seg og beholde ledere med ønsket kompetanse og erfaring som fremmer konsernets verdigrunnlag og utvikling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) til ledende ansatte opptjenes årlig, og baseres på en samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Ved vurderingen tas det hensyn til en kombinasjon av foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vurderes måloppnåelse i vedkommende forretningsenhet,

samt personlige bidrag, knyttet til etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Individuell variabel godtgjørelse kan utgjøre inntil 30 prosent av årslønnen inklusive feriepenger. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget

Konsernsjefen kan etter samråd med godtgjørelsesutvalget gjøre avvik for spesielle stillinger hvis det er nødvendig for å gi konkurransedyktige betingelser. Tildeling av naturalytelser til ledende ansatte skal ha sammenheng med deres funksjon i konsernet og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år, men ett medlem har i tråd med nasjonal lovgivning 70 år som fratreddesalder. Av nåværende medlemmer av konsernledelsen, er fire medlemmer av den lukkede norske ytelsespensjonsordningen. Disse har ved full opptjening rett til en pensjon på 70 prosent av sluttlønnen ved full opptjeningsperiode 30 år. Fem medlemmer er deltakere i selskapets innskuddsbaserte pensjonsordning. Selskapet opprettholder individuell pensjonsavtale for ett medlem av konsernledelsen.

Medlemmer i konsernledelsen har en oppsigelsestid på seks måneder. Ett av medlemmene har en avtale om inntil 12 måneders lønn dersom vedkommende sies opp og oppsigelsen ikke skyldes vesentlige mislighold. Øvrige medlemmer av konsernledelsen har ingen avtaler om sluttvederlag eller etterlønn.

Med unntak av ytterligere en ansatt i konsernet, eksisterer det ingen etterlønsordninger for ledere som fratrer sin stilling i Gjensidige Forsikring ASA i Norge. I overensstemmelse med praksis i Danmark er det enkelte individuelle avtaler om etterlønn i forbindelse med fratreden i Gjensidige Forsikring ASA i Danmark.

Godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver

Godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver skal være uavhengig av resultatet i virksomheten de kontrollerer.

Ingen ledende ansatte med kontrolloppgaver har i dag variable bonusordninger, men får ta del i den kollektive bonusen på lik linje med øvrige ansatte. Fastlønnen baseres på konsernets generelle prinsipper om konkurransedyktig, men ikke lønnsledende avlønning.

Tildeling av pensjon og naturalytelser følger konsernets generelle ordning.

Godtgjørelse til tillitsvalgte samt øvrige ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Godtgjørelse vil tilsvarende følge ovennevnte retningslinjer. Det er per i dag ingen slike ansatte.

Bindende retningslinjer for aksjer, tegningsretter m.v. for det kommende regnskapsåret

Av variabel lønn opptjent i 2015 for konsernsjef og andre ansatte som er omfattet av forskrift om godtgjørelse i finansinstitusjoner, vil 50 prosent av brutto opptjent variabel lønn gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA. Aksjene tildeles med en tredjedel hvert av de kommende tre år.

Aksjespareprogram

Styret har vedtatt å videreføre konsernets aksjespareprogram for ansatte i 2016. Konsernsjef og ledende ansatte har på lik linje med øvrige ansatte i Gjensidige adgang til å delta i programmet. Etter gjeldende program kan den ansatte spare gjennom lønnstrekk for kjøp av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA for inntil 75.000 kroner per år. Kjøp skjer kvartalsvis etter offentliggjøring av resultatene. Det gis et tilskudd på 20 prosent av kjøpesummen, begrenset oppad til 1.500 kroner. For de som beholder aksjene og fortsatt er ansatt i konsernet, tildeles en bonusaksje for hver fjerde aksje man har eid i mer enn to år.

Redegjørelse for lederlønnspolitikken i foregående regnskapsår

I samsvar med retningslinjene, har en medarbeider i finansavdelingen fått mulighet for inntil 50 prosent variabel godtgjørelse. Styret bekrefter for øvrig at retningslinjene om lederlønn for 2015 gitt i fjorårets erklæring, har blitt fulgt.

**Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2015**

Tusen kroner	Fast lønn /honorar	Opp- tjent varia- bel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettig- heter i regnskaps- året for pensjons- ordning ⁶	Årets opp- tjening aksje- basert avlønn- ing	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute- stående ⁷	Eier antall aksjer	Fra- tred- elses- vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	4.800,4	1.006,1	65,8	1.897,6	1.152,6	7.943	13.703	20.438	36.851	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.521,1	285,7	175,4	851,6	345,7	2.621	4.598	6.931	17.167	²
Martin Danielsen, konserndirektør ¹²	2.425,1	275,4	160,3	670,3	334,2	2.400	4.434	6.236	17.863	³
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	2.882,0	515,3	223,6	583,0	522,9	2.869	3.997	7.194	7.463	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (11.5.15-31.12.15) ^{1, 10}	2.572,6	111,1	158,4	255,5	150,2	1.422	4.604	5.286	9.366	³
Catharina Hellerud, konserndirektør	2.838,8	340,6	163,1	268,2	407,3	3.088	5.154	7.931	12.135	³
Cecilie Ditlev-Simonsen, konserndirektør	2.266,3	272,5	176,6	299,2	328,8	2.376	2.688	5.973	6.389	³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.618,5	337,4	75,3	711,9	377,9	2.785	4.354	7.000	6.805	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.625,2	302,7	169,0	921,0	364,8	2.792	4.556	7.052	8.926	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.838,8	378,5	156,4	255,0	449,7	3.243	3.269	8.092	7.621	³
Hans G. Hanevold, konserndirektør (1.1.15-11.5.15) ^{1, 11}	912,9	0,0	66,4	385,0	10,6	886	37	1.064	7.508	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	538,5		4,8						12.253	
Trond V. Andersen	282,5		9,3						1.805	
Hans-Erik Andersson ⁸	416,5		1,5						1.778	
Gisele Marchand ⁹	369,5		1,5						1.481	
Gunnhild H. Andersen, ansattrepresentant (1.1.15-28.5.15) ^{1, 5}	230,8									
Kjetil Kristensen, ansattrepresentant ^{5, 9}	369,5								578	
Gunnar Mjåtvedt, ansattrepresentant ^{5, 9}	369,5								1.907	
Per Arne Bjørge ⁹	369,5		3,1						10.542	
Mette Rostad	275,5		6,8						1.550	
Tine Wollebakk	268,5		1,5							
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant (28.5.15-31.12.15) ^{1, 5}	88,3								283	
Styret, vararepresentanter										
Tore Vågsmyr, ansattrepresentant ⁵									655	
Ellen Kristin Enger, ansattrepresentant (28.5.15-31.12.15) ^{1, 5}									495	
Kontrollkomité										
Sven Iver Steen, leder	172,5								1.778	
Hallvard Strømme	108,0		1,7							
Liselotte Aune Lee	108,0									
Vigdis Myhre Næsseth, varamedlem	97,5									
Representantskap ⁴										
Bjørn Iversen, ordfører	171,3		1,5						890	
Christina Stray, varaordfører	41,8									

I tillegg

19 representanter fra selskapet/brannkasser/organisasjoner/ansatte.

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.

² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

⁴ Arshonorar er 93,5 tusen kroner for ordfører og 41,8 tusen kroner for varaordfører. I tillegg kommer honorar som leder av nominasjonskomiteen.

⁵ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.

⁶ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen har pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.

⁷ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 28.

⁸ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse som leder i revisjonsutvalget honorert med 141,0 tusen kroner for 2015.

⁹ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse i revisjonsutvalget honorert med 94,0 tusen kroner for 2015.

¹⁰ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 1. januar til 11. mai. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.

¹¹ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 1. januar til 11. mai

¹² Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.474,0 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,40 % i rentesats og utløpsdato 31.01.2021.

**Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2014**

Tusen kroner	Fast lønn /honorar	Opp- tjent varia- bel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettig- heter i regnskaps- året for pensjons- ordning ⁶	Årets opp- tjening aksje- basert avlønn- ing	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute- stående ⁷	Eier antall aksjer	Fra- tred- elses- vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	4.662,1	1.041,5	172,9	1.601,7	1.064,4	8.615	9.073	25.345	28.928	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.442,7	330,5	155,5	706,9	353,4	3.141	3.009	8.631	14.052	²
Martin Danielsen, konserndirektør ¹²	2.358,9	300,9	163,4	479,8	323,8	2.603	3.046	8.021	14.835	³
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	2.512,0	314,2	186,9	527,1	318,3	3.042	2.483	8.028	5.333	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (1.1.14-4.8.14) ^{1,10}	2.498,3	175,3	215,7	189,6	198,2	2.630	3.143	8.252	6.397	³
Catharina Hellerud, konserndirektør	2.750,4	392,9	162,6	223,5	415,8	3.517	3.365	9.676	8.726	³
Cecilie Ditlev-Simonsen, konserndirektør	2.204,1	297,8	170,7	256,7	313,1	2.443	1.537	6.049	4.291	³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.463,8	357,3	93,3	382,3	357,3	3.002	2.769	8.279	4.062	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.469,6	358,2	169,3	496,6	381,1	3.049	2.961	8.526	5.982	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.750,4	413,6	158,0	220,2	436,4	3.517	1.732	7.791	5.207	³
Hans G. Hanevold, konserndirektør (4.8.14-31.12.14) ^{1,11}	1.117,7	280,8	121,7	160,4	116,4	24	9	179	7.111	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	535,7		8,2						12.253	
Trond V. Andersen	281,2		13,8						1.805	
Hans-Erik Andersson ⁸	411,4		5,9						1.778	
Mari T. Skjærstad (1.1.14-27.5.14) ¹	188,4		4,7							
Gisele Marchand ⁹	359,1		3,0						1.481	
Gunnhild H. Andersen, ansattrepresentant ⁵	274,4								785	
Kjetil Kristensen, ansattrepresentant ^{5,9}	365,9								526	
Gunnar Mjåtvedt, ansattrepresentant ^{5,9}	365,9								1.838	
Per Arne Bjørge ⁹	365,9		6,7						10.542	
Mette Rostad	267,6		8,9						2.794	
Tine Wollebakk (27.5.14-31.12.14) ¹	64,5		1,2							
Styret, vararepresentanter										
Tore Vågsmyr, ansattrepresentant ⁵									655	
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant ⁵									170	
Kontrollkomité										
Sven Iver Steen, leder	167,5		2,9						1.778	
Hallvard Strømme	104,5		4,9							
Liselotte Aune Lee	104,5		2,9							
Vigdis Myhre Næsseth, varamedlem	94,5		2,9							
Representantskap⁴										
Bjørn Iversen, ordfører	194,7		4,0						890	
Hilde Myrberg, varaordfører (1.1.14-24.4.14) ¹	16,8									
Christina Stray, varaordfører (24.4.14-31.12.14) ¹	34,6									

I tillegg

20 representanter fra selskapet/brannkasser/organisasjoner/ansatte.

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.

² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

⁴ Arshonorar er 96,3 tusen kroner for ordfører og 23,0 tusen kroner for varaordfører. I tillegg kommer honorar som leder av nominasjonskomiteen.

⁵ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.

⁶ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen har pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.

⁷ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 28.

⁸ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse som leder i revisjonsutvalget honorert med 137,0 tusen kroner for 2014.

⁹ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse i revisjonsutvalget honorert med 91,5 tusen kroner for 2014.

¹⁰ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 3. august til 31. desember. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.

¹¹ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 4. august til 31. desember.

¹² Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.477,6 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 3,25 % i rentesats og utløpsdato 31.12.2021.

19. Netto inntekter fra investeringer

Millioner kroner	2015	2014
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper		
Inntekter fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	99,0	297,5
Nedskrivning av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper		(47,5)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	681,4	1.110,0
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	780,4	1.360,0
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom		
<i>Investeringsseiendommer</i>		
Leieinntekter fra investeringsseiendommer, eksklusive urealiserte gevinster/(tap)	12,0	15,2
Netto verdiregulering investeringsseiendommer	16,2	4,9
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av investeringsseiendommer	15,2	0,6
Administrasjonskostnader knyttet til investeringsseiendommer	(1,4)	(2,2)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringsseiendommer	41,9	18,6
<i>Eierbenyttede eiendommer</i>		
Leieinntekter fra eierbenyttede eiendommer	4,9	6,2
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av eierbenyttede eiendommer	33,8	3,1
Administrasjonskostnader knyttet til eierbenyttede eiendommer	(3,6)	(4,4)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra eierbenyttede eiendommer	35,1	4,9
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom	77,0	23,5
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket		
<i>Aksjer og andeler</i>		
Utbytteinntekter	72,1	12,7
Urealiserte gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	(488,7)	646,2
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av aksjer og andeler	578,1	732,1
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	161,5	1.391,0
<i>Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	265,1	437,1
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	(415,6)	169,6
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	96,5	187,5
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	(54,0)	794,3
<i>Derivater</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra derivater	(26,9)	(5,9)
Urealiserte gevinster/(tap) fra derivater	156,3	(164,0)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av derivater	(721,5)	(668,6)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra derivater	(592,1)	(838,5)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket	(484,6)	1.346,8
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på obligasjoner som holdes til forfall	128,2	162,0
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	0,3	0,8
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av obligasjoner som holdes til forfall	376,7	(72,8)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	505,2	90,0
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra utlån og fordringer	800,5	866,6
Netto gevinster/(tap) fra utlån og andre fordringer	67,4	0,3
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av utlån og andre fordringer	51,7	(152,0)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer	919,5	714,9
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra ansvarlig lån	(34,6)	(9,5)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	(34,6)	(9,5)
Netto andre finansinntekter/(-kostnader) ¹	(327,1)	146,1
Diskontering av erstatningsavsetning klassifisert som rentekostnad	(57,1)	(80,7)
Endring i diskonteringsgrad erstatningsavsetning	57,6	(182,8)
Sum netto inntekter fra investeringer	1.436,2	3.408,3
Spesifikasjoner		
Renteinntekter og -kostnader for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet		
Samlede renteinntekter for finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	929,7	1.028,7
Samlede rentekostnader for finansielle forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	(35,7)	(9,5)

¹ Netto andre finansinntekter/(-kostnader) inkluderer finansinntekter og -kostnader som ikke er henførbare til enkeltklasser av finansielle eiendeler eller forpliktelser, samt finansielle administrasjonskostnader.

20. Betingede forpliktelser

Millioner kroner	2015	2014
Garantier og kommittert kapital		
Brutto garantier	0,1	0,1
Kommittert kapital, ikke innbetalt	1.643,6	2.278,6

Selskapet har som ledd i den løpende finansforvaltningen forpliktet seg til å investere inntil 1.643,6 millioner kroner (2.278,6) i obligasjonsfond samt ulike private equity- og eiendomsfondsinvesteringer, utover de beløp som er innregnet i balansen.

Tidspunktet for utbetaling av kapital er avhengig av når det enkelte fond foretar kapitalinnkallinger fra sine investorer. Gjennomsnittlig gjenværende levetid for fondene, basert på markedsverdi, er i overkant av fire år (fire) og i gjennomsnitt seks år (seks) inkludert forlengelsesopsjon.

Gjensidige Forsikring er utad ansvarlig for ethvert forsikringskrav som oppstår i de samarbeidende brannkassenes brannforsikringsvirksomhet.

I henhold til avtale med Gjensidige Pensjonskasse skal avkastning som ikke er tilstrekkelig til å dekke den ytelsesbaserte pensjonsordningens grunnlagsrente dekkes fra premiefond eller gjennom tilskudd fra Gjensidige Forsikring.

21. Ansvarlig lån

	Noter	FRN Gjensidige Forsikring ASA 2014/2044 SUB
ISIN		NO0010720378
Utsteder		Gjensidige Forsikring ASA
Hovedstol, NOK millioner		1.200
Valuta		NOK
Utstedelsesdato		02.10.2014
Forfall		03.10.2044
Første tilbakebetalingsdato		02.10.2024
Rentesats	19	NIBOR 3M + 1,5 %
Generelle vilkår		
Regulatorisk regelverk		Solvens II
Regulatorisk innløsningsrett		Ja

22. Transaksjoner med nærstående parter

Oversikt

Gjensidige Forsikring ASA er konsernets morselskap. Per 31. desember 2015 er følgende parter å anse som nærstående parter.

	Forretningskontor	Eierandel
Konsernspiss		
Gjensidigestiftelsen eier 62,24 prosent av Gjensidige Forsikring ASA	Oslo, Norge	
Datterselskaper		
Försäkringshuset Amb & Rosén AB	Stockholm, Sverige	100,0 %
Försäkringsproduktion i Sverige AB	Piteå, Sverige	100,0 %
Gjensidige Baltic AAS	Riga, Latvia	100,0 %
Gjensidige Bank Holding AS	Oslo, Norge	100,0 %
Gjensidige Norge AS	Oslo, Norge	100,0 %
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	Oslo, Norge	100,0 %
Lokal Forsikring AS	Oslo, Norge	100,0 %
Mondux Affinity Aps	København, Danmark	100,0 %
Mondux Assurance Agentur A/S	København, Danmark	100,0 %
Mondux Service A/S	København, Danmark	100,0 %
Mondux AB	Malmö, Sverige	100,0 %
NAF Forsikringsformidling AS	Oslo, Norge	66,0 %
Nykredit Forsikring A/S	København, Danmark	100,0 %
PZU Lietuva SA	Vilnius, Litauen	99,9 %
Samtrygd Eigedom AS	Oslo, Norge	100,0 %
Tilknyttede selskaper		
Vervet AS	Tromsø, Norge	25,0 %
Felleskontrollert virksomhet		
Oslo Areal AS	Oslo, Norge	50,0 %
Andre nærstående parter		
Brannkassene	Hele landet, Norge	
Gjensidige Pensjonskasse	Oslo, Norge	94,7 %

Stemmeandel er lik eierandel.

Transaksjoner

Resultatregnskapet

Oversikten nedenfor viser transaksjoner med nærstående parter som er innregnet i resultatregnskapet.

Millioner kroner	2015		2014	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Forfalte bruttopremier				
Gjensidige Baltic AAS	16,0		13,7	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	4,0		1,9	
Nykredit Forsikring A/S	1.037,2		819,1	
PZU Lietuva SA	2,8			
Betalte bruttoerstatninger				
Gjensidige Baltic AAS		3,9		20,2
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		45,3		22,5
Nordisk Forsikrings Service AS				4,3
Nykredit Forsikring A/S		760,3		740,9
Endring i brutto erstatningsavsetning				
Gjensidige Baltic AAS		2,7	16,8	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		5,9		8,4
Nykredit Forsikring A/S	44,8		112,3	

Millioner kroner	2015		2014	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Administrasjonskostnader				
Forsikringshuset Amb & Rosèn AB	0,4	7,3		
Gjensidige Baltic AAS	0,4			
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)	32,3		31,5	
Gjensidige Investeringsrådgivning AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	1,4		1,6	
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	8,6		9,3	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	42,2		47,7	
Gjensidigestiftelsen	4,6		4,1	
Mondux Affinity Aps		12,9		
Mondux Assurance Agentur A/S		25,4		
NAF Forsikringsformidling AS	0,5			
Nordisk Forsikrings Service AS				30,9
Nykredit Forsikring A/S	316,3	238,5		101,6
Oslo Areal AS	0,1	0,8	0,3	1,0
Tennant Assuranse AS (eid av Lokal Forsikring AS)	11,7		18,8	
Renteinntekter og -kostnader				
Oslo Areal AS	66,2		73,6	
Samarbeidende selskaper ¹				
Brannkassene	18,6	140,1	17,7	130,0
Gjensidige Pensjonskasse		47,1		48,2
Sum	1.326,0	1.296,0	1.168,5	1.108,1

¹ Samarbeidende selskaper er definert som selskaper hvor Gjensidige Forsikring har inngått en langsiktig strategisk samarbeidsavtale.

Lån

Per 31. desember 2015 har ansatte lån i Gjensidige Bank ASA på 1.225,3 millioner kroner (1.364,1). Lånene er gitt på normale markedsmessige vilkår.

Inntekter og tap

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av konsernbidrag/utbytte til/fra nærstående parter samt andre gevinster og tap.

Millioner kroner	2015		2014	
	Mottatt	Avgitt	Mottatt	Avgitt
Konsernbidrag				
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS		0,9		1,5
Oslo Areal AS			22,0	
Tennant Assuranse AS (eid av Lokal Forsikring AS)	5,9		4,0	
Utbytte				
Gjensidige Baltic AAS			41,0	
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	32,0			
Gjensidige Pensjonskasse	9,5		0,0	
Gjensidigestiftelsen		1.836,1		5.228,2
Nordisk Forsikrings Service AS			35,2	
Nykredit Forsikring A/S	58,2		83,0	
Oslo Areal AS			70,0	
Sum konsernbidrag og utbytte	105,5	1.837,0	255,2	5.229,7

Millioner kroner	2015		2014	
	Gevinst	Tap	Gevinst	Tap
Gevinster og tap i forbindelse med salg og avvikling				
Bilskadeinstituttet AS (avviklet i 2014)	2,0		1,3	
Byggeriet Forsikringsservice A/S		(0,8)		
Nordisk Forsikrings Service AS		(2,3)		
Oslo Areal AS	718,6			
Storebrand ASA			1.108,7	
Tap i forbindelse med verdifall				
Gjensidige Baltic AAS		13,5		
Lokal Forsikring AS				20,1
Nordisk Forsikrings Service AS				27,4
Sum gevinster og tap i forbindelse med salg, avvikling og verdifall	720,6	10,4	1.110,0	47,5

Mellomværende

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring/forpliktelse på/til nærstående parter.

Millioner kroner	2015		2014	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Ikke rentebærende fordringer og forpliktelser				
Byggeriet Forsikringsservice A/S			1,3	
Försäkringshuset Amb & Rosén AB			1,3	
Gjensidige Baltic AAS	3,4			
Gjensidige Bank ASA (eid av Gjensidige Bank Holding AS)			0,3	
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS	31,6	0,9		0,4
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)	3,1	21,1		10,3
Gjensidige Investeringsrådgivning AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		0,1		
Gjensidigestiftelsen	1,0		0,3	
Mondux Affinity Aps		11,6		
Mondux Assurance Agentur A/S		5,0		
NAF Forsikringsformidling AS	0,5			
Nordisk Forsikrings Service AS				49,8
Nykredit Forsikring A/S	31,1		32,5	
Oslo Areal AS			92,0	
Tennant Assurans AS (eid av Lokal Forsikring AS)	7,3		5,4	(3,0)
Sum ikke rentebærende fordringer og forpliktelser	77,9	38,7	133,1	57,4
Rentebærende fordringer og forpliktelser				
Oslo Areal AS	1.538,0		3.430,5	
Sum rentebærende fordringer og forpliktelser	1.538,0		3.430,5	
Gjenforsikringsdepoter				
Nykredit Forsikring A/S	523,7		576,7	
Sum gjenforsikringsdepoter	523,7		576,7	
Erstatningsavsetning				
Gjensidige Baltic AAS		11,0		7,5
Gjensidige Pensjonsforsikring AS (eid av Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS)		14,3		8,4
Nykredit Forsikring A/S		523,7		576,7
Sum erstatningsavsetning		549,0		592,5
Sum mellomværende innen konsernet	2.139,6	587,7	4.140,3	650,0
Samarbeidende selskaper				
Brannkassene		39,9		15,7
Gjensidige Pensjonskasse ²	111,0		111,0	
Sum mellomværende med samarbeidende selskaper	111,0	39,9	111,0	15,7
Sum mellomværende	2.250,6	627,6	4.251,3	665,7

² Gjensidige Forsikring ASA er sponsor i Gjensidige Pensjonskasse og har skutt inn midler tilsvarende 111,0 millioner kroner.

Millioner kroner	Kjøper	Selger	2015	2014
Øvrige transaksjoner				
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA	Byggeriet Forsikringsservice A/S	48,1	
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA	Nordisk Forsikrings Service AS		78,3

Garantier

Gjensidige Forsikring ASA er utad ansvarlig for forsikringskrav som følge av forsikringsvirksomheten til brannkassene, jf. note 20.

23. Hendelser etter balansedagen

Det har ikke oppstått vesentlige hendelser etter balansedagen.

24. Kapitaldekning

Millioner kroner	2015	2014
Egenkapital	16.014,6	16.164,2
Effekt av garantiavsetning og naturskadeavsetning	(2.790,2)	(2.902,2)
Goodwill	(1.676,7)	(1.568,6)
Eiendeler ved utsatt skatt	0,0	(31,2)
Andre immaterielle eiendeler	(846,9)	(795,5)
Reassuranseavsetning, minstekrav	(4,8)	(11,5)
Kjernekapital før 50/50 fradrag	10.695,9	10.855,3
Andel 50/50-fradrag	(413,6)	(588,9)
Kjernekapital	10.282,3	10.266,3
Ansvarlige lån, tidsbegrenset	1.197,4	1.197,1
Andel 50/50-fradrag	(413,6)	(588,9)
Tilleggskapital	783,8	608,1
Netto ansvarlig kapital (A)	11.066,1	10.874,5
Eiendeler med risikovekt 0 %	2.295,9	4.620,7
Eiendeler med risikovekt 10 %	1.967,9	1.894,6
Eiendeler med risikovekt 20 %	23.017,2	24.283,9
Eiendeler med risikovekt 35 %	0,5	0,5
Eiendeler med risikovekt 50 %	661,2	793,1
Eiendeler med risikovekt 100 %	36.363,3	30.996,1
Eiendeler med risikovekt 150 %	1.383,5	1.733,1
Andre ikke vektete eiendeler		
Goodwill	1.676,7	1.568,6
Eiendeler ved utsatt skatt	0,0	31,2
Andre immaterielle eiendeler	846,9	795,5
Derivater	327,8	324,4
Sum eiendeler	68.540,9	67.041,7
Eiendeler med risikovekt 0 %	0,0	0,0
Eiendeler med risikovekt 10 %	196,8	189,5
Eiendeler med risikovekt 20 %	4.603,4	4.856,8
Eiendeler med risikovekt 35 %	0,2	0,2
Eiendeler med risikovekt 50 %	330,6	396,6
Eiendeler med risikovekt 100 %	36.363,3	30.996,1
Eiendeler med risikovekt 150 %	2.075,2	2.599,7
Sum risikovektede eiendeler	43.569,5	39.038,7
Vektet reinvesteringskostnad derivater	128,2	133,3
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	(827,2)	(1.177,9)
Risikovektet beregningsgrunnlag (B)	42.870,6	37.994,1
Kapitaldekning (A/B)	25,8 %	28,6 %
Finanstilsynets minstekrav	8,0 %	8,0 %
Finanstilsynets minstekrav (C)	3.429,6	3.039,5
Overskudd av ansvarlig kapital (A - C)	7.636,5	7.834,9

25. Solvensmargin

Millioner kroner	2015	2014
Netto ansvarlig kapital	11.066,1	10.874,5
Andel av sikkerhetsavsetning	1.270,5	1.268,1
Andel av naturskadefond (inntil 25 % av naturskadefondet medregnes)	542,7	576,3
Fradrag grunnet diskonteringseffekt	(72,7)	(61,4)
Begrensning av tilleggskapital som kan medregnes	(447,8)	(344,6)
Solvensmarginkapital	12.358,9	12.312,9
<i>Solvensmargin minstekrav</i>	<i>3.514,8</i>	<i>3.359,3</i>
Overdekning	8.844,1	8.953,6
Solvensmarginkapital i prosent av minstekrav	351,6 %	366,5 %

26. Bundne midler

Millioner kroner	2015	2014
Bundne bankinnskudd		
Skattetrekkskonti	70,5	67,1
Sum bundne bankinnskudd	70,5	67,1

27. Aksjeeiere

De 20 største aksjeeiere per 31. desember 2015.

Investor		Antall aksjer	Eierandel i %
Gjensidigestiftelsen		311.200.115	62,24 %
Folketrygdfondet		18.741.225	3,75 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	13.819.654	2,76 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	13.793.631	2,76 %
Clearstream Banking S.A.	Forvalterkonto	6.027.249	1,21 %
State Street Bank & Trust Company	Forvalterkonto	5.125.180	1,03 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	3.702.319	0,74 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	3.693.254	0,74 %
Danske Invest Norske Instit. II.		3.487.340	0,70 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	2.795.979	0,56 %
Fidelity Funds - Global Dividend		2.587.000	0,52 %
State Street Bank And Trust Co.	Forvalterkonto	2.447.221	0,49 %
JPMorgan Chase Bank, N.A	Forvalterkonto	2.433.703	0,49 %
J.P. Morgan Chase Bank N.A. London	Forvalterkonto	2.128.751	0,43 %
State Street Bank & Trust Co.	Forvalterkonto	1.909.098	0,38 %
JP Morgan Bank Luxembourg S.A	Forvalterkonto	1.904.959	0,38 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst.		1.852.409	0,37 %
Skandinaviska Enskilda Banken Ab	Forvalterkonto	1.797.384	0,36 %
Klp Aksje Norge Indeks		1.744.145	0,35 %
Verdipapirfondet DNB Norge (Iv)		1.654.105	0,33 %
Antall aksjer hos de 20 største eiere		402.844.721	80,57 %
Totalt antall aksjer		500.000.000	100,00 %

Aksjeeierlisten er basert på VPS aksjeeierregister per 31. desember 2015. Aksjeeierliste som viser eiere bak forvalterkonti (nomineekonti) kan finnes på side 21.

28. Aksjebasert betaling

Beskrivelse av de aksjebaserte betalingsordningene

Per 31. desember 2015 har Gjensidige følgende aksjebaserte betalingsordninger.

Aksjebasert godtgjørelse for ledende ansatte med oppgjør i aksjer og kontanter (godtgjørelsesordningen)

Gjensidige har etablert aksjebasert betaling med oppgjør i aksjer for konsernledelse og nærmere definerte ledende ansatte.

Som omtalt i styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse i note 18 skal halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel kan disponeres hvert av de kommende tre år. Av dette deles i overkant av 50 prosent ut som aksjer og i underkant av 50 prosent gjøres opp i kontanter for å dekke skatteforpliktelser (nettoppgjør).

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Beløpet innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Det er ikke knyttet spesifikke selskapsrelaterte eller markedsrelaterte opptjeningskriterier til aksjene, men selskapet kan foreta en revurdering dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at bonusen ble basert på uriktige forutsetninger. Forventet utdeling settes til 100 prosent. Verdien av den kontantbaserte andelen justeres på hvert rapporteringstidspunkt basert på aksjekursen på dette tidspunktet. Antall aksjer justeres for utdelt utbytte.

Aksjespareprogram for ansatte med oppgjør i aksjer

Gjensidige har etablert et aksjekjøpsprogram for ansatte i konsernet, med unntak av ansatte i Gjensidige Baltic. Alle fast ansatte har anledning til å spare et årlig beløp på inntil 75.000 kroner. Sparing gjennomføres gjennom faste lønnstrekk, som fire ganger i året benyttes til å kjøpe aksjer. De ansatte får en rabatt i form av tilskudd på 20 prosent, begrenset oppad til 1.500 kroner per år, hvilket tilsvarer maksimal skattefri rabatt. For hver fjerde aksje som eies etter to år vil den ansatte motta én bonusaksje, forutsatt at vedkommende fortsatt er ansatt eller er blitt pensjonist.

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Rabatten innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Verdien av bonusaksjene innregnes som en lønnskostnad over opptjeningsperioden som er to år.

Måling av virkelig verdi

Virkelig verdi for aksjene som tildeles gjennom den aksjebaserte betalingsordningen for ledende ansatte, beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet. Beløpet innregnes umiddelbart. Den delen som gjøres opp i kontanter justeres løpende basert på aksjekursen på rapporteringstidspunktet.

Virkelig verdi for bonusaksjene som tildeles gjennom aksjespareprogrammet beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet, hensyntatt sannsynlighet for at den ansatte fortsatt er ansatt etter to år og at den ansatte ikke har solgt aksjene sine i den samme toårsperioden. Beløpet periodiseres over opptjeningsperioden som er to år.

Forutsetninger benyttet i beregning av virkelig verdi på tildelingstidspunktet var som følger

	Godtgjørelsesordningen		Aksjespareprogrammet	
	2015	2014	2015	2014
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs (NOK)	131,40	119,30	128,91	119,85
Forventet avgang	I/A	I/A	10%	10%
Forventet salg	I/A	I/A	5%	5%
Bindingstid (år)	3	3	2	2
Forventet utbytte (NOK per aksje) ¹	5,41	6,88	5,41	6,88

¹ Forventet utbytte er beregnet basert på konsernets faktiske resultat etter skattekostnad per tredje kvartal, grosset opp til et fullt år, gitt maksimal utbytteutdeling tilsvarende 80 prosent av resultat etter skattekostnad. Dette er gjort som en teknisk beregning da selskapets prognose for resultat i fjerde kvartal ikke kunne benyttes på det tidspunktet beregningene ble gjort.

Personalkostnader

Millioner kroner	2015	2014
Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte	5,6	6,4
Aksjespareprogram for ansatte	4,4	3,4
Sum kostnader (note 17)	10,0	9,9

Aksjespareprogrammet

	2015	2014
Antall bonusaksjer		
Utestående 1. januar	67.370	53.923
Tildelt i løpet av perioden	39.841	35.262
Overført i løpet av perioden	(30.770)	(18.497)
Kansellert i løpet av perioden	(896)	(884)
Tilbakeført i løpet av perioden	(4.008)	(2.410)
Utløpt i løpet av perioden		(24)
Utestående 31. desember	71.537	67.370
Kan utøves 31. desember	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående bonusaksjer	1,00	0,96
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte bonusaksjer	112,88	100,79
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på bonusaksjer utøvd i løpet av perioden	128,75	119,60

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter bonusaksjer og ikke opsjoner.

Godtgjørelsesprogrammet

	Antall aksjer 2015	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2015	Antall aksjer 2014	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2014
<i>Antall aksjer</i>				
Utestående 1. januar	59.145	54.863	52.494	49.383
Tildelt i løpet av perioden	17.824	16.435	19.717	17.884
Overført i løpet av perioden	(32.211)	(29.225)	(20.961)	(19.728)
Justert antall i løpet av perioden	420	(420)		
Justering dividende i løpet av perioden	1.953	1.861	7.895	7.324
Utestående 31. desember	47.131	43.514	59.145	54.863
Kan utøves 31. desember	0	0	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående aksjer	0,85	0,85	1,08	1,08
			2015	2014
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte aksjer ²			131,40	119,3
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på aksjer utøvd i løpet av perioden			126,87	120,03
Verdi av tildelte aksjer som skal gjøres opp i kontanter			142,10	122,00

² Virkelig verdi er fastsatt med utgangspunkt i markedsverdien av aksjen på tildelingstidspunktet.

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter aksjer og ikke opsjoner.

Erklæring fra styret og daglig leder

Styret og daglig leder har i dag behandlet og godkjent årsberetning og årsregnskap for Gjensidige Forsikring ASA, konsern og morselskap, for kalenderåret 2015 og per 31. desember 2015.

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med de EU-godkjente IFRS-regler og tilhørende fortolkningsuttalelser, samt de ytterligere opplysningskrav som følger av årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper med hjemmel i regnskapsloven, og som er anvendt per 31. desember 2015. Årsregnskapet for morselskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper per 31. desember 2015. Årsberetningen, inklusive redegjørelse om foretaksstyring og redegjørelse om samfunnsansvar, for konsern og morselskapet er i samsvar med regnskapslovens krav og Norsk Regnskapsstandard nr 16 per 31. desember 2015.

Etter vår beste overbevisning:

- er årsregnskapet for 2015 for konsernet og morselskapet utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder
- gir opplysningene i regnskapet et rettviseende bilde av konsernets og morselskapets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2015
- gir årsberetningen for konsernet og morselskapet en rettviseende oversikt over
 - utviklingen, resultatet og stillingen til konsernet og morselskapet
 - de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet og morselskapet står overfor

9 mars 2016

Styret i Gjensidige Forsikring ASA

Inge K. Hansen
Styreleder

Lotte K. Sjøberg
Styremedlem

Trond Vegard Andersen
Styremedlem

Hans-Erik Andersson
Styremedlem

Per-Arne Bjørge
Styremedlem

Gisele Marchand
Styremedlem

Gunnar Mjåtvædt
Styremedlem

Kjetil Kristensen
Styremedlem

Mette Rostad
Styremedlem

Tine G. Wollebakk
Styremedlem

Helge Leiro Baastad
Konsernsjef

Revisjonsberetning

Til generalforsamlingen i Gjensidige Forsikring ASA

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Gjensidige Forsikring ASA, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av oppstilling over finansiell stilling per 31. desember 2015, resultatregnskap og oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og konsernsjefs ansvar for årsregnskapet

Styret og konsernsjef er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU for konsernregnskapet, og for slik intern kontroll som styret og konsernsjef finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte

regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon om selskapsregnskapet

Etter vår mening er morselskapets årsregnskap avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Gjensidige Forsikring ASA per 31. desember 2015 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Konklusjon om konsernregnskapet

Etter vår mening er konsernregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Gjensidige Forsikring ASA per 31. desember 2015 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar

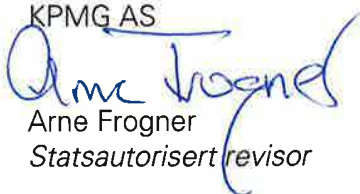
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 9. mars 2016

KPMG AS

Arne Frogner
Statsautorisert revisor

Gjensidige er et ledende nordisk skadeforsikringsselskap notert på Oslo Børs. Vi har om lag 3.900 medarbeidere og tilbyr skadeforsikring i Norge, Danmark, Sverige og Baltikum. I Norge tilbyr vi også bank, pensjon og sparing. Driftsinntektene var 24 milliarder kroner i 2015, mens forvaltningskapitalen utgjorde 129 milliarder kroner.

Gjensidige Forsikring ASA
Schweigaardsgate 21, 0191 Oslo
Postboks 700, Sentrum, 0106 Oslo
Telefon +47 22 96 80 00